

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εποχή που ζούμε χαρακτηρίζεται από ταχύτατες δομικές αλλαγές και εξελίξεις τόσο στους τομείς της οικονομίας, όσο και στους τομείς των τεχνολογιών και του πολιτισμού. Οι αλλαγές αυτές συνέβαλαν στον μετασχηματισμό της κοινωνίας, σε κοινωνία ή οικονομία της γνώσης, δηλαδή κοινωνία όπου η γνώση αποτελεί από τη μια μεριά το θεμέλιο λίθο για την οικονομική αλλά και για την κοινωνική και ατομική ανάπτυξη και από την άλλη πλευρά βασικό οικονομικό πόρο (Μαρκοπούλου, 2013). Ειδικά όσον αφορά τη μελέτη του γραμματισμού, είναι ξεκάθαρο ότι υπερβαίνει τον σχολικό γραμματισμό και τη φοίτηση στο σχολείο. Η ανάπτυξη του γραμματισμού διασυνδέεται με την υπόλοιπη καθημερινή ζωή και την πρόσβαση του ατόμου σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα. Για να απαντήσουμε στο πρόβλημα των λειτουργιών και χρήσεων του γραμματισμού πρέπει να επικεντρωθούμε στα αυθεντικά πλαίσια των καθημερινών αλληλεπιδράσεων (Heath 1986 στο Νικολούδης, 2010:261).

Συχνά όμως, οι όροι εκπαίδευση, γνώση, γραμματισμός, διασυνδέονται με συγκεκριμένες κυρίαρχες ομάδες πληθυσμού. Τι συμβαίνει όμως με τις πιο ειδικές ομάδες των πληθυσμών, αυτές που δεν εμπίπτουν στην κυρίαρχη ομάδα λόγω αναπηριών όπως η κώφωση; Όπως αναφέρει και η Λαμπροπούλου (2005:37-38) «Οι Κωφοί αποτελούν μια γλωσσική κοινότητα με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Συχνά οι ακούοντες αντιμετωπίζουν τους Κωφούς ως ιατρικά περιστατικά και σπάνια τους βλέπουν ως πολιτισμική ομάδα». Οι κωφοί και οι βαρήκοοι λοιπόν είναι μια μικρή ομάδα του παγκόσμιου πληθυσμού, που αντιμετωπίζει ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η οποία σύμφωνα με την Τατσιοπούλου (2017) χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανομοιογένεια ως προς τον τρόπο επικοινωνίας, τις γλωσσικές δυνατότητες και το γνωστικό προφίλ.

Αν και η ιδέα της εκπαίδευσης κωφών μαθητών μέσα στα κοινά σχολεία είναι πολύ παλιά (Λαμπροπούλου, 2005), παρόλα αυτά, οι κωφοί μαθητές εξακολουθούν να υπολείπονται των ακούοντων μαθητών και να παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα στην ανάγνωση και στον γραπτό λόγο, χωρίς η διαφορά να μειώνεται με την πάροδο του χρόνου (Dostal & Wolbers, 2014 στο Τατσιοπούλου, 2017). Και όμως, σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει, το ένα τρίτο των κωφών μαθητών που αποφοιτούν από τα λύκεια, συνεχίζει τις σπουδές του σε ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Λαμπροπούλου, 2005:42-43).

Παράλληλα με όλα αυτά, αναμφισβήτητο είναι και το γεγονός πως διανύουμε την εποχή μιας νέας οικουμενικής ψηφιακής εποχής, όπου τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης προσμετρούν πάνω από 1 δισεκατομμύριο χρήστες παγκοσμίως (Κουτσογιαννοπούλου, 2013:14). Σύμφωνα με την Κουτσογιαννοπούλου (2013:14), μέσω της ανάπτυξης και της αυξανόμενης δημοτικότητας των Social Media, η ικανότητα των τελευταίων να επηρεάσουν την συμπεριφορά των χρηστών, έχει γίνει ένα σύγχρονο αντικείμενο μελέτης.

Έχοντας ως σημείο αφετηρίας τη διαπίστωση ότι παρά τις σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις, ο γραπτός λόγος των κωφών ατόμων εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα (Τατσιοπούλου, 2017), σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να διερευνήσει τις πρακτικές επικοινωνίας των κωφών ατόμων, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση του γραπτού λόγου στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αλλά και τις στάσεις τους και τις γλωσσικές τους επιλογές σε σχέση με την ομιλούμενη-προφορική γλώσσα και τη Νοηματική Γλώσσα. Συγκεκριμένα, η ποιοτική αυτή μικροέρευνα εξετάζει τις γραπτές γλωσσικές πρακτικές τριών κωφών ατόμων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (γλωσσικές επιλογές π.χ. λεξιλόγιο και σύνταξη), τις στάσεις τους προς όχι μόνο τη νοηματική γλώσσα αλλά και την ομιλούμενη – σε αυτή την περίπτωση την κυπριακή γλωσσική ποικιλία - και την ανάπτυξη κοινότητας πρακτικής στους κωφούς. Σημαντική πτυχή σε όλα αυτά αποτελεί το κοινωνικό συγκείμενο και ο τρόπος που αντιλαμβάνονται τη θέση τους τα κωφά άτομα στην κοινωνία, ιδιαίτερα σε σχέση με τους ακούοντες.

Συγκεκριμένα διαμορφώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα :

1. Ποια είναι τα ιδιαίτερα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου των κωφών ατόμων σε σχέση με τα γλωσσικά επίπεδα, φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο; Ποια η επίδραση της νοηματικής, ως ‘ομιλούμενης γλώσσας’, στον γραπτό τους λόγο;
2. Ποιες είναι οι στάσεις τους ως προς την επικοινωνία μέσω της νοηματικής και της ομιλίας και ποιες είναι οι πρακτικές γραμματισμού που ακολουθούν;
3. Ποιες είναι οι απόψεις τους ως προς την κοινότητα των κωφών και ποιες προς την πλειονοτική ομάδα των ακούοντων; Ποιες ταυτότητες διαμορφώνουν σε σχέση με τις δύο αυτές κοινότητες (κωφοί, ακούοντες);

Η διατριβή αυτή για εμένα είναι μία σημαντική αρχή για ζητήματα κατανόησης και μελέτης τόσο της εκπαίδευσης των κωφών ατόμων στα δημόσια και ειδικά σχολεία, όσο και μίας προσπάθειας να αναδειχτεί η άποψη και η θέση των κωφών ατόμων, ειδικά όσον αφορά ζητήματα επικοινωνίας, σε μια κοινωνία ακουόντων. Μέσα από τις πιλοτικές μου παρατηρήσεις και από τα δεδομένα διαφάνηκε ότι σε ένα μεγάλο βαθμό ότι οι κωφοί έχουν μάθει να ζουν στο περιθώριο, σε μία δική τους κοινωνία, ενώ οι ακούοντες έχουν μάθει πως τα κωφά άτομα είναι μία ειδική ομάδα, διαφορετικών από τους ίδιους ατόμων που εάν δεν χρειαστεί, δεν θα δοκιμάσουν να τους πλησιάσουν. Ζητήματα επικοινωνίας, στάσεων ως προς την εκπαίδευση και τις γλώσσες, ταυτότητες σχετικά με την κοινότητα των κωφών και τους ακούοντες, αναδεικνύονται και περιγράφονται μέσα από τις προσωπικές καταθέσεις και εμπειρίες των τριών συμμετεχουσών/όντων στην έρευνα αυτή, της Ραφαέλας, της Μαρίνας και του Ανδρέα.

Τα ερωτήματα λοιπόν που εμπίπτουν στην διατριβή αυτή απαντήθηκαν με ένα συνδυασμό συλλογής δεδομένων. Από τη μία πλευρά είχαμε τα αυτούσια κείμενα των συμμετεχουσών/όντων μας, τα έχουν παρθεί από δύο μέσα κοινωνικής δικτύωσης και από την άλλη είχαμε την συνέντευξη του κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά με ερωτήσεις που αφορούσαν την νοηματική, γλώσσα, την ομιλία, την κοινωνία, τα σχολεία, την τεχνολογία και τους ίδιους. Η συλλογή των δεδομένων μου δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί πλήρης αν δεν υπήρχε και η παρατήρηση μέσω ημερολογίου. Το ημερολόγιο λειτούργησε συμπληρωματικά για τα όσα έλεγαν και τις τοποθετήσεις των συμμετεχουσών/όντων στις συνεντεύξεις και ταυτόχρονα τις διάφορες παρατηρήσεις από τα διάφορα περιβάλλοντα και πλαίσια τα οποία βρέθηκε η ερευνήτρια μαζί με τις/τους συμμετέχουσες/οντες.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν περιγράφεται αρχικά το θεωρητικό πλαίσιο των εννοιών που χρησιμοποιούνται στην εργασία αυτή. Ακολούθως, το τρίτο κεφάλαιο περιγράφει αναλυτικά τη μεθοδολογία που υιοθετήθηκε στην έρευνα αυτή, επεξηγώντας τους λόγους που χρησιμοποιήθηκαν τα συγκεκριμένα εργαλεία, αλλά και τόσο τη διαδικασία συλλογής δεδομένων και τα δεοντολογικά ζητήματα τα οποία προκύπτουν σε μία τέτοια έρευνα. Τα κεφάλαια Γραπτές γλωσσικές επιλογές, Στάσεις και πρακτικές ως προς την επικοινωνία & τον γραμματισμό και Η κοινότητα των κωφών στην κοινωνία: ζητήματα ταυτότητας και η σχέση με τους ακούοντες, παρουσιάζουν τα αποτελέσματα. Τέλος, στο κεφάλαιο εφτά παρουσιάζει τη συζήτηση και τα συμπεράσματα της παρούσας διατριβής, και οι προτάσεις για περαιτέρω

μελλοντικές έρευνες. Τέλος υπάρχει η βιβλιογραφία η οποία χρησιμοποιήθηκε για την επίτευξη της παρούσης διατριβής αλλά και τα παραρτήματα, στα οποία αποτελούνται τα στοιχεία των συμμετεχουσών/όντων, τα αυτούσια κείμενα τους που χρησιμοποιήθηκαν, οι συνεντεύξεις τους και το ημερολόγιο.

Δανάη Συμεού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει διάφορες θεωρητικές έννοιες οι οποίες είναι κεντρικές στην παρούσα διατριβή όπως τον γραμματισμό, την κοινότητα πρακτικής, την ακοή και την κώφωση, τη νοηματική γλώσσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η έννοια του γραμματισμού χρειάζεται να μελετηθεί εις βάθος στην παρούσα μελέτη, λόγω του ότι μελετούμε τις γραπτές γλωσσικές επιλογές αλλά και τις γλωσσικές δυνατότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συγκεκριμένων ατόμων, τα οποία άτομα, λόγω της ακοής/κώφωσης τους έχουν δημιουργήσει κοινότητες πρακτικής.

2.1. Η έννοια του Γραμματισμού

Αν ρωτήσει κανείς τι εννοούμε με τον όρο «γραμματισμό», πολλοί θα έλεγαν πως υπάρχει ασάφεια, αφού στη βιβλιογραφία βρίσκουμε δεκάδες ορισμούς. Σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη (2002 στο Λιόλιου, 2003), η επεξεργασία και γενικότερα ο εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «γραμματισμός» είναι μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία λόγω του ότι πρόκειται για μια σχετικά νεοσύστατη ερευνητική περιοχή, η οποία κάνει την εμφάνισή της στις αρχές της δεκαετίας του '80. Η Παπούλια-Τζελέπη (2001:18, στο Λιόλιου 2003), αναφέρει πως έως τη δεκαετία του 1980 οφείλουμε να σημειώσουμε ότι ίσχυε το *«παλαιότερο παράδειγμα της αναγνωστικής ετοιμότητας το οποίο ήταν προσανατολισμένο στην ανάγνωση, διότι υποστηριζόταν ότι τα παιδιά πρώτα πρέπει να μάθουν να διαβάζουν και μετά να γράφουν»*. Ψάχνοντας παλαιότερα λεξικά, σύμφωνα με το Σταματάκο (1971), ο εγγράμματος είναι *«ο γραμματιζούμενος, μορφωμένος, πεπαιδευμένος, λόγιος, διανοούμενος, άνθρωπος των γραμμάτων (του πνεύματος), σπουδασμένος, διαβασμένος»*. Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος *γραμματισμός*, χρησιμοποιείται εδώ και μερικά χρόνια αντί του παλαιότερου *αλφαβητισμός*, όμως έχει ευρύτερο περιεχόμενο. Δεν δηλώνει απλώς την ικανότητα για ανάγνωση και γραφή, αλλά και την ικανότητα κατανόησης, παραγωγής και κριτικής αντιμετώπισης διαφόρων μορφών προφορικών και γραπτών κειμένων, ανάλογα με τις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις (Χαραλαμπίδης, 2006:8). Ο Χαραλαμπίδης τονίζει ότι, *«είναι δύσκολο να δοθεί ένας ορισμός του γραμματισμού που να έχει καθολική ισχύ, γιατί γραμματισμός σημαίνει διαφορετικά πράγματα, σε διαφορετικές εποχές, για διαφορετικά άτομα και για διαφορετικές κοινωνίες»* (2006:8). Σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη (2007) λοιπόν, *«η έννοια του γλωσσικού γραμματισμού*

είχε ένα στατικό χαρακτήρα: αλφαριθμητισμένο άτομο χαρακτηριζόταν το άτομο που γνώριζε γραφή και ανάγνωση. Με την έννοια αυτή ο γλωσσικός γραμματισμός δε συνδεόταν με κοινωνικές πρακτικές και ούτε είχε καμιά κοινωνική προέκταση. Τοποθετούνταν με άλλα λόγια εκτός κοινωνικών συμφραζομένων. Η λειτουργία αυτή, την εκμάθησης δηλαδή γραφής και ανάγνωσης την κατείχε μόνο το σχολείο. Ο γλωσσικός γραμματισμός με αυτήν τη στατική, εκτός κοινωνικών και επικοινωνιακών συμφραζομένων, έννοια κυριάρχησε και εν μέρει, θα μπορούσε να πει κανείς ότι κυριαρχεί ακόμα και σήμερα σε πολλά εκπαιδευτικά συστήματα». Ο Baynham (2002:19-20) στο βιβλίο του *Πρακτικές Γραμματισμού*, αναφέρει πως έγιναν διάφορες απόπειρες από την UNESCO για να οριστεί ο γραμματισμός. Σύμφωνα λοιπόν με την UNESCO: «Ένα άτομο είναι εγγράμματο όταν έχει αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που το καθιστούν ικανό να συμμετάσχει σε όλες εκείνες τις δραστηριότητες στις οποίες απαιτείται γραμματισμός για την αποτελεσματική λειτουργία του ατόμου στην ομάδα και στην κοινότητά του και του οποίου οι επιτεύξεις στην ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική του επιτρέπουν να συνεχίζει να χρησιμοποιεί αυτές τις δεξιότητες για την ατομική του εξέλιξη και την ανάπτυξη της κοινότητάς του» (Baynham 2002:20). Ο ίδιος ορίζει τον γραμματισμό με τον εξής τρόπο: «Ο γραμματισμός αναφέρεται στην ακρόαση, στην ομιλία, στην ανάγνωση, στη γραφή και στην κριτική σκέψη `περιλαμβάνει επίσης και τον αριθμητισμό. Περιλαμβάνει την πολιτισμική γνώση η οποία καθιστά ικανό έναν ομιλητή, συγγραφέα ή αναγνώστη να αναγνωρίζει και να χρησιμοποιεί κατάλληλη γλώσσα σε διαφορετικές κοινωνικές περιστάσεις» (2002:21).

Πιο πρόσφατα η UNESCO όρισε εκ νέου τον γραμματισμό, σε ευρύτερη βάση, προσθέτοντας τα στοιχεία των πολλαπλών κοινωνικών χρήσεων του γραμματισμού και της συνεχούς μάθησης: «Γραμματισμός είναι η ικανότητα ενός ατόμου να προσδιορίσει, να κατανοεί, να ερμηνεύει, να δημιουργεί, να επικοινωνεί και να κάνει υπολογισμούς, χρησιμοποιώντας έντυπο και γραπτό υλικό που συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων. Ο γραμματισμός εγκλείει στη λογική του το στοιχείο της συνεχούς μάθησης εμπλέκοντας τα άτομα σε διαδικασίες που τα βοηθούν να κατακτήσουν τους στόχους τους, να αναπτύξουν τις γνωστικές τους ικανότητες εξασφαλίζοντας την πλήρη συμμετοχή τους στη ζωή της κοινότητάς τους και στην ευρύτερη κοινωνία» (UNESCO¹, 2008 στο Νικολούδης, 2010:244). Ουσιαστικά εδώ ο όρος γραμματισμός υποδηλώνει τη

¹ <http://portal.unesco.org/education>

συμμετοχή του σύγχρονου ανθρώπου στον κόσμο του γραπτού λόγου. Ο γραμματισμός συνδέεται με την ικανότητα του ατόμου να κατανοεί γραπτά κείμενα και να επικοινωνεί μέσω του γραπτού λόγου (Muler, 2000 στο Νικολούδης, 2010:244).

Ο γραμματισμός και η απόκτησή— ιδιαίτερα την εποχή που οι αλλαγές στην ιδιωτική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων βρίσκονται καθοδόν και δημιουργούν συνεχώς ανακατατάξεις στις οριοθετήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού, καθώς και στους όρους οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης στα συγκεκριμένα ιστορικά συμφραζόμενα - αναδεικνύεται σε κρίσιμο ζήτημα που αφορά την κατανόηση και παραγωγή νέων κειμένων (Χαραλαμπίδης, 2006:8 στο Νικολούδης, 2010).

Η Μητσοπούλου (2005) από την άλλη, υποστηρίζει πως ο όρος εγγράμματος περιλαμβάνει την έννοια του αλφαριθμητισμού, αλλά είναι ευρύτερος από αυτόν. Επισημαίνει ότι πρόκειται για μετάφραση του αγγλικού όρου *literacy*, που έχει επίσης αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα ως *εγγραμματοσύνη* και ο οποίος δεν αναφέρεται απλά στην ικανότητα για ανάγνωση και γραφή (Μητσοπούλου 2005), αλλά στην εξοικείωση του ατόμου με συνθετότερα συστήματα επικοινωνίας και κώδικες, τα οποία και μπορεί να διαχειριστεί. Σύμφωνα με τη Διεθνή Επιθεώρηση για το Γραμματισμό Ενηλίκων, το κεντρικό ερώτημα που πρέπει να τίθεται σε κάθε ερευνητικό εγχείρημα για το γραμματισμό δεν αφορά το «αν μπορείς να διαβάσεις», αλλά το «πόσο καλά μπορείς να διαβάσεις». Το πέρασμα από την απλή ικανότητα της ανάγνωσης και της γραφής στις αυξημένες απαιτήσεις χρήσης των δεξιοτήτων του γραπτού λόγου απορρέει από την ανάγκη αντιμετώπισης σημαντικών κοινωνικο-οικονομικών προκλήσεων, που επηρεάζουν τη δομή των ανθρώπινων κοινωνιών. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών, η διεθνοποίηση του εμπορίου, η ταχεία ανάπτυξη των τεχνολογιών και η επέκταση των διαδικτυακών χώρων αυξάνουν την πολυπλοκότητα των κοινωνικών λειτουργιών και καθιστούν τις κοινωνίες περισσότερο ανταγωνιστικές από το παρελθόν (Νικολούδης, 2010). Η έννοια λοιπόν «γραμματισμός» αφορά τη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα (λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ.) (Μητσοπούλου 2005).

Παράλληλα, έχει αναδειχθεί ως καλύτερη μέθοδος διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος η επικοινωνιακή προσέγγιση σύμφωνα με την οποία ο προφορικός λόγος

προηγείται έναντι του γραπτού, η επικοινωνία προηγείται των γλωσσικών κανόνων, ενώ δίνεται έμφαση στις περιστάσεις στις οποίες χρησιμοποιούμε τη γλώσσα (σε ποιον απευθυνόμαστε, για ποιο λόγο, τι θέλουμε να επιτύχουμε, ποιο είναι το περιβάλλον γύρω μας), αφού γίνεται δεκτό ότι αυτές επηρεάζουν τις γλωσσικές μας επιλογές (π.χ. ποιες λέξεις θα χρησιμοποιήσουμε για να γίνουμε περισσότερο ευγενικοί ή άμεσοι, κτλ.) (Johnson & Johnson, 1988). Όλα αυτά τα στοιχεία, καθορίζουν την ταυτότητα του ομιλητή, η οποία φαίνεται ότι είναι κοινωνική κατασκευή και ότι στην πραγματικότητα η (γλωσσική) ταυτότητα οικοδομείται κάθε φορά στο πλαίσιο του ποια είναι τα διακυβεύματα σε μια συνομιλία (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011, Joseph, 2004).

2.2. Σχολικός γραμματισμός

Για πολλούς λανθασμένα ο γραμματισμός ισούται με το σχολείο. Το σχολείο δεν παρακινεί απαραίτητα τα παιδιά να μάθουν και να χρησιμοποιήσουν τη γνώση τους για τη γραπτή γλώσσα, επειδή ο γραμματισμός μπορεί να έχει μικρή ή καθόλου σημασία ή χρησιμότητα στη ζωή κάποιων παιδιών (Richardson, 1998 στο Κουτσοιράκη, 2006). Παρόλα αυτά, ο σχολικός γραμματισμός, είναι μόνο ένα είδος γραμματισμού. Η ανάγνωση πριν τον ύπνο είναι ένα είδος γραμματισμού που πολλές φορές προετοιμάζει καλύτερα τα παιδιά (Heath 1983). Κατά συνέπεια, η χρήση του γραμματισμού διαφέρει ανάλογα με την κοινωνική περίσταση επικοινωνίας στην οποία εμπλέκεται το άτομο. Αυτός ακριβώς είναι και ο λόγος που η παραδοσιακή διάκριση των ανθρώπων σε εγγράμματους και αναλφάβητους πρέπει να θεωρείται προβληματική (Νικολούδης, 2010). Παρόλα αυτά, ο γραμματισμός θεωρείται ότι επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη γνωστική ανάπτυξη του ατόμου: αναπτύσσει γνωστικές δεξιότητες, μορφοποιεί το πνεύμα, καλλιεργεί μια κριτική, στοχαστική στάση και αναδομεί της διαδικασίες σκέψης (Richardson, 1998, Παπούλια-Τζελέπη, 2000α στο Κουτσοιράκη, 2006). Η Heath (1983) από την άλλη, στο έργο της *Ways with Words*, υποστηρίζει ότι τα άτομα τα οποία δεν έχουν κατακτήσει τις βασικές αρχές του κυρίαρχου σχολικού γραμματισμού, προκειμένου κάποτε να τις αποκτήσουν, πρέπει να εξοικειωθούν με αυτές τις πρακτικές λόγου μέσα από κοινωνικές διαδικασίες (Χαραλαμπίδης, 2006). Η Hasan (1996 στο Χαραλαμπίδης, 2006) πάλι, ορίζει τον γραμματισμό ως

«γλωσσικά εδραιωμένη σημείωση» και αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του κριμένου της στην εκμάθηση και τη διδασκαλία του.

Επιπρόσθετα, οι Pearson & Stephens (1994 στο Κουτσοῦράκη, 2006) αναφέρουν πως ερευνητές όπως ο Wells και η Heath, κατέδειξαν πως ο γραμματισμός, όπως και όλες οι μορφές συμπεριφοράς, έχει κοινωνική φύση και η συμπεριφορά είναι τρόπος ύπαρξης, ο οποίος μαθαίνεται και μπορεί να ερμηνευτεί μόνο υπό το φως των συνθηκών μάθησης της. Ο Wells μελετώντας επί χρόνια τις εμπειρίες γραμματισμού και τη συχνότητα και την ποιότητα αλληλεπιδράσεων που προκύπτουν κατά την ενασχόληση με βιβλία μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, απέδειξε τη θετική επιρροή των προσχολικών εμπειριών γραμματισμού των παιδιών στη μετέπειτα επιτυχία τους στο σχολείο (Pearson & Stephens, 1994 στο Κουτσοῦράκη, 2006).

Οι Teale (1986β) και Watkins & Bunce (1996), αναφέρουν την ικανότητα άντλησης νοήματος ή σύνθεσης ενός μηνύματος στη γραπτή γλώσσα. Υποστηρίζουν πως αυτή αποκτάται από τα παιδιά μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με τους γονείς τους ή άλλα εγγράμματα άτομα (Κουτσοῦράκη, 2006), στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν ή να εκφράσουν νοήματα, ιδέες ή συναισθήματα (Goodman, 1986 στο Κουτσοῦράκη, 2006). Σύμφωνα με τη Goodman (1986), τα θεμέλια πάνω στα οποία βασίζεται η ανάπτυξη του γραμματισμού είναι οι εμπειρίες, οι απόψεις και οι στάσεις που διαμορφώνουν τα παιδιά για την ανάγνωση και τη γραφή καθώς αλληλοεπιδρούν με τις κοινωνικές ομάδες (Κουτσοῦράκη, 2006). Ο γραμματισμός λοιπόν, περιβάλλεται από αξίες του κοινωνικού περιβάλλοντος, οι οποίες τον διαμορφώνουν. Ο ίδιος μαθαίνεται μέσα σε συγκεκριμένες καταστάσεις, συνδεδεμένες στενά με συγκεκριμένες ιδεολογίες. Έτσι, υπάρχουν γραμματισμοί που είναι κατά βάση κοινωνικές πρακτικές αν και διαφορετικής αξίας (Richardson, 1998 στο Κουτσοῦράκη, 2006).

2.3. Κοινότητα Πρακτικής (ΚΠ)

Η κοινότητα πρακτικής θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους για την διατριβή αυτή όρους, εφόσον έχουμε να κάνουμε με μία ομάδα ατόμων οι οποίοι έχουν δημιουργήσει μία μικρή κοινωνία που μέλη μπορούν να είναι μόνο συγκεκριμένα άτομα.

Οι Lave & Wenger (1991) αλλά και ο Wenger (1998), τα τέλη του 20^{ου} αιώνα πρωτοεισαγάγουν τον όρο «κοινότητα πρακτικής²» τον οποίο και ορίζουν ως μια ομάδα ανθρώπων η οποία μοιράζεται ένα κοινό ενδιαφέρον σε ένα πεδίο ανθρώπινης δραστηριότητας και δεσμεύεται σε μια διαδικασία συλλογικής μάθησης η οποία δημιουργεί δεσμούς μεταξύ των μελών αυτής της κοινότητας (στο Christodoulou & Ioannidou, 2020:4, Wenger, 2001 στο Καραλής³). Ο Wenger (1998:151) αναφέρει πως «*Η ταυτότητα στην πρακτική ορίζεται κοινωνικά όχι μόνο επειδή επαναπροσδιορίζεται σε έναν κοινωνικό λόγο των προσωπικών και κοινωνικών κατηγοριών, αλλά επίσης επειδή παράγεται ως μια ζωντανή εμπειρία συμμετοχής σε συγκεκριμένες κοινότητες*» (Christodoulou & Ioannidou, 2020:4). Παρόλα αυτά, σύμφωνα και με τον ίδιο, δεν προσανατολίζουν όλα τα μέλη μιας κοινότητας πρακτικής τις πρακτικές με τον ίδιο τρόπο, καθώς τα μέλη της κατέχουν διαφορετικές θέσεις, και μέσα, μια σύνδεση με την κοινότητα που παρέχει περιφερειακές εμπειρίες (Wenger, 1998:114–117 στο Christodoulou & Ioannidou, 2020:4). Ο Wenger (1998) αναφέρει πως μία ΚΠ έχει τρία χαρακτηριστικά:

1. *Τομέας: Τα μέλη της κοινότητας έχουν κοινό τομέα ενδιαφέροντος, ικανότητας και δέσμευσης που τα διακρίνει από άλλα. Αυτός ο κοινός τομέας δημιουργεί κοινό έδαφος, εμπνέει τα μέλη να συμμετέχουν, καθοδηγεί τη μάθησή τους και δίνει νόημα στις ενέργειές τους.*
2. *Κοινότητα: Τα μέλη επιδιώκουν αυτό το ενδιαφέρον μέσω κοινών δραστηριοτήτων, συζητήσεων, ευκαιριών επίλυσης προβλημάτων, ανταλλαγής πληροφοριών και οικοδόμησης σχέσεων. Η έννοια της κοινότητας δημιουργεί τον κοινωνικό ιστό για τη δυνατότητα συλλογικής μάθησης. Μια ισχυρή κοινότητα προάγει την αλληλεπίδραση και ενθαρρύνει την προθυμία να μοιραστούν ιδέες.*
3. *Πρακτική: Τα μέλη της κοινότητας είναι πραγματικοί επαγγελματίες σε αυτόν τον τομέα ενδιαφέροντος και δημιουργούν ένα κοινό ρεπερτόριο πόρων και ιδεών που παίρνουν πίσω στην πρακτική τους. Ενώ ο τομέας παρέχει τη γενική περιοχή ενδιαφέροντος για την κοινότητα, η πρακτική είναι η συγκεκριμένη εστίαση γύρω από την οποία η κοινότητα αναπτύσσει, μοιράζεται και διατηρεί τον πυρήνα της συλλογικής γνώσης⁴.*

Λίγα χρόνια αργότερα, οι Wenger, McDermott και Snyder (2002), σχολιάζουν πως οι κοινότητες πρακτικής είναι ομάδες ατόμων που μοιράζονται μια ανησυχία, ένα σύνολο προβλημάτων, ή το πάθος τους για ένα θέμα, οι οποίες εμβαθύνουν τις γνώσεις τους

²Μετάφρ. Από το αγγλικό «Communities of Practice»

³Βλ. περισσότερα: <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1453/CoP.pdf>

⁴Βλ. περ. <http://www.communityofpractice.ca/background/what-is-a-community-of-practice/>

και εξειδικεύονται σε αυτόν τον τομέα, αλληλοεπιδρώντας σε συνεχή βάση (στο Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:13). Οι ίδιοι συγκεκριμένα αναφέρουν:

«Οι συναντήσεις των μελών της κοινότητας είναι πολύ πρόσφορες, καθώς μέσα από τη συχνή αλληλεπίδρασή τους, καθίσταται εφικτή η ανταλλαγή ποικίλων απόψεων, ενδιαφερόντων και πληροφοριών. Παρά το γεγονός ότι τα μέλη μιας κοινότητας πρακτικής, δεν είναι αναγκαίο να εργάζονται συνεχώς μαζί, το επιδιώκουν παρ' όλα αυτά, αφού μέσω αυτής αντιμετωπίζουν καλύτερα διάφορες εργασιακές καταστάσεις, λόγω της μεταξύ τους συνεργασίας. Επιπλέον, αποκτάται από τα μέλη της, το αίσθημα της ομαδικότητας και της από κοινού μάθησης. Οι αξίες αυτές δεν είναι μόνο βαρυσήμαντες για το εργασιακό κομμάτι της κοινότητας, αλλά και για τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των μελών της. Η κοινότητα πρακτικής δηλαδή, δίνει τη δυνατότητα στα μέλη της, να γνωριστούν μεταξύ τους και να αναπτύξουν σταδιακά κοινές πρακτικές και προσεγγίσεις. Μπορούν ακόμα και να αναπτύξουν ένα κοινό αίσθημα ταυτότητας, γεγονός που θα ενισχύσει το χαρακτηρισμό τους, 'κοινότητα πρακτικής'»

(Wenger, McDermott & Snyder, 2002 στο Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:13).

Βασική λοιπόν προϋπόθεση δημιουργίας μιας κοινότητας πρακτικής, αποτελεί το ενδιαφέρον που δείχνουν τα μέλη της. Είναι πολύ σημαντικό να συνειδητοποιήσουν την αξία του να μοιράζεσαι τις απόψεις σου με τα υπόλοιπα μέλη, καθώς και ενδιαφέροντα, διάφορες προσωπικές ιστορίες και τεχνικές. (Wenger, McDermott & Snyder, 2002 στο Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:13). Σε καμία περίπτωση τα χαρακτηριστικά και οι στόχοι μιας κοινότητας πρακτικής δεν καθιστούν τα μέλη της αδιάφορα και αποκομμένα από το γενικότερο πλαίσιο στο οποίο ανήκει η κοινότητα, όπως είναι μια οργάνωση ή ένας θεσμός. Δε δημιουργεί δηλαδή οριοθετήσεις, αλλά προσπαθεί να κρατά επαφές και με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Δε μπορεί να θεωρηθεί αποκομμένη από την υπόλοιπη κοινωνία. Όπως και τα μέλη της, έτσι και η ίδια η ιστορική της εξέλιξη, αποτελεί κομμάτι της υπόλοιπης κοινωνίας (Wenger, 1998 στο Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:14). Επομένως, μια κοινότητα πρακτικής είναι ένας πολύ συγκεκριμένος τύπος κοινωνικής δομής, που έχει συγκεκριμένο σκοπό (Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:14). Μια κοινότητα πρακτικής έχει πιο ανεπίσημο χαρακτήρα και είναι πιο «χαλαρή» και αυτόνομη από ότι ένας θεσμός/οργανισμός, ακόμα και στην περίπτωση που είναι θεσμοθετημένη (Παπαναστασίου & Θηβαίου, 2012:14).

Σύμφωνα με τον Καραλή⁵, τρία είναι τα βασικά στοιχεία προκειμένου μια κοινότητα να χαρακτηριστεί ως κοινότητα πρακτικής:

⁵ Βλ. περισσότερα: <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1453/CoP.pdf>

Το πεδίο, δηλαδή ο τομέας δραστηριοτήτων στον οποίο εστιάζει η κοινότητα πρακτικής.

Η *κοινότητα*: η απλή άσκηση του ίδιου έργου / δραστηριότητας δεν θεωρείται επαρκής συνθήκη για την ύπαρξη κοινότητας πρακτικής, ή για την ακρίβεια θεωρείται αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη. Προκειμένου να έχουμε κοινότητα πρακτικής απαιτείται η αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών, μέσω της οποίας τα μέλη μοιράζονται πρακτικές, εμπειρίες και γνώσεις και τελικά μαθαίνουν συλλογικά. Επίσης, δεν είναι απαραίτητη η συλλογική άσκηση της δραστηριότητας για την ύπαρξη κοινότητας πρακτικής.

Η *πρακτική*: Μια κοινότητα πρακτικής δεν είναι απλώς και μόνον μια κοινότητα κοινών ενδιαφερόντων. Τα μέλη μιας κοινότητας πρακτικής αναπτύσσουν από κοινού και σε βάθος χρόνου ένα συλλογικό απόθεμα πηγών (εμπειρίες, ιστορίες, εργαλεία, τρόπους επίλυσης προβλημάτων) ή με άλλα λόγια διαμορφώνουν μια κοινή πρακτική και μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις τα μέλη δεν έχουν συνείδηση πως συμβαίνει αυτό.

2.4. Η ομάδα των Κωφών ατόμων

Από τις γενικές ομάδες του πληθυσμού και τις κοινότητες πρακτικής, προχωρούμε στην κύρια ομάδα που μας ενδιαφέρει στην παρούσα διατριβή, αυτή των κωφών ατόμων. Για να δούμε τα άτομα αυτά ως ξεχωριστή ομάδα, πρέπει να δούμε καταρχάς κάποια κύρια χαρακτηριστικά τους.

Αρχικά, η αίσθηση της ακοής αποτελεί έναν ισχυρό και ουσιαστικό δεσμό μεταξύ του ανθρώπου και του εξωτερικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τη Λαμπροπούλου (2005:40), «*Η ακοή συνδέει τον άνθρωπο με το περιβάλλον*». Η ικανότητα λοιπόν του ανθρώπου για κατανόηση των ηχητικών ερεθισμάτων, και κατά συνέπεια του προφορικού λόγου, είναι έμφυτη, αλλά όχι και αυτονόητη, ιδίως για μια μερίδα του πληθυσμού. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε στέρηση του ατόμου από την αίσθηση αυτή μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τομέα της κατανόησης και της έκφρασης του προφορικού λόγου, της συμπεριφοράς σε προσωπικό και διαπροσωπικό επίπεδο, της κοινωνικής και κινητικής ανάπτυξης (Φωτιάδου, 2007 στο Ντίνα, 2015), αλλά και του γραμματισμού, τον οποίο και μελετούμε στην παρούσα μελέτη. Η μειωμένη ή απύσα ικανότητα ακουστικής πρόσληψης ηχητικών περιβαλλοντικών ερεθισμάτων κατά την κρίσιμη περίοδο της πρώτης παιδικής ηλικίας παρεμποδίζει τις γλωσσικές διαδικασίες, της πρόσληψης συμφώνων και φωνηέντων, καθώς και της ανάπτυξης της γλωσσικής έκφρασης και του λεξιλογίου. Ως αποτέλεσμα, ένα άτομο με

ακουστική αναπηρία δεν είναι σε θέση να μάθει ολοκληρωμένη τη μητρική⁶ του γλώσσα, να επικοινωνήσει με συμβατικό τρόπο με τους ανθρώπους που συνιστούν τον οικογενειακό και κοινωνικό του περίγυρο, να εκλάβει και να κατανοήσει πλήρως πληροφορίες και γεγονότα που σχετίζονται με τον άνθρωπο και τον κόσμο⁷ (Snoddon & Underwood, 2013 στο Ντίνα, 2015). Σύμφωνα με τον Moores (1990), μια τάση στην ερευνητική βιβλιογραφία των κωφών, είναι να τους βλέπουμε ως πολιτιστική και εθνογλωσσική μειονότητα με τα δικά της ειδικά χαρακτηριστικά και να τα συγκρίνει με τους ακούοντες (Parasnis, 1996).

Οι βασικότερες μέθοδοι επικοινωνίας που έχουν αναπτυχθεί για παιδιά με ακουστική αναπηρία είναι η *προφορικο-ακουστική*, η μέθοδος *ολικής επικοινωνίας* και η μέθοδος της *δίγλωσσης-διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*⁸ (Ντίνα, 2015). Σύμφωνα με τη δίγλωσση-διαπολιτισμική προσέγγιση, τα άτομα με ακουστική αναπηρία θεωρούνται μέλη μιας ξεχωριστής «κοινότητας», στο πλαίσιο της οποίας διδάσκονται δύο γλώσσες, τη νοηματική και την εκάστοτε καθομιλουμένη, την αξιοποίηση των κινήσεων των χεριών, των ματιών, του προσώπου, του κεφαλιού και ολόκληρου του σώματος. Όπως οι ακούοντες δίγλωσσοι, έτσι και τα άτομα αυτά συμμετέχουν, είτε περισσότερο είτε λιγότερο, στην καθημερινή ζωή δύο διαφορετικών «κόσμων»: του κόσμου των Κωφών και τον κόσμο των ακούντων (Ντίνα, 2015). Η γνώση και η χρήση της νοηματικής γλώσσας θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη κάποιου στην κοινότητα των Κωφών (Λαμπροπούλου, 2005). Στη νοηματική γλώσσα, όπως και σε οποιαδήποτε άλλη ομιλούμενη γλώσσα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της μορφοσυντακτικής λέξης, της προσωδιακής ή φωνολογικής λέξης (Sandler, 2006). Μπορεί κανείς να υιοθετήσει την υπόθεση ότι η νοηματική γλώσσα πρέπει να μοιάζει πάρα πολύ με την προφορική γλώσσα, αφού ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι υπεύθυνος γι' αυτά. Μια αντίθετη υπόθεση είναι ότι η νοηματική γλώσσα είναι πιθανό να είναι διαφορετική δομικά από την προφορική γλώσσα λόγω της διαφορετικής λειτουργίας (Sandler, 2006).

⁶Ο όρος μητρική όπως το εννοεί εδώ, αμφισβητείται από πολλούς, λόγω του ότι για ένα κωφό άτομο η νοηματική θεωρείται η μητρική/πρώτη γλώσσα, ενώ η ομιλούμενη της περιοχής ή χώρας που ζει, θεωρείται η δεύτερη/ ξένη γλώσσα.

⁷Αν λοιπόν ένα κωφό παιδί δεν μπορεί να επικοινωνήσει αποτελεσματικά, τότε πως μπορεί να κατακτήσει τον γραμματισμό;

⁸Περισσότερα περί μεθόδων επικοινωνίας για παιδιά με προβλήματα ακοής, βλ Ντίνα (2015), 23-24.

Σύμφωνα με τη διεθνής βιβλιογραφία τα άτομα με ακουστική αναπηρία κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες όσο αφορά την απώλεια ακοής και σε δύο ομάδες όσο αφορά την ηλικία εμφάνισης της απώλειας ακοής. Πιο συγκεκριμένα, αυτό γίνεται με βάση ποικίλα κριτήρια, όπως η χρονική στιγμή εμφάνισης του προβλήματος, το ποσοστό υπολειμματικής ακοής και η ανάγκη -ή μη- για εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας. Σαν αποτέλεσμα, ένα άτομο με ακουστική αναπηρία μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κωφό», «βαρήκοο⁹» ή «Κωφό¹⁰» (με Κ κεφαλαίο), ανάλογα με το βαθμό απώλειας της ακοής και τη χρήση ακουστικών βοηθημάτων ή/και εναλλακτικών τρόπων επικοινωνίας (π.χ. νοηματική γλώσσα), ως «προγλωσσικά¹¹» ή «μεταγλωσσικά¹²» κωφό, ανάλογα με την ηλικία εμφάνισης της απώλειας ακοής ή να διαγνωστεί με «βαρηκοΐα αγωγιμότητας» ή «νευροαισθητηριακή βαρηκοΐα», ανάλογα με το τμήμα του αυτιού στο οποίο εντοπίζεται η βλάβη. Η κατηγοριοποίηση αυτή επιτρέπει έγκυρη και έγκαιρη διάγνωση των προβλημάτων και τη συστηματική αντιμετώπιση τους στο ιατρικό, οικογενειακό και εκπαιδευτικό πλαίσιο (Ντίνα, 2015).

2.5. Η γλώσσα των κωφών: Η Νοηματική Γλώσσα

Η γλώσσα των κωφών, και συγκεκριμένα η Νοηματική Γλώσσα (ΝΓ) αναφέρεται και αναλύεται στο κεφάλαιο αυτό, λόγω του ότι καθώς προαναφέρθηκε στο 2.4. αποτελεί τον βασικό τρόπο επικοινωνίας των Κωφών¹³ ατόμων . Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η ΝΓ είναι το κύριο κοινό χαρακτηριστικό που έχουν οι κωφοί, αυτό που τους συνδέει, και χάρη σε αυτό έχουμε και τη δημιουργία της κοινότητας πρακτικής.

⁹Χαρακτηρίζεται το άτομο το οποίο, λόγω απώλειας της ακοής μέσω του ακουστικού καναλιού, και για το λόγο αυτό είναι πιθανόν να χρησιμοποιεί ακουστικά βαρηκοΐας ή άλλα τεχνικά βοηθήματα (Mooges, 1996).

¹⁰Μέλος μιας κοινότητας από όμοιους του, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από κοινή ταυτότητα και αντιλήψεις, και επικοινωνούν με μια κοινή μορφή γλώσσας, τη νοηματική. Δηλαδή ένα άτομο με ακουστική αναπηρία χαρακτηρίζεται ως Κωφό εάν έχει εκπαιδευτεί με βάση την κουλτούρα της κοινότητας των Κωφών, επικοινωνεί κυρίως μέσω της νοηματικής γλώσσας και αλληλεπιδρά κυρίως με κωφά άτομα (Baker-Shenk&Padden, 1978 στο Ντίνα, 2015). Ο Janzen (2005) μιλά για την περιπλοκότητα και τη σύγχυση των όρων Κωφός και κωφός.

¹¹Άτομα στα οποία η απώλεια ακοής είτε έχει διαγνωστεί κατά τη γέννηση είτε έχει εμφανιστεί πριν την απόκτηση της καθομιλουμένης γλώσσας (Τσάκαλος, 2009 στο Ντίνα, 2015).

¹²Άτομα στα οποία η ακουστική βλάβη έχει κάνει την εμφάνισή της μετά τη φυσιολογική κατάκτηση της γλωσσικής δεξιότητας (ό.π.).

¹³ Ο όρος «Κωφός» στη συγκεκριμένη μελέτη θα είναι με «Κ» (κεφαλαίο) όταν το κωφό άτομο αλληλεπιδρά κυρίως με άλλα κωφά άτομα, και ανήκει στην Κοινότητα των Κωφών (ακολουθείτε τη διάκριση η οποία αναφέρθηκε στο 2.4. περί κωφών ατόμων).

Ο Παπασπύρου (1998 στο Κασβίκη, 2017), επιδίωξε την ανάδειξη της γλώσσας ως θεμελιώδες σημείο αναφοράς στην ενδογενή γλωσσική ικανότητα του ανθρώπου (Κασβίκη, 2017:24). Η γλώσσα των ευήκοων, είναι η δεύτερη γλώσσα των κωφών, αφού οι ίδιοι έχουν ως πρώτη τους γλώσσα την νοηματική γλώσσα. Η κατάκτησή της δεν είναι αυτόματη, αλλά γίνεται χρήση αυτής σαν τη φυσική ή την πρώτη τους γλώσσα. Η διγλωσσία των ατόμων με απώλεια ακοής είναι παρόμοια με τη εκείνης των ευήκοων. Θεωρητικά ισχύει όταν κωφά βρέφη και νήπια εκτίθενται σε περιβάλλον νοηματικής εγκαίρως, αλλά πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι τα περισσότερα κωφά άτομα γεννιούνται σε περιβάλλον όπου δε χρησιμοποιείται η νοηματική, μέχρι το πέρας της κρίσιμης ηλικίας της αυτόματης κατάκτησης της πρώτης γλώσσας (ΝΓ για τους κωφούς) (Ahlgren & Hyltenstam, 1994 στο Κασβίκη, 2017:13).

Πριν το 1960 οι γλωσσολόγοι έδιναν ελάχιστη σημασία στις ΝΓ (Νοηματικές Γλώσσες) και τις χειρίζονταν σαν κώδικες που δεν είχαν τη δική τους δομή, αλλά αντίθετα διατηρούσαν και βασίζονταν στο σημασιολογικό και συντακτικό πρότυπο της αντίστοιχης προφορικής γλώσσας¹⁴. Σύμφωνα με τους Σταϊνχάουερ κ.ά., οι ΝΓ αποτελούν αυτόνομα συστήματα φυσικών γλωσσών, τα οποία διαφοροποιούνται από τις προφορικές γλώσσες βάσει των επικοινωνιακών μέσων που χρησιμοποιούν και της οργάνωσης του μηνύματος σύμφωνα με αυτά τα μέσα (Σταϊνχάουερ κ.ά, 2005:1-2). Ενώ οι χρήστες των ομιλουμένων γλωσσών χειρονομούν με τα χέρια τους, οι νοηματιστές «χειρονομούν» με το στόμα τους (Sandler, 2003α: 383).

Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν την τάση να πιστεύουν ότι οι νοηματικές γλώσσες είναι ένα είδος παντομίμας ή αναπαράστασης κάποιας από τις φωνούμενες γλώσσες που μιλάνε οι ίδιοι. Η αλήθεια όμως είναι πολύ διαφορετική από την ευρέως διαδεδομένη αυτή αντίληψη. Οι νοηματικές γλώσσες, διαφέρουν από τις υπόλοιπες φυσικές γλώσσες ως προς το ότι μας είναι λιγότερο γνωστές, όχι όμως και ως προς τις γλωσσολογικές αρχές που διέπουν την επικοινωνιακή τους λειτουργία (Φραγκιουδάκη, 2011:13).

Η Ε.Ν.Γ (Ελληνική Νοηματική Γλώσσα), όσο και οι υπόλοιπες νοηματικές, έχει την ιδιαιτερότητά σε σχέση με αυτό που ο περισσότερος κόσμος έχει συνηθίσει να ονομάζει «γλώσσα» ότι η γραμματική της, δηλαδή το σύστημα των κανόνων βάσει

¹⁴Με τον όρο προφορική γλώσσα αναφερόμαστε στο γλωσσικό σύστημα που εκφέρεται μέσω του προσορικο-ακουστικού καναλιού και στη γραπτή καταγραφή του (Παπασπύρου, 1994:19).

των οποίων διαρθρώνεται ο λόγος και επιτυγχάνεται η επικοινωνία, δεν είναι προφορικό, αλλά οπτικό-κινησιακό. Μπορεί κανείς να πει πως πρόκειται για ένα αυτόνομο γλωσσικό σύστημα που μπορεί να μελετηθεί και να αναλυθεί όπως και κάθε άλλη φυσική γλώσσα (Φραγκιουδάκη, 2011:13). Σύμφωνα με τον Sandler (2006), οι φυσικές ανθρώπινες γλώσσες υπάρχουν σε μια φυσική μορφή διαφορετική από αυτή που έχει μελετηθεί για τόσους αιώνες και πως οι νοηματικές γλώσσες χρησιμοποιούνται από κωφούς σε όλο τον κόσμο. Ο ίδιος συνεχίζει πως οι νοηματικές είναι το ίδιο φυσικές γλώσσες με τις προφορικές (Klima και Bellugi 1979, Wilbur 1979, Poizner, Klima και Bellugi 1987 Lucas and Valli 1992, Sandler and Lillo- Martin 2001, Emmorey 2002, στο Sandler, 2006).

Οι νοηματικές γλώσσες λοιπόν, δημιουργούνται αυθόρμητα όποτε οι κωφοί έχουν την ευκαιρία να συναντώνται τακτικά. Αποκτώνται από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε κωφές οικογένειες χωρίς οδηγίες και κατά μήκος ενός χρονοδιαγράμματος το οποίο είναι παρόμοιο με αυτό των ακουόντων παιδιών που αποκτούν ομιλούμενη γλώσσα (Newport και Meier 1985 στο Lillo-Martin 1999a). Η νοηματική γλώσσα εμφανίζεται ως εύκολη και φιλική προς τον φυσικό της ομιλητή όπως συμβαίνει με την ομιλούμενη γλώσσα. Αυτή η εντύπωση της φυσικότητας ενισχύεται από την διαπίστωση των Bellugi και Fischer (1972) ότι η μετάδοση μιας δεδομένης πρότασης παίρνει περίπου την ίδια στιγμή τόσο στις χειροκίνητες οπτικές όσο και στις προφορικές ακουστικές λεπτομέρειες. Διαπίστωσαν ότι ο γενικός ρυθμός μετάδοσης είναι ο ίδιος και στις δύο γλώσσες. Όταν το σήμα επιταχύνεται, η ευκρίνεια διασπάται στην ομιλία και στο σημάδι στο ίδιο σημείο σε περίπου δυόμισι έως τρεις φορές το κανονικό ρυθμό (Fischer, Delhorne και Reed 1999). Όπως τονίζει ο Emmorey (2002:119 στο Sandler, 2006), αυτό υποδηλώνει «ένα ανεξάρτητο ανώτατο όριο για την ικανότητα επιτάχυνσης της επεξεργασίας της γλώσσας». Εν ολίγοις, ο τρόπος που αποκτάται η νοηματική γλώσσα και η ευκολία και η ταχύτητα της μετάδοσής της υποστηρίζονται έντονα ότι και οι δύο γλώσσες έχουν το ίδιο γνωστικό σύστημα (Sandler, 2006).

Τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιεί η ΕΝΓ (όπως και οι άλλες νοηματικές γλώσσες) για να διατυπώσει τις έννοιες και για να δημιουργήσει μορφολογία και σύνταξη, βασίζονται στην κίνηση των χεριών, στην στάση ή στην κίνηση του σώματος και στην έκφραση του προσώπου. Οι βασικές μονάδες του λόγου (τις οποίες η επιστήμη της γλωσσολογίας ονομάζει γλωσσικά σημεία) της ΕΝΓ ονομάζονται νοήματα. Τα νοήματα μπορούν να έχουν λεξική ή γραμματική σημασία, ακριβώς όπως τα

μορφήματα και οι λέξεις στις φυσικές γλώσσες (Φραγκιουδάκη, 2011:13). Κοινό χαρακτηριστικό ανάμεσα σε όλες τις ΝΓ είναι η χρήση των εκφραστικών δυνατοτήτων που παρέχει η μορφή και η κατεύθυνση της παλάμης, η κίνηση των χεριών, η στάση και η κίνηση του σώματος και η έκφραση του προσώπου. Ο τρισδιάστατος χώρος είναι το πλαίσιο στο οποίο οργανώνονται και δηλώνονται οι γραμματικές σχέσεις (παραγωγική – κλιτική μορφολογία), το λεξιλόγιο και η σύνταξη (σημασιο-συντακτικές σχέσεις) κάθε ΝΓ (Βλέτση, 2008:11).

Οι ΝΓ είναι οι φυσικές γλώσσες των κοινοτήτων των Κωφών και διαθέτουν φωνολογικά, μορφολογικά και συντακτικά συστήματα (Sandler & Lillo-Martin, 2006). Το λεξιλόγιο, η μορφολογία και η σύνταξη στις ΝΓ λειτουργούν στο χώρο τρισδιάστατα, δηλώνοντας όλες τις γραμματικές σχέσεις στο επίπεδο της μορφολογίας (παραγωγή και κλίση), στις συντακτικές δομές και στη δήλωση χαρακτηριστικών και σχέσεων στο επίπεδο της σημασιολογίας (Stokoe, 1978· Stokoe & Kuschel, 1978 στο Κασβίκη, 2017:11). Το σύστημα των νοηματικών γλωσσών κυβερνάται από κανόνες της γραμματικής και δεν παραβιάζει καμία από τις βασικές τουλάχιστον αρχές της καθολικής γραμματικής (Sandler & Lillo-Martin, 2001: 557).

Πολλές είναι οι μελέτες κατά τα τελευταία χρόνια που παρουσιάζουν τα διάφορα συστήματα των νοηματικών γλωσσών. Κάποιοι από τους ερευνητές, έψαξαν για το χρόνο, άλλοι για την γραμματική, τη σύνταξη, τη συμφωνία και όχι μόνο. Για παράδειγμα, η Σαπουντζάκη (2005) με τη χρήση βιντεοσκοπημένου υλικού μελέτησε τα νοήματα που έχουν σχέση με την εκφορά του χρόνου, της συμφωνίας, την τροπικότητα κλπ. (Κασβίκη, 2017:24). Η διαπίστωση της Σαπουντζάκη, σε αυτήν την μελέτη είναι ότι ο χρόνος δεν αποτελεί γραμματική κατηγορία, υπάρχουν χρονικοί δείκτες που εκφράζουν τον χρόνο. Η Βλέτση (2008) από την άλλη, μελέτησε τη γραμματικοποίηση του παρελθοντικού χρόνου και της ρηματικής όψης (συνοπτικό μη συνοπτικό) στην Ε.Ν.Γ. με τη χρήση δομημένου τεστ με σκοπό τη διερεύνηση της ικανότητας παραγωγής του αορίστου χρόνου. (Βλέτση, 2008 στο Κασβίκη, 2017:25) Το 2011 ο Μαυρέας με τη σειρά του, αποσκοπούσε στην περιγραφή της γλωσσικής συμπεριφοράς των νοηματιστών. Μέσω της περιγραφής των γλωσσικών πρακτικών των νοηματιστών κατέγραψε ποια γλώσσα προκύπτει και διαπίστευσε την ύπαρξη συγκεκριμένων παραγόντων για την έντονη ποικιλομορφία της ΕΝΓ (Κασβίκη, 2017:25). Η Ανδρικοπούλου (2015) στη διατριβή της, αναλύει την μορφολογική διαδικασία της Σύνθεσης στην ΕΝΓ. Διερευνά τα σύνθετα νοήματα της ΕΝΓ, τη

διαδικασία της σύνθεσης, τους κανόνες που τη διέπουν, τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα κατά τη διαδικασία της σύνθεσης και τη σχέση μεταξύ των νοημάτων. Από την έρευνα διαπιστώνεται το σύνθετο αποτελεί μια αδιαίρετη μονάδα, λειτουργεί ως ενιαίο νόημα, μέσα στο οποίο δεν δύναται να παρεμβληθούν άλλα νοήματα (Κασβίκη, 2017:26)

Φυσικά, οι νοηματικές γλώσσες χρησιμοποιούνται όπως και οι ομιλούμενες γλώσσες - στον οικογενειακό κύκλο, για κοινωνική αλληλεπίδραση, συστηματική συζήτηση, για εκπαίδευση, όνειρα, αφήγηση ιστοριών, ποίηση, θέατρο, κ.ά. (Lane & Philip, 1984· Padden & Humphries, 1988 στο Sandler, 2006). Με λίγα λόγια οτιδήποτε και να κάνουν οι άνθρωποι όταν μιλάνε γλώσσα, το ίδιο κάνουν με τη νοηματική γλώσσα. Στόχος μας εδώ είναι να είμαστε πιο σαφείς σχετικά με το τι σημαίνει «το ίδιο» (Sandler, 2006).

Έτσι, καθώς προαναφέρθηκε, οι Κωφοί επικοινωνούν μεταξύ τους με τη νοηματική γλώσσα. Στα περισσότερα σχολεία κωφών, η νοηματική είναι η κυρίαρχη γλώσσα διδασκαλίας και παρουσίασης δραστηριοτήτων με στόχο την ανάπτυξη γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Ντίνα, 2015).

2.5.1 Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα (ΚΝΓ)

Στο σημείο αυτό θα ήταν πρόπον αναλυθεί λίγο περισσότερο η ΚΝΓ (Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα), εφόσον η διατριβή αυτή διεκπεραιώνεται στα κυπριακά γεωγραφικά και γλωσσικά δεδομένα.

Η ΚΝΓ αποτελεί το κύριο όργανο γλωσσικής επικοινωνίας και πολιτισμικής έκφρασης της κοινότητας των Κωφών ατόμων στην Κύπρο. Από κοινωνιογλωσσολογική άποψη οι κοινότητες των Κωφών θεωρούνται ως διαφοροποιημένες γλωσσικές κοινότητες ή γλωσσικές μειονότητες, οι οποίες αναπτύσσουν ιδιαίτερα πολιτισμικά γνωρίσματα και τα θεμελιώνουν στις νοηματικές γλώσσες (Εννοιολογικό Λεξικό, 2011:15).

Στις ανεπτυγμένες χώρες έχει ήδη ερευνηθεί το γλωσσικό υπόβαθρο των νοηματικών γλωσσών και έχει τεκμηριωθεί η πλήρης γλωσσική και κοινωνική τους ισοδυναμία με τις ομιλούμενες γλώσσες ως προς τη λειτουργία τους και τους επικοινωνιακούς και πολιτισμικούς στόχους, στους οποίους καλούνται να ανταποκριθούν (Έργο

Καταγραφής της Κυπριακής Νοηματικής Γλώσσας: Εννοιολογικό Λεξικό, 2011:15).

2.6. Εκπαίδευση και Κωφά άτομα

Ο Freire (1970 στο Parasnis, 1996) είπε ότι η εκπαίδευση ποτέ δεν είναι ουδέτερη. Είτε το αντιλαμβανόμαστε είτε όχι, πάντα δουλεύουμε από φιλοσοφική προοπτική του κόσμου όταν διδάσκουμε (Parasnis, 1996). Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι τα παιδιά προέρχονται από διαφορετικά περιβάλλοντα, διαθέτουν διαφορετικές εμπειρίες και διαφορετικό ρυθμό μάθησης. Ξεκινούν τη φοίτησή τους στη θεσμοθετημένη εκπαίδευση με της δεξιότητες αναγνώρισης των λειτουργιών και του ρόλου του γραπτού λόγου αναπτυγμένες σε διαφορετικό βαθμό (Κουτσουράκη, 2006).

Σε παλαιότερες δεκαετίες υπήρχε η έντονη απαίτηση από τα παιδιά με ακουστική αναπηρία να αφομοιωθούν πλήρως από την κοινότητα των ακούντων, παρακολουθώντας τα μαθήματα τους σε τάξεις της τυπικής εκπαίδευσης, χρησιμοποιώντας τεχνικές όπως η χειλανάγνωση (Surian, Tedoldi & Siegal, 2010 στο Ντίνα, 2015). Τις επόμενες δεκαετίες τα περισσότερα παιδιά με ειδικές ανάγκες θα περάσουν τη σχολική της ζωή σε ειδικά προγράμματα ή τάξεις (Μπουσκάλια, 1993). Πλέον στην πλειοψηφία τους οι Κωφοί μεγαλώνουν σε σχολεία-οικοτροφεία Κωφών. Έχουν μάθει τη νοηματική γλώσσα στο σχολείο τους από άλλους συμμαθητές τους και όχι από τους γονείς τους ή τους δασκάλους τους, όπως γίνεται με τα ακούντα παιδιά (Λαμπροπούλου, 2005). Πριν να ενταχθεί ένας κωφός μαθητής σε κοινή τάξη μαζί με ακούντες μαθητές είναι απαραίτητο να προετοιμαστούν κατάλληλα οι μαθητές της τάξης υποδοχής, αλλά και το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου (Λαμπροπούλου, 2005). Η εκπαίδευση των παιδιών με ακουστική αναπηρία είναι δυνατή μέσω πολλών και διάφορων μεθόδων – ή συνδυασμού αυτών - με τη χρήση του προφορικού λόγου και της υπολειμματικής ακοής, των νοημάτων και των συμβόλων, της ανάγνωσης και της γραφής, ενώ κερδίζει έδαφος η μέθοδος της δίγλωσσης-διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Ντίνα, 2015).

Οι Κωφοί επειδή ζουν και στην ευρύτερη κοινωνία στην οποία υπάρχει κυρίαρχη γλώσσα, μαθαίνουν ως ένα βαθμό – ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης που τους παρέχεται - και τη γλώσσα της ευρύτερης κοινωνίας. Φυσικά λόγω των προβλημάτων που συνήθως έχουν να κάνουν με την εκπαίδευση και όχι με τους ίδιους τους Κωφούς,

οι γνώσεις τους στην ομιλούμενη γλώσσα πολλές φορές είναι ελλιπείς (Λαμπροπούλου, 2005).

Ο γραπτός λόγος θεωρείται σημαντικός παράγοντας για την ένταξη και τη συμμετοχή των Κωφών στην εκπαίδευση και την κοινωνία. Μέσω του γραπτού λόγου οι Κωφοί έχουν άμεση πρόσβαση στην πληροφόρηση και μπορούν να επικοινωνούν με τους ακούντες χωρίς τη διαμεσολάβηση τρίτων. Οι ίδιοι οι Κωφοί, σύμφωνα με έρευνες, θεωρούν το γραπτό λόγο ως εναλλακτικό τρόπο επικοινωνίας σε σχέση με την ομιλία (Foster, 1998 στο Λαμπροπούλου, 2005). Παρόλα αυτά, το λεξιλόγιο τους, είναι περιορισμένο και συγκεκριμένο και πολλές φορές έχουν δυσκολίες στην κατανόηση λεξιλογίου, ιδιαίτερα όταν αυτό είναι άγνωστο (Λαμπροπούλου, 2005). Στα κείμενα τους χρησιμοποιούν κυρίως ουσιαστικά και ρήματα, ενώ σε μικρότερο βαθμό επίθετα, οριστικά άρθρα, επιρρήματα, κτλ.¹⁵. Χαρακτηριστική είναι η παράλειψη λειτουργικών λέξεων, όπως άρθρων, επιρρημάτων και προθέσεων (Bench, 1992· Marschark, Mouradian & Halas, 1994 στο Λαμπροπούλου, 2005). Επίσης, την άρνηση την εκλαμβάνουν ως κατάφαση και δυσκολεύονται στην κατανόηση και την παραγωγή της παθητικής φωνής (Paul, 1998 στο Λαμπροπούλου, 2005:136). Οι ελλείψεις στο συντακτικό, το λεξιλόγιο και την αφηρημένη σκέψη, η αδυναμία πρόσβασης στην τυχαία μάθηση, οι περιορισμένες εμπειρίες, η απουσία γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών εμποδίζουν άμεσα την ανάπτυξη της ανάγνωσης και της γραφής και περιορίζουν την ακαδημαϊκή επίδοση (Antia, Reed, & Kreimeyer, 2005 στο Τατσιοπούλου, 2017).

Η διδασκαλία στρατηγικών αποτελεί πολύτιμο εργαλείο στα προγράμματα γραμματισμού. Η έγκαιρη, αποτελεσματική και αναλυτική διδασκαλία στρατηγικών θα έχει μακροπρόθεσμα οφέλη στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, ιδιαίτερα αν αυτή συνδυαστεί με την εξάσκηση τους μέσα από δραστηριότητες σε κλίμα συνεργατικής μάθησης ώστε να γίνουν οι μαθητές ικανοί να τις χρησιμοποιούν ανεξάρτητα και παραγωγικά (Williams & Lundstrom, 2007 στο Τατσιοπούλου, 2017).

Η Clay (2001) υποστηρίζει ότι τα παιδιά αναπτύσσουν δεξιότητες γραμματισμού μέσα από εμπειρίες που έχουν σημασία για αυτά, στις οποίες συμμετέχουν ενεργά στην κατασκευή της νέας γνώσης και εξασκούν το νέο λεξιλόγιο σε αυθεντικά κοινωνικά

¹⁵Βλ. Περισσότερα Λαμπροπούλου (2005:136).

πλαίσια. Τα παιδιά αναπτύσσουν αυτές τις δεξιότητες σε διαφορετικό βαθμό το καθένα, σε ένα αναπτυξιακό συνεχές χωρίς να ακολουθούν μια σταθερή σειρά δραστηριοτήτων (Τατσιοπούλου, 2017). Η Mayer (2007) σε συγκριτική έρευνα για τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ κωφών και ακουόντων παιδιών κατά τα στάδια του αναδυόμενου γραμματισμού σημειώνει ότι το κομβικό σημείο στο οποίο αρχίζουν να αποκλίνουν τα κωφά παιδιά είναι το σημείο της σύνδεσης μεταξύ του γραπτού και του προφορικού λόγου ή της νοηματικής γλώσσας (Τατσιοπούλου, 2017).

Ο βασικός σκοπός των περισσότερων δασκάλων είναι να παρουσιάσουν στο παιδί την ιδέα της επικοινωνίας μέσω της ομιλούμενης λέξης. Η κατανόηση της ομιλούμενης λέξης για ένα κωφό είναι συνήθως ο συνδυασμός της χειλανάγνωσης και της ακοής που λαμβάνει από τα ακουστικά βαρηκοΐας αλλά και άλλος ένας βασικός στόχος είναι το παιδί να βλέπει το πρόσωπο του ομιλητή (Gregory¹⁶, 1995: 97).

2.7. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ)

Στη συνέχεια της παρούσας μελέτης θέματα όπως είναι τα (ΜΚΔ) Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, ποιοι τα χρησιμοποιούν και πως αναλύονται. Η κατηγορία αυτή θα παρουσιάσει έναν από τους τρόπους τους οποίους οι κωφοί όχι μόνο καταφέρνουν να έρθουν σε επαφή με Κωφά και ακούντα άτομα, αλλά πολλές φορές νιώθουν πως τα ΜΚΔ τους έχουν βοηθήσει να έρθουν πιο κοντά με τους ακούντες. Παράλληλα θα διαφανεί πως λόγω των μέσων αυτών άλλαξε ο τρόπος επικοινωνίας, πως δημιουργήθηκε ένας νέος ενδιάμεσος προφορικός-γραπτός λόγος όπου επηρεάζονται από αυτόν ακόμη και οι κωφοί.

Αναμφίβολα βρισκόμαστε σε μία εποχή όπου η τεχνολογία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Google, το Facebook, το Instagram, το YouTube και όχι μόνο, έχουν εισχωρήσει για τα καλά στη ζωή μας. Τόσο καλά μάλιστα όπου για τους περισσότερους ανθρώπους αποτελεί απαραίτητο κομμάτι, τόσο της καθημερινότητας, όσο και της ίδιας της προσωπικότητάς τους. Πλέον, τα ΜΚΔ δεν θεωρούνται απλά ένας τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, τόσο φίλων, συγγενών, γνωστών και όχι μόνο, αλλά ταυτόχρονα και αγνώστων. Ψάχνοντας λοιπόν την υπάρχουσα βιβλιογραφία, βλέπουμε πως ο όρος «Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης» σύμφωνα με τους

¹⁶Ελεύθερη μετάφραση από Gregory, S., 1995. Deaf Children and their families. NewYork: Press.

Karlan & Haenlein (2010 στο Καχριμάνη, 2014), υπάρχει με την μορφή που τα αντιλαμβανόμαστε σήμερα, τα τελευταία 20 χρόνια (Καχριμάνη, 2014:51). Έτσι, σύμφωνα με τις Σόφου & Ζάγγα (2018), τα ΜΚΔ είναι διαδικτυακοί τόποι με δυνατότητες παραγωγής και δημοσίευσης οποιασδήποτε πληροφορίας από τους ίδιους τους χρήστες. Πρωταρχικός στόχος των ΜΚΔ είναι ο σχολιασμός, η συζήτηση και η διάδοση των αναρτημένων πληροφοριών, που περιλαμβάνουν εικόνες, video, κείμενα, διαδικτυακούς συνδέσμους κ.α. Τα ΜΚΔ θεωρούνται ως προοδευτική εξέλιξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας (Σόφου & Ζάγγα, 2018:3).

Προχωρώντας στο τι σημαίνει ο όρος Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, μία πρώτη προσέγγιση αναφέρει ότι τα ΜΚΔ μπορούν να θεωρηθούν ως «ένα συγκεκριμένο είδος εικονικής κοινότητας» (Σόφου & Ζάγγα, 2018:3). Τα ΜΚΔ μπορούν να οριστούν σύμφωνα με τους Karlan και Haenlein (2010) ως «μία ομάδα από εφαρμογές που στηρίζονται στο διαδίκτυο που έχουν κατασκευαστεί στη βάση των ιδεολογικών και τεχνολογικών θεμελίων του διαδικτύου και επιτρέπουν τη δημιουργία και ανταλλαγή περιεχομένου που έχει παραχθεί από τους ίδιους τους χρήστες» (Σόφου & Ζάγγα, 2018:4). Ένας άλλος ενδιαφέρον ορισμός είναι αυτός του Στυλιάρη (2015), «Κοινωνικό δίκτυο είναι το άθροισμα των προσωπικών επαφών μέσω των οποίων το άτομο διατηρεί την κοινωνική του ταυτότητα, λαμβάνει συναισθηματική υποστήριξη, υλική ενίσχυση και συμμετοχή στις υπηρεσίες, έχει πρόσβαση στις πληροφορίες και δημιουργεί νέες κοινωνικές επαφές». Ο ίδιος, συνεχίζει «Εναλλακτική σημασία των κοινωνικών δικτύων δίνεται μέσα από τον όρο «ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης», όπου ο όρος «δικτύωση» σημαίνει, κυρίως, την έναρξη σχέσεων μεταξύ άγνωστων ή γνωστών ατόμων» (2015:207). Ψάχνοντας στο ίδιο το διαδίκτυο το τι είναι τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, μπορεί να βρει πολλούς πανομοιότυπους ορισμούς. Για παράδειγμα, τα ΜΚΔ «επιτρέπουν την κοινωνική αλληλεπίδραση χρησιμοποιώντας δημοσιεύματα που χαρακτηρίζονται από υψηλή προσβασιμότητα και προσαρμοστικότητα. Χρησιμοποιούν τεχνολογίες διαδικτύου οι οποίες είναι σε θέση να μετατρέψουν την επικοινωνία σε διαδραστικούς διαλόγους» (<https://rucreativebloggingfa13.files.wordpress.com/2013/09/completeguidetosocialmedia.pdf>), στο Σόφου & Ζάγγα, 2018:4).

Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης λοιπόν, αποτελούν την κοινωνική διάδραση μεταξύ ανθρώπων που δημιουργούν, μοιράζονται ή ανταλλάσσουν πληροφορίες και ιδέες μέσα σε εικονικές κοινότητες και δίκτυα. (Καρούνος, 2014 στο Στυλιάρης, 2015). Στη

συνέχεια του ίδιου κεφαλαίου, ο Στυλιάρης (2015:207) παραθέτει τις κατηγοριοποιήσεις διαφόρων ειδικών επί του θέματος. Έτσι αναφέρει:

«Η βασική ιδέα της κοινωνικής δικτύωσης απαρτίζεται από τρεις συνιστώσες: την «επικοινωνία», τη «συνεργασία» και το «διαμοιρασμό». Η επικοινωνία αποτελεί μια ζωτικής σημασίας παράμετρο στο πλαίσιο της επικοινωνίας με διαμεσολάβηση του υπολογιστή και πολλές φορές είναι συγκρίσιμη με τη διαπροσωπική επικοινωνία τουλάχιστον σε επίπεδο ομάδων. Ο όρος «συνεργασία» περιγράφει την από κοινού εργασία ειδικότερα όταν πρόκειται για μια διανοητική προσπάθεια. Ειδικότερα για τις νέες τεχνολογίες, το πεδίο έρευνας αναφέρεται ως υποστηριζόμενη από υπολογιστή συνεργατική εργασία. Ο διαμοιρασμός αναφέρεται στην έκδοση περιεχομένου και στη διάθεση πηγών πληροφόρησης σε συγκεκριμένη κοινότητα ενδιαφέροντος. Οι επτά λειτουργικές μονάδες των κοινωνικών δικτύων επιτρέπουν στον χρήστη να εξετάσει μια συγκεκριμένη όψη της εμπειρίας του χρήστη στα κοινωνικά δίκτυα καθώς και τις εφαρμογές τους. Οι λειτουργικές μονάδες είναι οι εξής: Ταυτότητα, Συζητήσεις, Διαμοιρασμός, Παρουσία, Σχέσεις, Φήμη και Ομάδες. Η εκπαιδευτική δικτύωση αναδεικνύει πολλούς εκπαιδευτικούς στόχους όπως είναι η συμμετοχικότητα, η συζήτηση, η εμπλοκή, η δημιουργικότητα, το ενδιαφέρον και προσωπική έκφραση, η αυθεντικότητα, η διαφάνεια, η συνεργασία, η προνοητικότητα, η κριτική σκέψη και η εξατομικευμένη μάθηση».

Τα κοινωνικά δίκτυα συνήθως αποτελούνται από τα μέλη της οικογένειας, τους φίλους και τους σημαντικούς «άλλους» της βιογραφίας του ατόμου (π.χ. εκπαιδευτικοί) (Στυλιάρης, 2015:208). Τα κοινωνικά δίκτυα αναφέρονται ουσιαστικά στις κοινωνικές σχέσεις του ατόμου, στον τρόπο με τον οποίο αυτά αντιλαμβάνονται και αξιολογούν 209 τις εν λόγω σχέσεις (Παπάνης, Γιαβρίμης, Βίκη & Παπάνης, 2011 στο Στυλιάρης, 2015:208-209). Κοινωνική δικτύωση είναι η σύσταση και αξιοποίηση κοινοτήτων ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα. Γενικότερα, ως κοινωνικό δίκτυο (social network) ορίζεται κάθε δίκτυο σχέσεων και αλληλεπιδράσεων. Οι κόμβοι απαρτίζονται από δρώντες (actors) ή μέλη και οι ακμές απαρτίζονται από τις σχέσεις ή τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών (Σωτηριάδου & Παπαδάκης, 2012 στο Στυλιάρης, 2015:209). Εναλλακτική σημασία των κοινωνικών δικτύων δίνεται μέσα από τον όρο «ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης», όπου ο όρος «δικτύωση» σημαίνει, κυρίως, την έναρξη σχέσεων μεταξύ άγνωστων ή γνωστών ατόμων. Αφενός, η έναρξη σχέσεων με άγνωστα άτομα δεν θεωρείται αδύνατη, αφετέρου, δεν είναι η πρωτεύουσα τακτική για την πλειοψηφία των χρηστών (Boyd&Ellison, 2007, Σωτηριάδου & Παπαδάκης, 2012 στο Στυλιάρης, 2015:209).

Τα ΜΚΔ όπως και κάθε άλλος παράγοντας επηρεάζει τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά στο να προσαρμόζει την ομιλία ή και τη γραφή του. Ο τρόπος που μιλάμε επηρεάζεται πολλές φορές από το ποιος είναι ο αποδέχτης του μηνύματος. Έτσι καθώς αναφέρει και

η Σαβέλλη (2017:11) μπορούμε να πούμε πως αλλάζει τόσο η ταυτότητα όσο και γενικότερα ο τρόπος που αυτοπροσδιοριζόμαστε αλλά και το περιεχόμενο των κειμένων μας, τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία, όπως τη μορφή της γλώσσας, το λεξιλόγιο, τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, τα κειμενικά είδη, την προφορικότητα, το σώμα, τις αισθήσεις και την ιεράρχηση ή συλλειτουργία τους.

Αναμφίβολα ο λόγος μέσω του διαδικτύου είναι κάτι μεταξύ προφορικότητας αλλά και γραπτού κειμένου. Αυτό συμβαίνει τόσο στα ΜΚΔ όσο και σε άλλους διαδικτυακούς τόπους, όπως τα email. Σύμφωνα με την Δημητρακοπούλου (1999:9) «ο λόγος που χρησιμοποιείται στα email είναι γραπτός αλλά με πολλά στοιχεία προφορικότητας» (Appel & Mullen 2000:295 στο Τσιαντούλα, 2010:30). Η Τσιαντούλα (2010:30) συνεχίζει: «Για το λόγο αυτό δεν έχει υψηλό βαθμό συνοχής και συνεκτικότητας...». Τα ΜΚΔ έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε κάποιος να μπορεί να επικοινωνεί με γραπτό τρόπο, όμως με την ταχύτητα του προφορικού λόγου. Ίσως αυτός να είναι και ο κύριος λόγος που οι περισσότεροι από εμάς έχουν στοιχεία προφορικότητας στον γραπτό τους λόγο στα ΜΚΔ, λόγω του ότι εκείνη τη στιγμή συνομιλούν με κάποιο άλλο δικό τους άτομο.

Παράλληλα, τα πλείστα άτομα με τα οποία έχουμε επαφή στα ΜΚΔ είναι άτομα τα οποία γνωρίζουμε από τον περίγυρό μας. Έτσι θα ήταν αστείο το να ξεκινήσει κάποιος να γράφει με τους κανόνες του γραπτού λόγου, εφόσον γνωρίζουμε ήδη τον παραλήπτη του μηνύματος, το οποίο μήνυμα ως επί το πλείστο αφορά την καθημερινότητα των ατόμων που τα ανταλλάζουν. Έτσι, μπορούμε να πούμε πως τα ΜΚΔ θέλοντας και μη έχουν δημιουργήσει μία νέα πραγματικότητα, μια νέα γλώσσα που από τη μία είναι γραπτή και από την άλλη κυριαρχείται από στοιχεία της προφορικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της διατριβής. Το κεφάλαιο ξεκινά με τη φιλοσοφία της έρευνας και συγκεκριμένα περιγράφει την ποιοτική περιπτώσιακή μελέτη και τις προφορικές ιστορίες ζωής ως ένα από τα εργαλεία της. Στη συνέχεια περιγράφονται οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων και συγκεκριμένα η συνέντευξη και η ανάλυση κειμένων. Έπειτα, δίνεται το προφίλ των συμμετεχουσών/όντων, παρουσιάζεται η ανάλυση δεδομένων και τέλος αναφέρονται τα δεοντολογικά ζητήματα που προέκυψαν στην έρευνα.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η παρούσα μελέτη αποτελεί μία ποιοτική έρευνα. Επιλέχθηκε το συγκεκριμένο είδος έρευνας, λόγω του ότι αυτή είναι μία έρευνα που πραγματοποιείται σε πραγματικές και όχι σε τεχνητές, πειραματικά ελεγχόμενες συνθήκες (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Ο Parker (1995) ισχυρίζεται ότι οι ποσοτικές προσεγγίσεις είναι κατάλληλες για την πραγματοποίηση ερευνών σε ελεγχόμενες, πειραματικές εργαστηριακές συνθήκες, ενώ οι ποιοτικές προσεγγίσεις ταιριάζουν για τη μελέτη των ανθρώπων στον «πραγματικό κόσμο».

Ένα κύριο κομμάτι της ποιοτικής έρευνας είναι πολλές φορές οι παρατηρήσεις, ή καλύτερα η προφορική ιστορία μπορεί να δώσει την *«Ιστορία πίσω στους ανθρώπους με τις δικές τους λέξεις»* (Ρεπούση & Ανδρεάδου, 2010:9). Η βιβλιογραφία και συγκεκριμένα οι Ρεπούση & Ανδρεάδου (2010:9) συγκεκριμένα αναφέρουν: *«Η ιστορία των αφανών, των λησμονημένων, των παιδιών, των νέων, των ηλικιωμένων, των γυναικών, των μεταναστών, των μειονοτήτων, γενικά των 'άλλων', είναι δυνατόν να ερευνηθεί. Αυτό το γεγονός είναι πολύ σημαντικό, γιατί δίνοντας το παρελθόν είναι σαν να βοηθάς να φτιάξουν το μέλλον τους. Συγκεντρώνοντας μαρτυρίες/ιστορίες ζωής μαθαίνουμε ότι όλοι έχουν μια φωνή, που όσο ατομική και αν φαίνεται, αντικατοπτρίζει την εποχή τους. Η οπτική της Ιστορίας αλλάζει και η ιστοριογραφία εμπλουτίζεται»*.

3.1. Μέθοδοι συλλογής δεδομένων

3.1.1. Συνεντεύξεις

Για την παρούσα ποιοτική έρευνα επιλέχθηκε η συνέντευξη ως η κύρια μέθοδος συλλογής των δεδομένων. Όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφία, οι μέθοδοι συλλογής

δεδομένων για μια ποιοτική έρευνα μπορεί να είναι η συνέντευξη, η παρατήρηση ή τα γραπτά κείμενα (Αβραμίδης & Καλύβα, 2006 στο Κωφίδου, 2015). Οι συνεντεύξεις, συνήθως, ανάλογα με το βαθμό δόμησης ή τυποποίησης διακρίνονται σε τρία είδη, τη δομημένη, την ημι-δομημένη και τη μη δομημένη συνέντευξη (Αβραμίδης & Καλύβα, 2006· Robson, 2007 στο Κωφίδου, 2015).

Για τη διερεύνηση των απόψεων των κωφών και βαρήκοων σχετικά με τη ζωή τους τόσο στην κοινότητα των Κωφών όσο και των ακουόντων και παράλληλα την επαφή τους με τη δημόσια εκπαίδευση, τις πρακτικές γραμματισμού, τη γνώμη τους για την τεχνολογία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και τις προσδοκίες τους για μεταρρυθμίσεις τόσο στην εκπαίδευση όσο και την κοινωνία, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις ανοιχτού τύπου με τις/τους συμμετέχουσες/οντες. Η συνέντευξη θεωρήθηκε το πιο κατάλληλο και αποτελεσματικό εργαλείο για τη βάθος μελέτη των στάσεων του δείγματος, των ενδιαφερόντων τους, των πεποιθήσεών τους, των εμποδίων που πιθανώς να συναντάνε στο εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον αλλά και των διευκολύνσεων που μπορεί να λαμβάνουν. Η συνέντευξη, γενικότερα, είναι μια διαπροσωπική επαφή και ένας διάλογος μέσα από τον οποίο ο ερευνητής επιδιώκει να συγκεντρώσει πληροφορίες για το υπό διερεύνηση θέμα, όπως επίσης και απόψεις ή αντιλήψεις των ερωτώμενων, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να παρατηρηθούν (Αβραμίδης & Καλύβα, 2006 στο Κωφίδου, 2015). Σημαντικό εργαλείο, παράλληλα με τη συνέντευξη, για την εργασία αυτή θεωρήθηκε η παρατήρηση. Με την παρατήρηση μπορούμε να αποδείξουμε εάν αυτά που υποστηρίζει ο συνεντευξιαζόμενος είναι αλήθεια, και εάν ο ίδιος τα τηρεί. Πολύ πριν τις συνεντεύξεις έγινε προσπάθεια μιας πιο προσωπικής γνωριμίας της ερευνήτριας με τους συνεντευξιαζόμενους, έτσι ώστε οι συμμετέχουσες/οντες να μιλήσουν ελεύθερα, χωρίς φόβο έκθεσης, δυσφήμισης και υποβίβασης τους από τον ερευνητή. Παράλληλα, διασφαλίστηκε η συνειδητή συναίνεση, η εμπιστευτικότητα, η ωφέλεια και η μη βλάβη των συμμετεχόντων (Cohen, Manion & Morrison, 2008 στο Κωφίδου, 2015).

Η παρούσα έρευνα καθώς προαναφέρθηκε, βασίστηκε σε ημι-δομημένες ατομικές συνεντεύξεις. Μια τέτοιου είδους συνέντευξη, επιτρέπει ένα βαθμό ευελιξίας, τόσο από την πλευρά του συμμετέχοντα, όσο και του συνεντευκτή, χωρίς αυτό να σημαίνει όμως ότι αφήνει ελεύθερο τον συμμετέχοντα να σχολιάσει οτιδήποτε θελήσει. Επιπλέον, η ημι-δομημένη συνέντευξη, παρότι έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, επιτρέπει την

αλλαγή στη διάταξή τους ή ακόμη και την αναδιατύπωση ή επεξήγηση αυτών, ανάλογα με τον ερωτώμενο (Robson, 2007 στο Κωφίδου, 2015). Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί ακόμη μέσα από μια ημι-δομημένη συνέντευξη να προκύψουν και να συζητηθούν θέματα, που δεν εμπεριέχονταν στις προκαθορισμένες ερωτήσεις, τα οποία εντέλει μπορούν να προσφέρουν σημαντικά στοιχεία για την έρευνα (Αβραμίδης & Καλύβα, 2006 στο Κωφίδου, 2015). Μέσα από τη διαδικασία της συνέντευξης, η ερευνήτρια μπορεί να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα μέσα από την ανάλυση λόγου επιλεγμένων, χαρακτηριστικών και αντιπροσωπευτικών περιπτώσεων. Είναι ένα εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών, ελέγχου και ερμηνείας των ερευνητικών ερωτημάτων μιας έρευνας. Οι συνεντεύξεις επιτρέπουν την πρόσβαση στον τρόπο που βλέπουν οι άλλοι τα πράγματα, στις σκέψεις τους, στις στάσεις και τις απόψεις που κρύβονται πίσω από τη συμπεριφορά τους. Μια συνέντευξη μπορεί, ωστόσο, να είναι και το μέσο για τη βαθύτερη εξέταση των κινήτρων των ερωτώμενων για τους λόγους που απάντησαν με το συγκεκριμένο τρόπο. Γενικά, η συνέντευξη στηρίζεται στην ελεύθερη και ανοιχτή επικοινωνία, προϋποθέτει κάποια σχέση ανάμεσα στο συνεντευκτή και τον ερωτώμενο και ως τεχνική άντλησης δεδομένων βοηθά τον ερευνητή όχι απλώς να πλησιάζει εις βάθος το θέμα του, αλλά και να αξιοποιεί εμπειρίες και συναισθήματα, και γενικά, συναισθηματικού τύπου δεδομένα. Με άλλα λόγια, η συνέντευξη είναι ένας τρόπος για να ανακαλύψει ο ερευνητής τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι ερωτώμενοι. Ως εργαλείο έρευνας παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα, διότι δίνει ευκαιρίες να διευκρινιστούν κάποιες απαντήσεις, να γίνουν επιπλέον ερωτήσεις, δίνοντας, έτσι, τη δυνατότητα για εμβάθυνση, όπου ήταν αδιευκρίνιστα όσα λέχθηκαν, και λόγω της αμεσότητάς της βρίσκει, συνήθως, μεγάλη αποδοχή από τους συμμετέχοντες σε μια έρευνα (Στρουμπί, 2013).

Επιπλέον, η συνέντευξη επιτρέπει την ευελιξία συνεντευκτή-συνεντευξιαζόμενου, παρέχει άμεση ανατροφοδότηση, συμβάλλει στη λήψη αυθόρμητων και ειλικρινών απαντήσεων, ενώ δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να παρατηρεί και τις εκφράσεις χεριών και προσώπου, τον τόνο της φωνής κ.ά. των συνεντευξιαζόμενων, στοιχεία χρήσιμα για την αποφυγή επιφανειακών ερμηνειών (Στρουμπί, 2013)

Ωστόσο, αναφέρονται και κάποια μειονεκτήματα από την τεχνική της συνέντευξης, όπως το μικρό δείγμα και το γεγονός πως χαρακτηρίζεται από σχετικά περιορισμένες δυνατότητες γενίκευσης και σύγκρισης. Ακόμη, πρέπει να τονιστεί πως εξαρτάται

αρκετά από τις προσωπικές αντιλήψεις του ερευνητή και από τα επικοινωνιακά του προσόντα. Επίσης, πολλές φορές οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων ενδέχεται να «καθοδηγούν» τους ερωτώμενους σε συγκεκριμένες «αποδεκτές» απαντήσεις. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι ερευνητές μπορεί ακόμα και να «υποβάλλουν» τις «σωστές» απαντήσεις. Σε οποιαδήποτε περίπτωση πάντως, η ερευνήτρια οφείλει να παραμένει αποστασιοποιημένη από τα λεγόμενα των συμμετεχόντων και να μην κρίνει ή προδιαθέτει τις απαντήσεις τους, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει πως δεν ενδιαφέρεται για αυτές (Στρουμπή, 2013).

Στην παρούσα έρευνα οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν με ξεχωριστό τρόπο λόγω της αναπηρίας των συμμετεχουσών/όντων στην ακοή. Έτσι, οι δύο έπρεπε να γίνουν με μαγνητοσκόπηση, ενώ η τρίτη συνέντευξη, λόγω του ότι το ίδιο το άτομο προτιμούσε την ομιλία και όχι την νοηματική, έγινε με μαγνητοφώνηση. Για την μελέτη αυτή λοιπόν, χρειάστηκε μία βιντεοκάμερα (CANON 700d), ένα μαγνητοφωνάκι, ένα smartphone με εγκατεστημένα τα προγράμματα του Facebook και του Instagram, οι τυπωμένες συνεντεύξεις¹⁷, ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής, το πρόγραμμα επεξεργασίας video για ενσωμάτωση των υποτίτλων FILMORA και ένα ημερολόγιο το οποίο από χειρόγραφο έγινε ηλεκτρονικό. Ξεκινώντας την έρευνα, αφού υπήρχε η έγκριση από τους ίδιους τις/τους συμμετέχουσες/οντες, θα γινόταν μια γενική παρατήρηση των αναρτήσεων και των ιστοριών των συμμετεχουσών/όντων. Μέσω των απαντήσεων θα εξεταστούν κατά κύριο λόγο τα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου των συμμετεχουσών/όντων, αλλά και η επίδραση της νοηματικής στον γραπτό τους λόγο. Στη συνέχεια, μέσω των συνεντεύξεων, θα δούμε τις στάσεις τους ως προς τη νοηματική γλώσσα και την ομιλία, σε σχέση με την κοινωνικοποίηση και την επικοινωνία. Τέλος θα δούμε τις πρακτικές γραμματισμού αλλά και ένα γενικό feedback τόσο για την σύγχρονη εκπαίδευση και την κοινωνία, όσο και για τους ίδιους.

Όσον αφορά τους θεματικούς άξονες των συνεντεύξεων συμπεριλάμβαναν καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων και στη συνέχεια τους εξής εννιά θεματικούς άξονες: α) Η ζωή στην κοινότητα των κωφών, β) Η ταυτότητα των κωφών, γ) Η ζωή στην κοινότητα των ακουόντων, δ) Επαφή με τη δημόσια εκπαίδευση, ε) Πρακτικές γραμματισμού στην κοινότητα των κωφών, στ) Τεχνολογία, Μέσα Κοινωνικής

¹⁷Μία για τα κωφά άτομα και μία για τα βαρήκοα, αφού τόσο κάποιες από τις ερωτήσεις, όσο και η διατύπωσή τους διαφέρει.

Δικτύωσης και κωφοί, ζ) Προσδοκίες για μεταρρυθμίσεις σε εκπαίδευση και κοινωνία, η) Η διδασκαλία της Νοηματικής Γλώσσας και θ) Προσωπικό feedback. Οι θεματικοί άξονες και κατά συνέπεια οι ερωτήσεις που διατυπώθηκαν προέκυψαν ύστερα από συζήτηση με την επιβλέπουσα καθηγήτρια και τελειοποιήθηκαν μετά από την πιλοτική συνέντευξη.

Τέλος, τόσο οι θεματικοί άξονες, όσο και οι ερωτήσεις που εμπεριέχονταν σε αυτούς, ταξινομήθηκαν με τέτοιο τρόπο, ώστε, πρώτον, να είναι εύκολο για τις/τους συμμετέχουσες/όντες να ενταχθούν ομαλά στο περιεχόμενο της έρευνας και δεύτερον να δημιουργηθεί ένα ευχάριστο και άνετο για τον συμμετέχοντα κλίμα, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης (Cohen, Manion & Morrison, 2008 στο Κωφίδου, 2015).

3.1.2. Ανάλυση Κειμένων από ΜΚΔ

Οι αναλύσεις των κειμένων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης έγιναν για να φανούν τόσο οι γλωσσικές επιλογές των συμμετεχουσών/όντων, όσο και τα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, τα οποία δείχνουν να επηρεάζονται από την επιρροή της νοηματικής γλώσσας, ως πρώτης και μητρικής τους γλώσσας. Συγκεκριμένα, επιλέγηκε να αναλυθούν πολυτροπικά κείμενα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης των συμμετεχουσών/όντων, αφενός γιατί είναι κείμενα στα οποία φαίνεται η φωνή τους, είναι κείμενα αυτούσια και αυθεντικά και όπως αναφέρουν και οι ίδιοι είναι «δικά τους», και αφετέρου λόγω κυρίως της ευκολίας της πρόσβασης.

Αξίζει να αναφερθεί πως αν και τα κείμενα τους σε επίπεδο πολυτροπικότητας είναι πλούσια και πλήρη, παρόλα αυτά για τη συγκεκριμένη μελέτη επιλέχθηκε η ανάλυση να επικεντρωθεί στο ρηματικό κομμάτι αφού αυτός είναι ο βασικός σκοπός της παρούσας διατριβής, να μελετηθούν οι γλωσσικές επιλογές κωφών ατόμων.. Άρα, μέσω των πολυτροπικών κειμένων, τα οποία ήταν πλούσια σε περιεχόμενο, ήταν ενδεικτικά των ταυτοτήτων που υιοθετούσαν οι συμμετέχουσες/όντες, μελετήθηκε ειδικά η ρηματική τροπικότητα

3.1.3. Ημερολόγιο ερευνήτριας/ παρατηρήσεις

Το ημερολόγιο γράφτηκε ξεκίνησε με σκοπό να καταγράφονται σχόλια και αναστοχασμοί της ερευνήτριας κυρίως για τις συνεντεύξεις. Για παράδειγμα, αν οι συμμετέχουσες/οντες ένιωθαν άβολα ή δυσκολεύονταν με κάποια θέματα, κτλ. Στη συνέχεια, όμως, στο ημερολόγιο καταγράφονταν και οι παρατηρήσεις της ερευνήτριας, όταν επισκεπτόταν χώρους και δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα εντός της κοινότητας. Τέλος, το ημερολόγιο χρησιμοποιήθηκε και ως μέσο τριγωνοποίησης, αφού πολλές από τις παρατηρήσεις και αναστοχασμούς που καταγράφονταν σε αυτό, μπορούσαν να επιβεβαιώσουν ή να διαφοροποιήσουν πράγματα που λέγονταν στις συνεντεύξεις.

Εν τέλει, το ημερολόγιο και οι παρατηρήσεις, έγιναν ιστορίες ζωής, αφού ως ερευνήτρια πέρασα πολύ χρόνο με τον καθένα, τόσο ξεχωριστά όσο και ως παρέα, καταφέρνοντας έτσι να γνωρίσω αφενός τους ίδιους εις βάθος και αφετέρου το δίκτυο τους, συνομίλησα με τα δικά τους άτομα, φίλους, συγγενείς, διερμηνείς, και τους παρατήρησα σε διαφορετικά περιβάλλοντα και πλαίσια.

Χρησιμοποιήθηκαν λοιπόν και οι τρεις μέθοδοι, αφού ο συνδυασμός τους βοήθησε στο να δοθεί μια πιο ολιστική εικόνα για τις/τους συμμετέχουσες/οντες και να μαζευτούν διαφορετικά δεδομένα, εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την τριγωνοποίηση δεδομένων και την αξιοπιστία της παρούσας έρευνας.

3.2. Διαδικασία συλλογής των δεδομένων

Αφού σχεδιάστηκαν οι θεματικοί άξονες της συνέντευξης, έγινε προσπάθεια εύρεσης τόσο κωφών, όσο και βαρήκων ατόμων. Για το λόγο αυτό η ερευνήτρια απευθύνθηκε καταρχάς στον φιλικό της κύκλο, και στη συνέχεια σε άτομα που είχε γνωρίσει σε συνέδρια κωφών ατόμων μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης αλλά και μέσω των ίδιων των κωφών ατόμων που είχε στο φιλικό της περιβάλλον.

Η διαδικασία συλλογής των δεδομένων διήρκησε περίπου οκτώ μήνες, με τις πρώτες συναντήσεις για συνέντευξη να πραγματοποιούνται στην πόλη της Λευκωσίας τον Ιούλιο του 2018, ενώ οι τελευταίες τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Οι παρατηρήσεις ξεκίνησαν τον Μάιο του 2018 και σταμάτησαν τον Μάρτιο του 2019. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνταν σε μέρες και ώρες που είχαν ελεύθερο χρόνο οι συμμετέχουσες/οντες, αλλά και σε περιοχές και σημεία που επιθυμούσαν οι ίδιοι. Έτσι,

οι συναντήσεις συνήθως πραγματοποιούνταν σε κάποιο ήσυχο χώρο αναψυχής και συναντήσεων, ο οποίος τις περισσότερες φορές ήταν οικείος για τις/τους συμμετέχουσες/οντες. Όσον αφορά το εύρος διάρκειας μιας συνέντευξης, αυτό κυμαινόταν από 22 έως 28 λεπτά, με το μέσο όρο διάρκειας να διαμορφώνεται περίπου στα 25 λεπτά.

Πριν από κάθε συνάντηση υπήρχε γραπτή επικοινωνία είτε μέσω μηνυμάτων στο προσωπικό κινητό τηλέφωνο, είτε μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης μεταξύ της ερευνήτριας και των συμμετεχουσών/όντων, προκειμένου να οριστούν οι μέρες, οι ώρες και ο χώρος για τις συναντήσεις. Τόσο στα αρχικά στάδια, όσο και στην αρχή κάθε συνάντησης και συνέντευξης, οι συμμετέχουσες/οντες ενημερώνονταν από την ίδια την ερευνήτρια, σχετικά με το περιεχόμενο της έρευνας και ταυτόχρονα το πόσο θα μπορούσε να βοηθήσει μια τέτοια έρευνα.

Επιπλέον, οι συμμετέχουσες/οντες ερωτούνταν από την ερευνήτρια σχετικά με τον επιθυμητό τρόπο επικοινωνίας, προκειμένου να επιλεγεί η κατάλληλη συσκευή για την καταγραφή των δεδομένων. Για παράδειγμα, για έναν βαρήκοο συμμετέχοντα, ο οποίος είχε ευδιάκριτη ομιλία και ο οποίος ένιωθε πιο άνετα να μιλάει προφορικά, χρησιμοποιήθηκε συσκευή μαγνητοφώνησης, ενώ για τις/τους συμμετέχουσες/οντες που δεν ένιωθαν άνετα με τον προφορικό λόγο και ήταν πιο άνετοι με την Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα, χρησιμοποιήθηκε συσκευή βιντεοσκόπησης. Έτσι, καταλήξαμε σε δύο βιντεοσκοπήσεις και μία μαγνητοφώνηση.

Από τα συνολικά 8 άτομα που ερωτήθηκαν από την ερευνήτρια να συμμετάσχουν στις συνεντεύξεις και παρατηρήσεις, μόνο ο ένας δεν αποδέχτηκε, γιατί σύμφωνα με τον ίδιο προτιμά να μην κάνει παρέα με κωφά άτομα και ο ίδιος το κρύβει όσο το δυνατόν μπορεί. Από τα επτά, τα τέσσερα άτομα εν τέλει απορρίφθηκαν λόγω του ότι δυστυχώς η συγκεκριμένα μελέτη γίνεται στα πλαίσια ενός μεταπτυχιακού προγράμματος. Παρόλα αυτά τα άτομα εκείνα ενημερώθηκαν πως σε περίπτωση διδακτορικής διατριβής η βοήθεια τους θα ήταν πολύ χρήσιμη.

Αρχικά, η ερευνήτρια ενημέρωνε τα άτομα σχετικά με το σκοπό της έρευνας, το πανεπιστημιακό ίδρυμα στο οποίο φοιτούσε, αλλά και για ποιο λόγο ζητούσε τη βοήθειά τους. Ειδικότερα, δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινήσεις σχετικά με τους σκοπούς της συνέντευξης αλλά και της παρατήρησης. Επίσης, αναφέρθηκε πως για τις

ανάγκες της έρευνας, οι συνεντεύξεις έπρεπε να μαγνητοφωνηθούν ή να βιντεοσκοπηθούν και την ίδια περίοδο θα γινόταν παρατήρηση στα προσωπικά posts και stories των ιδίων. Πριν ξεκινήσει η ερευνήτρια τόσο τις παρατηρήσεις όσο και τις συνεντεύξεις, ζητήθηκε από τα ίδια τα άτομα η συναίνεσή τους. Τόσο στα αρχικά μηνύματα όσο και στην αρχή της συνάντησης, η ερευνήτρια βεβαίωσε τους συμμετέχουσες/οντες πως οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμούσαν, θα μπορούσαν να διακόψουν τη συνέντευξη. Τους επισημάνθηκε επίσης πως εάν το θελήσουν μπορούν να έχουν ένα αντίγραφο της συνέντευξης τους.

Στη συνέχεια έγινε πιλοτική εφαρμογή των συνεντεύξεων με ένα από τα βαρήκοα άτομα, με στόχο να βελτιωθούν τυχόν προβλήματα, ασάφειες και δυσκολίες στο λεξιλόγιο ή στη διατύπωση των ερωτήσεων. Αφού εντοπίστηκαν και διορθώθηκαν τα ασαφή μέρη της συνέντευξης, πραγματοποιήθηκε η διεξαγωγή των συνεντεύξεων και με τους υπόλοιπους συμμετέχουσες/οντες.

Τόσο πριν όσο και κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων έγινε προσπάθεια να νιώσουν όσο πιο άνετα γινόταν, οι συμμετέχουσες/οντες, έτσι ώστε να χαλαρώσουν και να δώσουν ειλικρινείς και πλήρεις απαντήσεις. Στόχος της ερευνήτριας, να δημιουργηθεί μια σχέση εμπιστοσύνης με τις/τους συμμετέχουσες/οντες, ώστε να επιτευχθεί μια ουσιαστική και αποτελεσματική αλληλεπίδραση και επικοινωνία, βασισμένη στη συνέπεια, την εχεμύθεια, την ευγένεια, τη διακριτικότητα και την ευελιξία.

Αφού πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις, απομαγνητοφωνήθηκαν όσο πιο πιστά γινόταν και παρατίθενται στο παράρτημα II της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας (βλπ. Παράρτημα II).

3.3. Συμμετέχουσες/οντες

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν τρεις (3) κωφοί/βαρήκοοι, μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου. Οι συμμετέχουσες/οντες έπρεπε να είναι είτε κωφοί, είτε βαρήκοοι, ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εκπαιδευτικού και οικονομικού υπόβαθρου. Επιλέχθηκαν στοχευμένα άτομα με διαφορετικού είδους κώφωση. Ένας προγλωσσικά/μεταγλωσσικά κωφός/Κωφός/βαρήκοος, ένας προγλωσσικά κωφός/βαρήκοος και ένας μεταγλωσσικά Κωφός/βαρήκοος, έτσι ώστε να έχουμε τρία όσο το δυνατόν διαφορετικά άτομα. Όσον αφορά το φύλο, ο ένας από τους συμμετέχουσες/οντες ήταν άντρας και οι δύο

ήταν γυναίκες. Αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχουσών/όντων, αυτή κυμάνθηκε από τα 24 έτη τη μικρότερη, έως τα 30 έτη τη μεγαλύτερη, με το μέσο όρο της ηλικίας τους να είναι 27. Η αναζήτηση των συμμετεχουσών/όντων, ύστερα από συζήτηση με την επιβλέπουσα, ξεκίνησε από το φιλικό περιβάλλον της ερευνήτριας λόγω ευκολίας της πρόσβασης και συνεχίστηκε τόσο στο ίδιο το φιλικό περιβάλλον, όσο και σε συνέδρια κωφών, και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, συγκεκριμένα σε Instagram και Facebook.

Η δειγματοληψία ήταν σκόπιμη και επιλεκτική και η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από την ίδια την ερευνήτρια. Στις δύο από τις τρεις περιπτώσεις υπήρξε συνεργασία της ερευνήτριας με ένα βαρήκοο φιλικό άτομο, ιδιαίτερα στους δύσκολους όρους στη νοηματική γλώσσα, τους οποίους όρους η ερευνήτρια δεν γνώριζε, λόγω του ότι δεν κατέχει τη γλώσσα αυτή σε άριστο επίπεδο. Συγκεκριμένα έχουμε την Ραφαέλα, μία μεταγλωσσικά βαρήκοη κοπέλα 22 ετών, απόφοιτη ιδιωτικού κυπριακού πανεπιστημίου, χωρίς κωφούς συγγενείς όπου προτιμά την ΝΓ εξ ου και κάνει παρέα μόνο με κωφά και βαρήκοα άτομα. Παρόλα αυτά χρησιμοποιεί και την ομιλούμενη εφόσον τόσο η οικογένεια της όσο και η κοινωνία στην οποία ζει αποτελείται από ακούοντες. Επόμενη συμμετέχουσα μας είναι η Μαρίνα, μία μεταγλωσσικά κωφή κοπέλα 28 ετών, φοιτήτρια ιδιωτικού Κυπριακού πανεπιστημίου, με προγόνους και απογόνους κωφούς. Δεν έχει πρόβλημα να κάνει παρέα είτε με κωφούς είτε με ακούοντες, εφόσον θεωρεί ότι ο καλύτερος τρόπος επικοινωνίας είναι ένας συνδυασμός των κυρίαρχων γλωσσών της – ΝΓ και ομιλούμενη. Τέλος τρίτος συμμετέχοντας μας είναι ο Ανδρέας, ένας προγλωσσικά βαρήκοος άνδρας 24 ετών, απόφοιτος δημόσιου Κυπριακού πανεπιστημίου, χωρίς κωφούς συγγενείς. Έχει και κωφούς και ακούοντες στον περίγυρό του και η γλώσσα προτίμησης του είναι η ομιλούμενη, αν και θα χρησιμοποιήσει και τη ΝΓ αφού στην παρέα του υπάρχουν αρκετά κωφά άτομα. Τέλος, και οι τρεις συμμετέχουσες/οντες διαμένουν μόνιμα στην πόλη της Λευκωσίας. Στον Πίνακα 1 στο Παράρτημα παρατίθενται αναλυτικά τα στοιχεία των συμμετεχουσών/όντων.

3.4. Ανάλυση δεδομένων

Αφού συλλέχθηκαν τα επιθυμητά δεδομένα, έπρεπε να αναλυθούν. Για να γίνει όμως αυτό, θα ήταν συνετό αν εξηγούσαμε τα είδη της ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκαν

στην παρούσα έρευνα. Ξεκινώντας από τα ερευνητικά ερωτήματα που θα απαντηθούν από τις συνεντεύξεις και κυρίως για τις στάσεις τους ως προς τη νοηματική και την ομιλία σε σχέση με την κοινωνικοποίηση και την επικοινωνία, επιλέχθηκε η θεματική ανάλυση. Η θεματική ανάλυση είναι μια εύχρηστη μέθοδος η οποία χρησιμοποιείται ευρέως στην ποιοτική έρευνα. Θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για τον νέο ερευνητή, καθώς παρέχει βασικές δεξιότητες που είναι χρήσιμες και για τη διεξαγωγή πιο εξειδικευμένων προσεγγίσεων ποιοτικής ανάλυσης (Clarke, Braun&Hayfield, 2015 στο Ισαρη & Πουρκός, 2015:114). Σύμφωνα με πολλούς ερευνητές, «Είναι μια μέθοδος εντοπισμού, περιγραφής, αναφοράς και «θεματοποίησης» επαναλαμβανόμενων νοηματικών μοτίβων, δηλαδή «θεμάτων» τα οποία προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα, και αποτελεί βασικό εργαλείο για όλους τους ερευνητές που ασχολούνται με την ποιοτική έρευνα.» (Braun & Clark, 2006· Holloway & Tondres, 2003· Roulston, 2001 στο Ισαρη, & Πουρκός, 2015:114). Σκοπός λοιπόν της θεματικής ανάλυσης είναι η δημιουργία μιας αναλυτικής και συστηματικής καταγραφής των κωδικοποιήσεων (codings) και των θεμάτων (themes) που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις ή τις παρατηρήσεις των συμμετεχόντων (Γαλάνης, 2018:417).

Η ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα βασίζεται επιπρόσθετα, είτε στην παραγωγική, είτε στην επαγωγική μέθοδο (Γαλάνης, 2018:416). Στην παραγωγική μέθοδο χρησιμοποιείται ένα προκαθορισμένο πλαίσιο για την ανάλυση των δεδομένων και ουσιαστικά οι ερευνητές, αρχικά, επιβάλλουν τις δικές τους θεωρίες στα δεδομένα και έπειτα χρησιμοποιούν τις θεωρίες αυτές για την ανάλυση των δεδομένων. Η εν λόγω μέθοδος είναι χρήσιμη στις μελέτες στις οποίες οι ερευνητές γνωρίζουν εκ των προτέρων τις πιθανές απαντήσεις των συμμετεχουσών/όντων. Η παραγωγική μέθοδος είναι εύκολη και ταχεία, αλλά δεν είναι ευέλικτη και μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικό σφάλμα, καθώς στηρίζεται σε ένα προκαθορισμένο θεωρητικό πλαίσιο που δημιουργείται από τους ερευνητές, γεγονός το οποίο ενδέχεται να περιορίσει το εύρος της συζήτησης μεταξύ συμμετεχουσών/όντων και ερευνητών και να μην επιτρέψει τη διερεύνηση του ερευνητικού ερωτήματος σε βάθος. Αντίθετα, στην επαγωγική μέθοδο τα δεδομένα αναλύονται χωρίς να υπάρχει ένα προκαθορισμένο θεωρητικό πλαίσιο ή αυτό υπάρχει σε περιορισμένο βαθμό. Στην περίπτωση αυτή, τα εμπειρικά δεδομένα που συλλέγονται από τις/τους συμμετέχουσες/οντες καθοδηγούν τους ερευνητές και την ανάλυση. Πρόκειται για μια αναλυτική, δύσκολη και χρονοβόρα προσέγγιση, που είναι εξαιρετικά χρήσιμη όταν οι γνώσεις των ερευνητών για το ερευνητικό θέμα είναι

λίγες ή ανύπαρκτες. Η επαγωγική μέθοδος χρησιμοποιείται συχνότερα από την παραγωγική στην ανάλυση των δεδομένων στην ποιοτική έρευνα. Υπάρχουν, εξ άλλου, διάφορες προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται στην επαγωγική μέθοδο, με τη θεματική ανάλυση να είναι η πιο συχνή. Επισημαίνεται ότι η θεματική ανάλυση χρησιμοποιείται για την ανάλυση των δεδομένων που καταχωρούνται με τη μορφή γραπτού κειμένου από τους ερευνητές και, πιο συγκεκριμένα, για την ανάλυση των δεδομένων τα οποία προκύπτουν από τις συνηθέστερες μεθόδους συλλογής δεδομένων στην ποιοτική έρευνα, που είναι οι συνεντεύξεις, οι ομάδες επικέντρωσης και οι παρατηρήσεις. Η ανάλυση των δεδομένων στην ποιοτική έρευνα αρχίζει με τη συλλογή των πρώτων δεδομένων και προσαρμόζεται ανάλογα με τα δεδομένα που προκύπτουν με την πάροδο του χρόνου. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα μιας συνέντευξης μπορεί να τροποποιηθεί ελαφρώς εάν προκύψουν ευρήματα που απαιτούν μεγαλύτερη αποσαφήνιση και κατανόηση (Γαλάνης, 2018:416).

Πηγαίνοντας τώρα στην ανάλυση του κάθε ατόμου ξεχωριστά, στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η δομική ανάλυση, αφού ένα από τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα, ήταν να δούμε τα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, και συγκεκριμένα τις γραπτές γλωσσικές τους επιλογές. Παράλληλα θέλουμε να δούμε την επίδραση της νοηματικής ως προφορικής στον γραπτό τους λόγο. Έτσι, σύμφωνα και με τους Ισαρη & Πουρκό (2015), μία από τις προσεγγίσεις που το ενδιαφέρον τους εστιάζεται στα χαρακτηριστικά της γλώσσας, είναι η δομική¹⁸(Ισαρη & Πουρκός 2015:18).

Πιο αναλυτικά:

«Η δεύτερη παραλλαγή της ποιοτικής μεθόδου είναι αυτή που βασίζεται στο εσωτερικό σημείο αναφοράς. Ο όρος «εσωτερικό σημείο αναφοράς» σημαίνει ότι ο ερευνητής, περιγράφοντας και ερμηνεύοντας το φαινόμενο βασίζεται κυρίως στη γλώσσα του ίδιου του υποκειμένου της έρευνας, στις δικές του έννοιες και μεταφορές, λαμβάνει υπόψη τον δικό του τρόπο ερμηνείας του κόσμου, θέλοντας να διεισδύσει στα δικά του προσωπικά νοήματα. Αντικείμενο έρευνας είναι εδώ στην ουσία η υποκειμενική ερμηνεία της πραγματικότητας, ο υποκειμενικός τρόπος κατανόησης του κόσμου. Σε αυτόν τον τύπο έρευνας έχουμε να κάνουμε με την κατανόηση (από την πλευρά του ερευνητή) της κατανόησης (του ερευνούμενου προσώπου). Τα λόγια του ερευνούμενου ατόμου θεωρούνται όχι μόνο ως πηγή πληροφοριών (όπως στην κλασική συνέντευξη), αλλά ως κύρια τεχνική έρευνας (αφηγηματική ή διαλογική τεχνική), καθώς και ως υλικό που υφίσταται πολύπλευρης ανάλυσης, τόσο σημασιο-ψυχολογικής

¹⁸Βλέπε περισσότερα για προσεγγίσεις που το ενδιαφέρον τους εστιάζεται στα χαρακτηριστικά της γλώσσας στο Ισαρη & Πουρκός (2015:18).

(ανάλυση αυτών που λέει το ερευνούμενο άτομο) όσο και δομικής (ανάλυση του τρόπου που το άτομο μιλά ή εκφράζεται).»

Ισαρη&Πουρκός (2015:28-29)

3.5. Δεοντολογικά ζητήματα

Για την έρευνα αυτή χρειάστηκαν οι συναινέσεις των τριών συμμετεχουσών/όντων σε δύο σημεία στον καθένα. Καταρχάς ο κάθε ένας ξεχωριστά ερωτήθηκε μέσω ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης εάν θα τον ενδιέφερε να συμμετάσχει σε μία έρευνα που γινόταν σε κωφά και βαρήκοα άτομα, η οποία περιλάμβανε μία συνέντευξη που θα αφορούσε τον ίδιο, τη νοηματική, το δημόσιο σχολείο αλλά και την Σχολή Κωφών, τις γλώσσες ομιλίας και γραφής και όχι μόνο. Στην συνέχεια ζητήθηκε μέσω του ίδιου μέσου κοινωνικής δικτύωσης η πλήρης συγκατάθεσή τους, για αποθήκευση στιγμιότυπων από τα δικά τους αυτούσια κείμενα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ανά πάσα στιγμή έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην μελέτη που επρόκειτο να γραφτεί στα πλαίσια μεταπτυχιακής διατριβής. Ο κάθε συμμετέχοντας ενημερώθηκε πως ο κύριος λόγος της μελέτης αυτής ήταν να μελετηθεί μέσω κυρίως των κειμένων τους, η γραφή τους, ποιες γλώσσες γνωρίζουν και χρησιμοποιούν, οι εναλλαγές που κάνουν, με ποιους συζητούν και τα θέματα που τους απασχολούν. Τονίστηκε πως οι ίδιοι δεν θα ενημερώνονταν το πότε θα ξεκινούσε και πότε θα σταματούσε η συλλογή κειμένων για πιο αυθεντικά κείμενα.

Τα κείμενα πάρθηκαν σε τυχαίους χρόνους, εφόσον πέρασαν λίγες εβδομάδες, έτσι ώστε να αφήσω το θέμα να ξεχαστεί. Κύρια σημασία, να αφαιρεθούν και να εκφράζονται όπως έκαναν συνήθως.

Παράλληλα με τη διαδικασία συλλογής των κειμένων τους, ξεκίνησαν και οι συνεντεύξεις. Η επωνυμία τονίστηκε τόσο στην αναφορά της μελέτης και το σκοπό της, όσο και λίγα λεπτά πριν ξεκινήσει η κάθε συνέντευξη. Την ίδια στιγμή, αναφέρθηκε στις/στους συμμετέχουσες/οντες πως οποιαδήποτε στιγμή ένοιωθαν πως ήθελαν να σταματήσουν για οποιοδήποτε λόγο, έπρεπε απλά να μου το πουν. Επίσης τους ζήτησα να είναι όσο πιο φυσικοί και ειλικρινείς μπορούσαν, και πως η μελέτη αυτή χάρις στους ίδιους, θα μπορούσε να είναι ένα μικρό βήμα έτσι ώστε να βοηθήσει τους κωφούς σε μεταγενέστερο στάδιο στα θέματα της γλώσσας αλλά και του σχολείου. Για να γίνει αυτό, προσπάθησα να τους πλησιάσω πηγαίνοντας για αρκετό

καιρό σε διάφορα συνέδρια αλλά και συναντήσεις που διοργάνωναν οι ίδιοι με σκοπό τη γνωριμία του κόσμου των κωφών με αυτόν των ακουόντων.

Όταν τελείωσε η συλλογή των δεδομένων οι συμμετέχουσες/οντες ενημερώθηκαν πως είχα όσα δεδομένα χρειαζόμουν για την μελέτη αυτή. Ρωτήθηκαν και πάλι αν ήταν σύμφωνοι με το να χρησιμοποιηθούν τα οι συνεντεύξεις, τα κείμενα τους αλλά και η επωνυμία τους. Και οι τρεις συμμετέχουσες/οντες ήταν σύμφωνοι.

Όσο αφορά τις συνεντεύξεις, και στις/στους τρεις συμμετέχουσες/οντες ειπώθηκε πως μπορούσαν να δουν την συνέντευξη τους και αν ήθελαν μπορούσαν να αλλάξουν κάτι σε αυτήν. Από τους τρεις η Ραφαέλα ήθελε να την ξαναδούμε μαζί. Στο σημείο με την βαθμολόγηση του εαυτού της στην αρχή άλλαξε την απάντηση της, όμως στη συνέχεια μου είπε πως στην συνέντευξη ένοιωθε πιο ειλικρινείς, γι' αυτό και έπρεπε να ακολουθήσουμε την αρχική της απάντηση.

Λίγες εβδομάδες μετά, ζήτησα συνάντηση με τον κάθε συμμετέχοντα μου ξεχωριστά, έτσι ώστε να πω τους πραγματικούς λόγους της μελέτης αυτής και πως δεν τους είχα αναφέρει όλους γιατί δεν ήθελα να τους επηρεάσω με οποιοδήποτε τρόπο. Και οι τρεις συμμετέχουσες/οντες απάντησαν πως και πάλι ήταν σύμφωνοι στο να συνεχίσω κανονικά τη διατριβή και είπαν πως οτιδήποτε άλλο χρειαζόμουν ήταν πρόθυμοι να βοηθήσουν.

Τέλος, αναφέρθηκε και στα τρία άτομα πως εάν θελήσουν μπορούν να διαβάσουν την διατριβή αυτή οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμούσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΓΡΑΠΤΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Το παρόν κεφάλαιο στόχο έχει να αναδείξει τα δομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών/όντων κυρίως στον γραπτό τους λόγο με σκοπό να διαφανεί αν υπάρχουν παρεκκλίσεις και σε ποιο βαθμό η γραπτή τους επικοινωνία επηρεάζεται από στοιχεία της νοηματικής γλώσσας. Αρχικά, παρουσιάζονται οι αναλύσεις κάποιων από των γλωσσικών επιλογών που έκαναν οι συμμετέχουσες/οντες με βάση επιλεγμένα κείμενά τους από τα ΜΚΔ. Στη συνέχεια, αναλύονται τα δεδομένα από τις συνεντεύξεις σχετικά με τις απόψεις και τις στάσεις τους περί Νοηματικής Γλώσσας, ομιλίας, κοινωνίας, εκπαίδευσης, αλλά και ερωτήσεις οι οποίες θα έδειχναν το γιατί κάνουν τις συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές και όχι μόνο. Οι συνεντεύξεις, παρατίθενται καταρχάς ανά άτομο και έπειτα ανά θεματική κατηγορία, και έχουν αναλυθεί με τη βοήθεια των παρατηρήσεων των οποίων υπήρχαν στο ημερολόγιο της ερευνήτριας, έτσι ώστε να υπάρχει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Καθώς προαναφέρθηκε στη μεθοδολογία, εκτός από τη συνέντευξη, χρησιμοποιήθηκε και η συλλογή κειμένων – υλικού (μια μορφή παρατήρησης της δραστηριότητας των συμμετεχουσών/όντων). Αυτό έγινε μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, στο οποίο η ερευνήτρια συνέλεξε τα κείμενα των συμμετεχουσών/όντων, τόσο από τα stories όσο και τα posts και έκανε screenshots¹⁹. Έπειτα διενεργήθηκε ανάλυση στο ρηματικό κομμάτι των πολυτροπικών αυτών κειμένων για να διερευνηθούν οι γλωσσικές τους επιλογές. Παράλληλα με τα stories και τα posts των συμμετεχουσών/όντων, χρησιμοποιήθηκε και ημερολόγιο έτσι ώστε να καταγραφούν λεπτομέρειες για τις/τους συμμετέχουσες/οντες που τυχόν θα βοηθούσαν στην έρευνα αυτή, αλλά και πληροφορίες που θα βοηθούσαν στην καλύτερη ανάλυση τόσο των αυτούσιων τους κειμένων όσο και των συνεντεύξεων.

Παρακάτω, με βάση την ανάλυση των κειμένων παρουσιάζεται η κάθε περίπτωση των **συμμετεχουσών/όντων** ξεχωριστά για να δοθεί η εικόνα του γραπτού λόγου του καθενός.

4.1. Ραφαέλα

¹⁹Συνολικά 15-20 για τον κάθε συμμετέχοντα.

Όσον αφορά τον γραπτό λόγο που χρησιμοποιούσε η Ραφαέλα, από την ανάλυση των κειμένων της στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) προέκυψαν κάποια βασικά χαρακτηριστικά:

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η εμπειρία του καθενός παίζει ιδιαίτερο ρόλο και διαμορφώνει τις γλωσσικές τους επιλογές και γλωσσικές τους πρακτικές. Η Ραφαέλα καθώς προαναφέρθηκε είναι μία μεταγλωσσικά βαρήκη γυναίκα 22 ετών, με μητρική της γλώσσα την ομιλούμενη αν και τώρα πια, όπως ανέφερε και η ίδια στη συνέντευξη, θεωρεί τη ΝΓ ως πρώτη της γλώσσα και γλώσσα προτίμησής της. Η Ραφαέλα χρησιμοποιεί στην καθημερινότητά της χρησιμοποιεί τόσο τη ΝΓ όσο και την ομιλούμενη, παρόλο που ιδιαίτερη προτίμηση δείχνει στην ΝΓ και καθώς αναφέρει πλέον έχει ξεχάσει πολλά από την ομιλία λόγω της ΝΓ. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί κυρίως είναι η ελληνική, ενώ λιγότερο είναι την αγγλική γλώσσα στα ΜΚΔ. Παρόλα αυτά ο τονισμός είναι κάτι που απουσιάζει τις περισσότερες φορές από τις δημοσιεύσεις της. Από τα κείμενα που πάρθηκαν για ανάλυση, φαίνεται να αλλάζει εύκολα κώδικα τόσο ενδοπροτασιακά όσο και εξωπροτασιακά. Η χρήση σημείων στίξης είναι εμφανής, όπως και η απουσία τόσο περίπλοκου λεξιλογίου όσο και απλών άρθρων και αντωνυμιών. Εκφράζεται απλά, με καθημερινό λεξιλόγιο. Όσο αφορά την ορθογραφία, αν εξαιρέσουμε δυο-τρεις περιπτώσεις, είναι σχεδόν αλάνθαστη. Τα σημεία τα οποία εντοπίζονται οι περισσότερες παρεκκλίσεις είναι στη γραμματική και τη σύνταξη της Ελληνικής Γλώσσας, κάτι που είναι εμφανές σχεδόν σε όλες τις δημοσιεύσεις. Εντοπίζονται συντακτικές ασυμφωνίες των κύριων όρων της πρότασης (Συντακτικό της Νέας Ελληνικής, 2010:23), αλλά και απουσία κύριων όρων, όπως το κύριο ρήμα της πρότασης το οποίο αποτελεί ένδειξη ότι ακολουθεί κανόνες της ΝΓ.

(Κείμενο 1 – Ραφαέλα)

Συγκεκριμένα, όπως βλέπουμε το Κείμενο 1 (Instagram, 07.10.2018) της Ραφαέλας, είναι ένα πολυτροπικό κείμενο με χρήση της αγγλικής και της ελληνικής. Όσον αφορά τα σημεία στίξης, χρησιμοποιεί το θαυμαστικό ενώ υπάρχει απουσία τονισμού. Πιο σοβαρά ζητήματα εντοπίζονται σε θέματα σύνταξης, που είναι και αυτά που διαφοροποιούν τη γραπτή έκφραση των κωφών από αυτή των ακουόντων. Συγκεκριμένα, στο κείμενο 1 υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ άρθρου και ουσιαστικού («*το βροχές*») τόσο όσον αφορά το γένος (ασυμφωνία μεταξύ ουδέτερου "το" με θηλυκό "βροχές"), όσο και τον αριθμό (άρθρο στον ενικό - ουσιαστικό στον πληθυντικό). Ταυτόχρονα εντοπίζεται ασυμφωνία μεταξύ της χρήσης του ρήματος με το ουσιαστικό που ακολουθεί. Αντί *Από τις βροχές έσπασε το παράθυρο*, η Ραφαέλα γράφει *Από τις βροχές έσπασαν το παράθυρο*, επηρεαζόμενη προφανώς από τον πληθυντικό στο ουσιαστικό που προηγείται (*οι βροχές*) και εφαρμόζοντας πιο απλουστευμένη δομή πρότασης (Υποκείμενο + Ρήμα + Αντικείμενο).

(Κείμενο 2– Ραφαέλα)

Επίσης, στο Κείμενο 2 (Instagram, 02.11.2018) της Ραφαέλας, βλέπουμε πάλι ένα πολυτροπικό κείμενο, όπως αναμένεται σε κείμενα των ΜΚΔ, με χρήση της ελληνικής. Όσον αφορά τα σημεία στίξης, χρησιμοποιεί θαυμαστικά ενώ υπάρχει απουσία τονισμού αλλά και ορθογραφίας. Χρησιμοποιεί επίσης αρκετά emojis (εικόνες που μπορούν να δείξουν ένα συναίσθημα και όχι μόνο) τα οποία δείχνουν τη δύσκολη κατάσταση την οποία φαίνεται να βρίσκεται και τα οποία είναι και αυτά χαρακτηριστικά των κειμένων μαζικής κουλτούρας (Στάμου, 2012). Προφανώς, η Ραφαέλα κατέχει τα βασικά χαρακτηριστικά των κειμένων μαζικής κουλτούρας και τα παραγάγει χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. Εκεί που φαίνεται να υπάρχει δυσκολία είναι σε ζητήματα σύνταξης (ίσως πιο εμφανή από αυτά του Κειμένου 1), τα οποία κάνουν τη συγκεκριμένη δημοσίευση αρκετά δυσνόητη.

Συγκεκριμένα, στο κείμενο 2 υπάρχει απουσία ρήματος και πιθανή αντικατάσταση του με πολλά ουσιαστικά. Ενώ αυτό είναι χαρακτηριστικό πύκνωσης του λόγου, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο τρόπος που συντάσσεται η πρόταση δεν φαίνεται να βγάζει νόημα. Πιθανά προσπαθεί να πει πως *Τέτοια ώρα βρήκε η μηχανή του αυτοκινήτου να κάνει πρόβλημα* και αυτό το υποθέτουμε τόσο από τη φωτογραφία όσο και από τα emojis τα οποία χρησιμοποιεί στο λόγο της.

(κείμενο 3 - Ραφαέλα)

Παρομοίως, το Κείμενο 3 (Instagram, 29.08.2018) της Ραφαέλας, είναι ένα πολυτροπικό κείμενο με χρήση της ελληνικής αλλά και με emojis. Υπάρχει απουσία τόσο στα σημεία στίξης, όσο και στον τονισμό. Και πάλι εμφανίζονται θέματα σύνταξης. Στο Κείμενο 3 φαίνεται να γίνεται μια προσπάθεια χρήσης του συγκριτικού βαθμού. Η Ραφαέλα συγκρίνει το «τάβλι» με το «σπίτι» της. Όσο αφορά το συγκριτικό βαθμό, εντοπίζονται δυσκολίες στην προσπάθεια παραγωγής του. Στην ελληνική γλώσσα ο συγκριτικός βαθμός²⁰ σχηματίζεται περιφραστικά με τη χρήση του επιρρήματος «πιο» μπροστά από το επίθετο, ή μονολεκτικά, προσθέτοντας την κατάληξη -ότερος/η/ο στο επίθετο, κάτι που δεν συμβαίνει στο κείμενο 3.

Η Ραφαέλα φαίνεται να κάνει τις γλωσσικές αυτές επιλογές, λόγω του ότι η ίδια, όπως τόνισε και στη συνέντευξή της, επιλέγει ως πρώτη της και μητρική της γλώσσα την ΝΓ. Είναι ξεκάθαρο πως οι κανόνες που ακολουθεί δεν είναι ούτε από την ελληνική αλλά ούτε από την κυπριακή γλωσσική ποικιλία, αλλά κανόνες της ΝΓ. Κύριο χαρακτηριστικό της ΝΓ είναι η απλούστευση και η απουσία 'περιττών' όρων, όπως είναι τα άρθρα, τα επιρρήματα και όχι μόνο. Αυτό ομολογουμένως μπορεί να συνδεθεί άμεσα με την εμπειρία και τη ζωή της Ραφαέλας, αφού η ίδια λόγω της απογοήτευσης της από τους ακούοντες (η οποία θα παρουσιαστεί αναλυτικότερα στα επόμενα κεφάλαια) προτιμά να μην επικοινωνεί με ακούοντες. Αναμφίβολα οι γλωσσικές της επιλογές δεν συμβαδίζουν με το προφίλ της, αφού καθώς αναφέρει η ίδια γεννήθηκε ακούοντας, κατέκτησε την ομιλούμενη γλώσσα όπως κάθε ακούοντας, και η κώφωση ήλθε μετά τα πρώτα της 4 χρόνια. Εκτός αυτού, η Ραφαέλα είναι βαρήκοη, άρα μέχρι σήμερα αν και ελάχιστα, τα ακούσματα της ομιλούμενης υπάρχουν σε καθημερινή βάση, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιεί τα ακουστικά της βοηθήματα. Παρόλα αυτά, τα

²⁰http://gym-palouriotissa-lef.schools.ac.cy/data/uploads/Yliko/NEA_ELLINIKA/10_04_onwards/vathmoi_epithetwn.pdf

αποτελέσματά της στις δομικές/γλωσσικές επιλογές της δεν συμβαδίζουν τόσο με τις προηγούμενες εμπειρίες της, αφού θα 'έπρεπε' οι επιλογές της να ήταν πιο κοντά σε ακούοντα παρά σε κωφού. Τα μόνο που μπορούμε να υποθέσουμε είναι πως πλέον έχει αντικαταστήσει τη μία γλώσσα (ομιλούμενη) με την άλλη (ΝΓ) ξεχνώντας συνειδητά τα όσα είχε μάθει μέχρι εκείνη τη στιγμή.

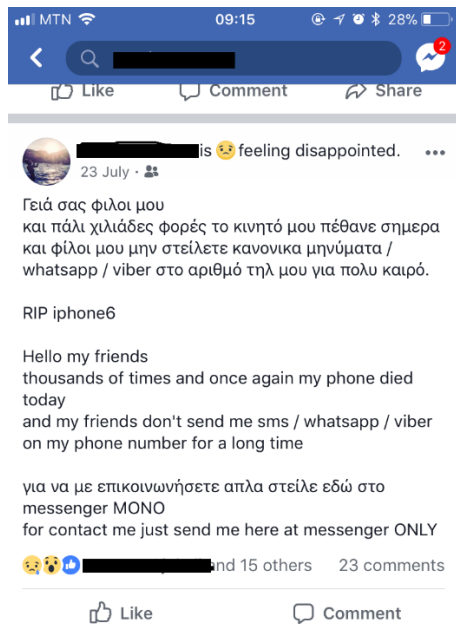
Δανάη Συμεού

4.2. Μαρίνα

Η Μαρίνα είναι μία μεταγλωσσικά κωφή γυναίκα 28 ετών, με πρώτη και μητρική της γλώσσα την ΝΓ. Στην καθημερινότητα της χρησιμοποιεί τόσο τη ΝΓ όσο και την ομιλούμενη, αφού τις θεωρεί το ίδιο σημαντικές αν και όπως δηλώνει η ίδια, η γλώσσα προτίμησής της είναι η ΝΓ.

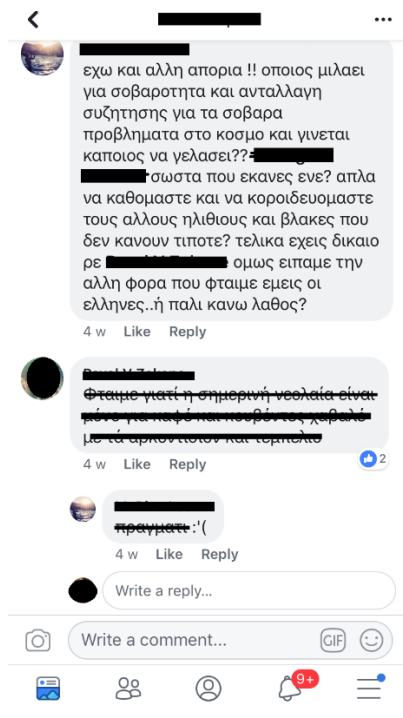
Αν και η Μαρίνα έχει λιγότερες δυσκολίες από τη Ραφαέλα στον γραπτό της λόγο, παρόλα αυτά εντοπίζονται διάφορα ζητήματα στις γραπτές γλωσσικές της επιλογές. Στην ανάλυση των κειμένων της τη προέκυψαν παρόμοια ζητήματα όπως και στην περίπτωση της Ραφαέλας με κάποιες διαφοροποιήσεις

Ξεκινώντας από τις γλώσσες, η Μαρίνα αν και χρησιμοποιεί κυρίως την ελληνική, χρησιμοποιεί αρκετά και την αγγλική γλώσσα. Ταυτόχρονα χρησιμοποιεί ακόμη μία γραπτή επιλογή κώδικα, τα greeklish. Ο τονισμός άλλοτε απουσιάζει από τις δημοσιεύσεις της και άλλοτε είναι συνεχής. Από τα κείμενα που πάρθηκαν για ανάλυση, φαίνεται να μην κάνει εναλλαγές κώδικα. Αυτό που κάνει είναι πως πολλές φορές απλά γράφει το ίδιο κείμενο και στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα έτσι ώστε να την καταλαβαίνει όλο της το κοινό και όχι ένα κομμάτι του. Κατά τα άλλα κάθε δημοσίευση της είτε θα είναι εξ ολοκλήρου ελληνικά, είτε αγγλικά, είτε greeklish. Χρησιμοποιεί ορθά στίξης, τονισμό, και κάποιες φορές πιο περίπλοκο λεξιλόγιο και σωστή ορθογραφία. Αν και υπάρχουν μερικές παρεκκλίσεις στο λόγο της, παρόλα αυτά όλες της οι δημοσιεύσεις είναι κατανοητές, αν και κάποιες φορές σημασιολογικά δεν είναι και τόσο ορθή [π.χ. σε δημοσίευση της στο Facebook αναφέρει: «...δώσαμε 10 εκατομμύρια για την καταστροφή τους και βλέπω και άλλα δημοσιεύματα που ζητούν και άλλες εισφορές;» (Facebook, 27.07.2018)]. Σε αντίθεση με τη Ραφαέλα, δεν φαίνεται να παρουσιάζει τόσες δυσκολίες στη σύνταξη και το γραμματικό.

(Κείμενο 4 – Μαρίνα)

Συγκεκριμένα, στο Κείμενο 4 (Facebook, 23.07.2018) της Μαρίνας, γίνεται χρήση με τη μορφή μετάφρασης της ελληνικής και της αγγλικής. Όσον αφορά τα σημεία στίξης, υπάρχει μερική απουσία τονισμού ενώ χρησιμοποιεί μία τελεία σε ολόκληρη τη δημοσίευση. Όσο αφορά τη σύνταξη, αν και υπάρχουν κάποιες παρεκκλίσεις, παρόλα αυτά δεν είναι τόσο σοβαρές όσο εκείνες της Ραφαέλας. Συγκεκριμένα, εντοπίζονται κάποιες ασυμφωνίες μεταξύ των όρων της πρότασης («για να με επικοινωνήσετε απλά στείλε ...») τόσο όσον αφορά το πρόσωπο από β' πληθυντικό αλλάζει σε β' ενικό («επικοινωνήσετε» και «στείλε») όσο και στη χρήση της πρόθεσης «με» αντί του τροπικού επιρρήματος «μαζί μου». Ταυτόχρονα, εντοπίζεται ακόμη ένα πρόβλημα στη σύνταξη. Αντί «για χιλιοστή φορά», επηρεασμένη από τον ότι θέλει να τονίσει τον πληθυντικό στην πράξη αυτή, ότι αυτό έγινε πολλές φορές, αναφέρει « και πάλι χιλιάδες φορές το κινητό μου πέθανε σήμερα».

(κείμενο 5 – Μαρίνα)

Επίσης, στο Κείμενο 5 (Facebook 13.06.2019) της Μαρίνας, έχουμε χρήση της ελληνικής γλώσσας και της κυπριακής διαλέκτου, χρησιμοποιεί θαυμαστικά και ερωτηματικά στα σημεία στίξης, ενώ υπάρχει απουσία τονισμού. Και σε αυτό το κείμενο εντοπίζονται ζητήματα σύνταξης. Συγκεκριμένα, η Μαρίνα αντί να χρησιμοποιήσει ενεργητικό ρήμα σε χρόνο ενεστώτα, «*απλά να καθόμαστε και να κοροϊδεύουμε τους άλλους ηλίθιους..*», χρησιμοποιεί το παθητικό «*κοροϊδευόμαστε*», επηρεαζόμενη προφανώς από την κατάληξη του προηγούμενου ρήματος της πρότασης «*καθόμαστε*». Ταυτόχρονα, αντί για ενεστώτα «*γελά*» χρησιμοποιεί αόριστο «*να γελάσει*». Τέλος χρησιμοποιεί τον ειδικό σύνδεσμο «*που φταίμε εμείς*» ενώ δεν χρειάζεται.

Από την ανάλυση των κειμένων και από τη συνέντευξη, φαίνεται ότι η Μαρίνα κάνει αυτές τις γλωσσικές επιλογές, λόγω του ότι προσπαθεί παρά την ακουστική της αναπηρία να διατηρήσει τις δύο κύριες της γλώσσες σε ισορροπία. Παρά την πλήρη κώφωση της από πολύ μικρή, μόλις ενάμιση ετών, επιλέγει να χρησιμοποιεί την ομιλούμενη γλώσσα με την κάθε ευκαιρία και παράλληλα την εξασκεί όσο καλύτερα μπορεί. Χρησιμοποιεί πρακτικές τις οποίες θεωρεί πως θα βοηθήσουν, όπως το να διαβάζει βιβλία και να επιλέγει από πολύ μικρή να ακολουθήσει το γενικό σχολείο αν και ήξερε πως αυτό θα της ήταν ιδιαίτερα δύσκολο.

Παρόλες τις προσπάθειες της, είναι φανερό πως υστερεί κυρίως στο λεξιλόγιο, αφού καθώς η ίδια αναφέρει στη συνέντευξή της είναι κάτι που όλοι οι κωφοί το έχουν και δεν μπορούν να κάνουν κάτι για αυτό. Από τις γλωσσικές της επιλογές, διαφαίνεται πως προσπαθεί να ακολουθεί τους κανόνες τόσο της συντακτικής όσο και της γραμματικής της ομιλούμενης γλώσσας, παρόλο που αρκετές φορές θα ‘παρασυρθεί’ από άλλους όρους της πρότασης και θα χρησιμοποιήσει λάθος πτώσεις, γένη και αριθμούς.

Οι γλωσσικές της επιλογές δεν συμβαδίζουν με το προφίλ της, αφού καθώς αναφέρει η ίδια αν και γεννήθηκε ακούοντας, από πολύ μικρή λόγω ασθένειας έχασε την ακοή της και δεν κατάφερε να κατακτήσει σε μεγάλο βαθμό την ομιλούμενη γλώσσα. Εκτός αυτού, τόσο οι ίδια όσο και οι γονείς και τα παιδιά της είναι Κωφοί, άρα η ομιλούμενη δεν είναι μία γλώσσα που μπορεί να την ‘βρει’ στο σπίτι. Τα αποτελέσματά της στις δομικές/γλωσσικές επιλογές της όμως από τη μία συμβαδίζουν με τις εμπειρίες της, αφού επιλέγει να ‘εξασκεί’ την ομιλούμενη γλώσσα το ίδιο με την ΝΓ, αφού τις θεωρεί το ίδιο σημαντικές από την άλλη όντας κωφή της είναι πολύ δύσκολο να ισορροπεί της δύο αυτές γλώσσες.

4.3. Ανδρέας

Ο Ανδρέας σε αντίθεση με τις άλλες δύο συμμετέχουσες, είναι ένας εκ γενετής, προγλωσσικά, βαρήκοος άνδρας 24 ετών, που θεωρεί την ομιλούμενη ως πρώτη του γλώσσα. Όσο αφορά τις γλωσσικές του επιλογές, ο Ανδρέας χρησιμοποιεί στην καθημερινότητα του τόσο τη ΝΓ όσο και την ομιλία, αν και ως γλώσσα προτίμησής του αναφέρει την ομιλούμενη.

Όσον αφορά τον γραπτό λόγο του Ανδρέα, από την ανάλυση των κειμένων του στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης προέκυψαν διάφορα χαρακτηριστικά. Αρχικά, σχετικά με τις γλώσσες και τους κώδικες, ο Ανδρέας χρησιμοποιεί κυρίως την ελληνική και λιγότερο την αγγλική και τα greeklish και αποφεύγει να χρησιμοποιήσει δύο γλώσσες στην ίδια δημοσίευση. Όπως και με τη Ραφαέλα και τη Μαρίνα, ο τονισμός απουσιάζει αρκετές φορές από τις δημοσιεύσεις του, ενώ είναι και αυτός σωστός στην ορθογραφία του. Χρησιμοποιεί συστηματικά τα σημεία στίξης, ιδιαίτερα τα θαυμαστικά αλλά και τις πλείστε φορές επιλέγει να γράφει με κεφαλαία γράμματα. Όπως και στην περίπτωση της Ραφαέλα, απουσιάζει το περίπλοκο λεξιλόγιο και η χρήση άρθρων και αντωνυμιών. Εκφράζεται απλά, με καθημερινό λεξιλόγιο. Γενικά, δεν φαίνεται να έχει ιδιαίτερες δυσκολίες στη σύνταξη και τη γραμματική εκτός από αυτές που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

(κείμενο 6 – Ανδρέας)

Όπως βλέπουμε στο Κείμενο 6 (Instagram, 23.03.2019) του Ανδρέα, έχουμε ένα πολυτροπικό κείμενο με χρήση της ελληνικής γλώσσας. Χρησιμοποιεί σημεία στίξης, τελείες και θαυμαστικό ενώ στο συγκεκριμένο κείμενο υπάρχει τονισμός. Όσον αφορά τη σύνταξη, εντοπίζονται κάποιες μικροπαρεκκλίσεις. Για παράδειγμα στην πρόταση «*Ήταν η τιμή μου...*», χρησιμοποιείται το οριστικό άρθρο «η», ενώ στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν χρειάζεται²¹. Επίσης, αντί για «*Κάθε τέλος είναι μία νέα αρχή, γι' αυτό συνεχίζω!*» χρησιμοποιεί το «*Το τέλος είναι στην αρχή, και παρ' όλα αυτά εγώ συνεχίζω!*». Μπορεί αυτή η έκφραση συντακτικά και γραμματικά να είναι ορθή, παρόλα αυτά χρησιμοποιεί τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο για να πει τη φράση «*Κάθε τέλος είναι μία νέα αρχή...*». Επίσης εδώ αντί για την αόριστη αντωνυμία «κάθε» χρησιμοποιεί το άρθρο «το», και αντί για το αριθμητικό «μία» χρησιμοποιεί το οριστικό άρθρο «στην». Ταυτόχρονα, φαίνεται σημασιολογικά να χρησιμοποιεί ως συνώνυμο το επίρρημα «παρ' όλα αυτά» με τη συμπερασματική φράση «γι' αυτό». Τέλος, όσο αφορά την σημασιολογία και τη χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου, αναφέρει «*έρχεται το τέλος του Πανεπιστημίου Κύπρου*». Εδώ δεν εννοεί το τέλος, το κλείσιμο του Πανεπιστημίου, αλλά της ακαδημαϊκής του πορείας στο πανεπιστήμιο αυτό.

(κείμενο 7 – Ανδρέας)

Στη συνέχεια, το Κείμενο 7 (ό Instagram 16.04.2019) του Ανδρέα, είναι ένα πολυτροπικό κείμενο με τη χρήση της ελληνικής γλώσσας. Όσον αφορά τα σημεία

²¹ Βλέπε περισσότερα για οριστικό άρθρο, Νεοελληνική Γραμματική, 2007:72.

στίξης, χρησιμοποιεί τόσο τελείες όσο και θαυμαστικά. Λόγω του ότι το κείμενο αυτό έχει γραφτεί με κεφαλαία γράμματα, δεν προκύπτει ζήτημα τονισμού. Όσο αφορά τα θέματα σύνταξης, εμφανής είναι η απουσία του άρθρου «το» στο «*ΤΕΛΟΣ ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ*». Παράλληλα, αν υποθέσουμε πως απουσιάζει και το ρήμα «ήρθε», τότε χρησιμοποιεί λάθος πτώση, αφού αντί για την οριστική «*ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ*» έπρεπε να χρησιμοποιήσει γενική «*ΤΟΥ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ*». Συνεχίζοντας με τα άρθρα, εμφανής είναι και η απουσία του άρθρου «ΟΙ» μπροστά από το «*ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ*». Ταυτόχρονα εντοπίζεται χρήση λάθος όρου στην τελευταία του πρόταση. Αντί για «*ΠΛΑΜΕ ΔΥΝΑΜΙΚΑ*» γράφει «*ΠΛΑΜΕ ΔΥΝΑΜΗ*». Εδώ εφαρμόζει μια πιο απλουστευμένη σύνταξη, συνδέοντας το ρήμα με ουσιαστικό αντί για ένα επίρρημα. Γενικότερα, ο Ανδρέας από το δείγμα που πάρθηκε για την παρούσα μελέτη φαίνεται να γράφει γενικά ορθά τόσο γραμματικά, όσο συντακτικά και σημασιολογικά.

Ο Ανδρέας καθώς αναφέρεται παραπάνω φαίνεται να κάνει τις γλωσσικές επιλογές ενός ακούοντα. Είναι ξεκάθαρο πως οι γλωσσικοί κανόνες που ακολουθεί είναι οι κανόνες της κυπριακής γλωσσικής ποικιλίας αλλά και της ελληνικής γλώσσας. Αυτό μπορούμε να το συνδέσουμε και με την εμπειρία και ζωή του, αφού όχι μόνο από πολλούς μπορεί να θεωρηθεί ακούοντας (ο ίδιος μπορεί να πάρει και να λάβει τηλεφωνήματα, ομιλεί κανονικά με κάποιες απώλειες κυρίως σε άηχα σύμφωνα, και όταν χρησιμοποιεί τα ακουστικά βοηθήματα η ακοή του είναι σχεδόν συγκρίσιμη με αυτή ενός ακούοντα), αλλά και ο ίδιος προτιμά να επικοινωνεί περισσότερο με ακούοντες, αν και έχει και αρκετούς κωφούς και βαρήκοους στο φιλικό του περιβάλλον. Στο σημείο αυτό να αναφερθεί πως από τις επιτόπιες παρατηρήσεις της ερευνήτριας μαζί του, η ομιλία δεν λείπει ακόμη και στη συνομιλία του με κωφά άτομα, αφού του βγαίνει φυσικά.

Αναμφίβολα οι γλωσσικές του επιλογές συμβαδίζουν με το προφίλ του, αφού αν και γεννήθηκε βαρήκοος, κατάφερε από νωρίς να κατακτήσει την ομιλούμενη γλώσσα αλλά και να την εξασκεί μέχρι και σήμερα. Τα αποτελέσματά της ανάλυσης των δομικών/γλωσσικών του επιλογών δείχνουν πως οι περισσότερες τους παρεκκλίσεις αφορούν κυρίως τη φωνολογία, λόγω της ακουστικής του αναπηρίας κυρίως με τα άηχα σύμφωνα.

4.4. Αξιολόγηση του γραπτού λόγου από τους ίδιους τους συμμετέχοντες

Στις συνεντεύξεις τέθηκαν ζητήματα ανατροφοδότησης του τρόπου που οι ίδιες/οι οι συμμετέχουσες/χοντες μιλούν και εκφράζονται τόσο γραπτά όσο και προφορικά. Συγκεκριμένα, η Ραφαέλα στην αξιολόγηση του εαυτού της για το πως μιλά και γράφει αναφέρει «Έτσι και έτσι.». Όταν της ζητήθηκε να σχολιάσει ποια είναι τα δυνατά και ποια τα αδύνατα της σημεία ως προς την γραφή και ομιλία, απάντησε:

Απόσπασμα 1

«Τα δυνατά μου σημεία είναι που προσπαθώ να ζωγραφίζω και να χορεύω, τα αδύνατα μου είναι να γραφώ επειδή εμεγάλωσα με το να βαριέμαι να διαβάσω, να το μισώ, δεν μπορώ να γραφώ σωστά όπως ένας ποιητής που γραφεί να κείμενα του. Εγώ γραφώ σύντομα και λιτά. Το άλλο ότι ο τρόπος που θα μιλήσω σε ένα ακούοντα μου προκαλεί άγχος γιατί μερικές φορές προσπαθώ να πω σωστά μια πρόταση άλλα λόγω του άγχους κάνω πολλά λάθη.»

Από την αυτοκριτική η Ραφαέλα, φαίνεται να έχει επίγνωση των λαθών της, αφού δεν βάζει άριστα για το πως μιλάει και το πως γράφει, και αυτό το δικαιολογεί από τη μία γιατί το να μιλάει ένας κωφός σε ένα ακούοντα προκαλεί καθώς οι συμμετέχουσες/χοντες αναφέρουν, ‘άγχος’. Αυτό μπορεί να προκληθεί και όταν ένα άτομο προσπαθεί να επικοινωνήσει σε μία ξένη γλώσσα με κάποιον φυσικό ομιλητή της. Από την άλλη, όσον αφορά την γραφή, ένας κωφός δεν γνωρίζει το περίπλοκο λεξιλόγιο που γνωρίζει ένας ακούοντας, πόσο μάλλον να το χρησιμοποιήσει στο γραπτό του λόγο. Αυτόματα αυτό καθιστά τον κωφό πιο ‘αδύναμο’ γλωσσικά μπροστά από ένα ακούοντα.

Ο Ανδρέας από την άλλη, πιστεύει πως είναι αλάνθαστος όσο αφορά τον γραπτό του λόγο, ενώ στον προφορικό σχεδόν αλάνθαστος. Συγκεκριμένα απαντάει:

Απόσπασμα 2

(...)

Δ: «Οκ, τζαι τι βαθμό βάλεις στον εαυτό σου για το πως γράφεις;

A: Άνετα.

Δ: Εκατό;

A: Άνετα. Ναι.

Δ: Άρα εν έσσεις αδύνατα σημεία.

A: (ψυθιρίζει) Όχι.

Δ: ...Τι βαθμό θα έβαλες στον εαυτό σου για το πως μιλάς, προφορικά.

A: Τι βαθμό για τον εαυτό μου (Τι βαθμό για το εατό μου);

Δ: Ναι.

A: Ενενήντα πέντε τις εκατό (Εήντα πέντε τις εκατό).

Δ: Ενενήντα πέντε. Τζαι ποια νομίζει είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα, Γιατί πλην πέντε;

A: Πλην πέντε. Μπορεί να κάνω δικό μου λάθος, δικό μου λάθος. Μετά είμαι με τον εαυτό μου. Γι' αυτό νευριάζω κάτι... πράγμα (Πι πέντε. Μπορεί να κάνω τικό μου λάτο, τικό μου λάφο. Μετά είμαι ετό εαφό μου. Για το νεβιάζω κάτι... πράγμα).»

...

Δ: «... Τζαι γιατί νομίζεις έτσι; Γιατί γράφεις καλύτερα απ' ότι μιλάς;

A: Επειδή οι δικοί μου διδάσκοντες δεν μπορούν να μου πουν και να γράφω. Καλύτερα μόνος μου και γράφω. Μόνος μου. Καλύτερα. (Επειδή το δικό μου λάκοντα εν μποού να μου πουν και να γάφω. Καΐττα μόνο μου και γλάφω. Μόνο μου. Καλύττερ.)

Δ: Οκ, τζαι εσύ νομίζεις ότι μπορείς να πιάσεις πιο καλό βαθμό στην ομιλία; Να κάμεις εκατό;

A: Όχι. Καμία χίση (Όχι. Καμία χίση).

Δ: Γιατί;

A: Επειδή η ακοή μου είναι... ξέρεις το λόγο, το πρόβλημα (Επειδή η ακοή μου είναι... σέρει το λόγο, το πόβλημα)...

Δ: Ναι, ναι, ναι.

A: ... γι' αυτό δυσκολεύομαι με τους άλλους κω..., με τους άλλους ακούντες να μιλούν γρήγορα και εν μπο..., και εγώ δεν μπορώ να γράφω γρήγορα. Και εν μπορώ να καταλάβω τι λένε οι άλλοι (γιατό τυκολεύονται με του άλλου κω..., με του άλλου ακούντε να μιλού γλίσα και εν μπο..., και εγώ δεν μποώ να γράφω γλίσα. Και εν μποώ να καταλάβω τι λένε οι άλλοι).»

Αν και από τη μία αναφέρει πως είναι σχεδόν αλάνθαστος, από την άλλη αναφέρει από μόνος του το «πόβλημα» που έχει και πως αυτό τον κάνει να υστερεί έστω και λίγο σε ένα τομέα «οι δακκάλοι με κατα, με καταλάβαινα ότι έχω πόβλημα γι' αυτό με βοήηφσα πάρα πολύ». Το ενδιαφέρον είναι πως το πρόβλημα αυτό για τον ίδιο φαίνεται ελάχιστα μόνο στο γραπτό τομέα όχι στον προφορικό. Ο Ανδρέας φαίνεται να μην αντιλαμβάνεται τα φωνητικά λάθη που κάνει λόγω της κώφωσης του, αφού δεν μπορεί να τα ακούσει έτσι ώστε να τα διορθώσει, ακόμη και τονίζοντάς του τα:

Απόσπασμα 3

A: Με τους κωφούς επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με τους ακούντες μιλάμε προφορικά (Με του κωφού επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με του ακούντα μιλάμε ποφοϊκά).

Δ: Προφορικά, οκ.

A: Ποφοϊκά.

Προχωρώντας, η Μαρίνα, είναι η μόνη συμμετέχουσα που βαθμολόγησε τον εαυτό της:

Απόσπασμα 4

Δ: «Τι βαθμό βάζεις στον εαυτό σου για το πώς μιλάς;

M: Για το τρόπο που μιλώ βάζω 7.

Δ: Ποια νομίζεις είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα;

M: Τα δυνατά μου σημεία είναι ότι όταν είμαι στην παρέα μου, αυτούς που γνωρίζω, τους φίλους μου, έχω το θάρρος να μιλώ, ενώ με τους αγνώστους μερικές φορές δυσκολεύομαι να μιλήσω πρώτη. Αυτό είναι το αδύνατο μου σημείο.

Δ: Τι βαθμό βάζεις στον εαυτό σου για το πώς γράφεις;

M: Για τον τρόπο που γραφώ θα έλεγα ότι βάζω στο εαυτό μου 7.

Δ: Ποια νομίζεις είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα;

M: Τα δυνατά μου σημεία είναι ότι μαθαίνω γρήγορα τις λέξεις, ενώ τα αδύνατα μου είναι ότι όταν γράφω μόνη μου μια έκθεση ή ένα κείμενο, δεν έχω πλούσιο λεξιλόγιο για να περιγράψω αυτό που θέλω και αυτό μου είναι δύσκολο.

Δ: Γιατί νομίζεις γίνεται αυτό;

M: Βλέπω ότι συνήθως οι περισσότεροι κωφοί έχουν το πρόβλημα, το όχι τόσο πλούσιο λεξιλόγιο. Δεν ξέρω.

(...)

Στις απαντήσεις της χρησιμοποιεί το ρήμα «μιλώ». Δεν φαίνεται όμως αν το ρήμα «μιλώ» έχει την ίδια σημασία με αυτή του ακούοντα, δηλαδή ‘αρθρώνω λέξεις με κανονική φωνή, εκφράζω τις σκέψεις ή τα συναισθήματά μου με προφορικό λόγο’²² ή με αυτού ενός κωφού, ομιλεί την ΝΓ δηλαδή κάνοντας κινήσεις με τα χέρια.

Η Μαρίνα δείχνει να έχει επίγνωση της έλλειψης λεξιλογίου τόσο για την ίδια όσο και για τους περισσότερους κωφούς, και πιστεύει πως πιθανότατα αυτό το ‘πρόβλημα’, η ακουστική αναπηρία της, δημιουργείται λόγω της κώφωσης τους.

Όσο αφορά αν η ίδια πιστεύει πως υπάρχει τρόπος να πάρει καλύτερο βαθμό, ανέφερε:

Απόσπασμα 5

«...Εγώ πήγα σε κανονικό σχολείο. Έκανα όλα τα επίπεδα των ελληνικών με τους ακούοντες. Το ίδιο μάθημα. Αλλά συνήθως οι κωφοί δυσκολεύονται με τα ελληνικά, λόγω του ότι η γραμματική είναι πολλή και μπερδεύμαστε...»

Αυτό πιθανότατα συμβαίνει λόγω του ότι στην ΝΓ δεν υπάρχουν όλοι οι συντακτικοί και γραμματικοί κανόνες που υπάρχουν σε μια ομιλούμενη γλώσσα. Οι ΝΓ γενικά είναι πιο απλές και λιτές με πιο απλούς και λιτούς κανόνες αλλά και λεξιλόγιο. Έχουμε να κάνουμε με δύο διαφορετικές γλώσσες, άρα με δύο διαφορετικά συστήματα, με το κάθε ένα από αυτά να ακολουθεί τους δικούς του κανόνες, τόσο συντακτικούς όσο και γραμματικούς.

Όσο αφορά τη προφίλ της συμμετέχουσας μας, της έγιναν και κάποιες επιπλέον ερωτήσεις έτσι ώστε να διαφανούν τα ενδιαφέροντά της. Περισσότερο έπρεπε να διαφανεί εάν η ίδια κάνει κάτι στον ελεύθερο της χρόνο έτσι ώστε να βελτιώνει τον εαυτό της κυρίως σε ομιλία και γραφή (γραμματική και σύνταξη):

²²Βλ. Λεξικό Πύλη:https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CF%8E&dq= (προσπελάστηκε 20.05.2021)

Απόσπασμα 6

(...)

Δ: Τι σου αρέσει να κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

Μ: Να περνάω το χρόνο μου με τα παιδιά μου και τους φίλους μου, την παρέα μου στην καφετερία, να ζωγραφίζω και να βλέπω διάφορα έργα με υποτίτλους.

Δ: Διαβάζεις βιβλία;

Μ: Ναι διαβάζω βιβλία

Δ: Τι σου αρέσει να διαβάζεις ;

Μ: Συνήθως αληθινές ιστορίες, φαντασίας και επιστημονικές.

Δ: Για ποιο λόγο;

Μ: Οι αληθινές ιστορίες με συγκινούν και μαθαίνω τον πραγματικό κόσμο, ενώ με της φαντασίας και της επιστημονικές, επηρεάζομαι και με κάνουν να σκέφτομαι διάφορα.

Δ: Πως τα επιλέγεις;

Μ: Όταν θέλω να αγοράσω ένα βιβλίο πάντα κοιτάζω πίσω την περίληψη, την διαβάζω και αν μου αρέσει, το παίρνω και το διαβάζω ολόκληρο το βιβλίο.

(...)

Η Μαρίνα αναφέρει πως περνά τον ελεύθερο της χρόνο με φίλους και οικογένεια, βγαίνει, ζωγραφίζει, παρακολουθεί ταινίες με υποτίτλους και διαβάζει βιβλία. Τα δύο τελευταία είναι πρακτικές οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τόσο στο να εμπλουτίσει κάποιος το λεξιλόγιό του, όσο και να μάθει τους κανόνες μίας γλώσσας.

Ίσως χωρίς να το καταλαβαίνει η ίδια ακολουθεί πρακτικές οι οποίες την βοηθούν στο να βελτιώνεται τόσο γραμματικά, όσο συντακτικά και λεξιλογικά.

Ο Ανδρέας με τη σειρά του αναφέρθηκε στα χόμπι του:

Απόσπασμα 7

(...)

Δ: Οκ. Εσένα τι σου αρέσει να κάμεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

Α: Α! Στον ελεύθερο χρόνο μ' αρέσει να γυμνάζομαι, μου αρέσει να διασκεδάζω, μου αρέσει να ταξιδεύω, μου αρέσει να βλέπω μάππα αθλητικά, τάχα να φοβηθώ, και... κάτι άλλο; Α! Μου αρέσει να διαβάζω ιστοσελίδα τι λένε, τι γίνεται στη Κύπρο και τη Ευρώπη, τι γίνεται. Αυτά. (Α! Το ελότερο χόνο μ' αέσει να γυμνάζομαι, μου αέσει να ιακεδάζω, μου αέσει να ταξιδεύω, μου αέσει να βλιέπω μάππα ατλητικά, τάχα να φοβηθώ, και... κάτι άλλο; Α! Μου αέσει να διαβάζω ιποσειδα τι λένε, τι γκίνεται στη Κύπρο και τη Ευώπη, τι γκίνεται. Ατά).

Δ: Εσύ διαβάζεις βιβλία;

Α: Κάποιες φορές ναι, κάποιες φορές όχι επειδή βαριέμαι (Κάποιες φοέ ναι, κάποιες φοέ όχι επειδή βαϊέμαι).

Δ: Τι σου αρέσει να διαβάζεις;

Α: Ε διάφορα, διάφορα (Ε διάφορα. Διάφορα).

Δ: Ας πούμε πε μου ένα βιβλίο που edιάβασες.

Α: Διαβάζω (.) ατλητικό.

Δ: Αθλητικά παραπάνω, οκ. Ε (.) θέλεις να μου πεις κάτι άλλο; Γενικά.

Α: Γενικά. Μμ (.) Τόχο, ο στόχο μου, θέλω να πετύχω (.) ευτυχία. Ευτυχία; (θετικό γνέψιμο από εμένα)

Α: Ευτυχία για όλη τη ζωή μου (.) να, να διασκεδάσω, να χαρώ, να (.) να ταξιδεύω, να, να πηγαίνω με τους άλλους φίλους, με τη χαρά μου και με την οικογένεια μου για βόλτα (Ευτυχία για όη τη ζωή μου (.) να, να διασκετάσω, να χαώ, να (.) να τασσιένω, να, να πηγαίνω με τους άλλου φίλου, με τη χαά μου και με τη κοιγένεια μου για βόλτα)...

Δ: Οκ, ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σου, ευχαριστούμε που μας βοηθάς για την εργασία και είσαι πάντα καλά, να πετύχεις τους στόχους σου τζαι με το πτυχίο.

Α: Ευχαριστώ πολύ (Φχαριτώ πολύ).

(...)

Ο Ανδρέας δείχνει να είναι ένας ενεργός νεαρός, αφού όχι μόνο του αρέσει να ενημερώνεται για τον υπόλοιπο κόσμο (μέσω τον ΜΚΔ και των ΜΜΕ) αλλά ταυτοχρόνως έχει πολλά ενδιαφέροντα και χόμπι, όπως θα είχε άλλωστε ένας οποιοσδήποτε νεαρός στην ηλικία του. Παρόλα αυτά δεν μπορούμε να υποθέσουμε πως κάποια από τις ασχολίες του, τον βοηθούν στο να βελτιωθεί στον προφορικό αλλά και γραπτό λόγο, όπως αναφέραμε παραπάνω με τη Μαρίνα.

Το ίδιο μπορούμε να υποθέσουμε και με την Ραφαέλα, εφόσον και τα δικά της ενδιαφέροντα είναι μακράν διαφορετικά από πρακτικές γραμματισμού:

Απόσπασμα 8

(...)

Δ: Τι σου αρέσει να κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

Ρ: Να χορεύω. Μόνο να χορεύω.

Δ: Τι άλλο;

Ρ: Και βόλτες, συνηθισμένα πράγματα, για καφέ...

Δ: Σινεμά;

Ρ: Στο σινεμά πάντα κοιμάμαι.

Δ: Θέατρο;

Ρ: Θέατρο; Όχι μου προκαλεί υπνηλία

Δ: Θέατρο κωφών;

Ρ: Ναι σε θέατρο με κωφούς θα πάω άλλα με ακούοντες βαριέμαι.

Δ: Διαβάζεις βιβλία;

Ρ: Όχι. Βλέπω μόνο βίντεο. Βαριέμαι να διαβάζω, δεν με τραβά λόγω του ότι έχει μερικές λέξεις που δεν καταλαβαίνω ενώ τα βίντεο έχουν τα πάντα. Είναι μια χαρά.

Δ: Για ποιο λόγο;

Ρ: Επειδή έμαθα τη νοηματική τα ξέχασα όλα πριν από αυτή. Ξέχασα να μιλάω, ξέχασα να γράφω σωστά. Ξέχασα επειδή συνήθισα με τη νοηματική. Αυτό είναι το πρόβλημά μου.

(...)

Από τα τρία παραπάνω αποσπάσματα, η μόνη από τους συμμετέχουσες/χοντες η οποία έχει στην καθημερινότητα της πρακτικές γραμματισμού, είναι η Μαρίνα. Ο Ανδρέας τις έχει στο ελάχιστο ενώ η Ραφαέλα καθόδου όπου και έχει όπως αναφέρει και η ίδια επηρεαστεί τόσο από τη ΝΓ που πλέον, 'βαριέται να διαβάσει' γιατί έχει λέξεις που δεν καταλαβαίνει, αλλά και ταυτοχρόνως λόγω της ΝΓ ξέχασε πολλά. Αυτό δείχνει την επιλογή της πρώτης της γλώσσας, αφού αντιλαμβάνεται τα 'λάθη' τα οποία κάνει, και υποστηρίζει πως αυτό έγινε λόγω του ότι αντικατέστησε τους κανόνες αλλά και το λεξιλόγιο της ομιλούμενης με αυτό της ΝΓ.

4.5. Ημερολόγιο ερευνήτριας

Κάποιες παρατηρήσεις οι οποίες έχουν αναφερθεί στο ημερολόγιο της ερευνήτριας σχετικά με τις/τους συμμετέχουσες/οντες και τις γλωσσικές τους επιλογές, είναι:

Απόσπασμα 9

«Ο Ανδρέας στο τέλος της συνέντευξης ρώτησε αν η ομιλία του ήταν καλή και ορθή, αν έκανε λάθη, αν τον κατάλαβα σε όσα είπε. Όταν του είπα πως το άδειο χαρτί μπροστά μου ήταν για να σημειώσω αν δεν πει κάτι ορθά και μου το κάνει στη νοηματική για να μπορέσω να το γράψω στην απομαγνητοφώνηση, και όταν είδε πως το χαρτί είχε παραμείνει άδειο μετά από 28 λεπτά συνέντευξης, χάρηκε πολύ.

Οι ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης απλοποιούνταν, αφού είχε πολλά χαρακτηριστικά των κωφών όσο αφορά την κατανόηση (κάποιες ερωτήσεις δεν ήταν απόλυτα κατανοητές. Παρόλα αυτά το επίπεδο γραμματισμού του είναι πιο κοντά στους ακούοντες.

Ο Ανδρέας, ο μόνος από τους συμμετέχοντες ο οποίος δέχτηκε να γίνει η συνέντευξη στην ομιλούμενη και όχι στη Νοηματική γλώσσα. Πριν την συνέντευξη ρώτησε αν μπορούσε να την μαγνητοσκοπεί, όπως και του επιτράπηκε. Στο τέλος του ζήτησα αν μπορούσε να μου την στείλει σαν επιπλέον. Η μαγνητοσκοπημένη θα χρησιμοποιηθεί αν υπάρξουν σημεία που η μαγνητοφώνηση δεν κατέγραψε, όπως για παράδειγμα αν υπήρχε κάποια λέξη που δεν μπορούσε να προφέρει και την έκανε στην νοηματική γλώσσα (υπήρξαν σημεία που αν δεν κατάφερνε να αρθρώσει, τον βοηθούσα, ή έλεγα την λέξη εγώ. Το ίδιο συνέβαινε αν ψιθύριζε κάποιες απαντήσεις, ή αν απαντούσε καταφατικά ή αρνητικά κουνώντας το κεφάλι ή τα χέρια του.

Παράλληλα, φάνηκε ότι προσπαθούσε όλη την ώρα να μιλά όσο και ορθά και επίσημα μπορούσε. Αυτό το καταλάβαινα με το αντί να λέει «ναι» έλεγε «βεβαίως, άνετα, κτλ».

Τέλος, όταν καταλάβαινε πως η λέξη που προσπαθούσε να πει, δεν το 'έβγαине' σωστά, την αντικαθιστούσε με κάποια άλλη πιο απλή και ευκόλως ομιλούμενη για τον ίδιο, π.χ. «ποδόσφαιρο → μπάπα».».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τις στάσεις και τις απόψεις των συμμετεχουσών/όντων για το ζήτημα της επικοινωνίας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία που αποδίδουν στη νοηματική γλώσσα, στη διερμηνεία, στη σχέση της νοηματικής με τις άλλες γλώσσες, στη σημαντικότητα της ΝΓ στην κοινότητα των Κωφών και η θέση της νοηματικής στην εκπαίδευση. Παράλληλα, γίνεται σύγκριση των πρακτικών τους και των εμπειριών που είχε ο κάθε συμμετέχοντας στο σχολείο τους . Τέθηκαν ζητήματα όπως το «με ποιους επικοινωνείς στην καθημερινότητά σου και γιατί;», «υποστηρίζεις τη διερμηνεία;» τέθηκαν ως ερωτήματα στους συμμετέχουσες/χοντες . Στη συνέχεια αναδείχθηκαν θέματα που αφορούσαν τις πρακτικές γραμματισμού, τη συμμετοχή τους στα σχολεία και την εκπαίδευση σε διαφορετικού τύπου σχολείων, αλλά και για τις πρακτικές τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μέσω των πρακτικών τους στα ΜΚΔ, παρουσιάζονται τα δομικά χαρακτηριστικά της δικής τους γραπτής γλώσσας και ταυτόχρονα την επίδραση της ΝΓ ως μητρική τους γλώσσα στο γραπτό τους λόγο. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται θεματικές που αφορούν τις στάσεις και τις απόψεις τους για την επικοινωνία μέσα στην κοινότητα.

5.1. Η σημαντικότητα της ΝΓ και οι άλλες γλώσσες

Η ΝΓ αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους ενωτικούς παράγοντες της κοινότητας των Κωφών ατόμων. Για τους ακούοντες είναι ο βασικός τρόπος επικοινωνίας με τα κωφά άτομα, το ενωτικό στοιχείο των κωφών. Για τους κωφούς, είναι κάτι που οι ίδιοι θεωρούν ως αναγκαία προϋπόθεση για να μπορέσουν να αποτελέσουν την κοινότητα αυτή αφού μέσω της χρήσης της ΝΓ υπάρχει αφενός η επικοινωνία και αφετέρου οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Αυτό ήταν κάτι που τονίστηκε και αναδύθηκε και από τους τρεις συμμετέχουσες/χοντες .

Η Ραφαέλα ανέφερε ότι *«Εδώ στην Κύπρο δεν υπάρχουν ακούοντες που ξέρουν Νοηματική Γλώσσα και έτσι δυσκολεύονται να επικοινωνούν με τους κωφούς. Είναι σημαντικό όλοι να μαθαίνουν νοηματική για να μπορούν να επικοινωνούν με τους κωφούς.»*, τονίζοντας με αυτό τον τρόπο τη σημασία της νοηματικής στην επικοινωνία με τους κωφούς. Η Μαρίνα με τη σειρά της τόνισε πως *«είναι πολύ σημαντικό να ξέρει*

κάποιος ΝΓ επειδή είναι ο μόνος τρόπος επικοινωνίας επειδή δεν ακούμε και είναι δύσκολο για τους κωφούς να μιλούν και είναι η μόνη γλώσσα που βοηθά τους κωφούς.».

Ο Ανδρέας από την άλλη προτίμησε να απαντήσει απλά καταφατικά. Βλέπουμε λοιπόν ότι τόσο οι συμμετέχουσες/χοντες όσο και πιθανότατα οι υπόλοιποι κωφοί θέλουν να επικοινωνούν με τον υπόλοιπο κόσμο (ακούοντες), έτσι ώστε να έρθουν οι δύο κοινωνίες πιο κοντά. Αυτό σύμφωνα και με τους ίδιους θα γίνει μέσω της γλώσσας. Αν γνωρίζουν και οι δύο κοινότητες, και τις δύο γλώσσες, τότε θα μπορούν να καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο και ίσως η κοινότητα των Κωφών να νιώθει λιγότερο απομονωμένη.

Συγκεκριμένα, όταν προέκυψαν ζητήματα όπως πως έμαθαν τη ΝΓ και ποιες άλλες γλώσσες νοηματικές και ομιλούμενες γνωρίζουν, η Ραφαέλα ανέφερε:

Απόσπασμα 10

(...)

Δ: Πως έμαθες νοηματική;

Ρ: Στη αρχή πήγα σε κανονικό σχολείο και μετά όταν πήγα στην Σχολή Κωφών έμαθα τη ΝΓ.

Δ: Γνωρίζεις άλλη νοηματική γλώσσα;

Ρ: Έμαθα τη διεθνής νοηματική, η οποία είναι παρόμοια με τη δική σας διεθνής, την αγγλική, την οποία χρησιμοποιούμε για να μιλούμε με τους κωφούς του εξωτερικού.

Δ: Γνωρίζεις άλλες ομιλούμενες γλώσσες εκτός τα ελληνικά;

Ρ: Όχι.

(...)

Όπως τη Ραφαέλα, έτσι και ο Ανδρέας, αναφέρει πως χρειάστηκε να πάει στη Σχολή Κωφών έτσι ώστε να μάθει τη ΝΓ, αφού και αυτός όπως και η Ραφαέλα είναι βαρήκοος προερχόμενος από οικογένεια ακουόντων. Έτσι, παρόλη την κώφωση και των δύο, η ΝΓ δεν θεωρείται η μητρική τους γλώσσα, αφού δεν την έμαθαν από το σπίτι μέσω της επαφής με την οικογένεια τους. Όσο αφορά τις άλλες γλώσσες, σχολίασε τα εξής:

Απόσπασμα 11

Δ: Ξέρεις τζαι άλλην ξένη νοηματική γλώσσα;

Α: Λία, λίγα.

Δ: Τι ξέρεις;

Α: Απ' τη Τιετνή (Διεθνή) Τιετνή.

Δ: Διεθνής, οκ.

Α: Αι τα αγγλικά.

Δ: Τζαι αγγλική... Η διεθνής τζαι η αγγλική εν διαφορετικές;

Α: Ναι.

Δ: Οκ. Ξέρεις άλλη ξένη γλώσσα αλλά που μιλάς;

Α: Μόνο αγγλικά.

Η Μαρίνα από την άλλη, λόγω του ότι η ίδια προέρχεται από οικογένεια Κωφών ατόμων, έμαθε τη ΝΓ από τους γονείς της. Στη αναφορά των άλλων γλωσσών η Μαρίνα ανέφερε: «*Ναι ξέρω. Διεθνή νοηματική, αγγλική νοηματική και λίγη αμερικάνικη.*». Στη συνέχεια σε άλλη ερώτηση που προέκυψε περί τις ομιλούμενες ανέφερε πως γνωρίζει «*Μόνο αγγλικά και ελληνικά.*». Καθώς λοιπόν προκύπτει από τις συνεντεύξεις και οι τρεις συμμετέχουσες/χοντες γνωρίζουν ως πρώτη τους γλώσσα την Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα, και ως δευτερεύουσες τη Διεθνή Νοηματική αλλά και λίγη αγγλική. Από την άλλη όταν τέθηκαν ζητήματα σχετικά με τις ομιλούμενες, φαίνεται να γνωρίζουν την ελληνική και λιγότερο την αγγλική. Είναι ενδιαφέρον το πως και οι κωφοί έχουν η κάθε χώρα τη δική της γλώσσα αλλά και πως υπάρχει και μία διεθνή έτσι ώστε να ενώνει τους κωφούς όλου του κόσμου.

5.2. Επικοινωνία και προβλήματα

Όπως έχει διαφανεί και στο θεωρητικό κομμάτι, το ζήτημα της επικοινωνίας είναι ένα τεράστιο κομμάτι το οποίο αφορά ολόκληρο τον κόσμο. Η επικοινωνία είναι το μέσο μας για να συνδεόμαστε με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι σχέσεις ξεκινούν με την επικοινωνία. Στην περίπτωση της κοινότητας των Κωφών, διαφάνηκε ότι το θέμα της επικοινωνίας είναι σύνθετο και πολυεπίπεδο, τόσο όσον αφορά την επικοινωνία τους με τους ακούοντες όσο και την επικοινωνία μεταξύ τους. Μέσα από τις συνεντεύξεις αναφέρθηκε συχνά ότι υπάρχουν προβλήματα και δυσκολίες στην επικοινωνία και στην ίδια τους την κοινότητα. Σύμφωνα με την Ραφαέλα «...*το ζήτημα της επικοινωνίας είναι ένα μεγάλο ζήτημα. Έχουμε πρόβλημα γιατί όλοι οι κωφοί, μην νομίζεις πως είναι τέλειοι. Υπάρχουν και παρεξηγήσεις. Για παράδειγμα εγώ μπορεί να πω μια πρόταση στη νοηματική και ο άλλος να νομίζει πως μιλώ για άλλο θέμα και αυτό είναι πρόβλημα στην κοινωνία των Κωφών.*». Η Ραφαέλα με αυτά εννοεί πως πολλές φορές ένα νόημα μπορεί να έχει διάφορες ερμηνείες, οι οποίες αλλάζουν με το περιεχόμενο της πρότασης. Κάποιος ο οποίος δεν παρακολουθεί από την αρχή τη συζήτηση και έρθει αργότερα, μπορεί να καταλάβει πολύ διαφορετικά τα πράγματα απ' ότι τα εννοεί ο ομιλητής.

Ο Ανδρέας από την άλλη πιστεύει πως δεν υπάρχουν προβλήματα στην επικοινωνία των κωφών. Η Μαρίνα αν και στην αρχή απάντησε και αυτή αρνητικά, εντούτοις

παρακάτω αναφέρει «Εξαρτάται, μόνο στους μεγάλους που ξέρουν μόνο νοηματική καθόλου ομιλία, είναι λίγο δύσκολη η επικοινωνία αλλά γενικά δεν έχει δυσκολίες.».

Αυτό καθώς προαναφέρθηκε, συμβαίνει λόγω του ότι ένα νόημα μπορεί να έχει πολλές σημασίες και έννοιες. Για να αντιληφθεί πλήρως ένα άτομο κωφό τι θέλει να πει ένα άλλο κωφό άτομο, πρέπει να χρησιμοποιήσει ταυτόχρονα με την ΝΓ, την ομιλία-χειλανάγνωση, έτσι ώστε να καταλάβει τι ακριβώς θέλει να πει ο συνομιλητής του, χωρίς να υπάρχει περίπτωση παρανόησης και παρεξήγησης των συμφραζομένων. Παράλληλα η ΝΓ, όπως και κάθε άλλη ζωντανή γλώσσα εξελίσσεται και αλλάζει με τις αλλαγές της κάθε γενιάς. Γι' αυτό και η ΝΓ που μιλάει ένας ηλικιωμένος είναι διαφορετική από ένα νεαρό. Όπως μας αναφέρει και η Μαρίνα, «Ένας ηλικιωμένος θα μιλήσει την παλιά νοηματική ενώ οι νέοι έχουν καινούριες ιδέες, καινούργιες νοηματικές λέξεις. Έχουμε καινούργιες ιδέες».

5.3. Διερμηνεία

Όπως υπάρχουν οι μεταφραστές για τους ακούοντες, έτσι ώστε να μπορέσουν δύο άτομα με διαφορετικές μητρικές γλώσσες να επικοινωνήσουν, έτσι υπάρχουν και οι διερμηνείς. Έτσι, ένα άλλο σημαντικό θέμα που προκύπτει, το οποίο διασυνδέεται με το θέμα της επικοινωνίας είναι αυτό της διερμηνείας. Η διερμηνεία υπήρξε, ειδικότερα στα παλαιότερα χρόνια, ο μόνος τρόπος επικοινωνίας και το μοναδικό μέσο επαφής των κωφών με τον κόσμο των ακουόντων. Οι διερμηνείς είναι κατά κάποιο τρόπο τα αυτιά και το στόμα ενός κωφού ατόμου, γι' αυτό και ήταν ένα θέμα το οποίο θίχτηκε στις συνεντεύξεις από όλους τους συμμετέχουσες/χοντες. Η Ραφαέλα, ανέφερε ότι υπήρξαν περιπτώσεις όπου χρησιμοποίησε τη διερμηνεία, και σχολίασε θέματα προετοιμασίας, περιστάσεις χρήσης της διερμηνείας και το πως νιώθει η ίδια όταν επικοινωνεί με κάποιο ακούοντα μέσω του διερμηνέα:

Απόσπασμα 12

(...)

Δ: «Χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη προετοιμασία όταν ξέρεις ότι θα χρειαστεί διερμηνεία;

P: Ανάλογα με τα πράγματα.

Δ: Υπάρχουν προβλήματα στη διερμηνεία; Αν ναι τι προβλήματα;

P: Ναι. Πολλές φορές όταν πάμε κάπου. Για παράδειγμα θα πάω να δώσω μία συνέντευξη σε ένα κανάλι της τηλεόρασης, εγώ θα πάω να νοηματίσω αλλά ο διερμηνέας δεν θα πει ακριβώς αυτά που θα πω, θα πει τα δικά του και αυτό είναι λάθος. Πρέπει ο διερμηνέας να σεβαστεί αυτά που λέει ο κωφός. Δεν υπάρχει ντροπή.

Δ: Πώς ανταποκρίνονται οι ακούοντες όταν καταλάβουν ότι συνομιλούν με κωφό άτομο με διερμηνέα ή χωρίς;

P: Βλέπουν τον διερμηνέα και όχι τον κωφό.

Δ: Και αυτό είναι παράξενο;

P: Ναι. Για παράδειγμα ένας ακούοντας μπορεί να θέλει να μιλήσει με ένα κωφό και επειδή του μιλάει ο διερμηνέας, ο κωφός τον βλέπει, ο διερμηνέας μπορεί να μου λέει για άλλο θέμα όπως σου είπα πριν ότι ένας διερμηνέας δεν λέει πάντα όλα όσα λέμε εμείς γι' αυτό προτιμώ ο ακούοντας να έρθει σε μένα να μου μιλήσει. Έχει τρόπους αν θέλει να επικοινωνήσει. Να μου γράψει σε κόλλα ή σε κινητό. Δεν έχει σημασία»

(...)

Στο απόσπασμα παραπάνω φαίνεται η δυσαρέσκεια της Ραφαέλας απέναντι στη διερμηνεία. Ταυτόχρονα εκφράζει την ανησυχία της για αλλοίωση των λόγων της αλλά και των απόψεών της κατά τη διάρκεια της διερμηνείας. Διαφαίνεται δηλαδή η έννοια της ορατότητας και ότι συχνά σε τέτοιες περιστάσεις η δική τους φωνή και παρουσία πιθανώς χάνεται. Παρόλα αυτά, όπως η ίδια τόνισε, η διερμηνεία είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής της, το οποίο χρειάζεται ειδικά στις σημαντικές περιστάσεις της ζωής της.

Επιπρόσθετα βλέπουμε και ένα είδος ανασφάλειας (;) από την πλευρά των ακούοντων, όσο αφορά την έλλειψη της επικοινωνίας με ένα κωφό. Οι ακούοντες, όπως αναφέρει η Ραφαέλα, προτιμούν να βλέπουν και να συνομιλούν με τον διερμηνέα αν και στην ουσία απευθύνονται προς τον κωφό. Όπως όμως τονίζει η Ραφαέλα, οι κωφοί προτιμούν την αμεσότητα, αφού όπως υποστηρίζει και η ίδια, υπάρχουν τρόποι επικοινωνίας ανάμεσα στις δύο κοινότητες, αρκεί να το θελήσουν.

Αυτό που αναφέρει εδώ έχει επιβεβαιωθεί και από το Ημερολόγιο της ερευνήτριας:

Απόσπασμα 13

«Όταν θεωρούν που είναι σημαντικό ή σοβαρό θέμα ζητούν διερμηνέα.

Με κάλεσαν σε πανεπιστήμιο όσο αφορούσε πτυχιακή για διερμηνεία (15.11.2018), με κάλεσαν σε ιατρό για εγχείρηση (05.03.2020), με κάλεσαν σε υπουργείο για αποφυγή λάθους (25.10.2016), με κάλεσαν σε τηλεφωνική επικοινωνία για ομιλία με άτομο σε κυβερνητική υπηρεσία (08.11.2016).»

Η Μαρίνα, όπως και η Ραφαέλα, ανέφερε ότι χρησιμοποιεί διερμηνεία στη ζωή της. Περιέγραψε και αυτή το είδος προετοιμασίας που χρειάζεται και τον τρόπο που νιώθει όταν επικοινωνεί μέσω του διερμηνέα:

Απόσπασμα 14

(...)

Δ: Εσύ χρειάζεσαι κάποια προετοιμασία όταν ξέρεις ότι θα χρειαστεί διερμηνεία;

Για παράδειγμα στις δημόσιες υπηρεσίες;

Μ: Ναι όταν είναι σοβαρά τα θέματα για παράδειγμα όταν πάω στις δημόσιες υπηρεσίες χρειάζομαστε διερμηνέα για να καταλαβαίνομαστε. Το ίδιο συμβαίνει και

στο θέατρο, σε μια μεγάλη παράσταση είναι δύσκολο να καταλάβουμε τι λένε, έτσι έχουμε ανάγκη ένα διερμηνέα

Δ: Πως απαντούν οι ακούοντες όταν συνομιλούν με κωφό άτομο με διερμηνέα ή χωρίς;

Μ: Όταν είμαστε μαζί με τους διερμηνείς, συνήθως οι ακούοντες απαντούν προς τον διερμηνέα, αν πάλι είμαστε χωρίς διερμηνέα κάποιες φορές απομακρύνονται, αργούν να επικοινωνήσουν ή και φοβούνται μήπως δεν τους καταλάβω εγώ, γι' αυτό και συχνά επικοινωνούμε γραπτώς

Δ: Εσύ προτιμάς να βλέπουν εσένα ή το διερμηνέα να μιλά;

Μ: Εγώ θα προτιμούσα να με βλέπουν εμένα. Αν δεν με καταλάβουν τότε να δουν το διερμηνέα και να τον ρωτήσουν τι είπα, αλλά και πάλι πρέπει να με βλέπουν

(...)

Στο απόσπασμα 14, σύμφωνα με τη Μαρίνα εμφανίζεται πιθανός φόβος ή αμηχανία από την πλευρά των ακούοντων, για έλλειψη επικοινωνίας. Από τα λεγόμενα της Μαρίνα, φαίνεται πως οι ακούοντες κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας τους με ένα κωφό, στρέφουν το βλέμμα προς τον διερμηνέα τους εκδηλώνοντας πιθανόν μια ανασφάλεια ότι δεν θα υπάρξει άμεση επικοινωνία με το κωφό άτομο. Από τα λόγια της Μαρίνας προκύπτει ότι η ίδια και οι κωφοί γενικότερα, αισθάνονται άβολα και πιθανόν μειονεκτικά με αυτό τον τρόπο επικοινωνίας. Πολλές φορές οι κωφοί από πλευρά τους προσπαθούν να καταλάβουν τον ακούοντα, και προτιμούν την αμεσότητα. Προτιμούν ο ακούοντας να προσπαθήσει ακόμη και αν δυσκολευτούν²³ «...εγώ προτιμώ ο ακούοντας να έρθει σε μένα να μου μιλήσει. Έχει τρόπους αν θέλει να επικοινωνήσει. Να μου γράψει σε κόλλα ή σε κινητό. Δεν έχει σημασία.».

Από την άλλη μεριά, ο Ανδρέας όταν ρωτήθηκε αν είχε ποτέ διερμηνέα, ή αν θεώρησε πως χρειαζόταν για οποιοδήποτε θέμα, ή οποιαδήποτε περίπτωση, σημαντική και μη, ο ίδιος απάντησε αρνητικά. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το Ημερολόγιο «Ο μόνος που δεν θέλησε ποτέ διερμηνέα και δεν ζήτησε ποτέ είναι ο Ανδρέας. Ίσως λόγω του ότι μπορεί ο ίδιος να επικοινωνεί ικανοποιητικά».

Οι δύο από τους τρεις συμμετέχουσες/χοντες μας χρειάζονται σύμφωνα με τους ίδιους τη διερμηνεία ειδικά στα σημαντικά θέματα, έτσι ώστε να μην υπάρχουν παρανοήσεις με τους ακούοντες. Αυτό αν παρατηρήσει κανείς συμβαίνει στο κωφό άτομο (Μαρίνα) αλλά και στο βαρήκοο το οποίο προτιμά να βλέπει τον εαυτό του ως Κωφό (Ραφαέλα), αφού επιλέγει συνειδητά να αλληλοεπιδρά μόνο με Κωφά και βαρήκοα άτομα. Από την άλλη, ο Ανδρέας, ο οποίος αν και βαρήκοος, πολλές φορές θεωρεί τον εαυτό του

²³Ίσως το θέμα αυτό θα ήταν πρόπον να ερευνηθεί με μία νέα έρευνα που θα γίνει με συνεντεύξεις προς τους ακούοντες.

ακούοντα, επιλέγει να μην ζητά τη διερμηνεία, γιατί ο ίδιος πιστεύει πως η επικοινωνία του είναι σχεδόν ίση με ακούοντα.

5.4. Οι αλλαγές σχολείων, ο διαχωρισμός, η περιθωριοποίηση και οι πρακτικές

Ένα άλλο θέμα που προέκυψε ήταν οι διάφορες πρακτικές γραμματισμού που υιοθετούσαν οι συμμετέχουσες/χοντες, από την αρχή της εκπαίδευσής τους μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων και των πρακτικών γραμματισμού τους στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ). Όσον αφορά τη σχολική τους εκπαίδευση, είτε αυτή ήταν δημόσια είτε στη Σχολή Κωφών αναφέρθηκαν θέματα. Ένα θέμα που προέκυψε, ήταν αυτό της αλλαγής σχολείων ως κάτι αναπόφευκτο για ένα κωφό. Αυτό οφειλόταν σε διάφορους λόγους, όπως περιθωριοποίηση, διαφορετική συμπεριφορά από τους άλλους λόγω της αναπηρίας τους αλλά και λόγοι που αφορούσαν πρακτικά ζητήματα όπως η έλλειψη διερμηνέων στα δημόσια σχολεία με αποτέλεσμα τα παιδιά να δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν και να ‘αναγκάζονται’ να πάνε στη Σχολή Κωφών.

Η Ραφαέλα αναφέρεται στην αλλαγή του σχολείου, από το δημόσιο στη Σχολή Κωφών «*Πήγα σε κανονικό σχολείο και μετά μεταφέρθηκα στη Σχολή Κωφών.*». Η ίδια υποστηρίζει πως αυτό έγινε καταρχάς λόγω του ότι διαχώριζαν τα κωφά παιδιά από τους ακούοντες, κάνοντας τα έτσι να νιώθουν περιθωριοποιημένα, και από την άλλη η ίδια ένιωθε πως δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει σε ένα σχολείο γεμάτο παιδιά ακούοντες, αφού και το ‘πρόβλημά της’ δεν την βοηθούσε ιδιαίτερα στους βαθμούς: «*P: Πρώτα στο δημοτικό, πήγα σε κανονικό σχολείο, μαζί με ακούοντες, αλλά στο γυμνάσιο δεν ήμουν με τους ακούοντες. Ήμουν στη στήριξη με άλλα τρία βαρήκοα άτομα, εκτός από τις γραφικές και τη γυμναστική που ήμασταν μαζί με τους ακούοντες. Στο λύκειο επέλεξα να πηγαίνω μαζί με τους ακούοντες επειδή ήθελα να γνωρίσω και να κάνω καινούργιους φίλους.*»

Στη συνέχεια αναφέρει πως λόγω του ‘προβλήματος’ της, η ίδια δυσκολευόταν να παρακολουθήσει, δεν τα πήγαινε καλά με τους βαθμούς, πράγμα που την έκανε να χάσει το ενδιαφέρον της και να ‘κάνει ότι θέλει’.

Απόσπασμα 15

(...)

Μετά, μέχρι τη μέση της δευτέρας λυκείου δεν τα πήγαινα καλά με τους βαθμούς γιατί έκανα ότι ήθελα, λογικό, και για αυτό αποφάσισα να πάω στη Σχολή Κωφών.

Δ: Πως ήταν η εμπειρία σου;

P: Στο κανονικό σχολείο η εμπειρία μου ήταν τέλεια λόγω του ότι μαθαίναμε καινούργιες λέξεις δύσκολες αλλά στην Σχολή Κωφών ήταν πιο απλά σαν τα μωρά του νηπιαγωγείου. Εκεί δεν μας έδειχναν δύσκολα πράγματα, τάχα επειδή είμαστε κωφοί και δεν μπορούμε να καταλάβουμε.

Δ: Οι δάσκαλοι διευκόλυναν την επικοινωνία και πώς;

P: Για μένα ήταν δύσκολο όπως είναι λογικό, λόγω του ότι πρώτον συνέχισα μιλούσαν γρήγορα και δεν καταλάβαινα και δεύτερον όταν γυρίζαν πλάτη στον πίνακα δεν έβλεπα τι έλεγαν. Το μόνο που μπορούσα να κάνω είναι να βλέπω στον πίνακα όταν έγραφε, αλλά και να αντιγράψω ότι έγραφε ο διπλανός μου όταν μιλούσε ο δάσκαλος. Στη Σχολή Κωφών όμως, είναι πολύ καλύτερα επειδή έχουμε διερμηνέα και ο δάσκαλος μιλά και η διερμηνέας νοηματίζει και έτσι βλέπουμε και καταλαβαίνουμε.

Δ: Πιστεύεις ότι το σχολείο στο οποίο πήγες σου έδωσε όλες τις γνώσεις που χρειαζόταν σε ακαδημαϊκό επίπεδο; Για παράδειγμα παλιά υπήρχαν πολλά παράπονα για το επίπεδο εκπαίδευσης, ότι είναι πολύ χαμηλό.

P: Κάποια ναι και κάποια όχι.

P: Στη Σχολή Κωφών δεν μας έδωσαν πράγματα για να πάμε πιο πάνω. Αν για παράδειγμα η Σχολή Κωφών είχε υψηλότερο επίπεδο θα ήταν πιο εύκολο να πήγαινα στο πανεπιστήμιο αλλά δυστυχώς τίποτα.

Δ: Θα προτιμούσες να πήγαινες σε άλλο σχολείο;

P: Όχι

Δ: Πιστεύεις πως θα ήσουν διαφορετικός άνθρωπος αν δεν πήγαινες στη Σχολή Κωφών;

P: Στην αρχή που πήγαινα ένοιωθα... δεν ένοιωθα ευτυχισμένη, καμία σχέση λόγω του ότι είδα πολλά πράγματα που δεν μου άρεσαν, τα μαθήματα, η εκπαίδευση έμοιαζε με αυτή του νηπιαγωγείου. Εγώ προτιμούσα να πηγαίνω σε κανονικό σχολείο, των ακουόντων επειδή το επίπεδο είναι υψηλότερο. Στην Σχολή Κωφών δυστυχώς θα έχει ψηλό επίπεδο.

(...)

Στο παραπάνω απόσπασμα αναδύονται δύο ενδιαφέροντα και σημαντικά ζητήματα, από τη μια το χάσμα επιπέδου που υπήρχε μεταξύ του λυκείου και της Σχολής Κωφών από την άλλη ουσιαστικά ζητήματα στήριξης τα οποία έλειπαν από το δημόσιο λύκειο στο οποίο αρχικά φοιτούσε. Συγκεκριμένα, όσον αφορά το πρώτο θέμα η Ραφαέλα δηλώνει έντονα την απογοήτευσή της για το επίπεδο στη Σχολή Κωφών, συγκρίνοντάς το με το επίπεδο ενός νηπιαγωγείου. Όπως αναφέρει, στη Σχολή Κωφών η διδασκαλία γινόταν με απλουστευμένο τρόπο, δεν τους έδειχναν τα 'δύσκολα' πράγματα. Η ίδια δίνει την ερμηνεία ότι αυτό γινόταν λόγω της κόφωσής τους, ταυτίζοντας την αναπηρία τους με χαμηλό γνωστικό και ακαδημαϊκό επίπεδο.

Από την άλλη, αναφέρει ότι και τα δύο σχολεία έχουν και τα θετικά και τα αρνητικά τους, αφού από τη μία έχουμε τη δημόσια εκπαίδευση η οποία δεν έδινε την πρέπουσα σημασία ούτε και τα μέσα (διερμηνεία) έτσι ώστε ένα κωφό άτομο να μπορεί να παρακολουθεί όπως έναν ακούοντα, και από την άλλη έχουμε τη Σχολή Κωφών που ναι παρέχει διερμηνείς, παρόλα αυτά το εκπαιδευτικό της επίπεδο είναι πολύ χαμηλό

«η εκπαίδευση έμοιαζε με αυτή του νηπιαγωγείου», πράγμα που τους κάνει να δυσκολεύονται να μπουν σε κάποιο πανεπιστήμιο, ή και να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν.

Ως μία πρώτη αναφορά στις πρακτικές γραμματισμού του κάθε σχολείου, η εκπαίδευση στο δημόσιο σχολείο γίνεται κυρίως προφορικά και σε κάποια σημεία με τη βοήθεια του πίνακα στον οποίο ο εκπαιδευτικός έγραφε σημειώσεις έτσι ώστε να αντιγράφουν οι μαθητές. Στη Σχολή Κωφών έχουμε εκτός από τον εκπαιδευτικό, και ένα διερμηνέα που θα βοηθούσε τους κωφούς στο να ‘ακούσουν’ αυτά που έλεγε. Παρόλα αυτά στη Σχολή Κωφών το επίπεδο είναι χαμηλό λόγω του ότι από τα λεγόμενα της Ραφαέλας, φαίνεται να συνδέουν την ακοή με την αντίληψη.

Η Μαρίνα από την άλλη πλευρά, έκανε το αντίθετο. Λόγω του ότι το επίπεδο εκπαίδευσης της Σχολής Κωφών στην Κύπρο θεωρείται πολύ χαμηλό σε σχέση με αυτό του δημόσιου σχολείου, η ίδια ξεκίνησε από τη Σχολή Κωφών και μεταφέρθηκε σε δημόσιο. Όταν ρωτήθηκε να πει συγκεκριμένα το λόγο, ανέφερε «*Πρώτα πήγα στη Σχολή Κωφών επειδή είμαι κωφή μετά όμως παρατήρησα ότι το επίπεδο εκπαίδευσης είναι πολύ χαμηλό και δεν μου άρεσε καθόλου, και έτσι μεταφέρθηκα σε κανονικό σχολείο.*». Από αυτή της την απάντηση, θεωρώντας την ως κοινή σκέψη της κοινότητας των κωφών, φαίνεται πως οι περισσότεροι κωφοί προτιμούν το γενικό σχολείο, αν και αυτό πολλές φορές τους δυσκολεύει στην κατανόηση λόγω του ότι δεν μπορούν να έχουν διερμηνέα στην τάξη. Αυτό το κάνουν γιατί θέλουν να είναι στο ίδιο επίπεδο με τους ακούοντες.

Όσο αφορά τη δική της εμπειρία από τα δύο σχολεία αλλά και κάποιες πρώτες αναφορές στις πρακτικές τους, η Μαρίνα αναφέρει:

Απόσπασμα 16

Μ: Στο κανονικό σχολείο η εμπειρία μου ήταν λίγο διαφορετική λόγω του ότι ήμουν η μόνη κωφή από όλα τα παιδιά, τα οποία ήταν ακούοντες, όμως είχα βοήθεια από τους συμμαθητές μου και τους δασκάλους μου. Ήταν μεγάλη εμπειρία

Δ: Οι δάσκαλοι διευκόλυναν την επικοινωνία και πώς;

Μ: Στην αρχή την πρώτη φορά που με είδαν κατάλαβαν ότι είμαι κωφή μπερδεύονταν λίγο, ξεχνούσαν να με βλέπουν, ότι πρέπει να τους βλέπω από μπροστά στην ανάγνωση και στην αρχή όταν έγραφαν μου γύριζαν την πλάτη και μιλούσαν και έβλεπαν τον πίνακα και μετά έλεγαν ‘ουψ ξέχασα’ και γυρνούσαν και μιλούσαν. Μερικές φορές οι συμμαθητές μου, μου εξηγούσαν και σιγά σιγά με την συνήθεια έμαθαν και τα κατάφεραν

Δ: Πιστεύεις ότι το σχολείο που πήγες σου έδωσε όλες τις γνώσεις που χρειαζόταν σε ακαδημαϊκό επίπεδο; Για παράδειγμα, παλιά υπήρχαν πολλά παράπονα για το επίπεδο εκπαίδευσης, ότι στη Σχολή Κωφών είναι πολύ χαμηλό.

M: Στην πραγματικότητα ναι στην Σχολή Κωφών δεν μου έδωσαν πολλές γνώσεις, όμως όταν μεταφέρθηκα σε κανονικό σχολείο μου έδωσαν πολλές γνώσεις που θα ήταν χρήσιμες σε ακαδημαϊκό επίπεδο

Δ: Θα προτιμούσες να πήγαινες σε άλλο σχολείο;

M: Όχι προτιμούσα σε κανονικό σχολείο όμως προτιμούσα να έρχονται διερμηνείς για να με διευκολύνουν

Δ: Πιστεύεις πως θα ήσουν διαφορετικός άνθρωπος;

M: Όχι καθόλου. Ούτε ένιωσα ποτέ διαφορετική. Είμαι ίδια με τους υπόλοιπους ανθρώπους

(...)

Από το απόσπασμα παραπάνω φαίνεται οι δύο συμμετέχουσες μας να συμφωνούν στο ότι η εκπαίδευση στο δημόσιο σχολείο γίνεται κατά κύριο λόγο προφορικά και σε κάποια σημεία με τη βοήθεια του πίνακα ώστε να μπορούν οι μαθητές να παίρνουν σημειώσεις. Και η Μαρίνα όπως και η Ραφαέλα, κάνει αναφορά στο πόσο βοηθητική θα ήταν η διερμηνεία μέσα στην τάξη του δημόσιου σχολείου.

Ο Ανδρέας, όπως και η Ραφαέλα και η Μαρίνα, έχει και αυτός αλλάξει σχολείο, και συγκεκριμένα η αλλαγή έγινε για τον ίδιο λόγο που έγινε και στην περίπτωση της Μαρίνας. Από τη Σχολή Κωφών μεταφέρθηκε σε δημόσιο σχολείο λόγω του χαμηλού επιπέδου της Σχολής Κωφών.

Πιο αναλυτικά, ο Ανδρέας ρωτήθηκε γιατί πήγε στην αρχή στην Σχολή Κωφών και πως ήταν η εμπειρία του, και απάντησε: «Επειδή έχω πρόβλημα με την ακοή και δυσκολεύτηκα με τους άλλους στο κανονικό σχολείο, νοηματική, εε νηπιαγωγείο²⁴ (Επειδή πρόβλημα ακοή και τυκολεύτηκα με τους άλλου με κανονικό κκολείο, νοηματική, εε νηπιαγωγείο.)». Όσο για την εμπειρία του ήταν «τέλεια».

Ακολουθώς μίλησε για το δημόσιο σχολείο αλλά την ποιότητά του αλλά και για την διαφορετική εκπαίδευση που μπορεί να λάβει κάποιος από τα σχολεία αυτά (δημόσιο και Σχολή Κωφών):

Απόσπασμα 17

A: Μετά, μετά, όταν μεγάλωσα λίγο, πήγα σε κανονικό κκολείο.

Δ: Πόσο χρονών;

A: Ότα ήμουν... δεττέρα δημοτικού.

Δ: Οκ, ναι

A: Προχώρησα, δυσκολεύτηκα, αλλά έβαλα πείσμα, τον εαυτό μου να, να τα καταφέρω. Και ως τώρα τα κατάφερα (Ποχώρησα, δυκκολεύτηκα, αλλά έβαλα πείσμα, το εαττό μου να, να τα καταφέω . Και ως τώρα κατάφερα.)

(...)

²⁴ Λόγω μη αναγνωσιμότητας του αυτούσιου κειμένου (το οποίο θα παρατίθεται στην παρένθεση), κάποια κομμάτια από τα αποσπάσματα της συνέντευξης του Άρη ξαναγράφονται με ολόκληρες και ορθά διατυπωμένες τις λέξεις.

Δ: «Λοιπόν, εσύ πιστεύεις ότι στη Σχολή Κωφών εν καλόν το επίπεδο; Εν ψηλό, εν χαμηλό, εν μέτριο; Εν όπως το κανονικό σχολείο; Πως;

A: Κοίταξε. Η Σχολή Κωφών νόμιζα είναι... κανονικό, κανονικό επίπεδο. Μετά όμως ήταν πολύ εύκολη το νοηματικό για εμένα (Κοίτατε. Την την κολή κωφών νόμιζα είναι... κανονικό, κανονικό επίπεδο. Μετά όμως, ήταν πολύ εύκολη το νοηματικό τα για μένα).

Δ: Οκ.

A: Στη Σχολή Κωφών. Μετά όμως που έφυγα από τη Σχολή Κωφών επειδή πήγα σε κανονικό σχολείο, ξέχασα λίγα πράγματα από τη νοηματική γλώσσα και είπα δεν πειράζει θα τα θυμηθώ από παλιά (Τη του κωφών. Μετά όμως που έφυγα από πο... από κολή κωφών επει πήγα σε κανονικό κκολείο, λία πάματα τσεχάστηκα τη νοημα γλώσσα και είπα δεν πειράζει να τα, να τα, να θυμίσω από παλιά).

Δ: Οκ. Τζαι εσύ που έμαθες να γράφεις και να διαβάζεις;

A: Από κολή, κκολή κωφών.

Δ: Σχολή Κωφών; Μαθαίνουν σου να διαβάζεις, να γράφεις;

A: Βέβαια, βέβαια, βέβαια.

Δ: Οκ. Εσύ θα προτιμούσες να πήγαινες μόνο Σχολή Κωφών ή μόνο κανονικό;

A: Κοίτασε. Δεν αποφάσισα εγώ. Αποφάσισαν οι γονεί μου.

Δ: Ναι.

A: Αποφάσισαν οι γονείς μου ότι ήθελαν να με πάρουν σε κανονικό σχολείο για να συνηθίσω με τους άλλους κωφούς, ου σόρρυ σόρρυ με τους ακούοντες (Επιφάνονίνιο (αποφάσισαν οι γονείς μου) ότι ήθελα να με πάου σε κανονικό κκολείο για να συνηθίσω με τους άλλου κωφού, οοο σόρρυ σόρρυ, με του ακούοντο).

Δ: Εσύ τι θα προτιμούσες όμως;

A: Θα προτιμούσα με του α..., με τους άλλου ακούοντα.»

(...)

Αυτά που συμπεραίνουμε από τα αποσπάσματα αυτά, είναι πως από τη μία και τα δύο είδη σχολείων μαθαίνουν τους μαθητές τους τα βασικά, δηλαδή ορθογραφία και ανάγνωση, παρόλα αυτά, δυστυχώς η ποιότητα εκπαίδευσης της Σχολής Κωφών είναι πολύ πιο χαμηλή από αυτήν του δημόσιου. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που οι περισσότεροι γονείς προτιμούν να στέλνουν τα παιδιά τους στο δημόσιο σχολείο, αφού στη Σχολή Κωφών δεν μπορούν να πάρουν τις γνώσεις τις οποίες χρειάζονται για την μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία. Παράλληλα με αυτό τον λόγο, ένας άλλος λόγος που φαίνεται παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για τους γονιούς, είναι τα παιδιά τους να ενταχτούν στην κοινωνία, να γνωρίσουν άλλα παιδιά συνομήλικά τους, και ο ευκολότερος τρόπος είναι μέσω των σχολείων.

5.5. Η σύγκριση των δύο σχολείων

Οι συμμετέχουσες/χοντες μας κλήθηκαν να απαντήσουν θέματα όπως τα σχολεία τα οποία παρακολούθησαν, τα μαθήματα, τις πρακτικές τους αλλά και τους εκπαιδευτικούς.

Η Ραφαέλα αναφέρει πως τα μαθήματα που κάνουν στη Σχολή Κωφών είναι τα συνηθισμένα (έχει μέτρο σύγκρισης, αφού πήγε και τα δύο σχολεία) «*Ελληνικά, Μαθηματικά αλλά παραπάνω γραφικές, γυμναστική και άλλα*». Στη συνέχεια ρωτήθηκε το τι κάνει ένας εκπαιδευτικός από τη στιγμή που θα μπει στην τάξη και απάντησε:

Απόσπασμα 18

P: «Πάντα ο δάσκαλος έδινε φυλλάδια πάντα. Στην Σχολή Κωφών επειδή έχουμε διερμηνέα ο δάσκαλος μιλά και ο διερμηνέας μεταφράζει

Δ: Στο σχολείο σας, πως διδάσκουν; Σας δίνουν βιβλία;

P: Στο μάθημα των ελληνικών είναι παρόμοια με το σχολείο των ακουόντων, που πάτε εσείς άλλα πιο απλά, δεν βάζουν για παραδείγματα προτάσεις γιατί οι κωφοί δεν μπορούν να καταλάβουν μια πρόταση πρέπει να είναι κάτι πολύ πιο απλό για να καταλάβουν.»

Το ενδιαφέρον στο απόσπασμα 18 είναι πως εκτός το ότι διαχωρίζει τα άτομα σε ‘εσείς’ οι ακούντες και ‘εμείς’ οι κωφοί, υποβαθμίζει το επίπεδο των κωφών, πράγμα που η ίδια ανέφερε παραπάνω πως είναι κάτι που κάνουν οι υπόλοιποι και δεν της αρέσει «γιατί οι κωφοί δεν μπορούν να καταλάβουν μια πρόταση πρέπει να είναι κάτι πολύ πιο απλό για να καταλάβουν». Οι κωφοί χρησιμοποιούν στις προτάσεις τους μία είδους απλούστευση λόγω του ότι οι ίδιοι λόγω της οπτικοκινητικής γλώσσας (πιο αργή από την ομιλούμενη) μιλούν απλά και λιτά, και έτσι προσάρμοσαν την ομιλία και τη γραφή τους στους κανόνες που ήδη γνωρίζουν.

Τέλος, προτιμά τους κωφούς εκπαιδευτικούς, γιατί όπως αναφέρει, αφενός μόνο ένας κωφός εκπαιδευτικός θα μπορούσε να τους διδάξει καλύτερα αφού θα ήξερε την γλώσσα, αφετέρου θα μπορούσε να τους καταλάβει και για άλλα διάφορα θέματα.

Η Μαρίνα έχει παρόμοιες τοποθετήσεις με την Ραφαέλα. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι οι πρακτικές γραμματισμού των εκπαιδευτικών της Σχολής Κωφών σε ένα πρώτο επίπεδο, είναι παρόμοιες ή και ίδιες με αυτές των δημοσίων, αφού περιλαμβάνουν γραφή-ορθογραφία, ανάγνωση και άμεση επαφή με τον εκπαιδευτικό, ο οποίος άλλοτε είναι κωφός και άλλοτε ακούοντας. Παράλληλα, όσον αφορά τις πρακτικές γραμματισμού της Σχολής Κωφών ανέφερε πως δεν δίνουν βιβλία όπως κάνουν στο δημόσιο και πως «...από τα περισσότερα βιβλία παίρνουν ένα κείμενο, το αντιγράφουν, απλοποιούν τις λέξεις έτσι ώστε να το κάνουν πιο εύκολο για τα κωφά παιδιά.», πράγμα που ρίχνει αυτόματα το επίπεδο εκπαίδευσης της Σχολής Κωφών και κάνει πολλά κωφά παιδιά να αναζητούν εκπαίδευση στα δημόσια σχολεία, χωρίς διερμηνείς, ακόμη και αν πολλές φορές είναι πολύ δύσκολο για τους ίδιους, έτσι ώστε να βρίσκονται στο

ίδιο εκπαιδευτικό επίπεδο με τους μαθητές της δημόσιας εκπαίδευσης. Παρακάτω παρατίθεται απόσπασμα της συζήτησης που έγινε με τη Μαρίνα για την εκπαίδευση:

Απόσπασμα 19

M: Πρώτα στην Σχολή Κωφών όλοι οι δάσκαλοι όταν αρχίζουν το μάθημα τους μιλούν κανονικά εννοώ στο κανονικό σχολείο των ακουόντων μιλούν αλλά μερικές φορές ταυτόχρονα γράφουν στον πίνακα.

Δ: Στη Σχολή Κωφών πως διδάσκουν, δίνουν βιβλία;

M: Συνήθως όχι. Από τα περισσότερα βιβλία παίρνουν ένα κείμενο, το αντιγράφουν, απλοποιούν τις λέξεις έτσι ώστε να το κάνουν πιο εύκολο για τα κωφά παιδιά. Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος που δεν ήμουν ευχαριστημένη από τη Σχολή και για αυτό μεταφέρθηκα στο σχολείο των ακουόντων, έτσι ώστε να προχωρήσω, να είμαι στο ίδιο επίπεδο με τα άλλα παιδιά.

Δ: Μίλα μου λίγο για τους δασκάλους σου στην Σχολή Κωφών. Είναι ακούοντες ή κωφοί;

M: Οι δάσκαλοι στην Σχολή Κωφών οι περισσότεροι, σχεδόν όλοι είναι ακούοντες, οπότε οι περισσότεροι μιλούν με ομιλία και δεν ξέρουν καλά την νοηματική.

Δ: Εσύ τι δασκάλους θα προτιμούσες, ακούοντες ή κωφούς;

M: Κωφούς δασκάλους.

Δ: Αν ήταν μόνο κωφοί θα ήταν καλύτερα;

M: Δεν πειράζει αν δεν υπήρχαν μόνο κωφοί. Να υπάρχουν και ακούοντες όμως να προσπαθούσαν περισσότερο να μάθουν νοηματική γλώσσα.

Στον Άρη δεν έγιναν οι ερωτήσεις για τη σύγκριση των σχολείων, ούτε οι πρακτικές της Σχολής Κωφών αλλά και των εκπαιδευτικών της, αφού ήδη από τη δεύτερα δημοτικού πήγε σε δημόσιο σχολείο και παρέμεινε εκεί μέχρι την αποφοίτησή του.

Στο παραπάνω απόσπασμα, η Μαρίνα ανέφερε «*Να υπάρχουν και ακούοντες όμως να προσπαθούσαν περισσότερο να μάθουν νοηματική γλώσσα.*». Από εδώ καταλαβαίνουμε πως οι κωφοί δεν έχουν πρόβλημα με τους ακούοντες να είναι καθηγητές τους στη Σχολή Κωφών. Το πρόβλημα είναι να μην γνωρίζει ο ακούοντας τη νοηματική γλώσσα με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επικοινωνία. Χωρίς την επικοινωνία δεν μπορεί να υπάρξει μια σωστή εκπαίδευση χωρίς κενά, πράγμα που την κάνει ελλιπή.

5.6. Γλωσσική Χρήση

Η κοινότητα των Κωφών επιλέγει την ΝΓ ως γλώσσα επικοινωνίας αντί για την γλώσσα της Κύπρου η οποία είναι η ομιλούμενη Κυπριακή γλωσσική ποικιλία.

Όσον αφορά την επικοινωνία κωφών-ακουόντων, η Ραφαέλα αναφέρει πως η ίδια χρειάζεται να επικοινωνεί με ακούοντες, αφού χρειάζεται «*Γενικά όπου και αν πάω. Σε καφετέριες, σε τράπεζες, έξω, στην κοινωνία των ακουόντων*». Η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση με ακούοντες αλλά και η χρήση της ομιλούμενης γλώσσας μέσα σε μία

κοινωνία ακουόντων είναι αναπόφευκτη, αφού χρειάζεται σε πολλαπλούς χώρους και περιστάσεις. Η Ραφαέλα υποστηρίζει πως «Η επικοινωνία με τους ακούοντες είναι παρόμοια με τους κωφούς. Απλά με τους κωφούς είναι με την νοηματική και με τους ακούοντες η ομιλία. Δεν έχει διαφορά.». Θεωρεί πως το να επικοινωνείς με ένα κωφό και με ένα ακούοντα είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα, απλά με διαφορετικές γλώσσες τις οποίες αν κάποιες τις γνωρίζει εξίσου, δεν θα δει κάποια διαφορά.

Η Μαρίνα με τη σειρά της απάντησε τι ίδιες ερωτήσεις περί επικοινωνίας των κωφών με τους ακούοντες, εκ των οποίων σε όλες της τις απαντήσεις της φαίνεται η καθημερινή αλληλεπίδραση των κωφών ατόμων με τους ακούοντες, αλλά και η αλληλεπίδραση γενικότερα των δύο κοινοτήτων:

Απόσπασμα 20

(...)

Δ: Πως είναι η επικοινωνία μαζί τους;

Μ: Εξαρτάται από τους ακούοντες, αν μιλούν καθαρά με μεγάλες κινήσεις στα χείλη για να μπορούν να καταλάβουν οι κωφοί

Δ: Πότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; Για παράδειγμα, στη δουλειά, στο σπίτι, στις δημόσιες υπηρεσίες;

Μ: Τις περισσότερες μέρες της καθημερινότητας, αφού είναι σχεδόν όλοι ακούοντες, επειδή οι κωφοί της κοινωνίας της Κύπρου είναι λίγοι, γι' αυτό χρειαζόμαστε την ομιλία για να μπορούμε να επικοινωνούμε.

(...)

Οι κωφοί, 'χρειάζονται' την ομιλία για να μπορούν να επικοινωνούν λόγω του ότι βρίσκονται σε κοινωνία ακουόντων. Η καθημερινή λοιπόν αλληλεπίδραση των κωφών με την ομιλούμενη γλώσσα και τους φυσικούς ομιλητές της, τους κάνει να μαθαίνουν την γλώσσα αυτή ευκολότερα, και χωρίς πολλές παρεκκλίσεις (υπόθεση, εφόσον υπάρχει στην καθημερινότητα τους όλη τους τη ζωή, σε καθημερινή βάση η αλληλεπίδραση με ακούοντες).

Τέλος, ο Ανδρέας αν και πολλές φορές θα ακολουθήσει 'τα βήματα' ενός ακούοντα (π.χ. προτίμησε προφορική συνέντευξη, λέει όχι στη διερμηνεία, προτιμά ομιλία αντί για νοηματική), παρόλα αυτά ο ίδιος θεωρεί τον εαυτό του κωφό. Έτσι και αυτός ρωτήθηκε για τις γλώσσες που χρησιμοποιεί και πότε αυτές χρειάζονται:

Απόσπασμα 21

«Δ: Οκ, τζαι εσύ με ποιους επικοινωνείς κάθε μέρα; Με κωφούς, με βαρήκοους...

Α: Και τα δύο.

Δ: ... με ακούοντες;

Α: Και τα δύο. Ακούοντα και κωφού. Και τα δύο.

Δ: Θέλεις να επικοινωνείς εσύ τζαι με κωφούς τζαι με ακούοντες;

Α: Ακριβώ.»

(...)

Δ: «Οκ. Εσύ πότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; Ας πούμε στη δουλειά; Στο πανεπιστήμιο; Στο σπίτι;

Α: Ναι. Μέσα στο, μέσα στο, με το πανεπιστήμιο, σπίτι με την οικογένεια και έξω στο καφέ (Ναι. Με τση, με τση, με το πανεπιστήμιο, με το πιτσιμις οικονένεια και έτσω στο καφέ.)»

Αναμφίβολα, τα κωφά άτομα ως μέλη της κοινωνίας, μαθαίνουν εκτός από τη νοηματική και την ομιλουμένη γλώσσα. Το γεγονός ότι ζουν σε μία κοινωνία ακούοντων, αυτομάτως ‘αναγκάζονται’ να μαθαίνουν την γλώσσα της κοινωνίας, αφού για να μπορέσουν να επικοινωνήσουν, είτε αυτό αφορά από μια δημόσια υπηρεσία, είτε μία καφετέρια, χρειάζονται αυτή τη γλώσσα.

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί μία συγκεκριμένη λέξη η οποία εμφανίζεται στη συνέντευξη του Άρη και ειδικότερα στο πιο κάτω απόσπασμα:..:

Απόσπασμα 22

Α: Με τους κωφούς κάνουμε πολύ παρέα μιλάμε στη νοηματική γλώσσα, επειδή ενδιαφέρονται πολύ, έχουμε... πίεση. Μου αρέσει η πίεση ... να επικοινωνώ με τους άλλους κωφούς. Ενώ με τους ακούοντες, εντάζει και τα δύο. Και με αυτούς έχω πίεση αλλά δυσκολεύομαι να ακούσω όταν μιλούν γρήγορα. Εγώ τους λέω πιο σιγά να... πιο σιγά, πιο όμορφα να μπορώ να καταλάβω. (Με του κωφού κάνουμε πολύ παέα με νομική γλώσσα, επειδή ενδιαφέρονται πολύ, έχουμε... πίεση. Μου αέσει πίεση να... να επικοινωνη... να επικοινωνήσω με τους άλλου κωφού. Ενώ με τους ακούοντες, ακούοντα, ντάττει και τα δύ, γιαφφό έχω πίεση αλλά ντικκολεύομαι να ακούσω, να μιλούν γλίορα. Εγώ του είπα πιο σιγά να... πιο σιγά, πιο όμορφα, να, να μποώ να καταλάβω.)²⁵

Δ: Οκ. Τζαι εσύ πως επικοινωνείς μαζί με τους φίλους σου;

Α: Με τους κωφούς επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με τους ακούοντες μιλάμε προφορικά. (Με του κωφού επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με του ακούοντα μιλάμε ποφοϊκά).

Δ: Προφορικά, οκ.

Α: Ποφοϊκά.

Δ: Τζαι εσένα αρέσκει σου να μιλάς τζαι τα δύο; Τζαι ομιλία τζαι νοηματική;

Α: Και τα δύο.

Δ: Γιατί;

Α: Έτσι έμαθα τον εαυτό μου (Έτσι έματτα το εαφό μου).»

Η λέξη «πίεση» φαίνεται να έχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στα λεγόμενα του Άρη, μια λέξη που χρησιμοποίησε όταν μιλούσε για την νοηματική γλώσσα. Αντίθετα, η ομιλία δεν είναι κάτι που θα του προκαλέσει πίεση, αλλά δυσκολία λόγω του προβλήματος το οποίο αντιμετωπίζει. Μέσα από τα λόγια του Άρη διαφαίνεται ότι θεωρεί τη νοηματική αρκετά απαιτητική, για αυτό και χρησιμοποιεί τη λέξη «πίεση», όταν αναφέρεται σε αυτήν. Ενωώντας πιθανόν ότι η νοηματική δεν είναι απλή σαν την ομιλία που μπορεί

²⁵ Οι απαντήσεις του Άρη έχουν ξαναγραφτεί με τις λέξεις ολοκληρωμένες για σκοπούς αναγνωσιμότητας. Στην παρένθεση παρατίθενται τα αυτούσια λόγια του Άρη.

εύκολα κάποιος να μιλήσει, κάποιος να τον ακούσει και να απαντήσει σε αυτό που του λέει²⁶. Εννοεί πως η νοηματική είναι πιο περίπλοκη, πιο «δύσκολο» να την αντιληφθεί κανείς, αφού μπορεί ένα νόημα να έχει πολλές διαφορετικές ερμηνείες. Γι' αυτό και ο ίδιος δηλώνει πως όταν μιλάει νοηματική νιώθει κάποιου είδους πίεση, αφού ανά πάσα στιγμή μπορεί κάποιος να παρεξηγήσει κάτι, και πρέπει να μπορέσει με άλλα νοήματα και άλλο τρόπο να «πείσει» πως εννοούσε κάτι το διαφορετικό²⁷.

5.7. Η διδασκαλία και η σημασία της ΝΓ

Όσο αφορά τη διδασκαλία της ΝΓ, λόγω του ότι η θεματική αυτή προστέθηκε μετά την πιλοτική συνέντευξη, απάντησαν μόνο οι δύο συμμετέχουσες/χοντες. Η Μαρίνα τοποθετήθηκε σχετικά με το τι πιστεύει για τη διδασκαλία της ΝΓ και συγκεκριμένα ανέφερε:

Απόσπασμα 23

M: Η διδασκαλία της νοηματικής γλώσσας πιστεύω πως είναι πολύ σημαντική για όλους στην κοινωνία των κωφών.

Δ: Πρέπει όλοι οι κωφοί να μάθουν;

M: Ναι πρέπει.

Δ: Πρέπει όλοι οι ακούοντες να μαθαίνουν ΝΓ;

M: Κατά τη γνώμη μου, ναι πρέπει. Θα ήταν ωραία να επικοινωνούν, να καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο.

Θεωρεί πως η διδασκαλία της ΝΓ είναι πολύ σημαντική τόσο για τα κωφά άτομα όσα και για τους ακούοντες, αφού μέσω της γλώσσας έρχεται η επικοινωνία και από την επικοινωνία οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.

Ίδιες απόψεις περί της διδασκαλίας της ΝΓ έχει και ο Ανδρέας. Στο αν είναι σημαντικό κάποιος κωφός να γνωρίζει ΝΓ απάντησε καταφατικά «*Βέβαια, βέβαια, βέβαια.*». Όταν στη συνέχεια αναφέρθηκε το γενικότερο σύνολο, αν όλοι πρέπει να γνωρίζουν ΝΓ απάντησε «*Πρέπει, πείπει. Να μη χαθεί.*».

Είναι ενδιαφέρον το πως φοβάται να μην χαθεί μία γλώσσα και πως πρέπει να συνεχίσει να υπάρχει έτσι ώστε να μπορούν τα κωφά άτομα να την χρησιμοποιούν για να επικοινωνούν. Αυτό δείχνει το πόσο οι κωφοί θεωρούν σημαντική τη γλώσσα της

²⁶ Βέβαια η ομιλία είναι εύκολη και απλή για τους ακούοντες όχι για τους κωφούς. Σημάδι πως θεωρεί τον εαυτό του περισσότερο ακούοντα παρά κωφό;

²⁷ Αυτό μου το εξήγησαν και άλλα κωφά άτομα. Μου ανέφεραν πως κάποιος μπορεί και να παρεξηγηθούν γιατί μπορεί να λέει κάτι κάποιος και κάποιος άλλος να καταλάβει κάτι άλλο λόγω της περιπλοκότητας της νοηματικής γλώσσας

κοινότητάς τους, και πως τόσο ο Ανδρέας όσο και η Μαρίνα ενσωματώνονται στην κοινότητα αυτή των κωφών.

5.8. Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ)

Η επικοινωνία και οι γλώσσες οι οποίες χρησιμοποιούμε βρίσκονται σε συνεχή αλλαγή και αλληλεπίδραση με την κοινωνία. Τα τελευταία χρόνια, οι τρόποι επικοινωνίας έχουν αλλάξει και έχουν μετασχηματιστεί, κυρίως λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Αναπόφευκτα αυτή η έκρηξη στην τεχνολογία και η αλλαγή στην καθημερινή μας επικοινωνία με τα ΜΚΔ, επηρεάζει όλες τις κοινωνικές ομάδες και φυσικά και τα κωφά άτομα. Το θέμα της τεχνολογίας και των πρακτικών επικοινωνίας μέσω των ΜΚΔ ήταν κεντρικό στη συζήτησή με τους συμμετέχουσες/χοντες .

Η Ραφαέλα μας είναι πως χρησιμοποιεί τα ΜΚΔ στην καθημερινότητά της και ιδιαίτερα τα «Instagram, Facebook, και YouTube», αναφέροντας ότι τα χρησιμοποιεί «Όποτε έχω ελεύθερο χρόνο, που κάθομαι και βαριέμαι.». Στη συνέχεια η συμμετέχουσα απάντησε θετικά στο αν η τεχνολογία βοηθά στην επικοινωνία και συγκεκριμένα: «Για παράδειγμα όταν γίνει κάτι σοβαρό, όπως κάποιο ατύχημα, εγώ δεν μπορώ να μιλήσω, είναι πολύ εύκολο με την κάμερα, λόγω του ότι οι ακούοντες παίρνουν τηλέφωνο δυο λεπτά, οι κωφοί; Με την κάμερα ή με τα μηνύματα είναι πιο γρήγορα αρά με βοηθά πολύ η τεχνολογία.». Τόνισε επίσης ότι η τεχνολογία άλλαξε σημαντικά τη ζωή των κωφών ατόμων : «Ναι άλλαξε πολλά. Όμως υπάρχουν και τα αρνητικά δυστυχώς.».

Όσον αφορά τη Μαρίνα, ανέφερε ότι χρησιμοποιεί την τεχνολογία στην καθημερινότητά της και ειδικά τα ΜΚΔ, όπως το Facebook, το Youtube και το Instagram. Όπως και η Ραφαέλα, έτσι και η Μαρίνα σχολίασε τη σημαντικότητα της τεχνολογίας και το κατά πόσον τη βρίσκει βοηθητική στη ζωή της και στην κοινωνία γενικότερα:

Απόσπασμα 24

(...)

Δ: Η τεχνολογία βοηθά στις επικοινωνία κωφών;

Μ: Ναι πάρα πολύ. Οι περισσότεροι κωφοί χρησιμοποιούν βίντεο κλήσεις, επειδή είναι πιο εύκολο να επικοινωνούν.

Δ: Με ποιο τρόπο βοηθά η τεχνολογία στην επικοινωνία;

Μ: Όπως είπα πριν, με βίντεο κλήσεις και με μηνύματα μέσω των socialmedia.

Δ: Η τεχνολογία άλλαξε στην ζωή των κωφών ατόμων;

M: Ναι, την άλλαξε πάρα πολύ. Υπάρχουν περισσότερες ευκολίες στην επικοινωνία με την κοινωνία των κωφών, ενώ παλιά δυσκολευόμασταν. Στέλναμε φαξ, αργούσαμε και ήταν λίγο δύσκολο.

Δ: Η τεχνολογία είναι σημαντική στην ζωή σου;

M: Ναι πάρα πολύ.

Δ: Οι φίλοι σου χρησιμοποιούν Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης;

M: Ναι σχεδόν όλοι.

Δ: Τι πιστεύουν οι κωφοί για τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης;

M: Πολλοί λένε ότι χρησιμοποιούν την τεχνολογία και πως τους βοηθά πάρα πολύ και αυτό τους κάνει να θέλουν να φτιάξουν και άλλου είδους τεχνολογίες για να μπορέσουν να βοηθήσουν ακόμη περισσότερο, όπως παράδειγμα να μπορούμε να επικοινωνούμε χωρίς τη διερμηνέα, ούτε με κανονικό μήνυμα, είναι δύσκολο γι' αυτό θέλουν άλλες τεχνολογίες .

(...)

Όπως βλέπουμε στο απόσπασμα 24, η κοινωνία των κωφών χρησιμοποιεί πολύ τους νέους τρόπους επικοινωνίας, τονίζοντας ότι διευκολύνει τη μεταξύ τους επικοινωνίας, αφού δεν χρειάζονται τα φαξ ή τα μηνύματα για να μπορούν να επικοινωνήσουν. Μπορούν να μιλούν με βίντεο κλήσεις ανά πάσα στιγμή, χωρίς κάποιο διερμηνέα. Η επικοινωνία πλέον μέσω της τεχνολογίας είναι άμεση, τόσο μεταξύ τους, όσο και με τους ακούντες.

Παρόμοια τοποθέτηση είχε και ο Ανδρέας:

Απόσπασμα 25

(...)

Δ: «Λοιπόν, εσύ χρησιμοποιάς τεχνολογία στη ζωή σου;

A: Τι εννοεί;

Δ: Κινητά, computer, τηλεόραση...

A: Ναι.

Δ: Ναι;

A: Ναι, ναι.

Δ: Τζαι ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιείς;

A: Εε από ατληγ, ατλητικά.

Δ: Αθλητικά, τζαι τι άλλο έσσεις; Έσσεις Facebook, έσσεις instagram, youtube, έσσεις;

A: Έχω Facebook. Έχω Instagram, έχω viber, έχω email (Εγώ χωφέημπου, έχω ίτακραμ, έχω πάπε, έχω email).

Δ: Και πόσο συχνά τα χρησιμοποιάς;

A: Παραπάνω φέημπου και ίτακραμ.»

(...)

5.9. Πρακτικές γραμματισμού στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

Οι συμμετέχουσες/χοντες μας κλήθηκαν να απαντήσουν σε διάφορα θέματα που αναδείχθηκαν, όπως για τις εμπειρίες τους στα ΜΚΔ, τι κάνουν σε αυτά αλλά και ποιες γλώσσες χρησιμοποιούν σε αυτά. Όταν η Ραφαέλα έπρεπε να απαντήσει για το τι κάνει στα ΜΚΔ, αν κοινοποιεί ή αν βάζει 'ιστορίες', απαντά:

Απόσπασμα 26

P: Απ' όλα.

Δ: Τι κείμενα γράφεις;

P: Ελληνικά και αγγλικά. Και τα δύο.

Δ: Τα κείμενα που γράφεις είναι δικά σου ή σου αρέσει να κοινοποιείς κείμενα διάσημων;

P: Και τα δύο.

Δ: Μου είπες ότι χρησιμοποιείς ελληνικά και αγγλικά. Γράφεις και greeklish;

P: Όχι. Παλιά έγραφα Greeklish γιατί δυσκολευόμουν με τα ελληνικά, όμως αργότερα με τα αγγλικά μπερδεύτηκα, και αυτό ήταν λάθος, έτσι σταμάτησα να γράφω greeklish πριν 3 χρόνια και προσπάθησα να γράφω μόνο ελληνικά και ως τώρα είμαι μια χαρά.

Δ: Τι προτιμάς να γράφεις;

P: Παραπάνω ελληνικά

Δ: Τι σου αρέσει να γράφεις;

P: Όχι δικά μου. Ότι βρισκω το κάνω copy και το βάζω.

Δ: Τι κάνεις πριν ποστάρεις; Για παράδειγμα είχα φίλους που πριν ποστάρουν κάτι μου έστελναν τα κείμενά τους να τα διορθώσω, εσύ τι κάνεις;

P: Δεν με βοηθά κάποιος. Και όταν χρειάζομαι μια βοήθεια μπορώ να ζητήσω μια φορά άλλα όχι κάθε μέρα και επανειλημμένα, γιατί πρέπει ένας κωφός να μάθει να γράφει μονός του και όχι να ζητά συνεχώς βοήθεια από άλλους.

Δ: Ποιοι απαντούν στα post σου;

P: Όλοι. Και κωφοί και ακούντες.

Δ: Από πού; Κύπρο; Ελλάδα;

P: Παγκοσμίως

Δ: Σε τι γλώσσα σου απαντούν;

P: Και τις δύο. Για παράδειγμα εδώ στην Κύπρο στην δική μας γλώσσα την κυπριακή αλλά από άλλες χώρες απαντούν στα αγγλικά.»

(...)

Από τις απαντήσεις της Ραφαέλας στο παραπάνω απόσπασμα φαίνεται πως τα ΜΚΔ έχουν βοηθήσει τους κωφούς όχι μόνο να έχουν πιο εύκολη επικοινωνία με άλλους κωφούς, αλλά και με ακούντες από ολόκληρο τον κόσμο. Ταυτόχρονα διαφαίνεται η προσπάθειά της να μάθει περισσότερες γλώσσες ώστε να μπορεί να επικοινωνεί με περισσότερο κόσμο και από τις δύο κοινότητες, Όλα αυτά μπορούν να επιβεβαιωθούν και από το Ημερολόγιο «*Η Ραφαέλα γράφει τις δημοσιεύσεις, τις ιστορίες, τα μηνύματά της στην ελληνική γλώσσα κυρίως αν και κάποιες φορές θα χρησιμοποιήσει και την αγγλική γλώσσα. Αυτό θα το κάνει κυρίως με ξένα άτομα που η Γ1 της χώρας τους δεν είναι η ελληνική.*»

Η Μαρίνα τοποθετήθηκε με παρόμοιο τρόπο:

Απόσπασμα 27

(...)

Δ: «Τι κάνεις μέσα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης; Κάνεις δημοσιεύσεις; Απαντάς σε comments;

M: Ναι, όπως και οι ακούντες, τα ίδια κάνουμε και οι κωφοί. Στέλνουμε και ποστάρουμε διάφορα αστεία, και quotes. Όπως όλοι, το ίδιο.

Δ: Τι κείμενα σου αρέσει να γράφεις;

*M: Συνήθως φιλοσοφικές φράσεις, κάτι που σκέφτομαι εκείνη τη στιγμή.
Δ: Τα κείμενα που γράφεις είναι δικά σου ή κοινοποιείς κείμενα διάσημων;
M: Μερικές φορές κοινοποιώ κείμενα των διάσημων και μερικές φορές, οπότε μου έρχεται κάποια ιδέα, γραφώ τα δικά μου.
Δ: Ποια γλώσσα χρησιμοποιείς; Ελληνικά, αγγλικά ή greeklish;
M: Και τις τρεις.
Δ: Τι προτιμάς να γράφεις εσύ;
M: Αγγλικά.
(...)
Δ: Ποιοι απαντούν στα posts σου;
M: Γνωστοί, φίλοι μου, άγνωστοι, από την Κύπρο και από άλλες χώρες.
Δ: Σε ποια γλώσσα σου απαντούν;
M: Αν είναι φίλοι μου από την Κύπρο, ελληνικά και οι άλλοι φίλοι μου που είναι από την Ευρώπη, απαντούν με αγγλικά.
Δ: Greeklish?
M: Ναι εδώ στην Κύπρο και την Ελλάδα απαντούν και με greeklish.
Δ: Περισσότερο εδώ στην Κύπρο απαντούν με ελληνικά ή greeklish;
M: Από ότι βλέπω περισσότερο απαντούν Greeklish.»
(...)*

Καθώς διαφαίνεται στο απόσπασμα 27, η Μαρίνα έχει και αυτή ενεργό ρόλο στα ΜΚΔ. Αυτά την βοηθούν να επικοινωνεί και να αλληλοεπιδρά τόσο με την κοινωνία των Κωφών στην Κύπρο και στο εξωτερικό, όσο και με την κοινωνία των ακουόντων σε ολόκληρο τον πλανήτη. Αυτό γίνεται εξάλλου σε όλους τους ανθρώπους, είτε αυτοί είναι κωφοί είτε ακούοντες.

Η τεχνολογία αλλά και τα ΜΚΔ, βοηθά τα άτομα να έρχονται πιο κοντά, να ανταλλάζουν απόψεις, να εξασκούν ακόμη και τις γλώσσες τους, είτε αυτές είναι ομιλούμενες, είτε νοηματικές.

Όσο αφορά τις γλώσσες που χρησιμοποιεί η συμμετέχουσα μας, αυτό επιβεβαιώνεται και πάλι από το Ημερολόγιο «*Η Μαρίνα γράφει τις δημοσιεύσεις, τις ιστορίες, τα μηνύματά της τόσο στην ελληνική γλώσσα όσο και στην αγγλική. Σε ελάχιστες περιστάσεις χρησιμοποιεί και τα greeklish.*».

Τέλος, και ο Ανδρέας, χρησιμοποιεί τα ΜΚΔ όπως και η Μαρίνα και η Ραφαέλα. Παράλληλα από τις απαντήσεις του βλέπουμε πως μας βοηθούν στο να εντασώμαστε τόσο στην κοινωνία μας όσο και σε οπουδήποτε αλλού το θέλουμε, σε νέες κοινωνίες, κουλτούρες, μαθαίνουμε ήθη και έθιμα πολύ πιο εύκολα, αφού μπορούμε να συζητήσουμε αλλά και να ‘ζήσουμε’ στιγμές με άλλα άτομα τα οποία ακολουθούμε. Αυτό το κάνουμε μέσα των λεγόμενων ‘ιστοριών’ (stories) αλλά και μέσω των

‘δημοσιεύσεων’ (posts) τα οποία μπορεί ο καθένας να ανεβάσει στον δικό του ‘τοίχο’ (wall) – ‘προφίλ’ (profile).

Απόσπασμα 28

Δ: «Λοιπόν, εσύ τι κάμεις στο facebook και στο instagram;

A: Στο Facebook βλέπω εικόνες, βλέπω αθλητικά, βλέπω ειδήσεις, βλέπω φωτογραφίες. Διάφορα. Και στο Instagram, βλέπω φωτογραφίες και εγώ βγάζω φωτογραφίες και βάζω στο Instagram (Το φέημπου, μπλέπω εικόνε, βλέπω αντισ..., ατλητικά, βλέπω ειτήσει, βλέπω φωτογραφίε. Διάφορα. Και το ίτακραμ, βλέπω φωαφίε και κω βγάζω φωαφία και βάζω στο ίστακαμ).

Δ: Άρα βάλεις stories εσύ, Βάλεις ιστορίες.

A: Και ιστορίες. Μπράβο, μπράβο (Και ιστοίε πράβω πράβω).

Δ: Βάλεις τζαι ποστ;

A: Ναι, σωστά.

Δ: Τζαι απαντάς και σε σχόλια;

A: Ακριβώ.

Δ: Οκ. Γράφεις κείμενα στο facebook;

A: Εε δημοσιεύσει;

Δ: Ναι.

A: Ναι.

Δ: Γράφεις. Τζαι...

A: Φιλοσοφία, φιλοσοφία.

Δ: (γέλιο) δικά σου κείμενα, ή διασήμων;

(Έδειξε τον εαυτό του)

Δ: Δικά σου.

A: Δικά μου.

Δ: Δικά σου. Οκ. Τζαι ποια γλώσσα χρησιμοποιείς; Ελληνικά; Αγγλικά; Greeklish;

A: Και τα τία.

Δ: Και τα τρία.

A: Αγγλικά, ελληνικά και γκίς.

Δ: Τζαι τι προτιμάς να γράφεις εσύ; Ελληνικά, αγγλικά ή greeklish;

E να γράφω εννοεί τα μηνύματα;

Δ: Ναι ναι ναι.

A: Greeklish (Γκίκλις).»

Δ: «Ποιοι σου απαντούν στα, στις δημοσιεύσεις σου;

A: Ποιοι;

Δ: Ποιοι.

A: Και τα δύο. Οι κωφοί και ακούοντα, και τα δύο.

Δ: Σε ποια γλώσσα; Ελληνικά; Αγγλικά; Greeklish;

A: Greeklish (Κρίκλις).

Δ: Greeklish. Ούλλοι;

A: Κάποιοι εκέζοι κάποιοι ελληνικά.»

Αναμφίβολα, η τεχνολογία και τα ΜΚΔ έχουν βοηθήσει τους ανθρώπους να έρθουν πιο κοντά, αφού μπορεί κανείς πλέον να συζητήσει ανά πάσα στιγμή με οποιοδήποτε θελήσει από οποιαδήποτε χώρα του κόσμου. Όπως κάθε άνθρωπος, έτσι και οι συμμετέχουσες/χοντες μας αλληλοεπιδρούν με άλλους ανθρώπους από ολόκληρο τον κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΩΦΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΕΣ

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει ζητήματα ταυτότητας, το πως νιώθει ο καθένας από τους συμμετέχουσες/χοντες και πως το δηλώνει, και περιθωριοποίησης των κωφών στην κοινωνία²⁸, τη σχέση τους με τους ακούοντες και περιγράφει θέματα γλώσσας (ποιες γλώσσες δηλαδή επιλέγουν με ποιους και γιατί), εκπαίδευσης και κοινωνίας. Ένα βασικό ζήτημα που τέθηκε από την αρχή ήταν το πώς οι ίδιες/οι συμμετέχουσες/οντες τοποθετούσαν τον εαυτό τους σε σχέση με τα κωφά άτομα. Η Ραφαέλα απάντησε πως βλέπει τον εαυτό της «Μόνη στην κοινότητα των Κωφών». Από την άλλη, οι άλλοι δύο συμμετέχουσες/χοντες είπαν «Μέσα στην κοινότητα». Το γιατί η ίδια επιλέγει να απαντήσει πως νιώθει μόνη στην κοινότητα των Κωφών είναι κάτι που η ίδια γνωρίζει από την προσωπική της ζωή. Αυτό που αξίζει να αναφερθεί είναι πως η Ραφαέλα είναι παρόλα αυτά είναι η μόνη από τους συμμετέχουσες/χοντες η οποία προτιμά να επικοινωνεί και να αλληλοεπιδρά μόνο με κωφά και βαρήκοα άτομα. Από τις τοποθετήσεις τους, είναι εμφανές ότι οι συμμετέχουσες/χοντες δείχνουν να θεωρούν τους εαυτούς τους κωφούς, και αυτό φαίνεται κυρίως από τους διαχωρισμούς που κάνουν σε «εσείς» και «εμείς», στη χρήση του α' και β' πληθυντικού, ή ακόμη και με τις προσωπικές αντωνυμίες, όπως βλέπουμε και στα λόγια του Ανδρέα στο πιο κάτω απόσπασμα:

Απόσπασμα 29

«Α: Με το δικό μας τρόπο (Με τικό μας τρόπο).

Δ: Δηλαδή;

Α: Με το να ρωτάμε τι τρόπο νοηματική γλώσσα να καταλάβω (Με να ωάμε τι γόπο νοημαώσσα, νάβω).»

Παρόλα αυτά, από τις εμπειρίες που είχα και όσα έζησα τα τελευταία δύο χρόνια μαζί τους θα έλεγα πως αυτό δεν ισχύει. Από τη μία έχουμε την Ραφαέλα να αναφέρει πως δεν νιώθει μέσα στην κοινότητα των Κωφών, ενώ οι άλλοι δύο επιλέγουν να αναφέρουν πως είναι. Από την άλλη, από τις συνεντεύξεις τους και τον τρόπο που απαντούν σε αυτές (χρήση προσώπων τα οποία δείχνουν διαχωρισμό σε «εσείς οι ακούοντες» και

²⁸ Αναφορές σε ρατσισμό και bullying.

«εμείς οι κωφοί») δείχνουν πως και οι τρεις θεωρούν τους εαυτούς τους Κωφούς. Παρόλα αυτά, οι επιλογές που κάνουν και έκαναν όσο είμασταν μαζί, έδειχναν πως δεν είναι όλοι Κωφοί. Έτσι, αν έπρεπε να τους διαχωρίσω, θα έλεγα πως η Ραφαέλα και η Μαρίνα είναι στην κοινότητα των Κωφών, ενώ ο Ανδρέας όχι και τόσο.

6.1. Κοινωνικοποίηση, φίλοι και επιλογή γλώσσας

Για τους συμμετέχουσες/χοντες μας, η γλώσσα της κοινωνίας τους είναι η κυπριακή γλωσσική ποικιλία.

Στην περίπτωση της Ραφαέλας, ήταν ξεκάθαρο ότι επέλεξε να έχει φίλους μόνο άτομα Κωφά, κι αυτό έγινε, όπως υποστηρίζει η ίδια, λόγω της απογοήτευσής της από τους ακούοντες, και συγκεκριμένα εξαιτίας της έλλειψης σεβασμού προς το πρόσωπό της:

Απόσπασμα 30

(...)

Δ: Με ποιους επικοινωνείς στην καθημερινότητά σου;

P: Με τα άτομα της παρέας μου.

Δ: Επικοινωνείς με ακούοντες;

P: Όχι

Δ: Καθόλου;

P: Καθόλου!

Δ: Θα ήθελες να επικοινωνείς με ακούοντες;

P: Όχι.

Δ: Γιατί;

P: Παλιά έκανα παρέα με ακούοντες, αλλά αυτοί μιλούν πολύ γρήγορα και ένιωθα πως δεν μου έδιναν αρκετό σεβασμό. Άρα για ποιο λόγο να κάνω παρέα με ακούοντες; Γι' αυτό κάνω παρέα μόνο με κωφούς.»

(...)

Βλέπουμε δηλαδή στο πιο πάνω απόσπασμα ξεκάθαρη την απογοήτευση της Ραφαέλας για τη συμπεριφορά των ακούοντων προς το πρόσωπό της, με βασικό σημείο εστίασης τη γλώσσα. Η Ραφαέλα πλέον επιλέγει τους φίλους της με τη γλώσσα την οποία μιλούν αφού καθώς σχολιάζει στο απόσπασμα 30, δεν θέλει πλέον να συνομιλεί με ακούοντες αφού μιλούν πολύ γρήγορα και νοιώθει πως δεν της δίνουν το σεβασμό τον οποίο η ίδια νοιώθει πως αξίζει. Η ίδια σχολιάζει πως προτιμά έρχεται σε επικοινωνία μόνο με κωφά άτομα και η γλώσσα επικοινωνίας της είναι μία ανάμειξη νοηματικής και ομιλούμενης γλώσσας:

Απόσπασμα 31

(...)

Δ: Πως επικοινωνείς με τους φίλους σου;

P: Και τα δύο. Νοηματική και ομιλία.

Δ: Τι προτιμάς εσύ;

P: Παράδειγμα;
Δ: Ομιλία, νοηματική, χειλανάγνωση;
P: Και τα δύο.
Δ: Για ποιο λόγο;
P: Επειδή έχω φίλους που δεν ξέρουν νοηματική και έτσι πρέπει να μιλώ και έχω και φίλους κωφούς που δεν ξέρουν να μιλούν και έτσι πρέπει να χρησιμοποιώ μόνο νοηματική.»
(...)

Η Ραφαέλα λοιπόν χρησιμοποιεί και τις δύο γλώσσες (ομιλούμενη και ΝΓ) στην επικοινωνία με τους φίλους της, αφού η μία γλώσσα για ένα κωφό δεν είναι αρκετή για διάφορους λόγους, είτε λόγω ασυνεννοησίας, αφού ένα νόημα μπορεί να έχει πάνω από μία έννοια, είτε λόγω του ότι υπάρχουν κωφοί που επειδή είτε δεν το αποδέχτηκαν οι ίδιοι, είτε οι οικογένειες τους, δεν έμαθαν ποτέ τη ΝΓ. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Ραφαέλα κάνει παρέα με ακούοντες, αλλά και βαρήκοους οι οποίοι δεν γνωρίζουν ΝΓ. Έτσι, πολλές φορές δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να χρησιμοποιεί την ομιλούμενη γλώσσα.

Παρόλα αυτά, αν και δηλώνει ότι οι πλείστοι φίλοι της είναι Κωφά ή βαρήκοα άτομα, από τις παρατηρήσεις της ερευνήτριας, προέκυψε ότι αυτό δεν ήταν εντελώς ακριβές. Αυτό το διαπιστώνουμε από τις προσωπικές εμπειρίες της ερευνήτριας οι οποίες καταγράφονται στο ημερολόγιό της:

Απόσπασμα 32

«Η Ραφαέλα κάνει παρέα και με κωφούς-βαρήκοους και με ακούοντες. Στα γενέθλια της κάλεσε κωφούς αλλά αρκετούς ακούοντες, συμπεριλαμβανομένους και του εαυτού μου. Όταν βγαίνουμε είμαστε και κωφοί και ακούοντες μαζί, αν και οι περισσότεροι είναι συνήθως κωφοί/ βαρήκοοι. Υπήρξαν φορές που βγήκαμε μόνο ακούοντες και βαρήκοοι και η κύρια γλώσσα ομιλίας μας ήταν η προφορική. Στις διακοπές της πηγαίνει κυρίως με ακούοντες (26.11.2019).»

Καθώς αναφέρω παραπάνω, σε αντίθεση με όσα λέει πριν στο απόσπασμα 30, ότι δηλαδή ούτε επικοινωνεί, ούτε στο μέλλον θα ήθελε να επικοινωνεί με ακούοντες, από το ημερολόγιο και τις παρατηρήσεις διαφάνηκε πως αυτό που αναφέρει δεν στέκει και πως αρκετοί από αυτούς που επιλέγει είναι ακούοντες. Αυτό μας δείχνει πως είναι σημαντικό για την ίδια να δηλώσει τη δυσαρέσκειά της για τους ακούοντες στη συνέντευξη, θέλοντας να ακουστεί το παράπονο της.

Οι πιο πάνω τοποθετήσεις ενισχύονται και από το γεγονός ότι η Ραφαέλα δηλώνει ότι γνωρίζει και τις δύο τις γλώσσες και ότι χρησιμοποιεί την ομιλούμενη γλώσσα με τους ακούοντες:

Απόσπασμα 33

(...)

Δ: «Ποια γλώσσα υπερνικά στην κοινότητα των κωφών; Η νοηματική ή ομιλία;

P: Και οι δυο, επειδή χρειάζονται

Δ: Ποια θέλεις εσύ να μιλάς; Νοηματική ή ομιλία;

P: Και τις δυο. Λόγω του ότι πρώτο δεν μεγάλωσα στη Σχολή Κωφών άλλα σε κανονικά σχολεία με ακούοντες. Έμαθα την ομιλία και είμαι ok και μετά πήγα στη Σχολή Κωφών. Δεν υπάρχει καλύτερο πράγμα από την ισότητα.»

(...)

Στο πιο πάνω απόσπασμα, η Ραφαέλα χρησιμοποιεί τον όρο *ισότητα* για να εκφράσει την πεποίθησή της ότι τόσο η Νοηματική Γλώσσα όσο και η ομιλούμενη είναι σημαντικές. Από τα λόγια της διαφαίνεται ότι για να θεωρηθεί πλήρης η επικοινωνία, η ίδια θέλει να χρησιμοποιεί και τις δύο γλώσσες μαζί., . Όπως αναφέρει, όταν ήταν μικρή ξεκίνησε ως ‘ακούοντας’, αφού γεννήθηκε σε οικογένεια ακούοντων, λαμβάνοντας την εκπαίδευση ενός ακούοντα.,. Άρα, η ομιλούμενη αποτέλεσε την μητρική της γλώσσα. Στη συνέχεια, έμαθε τη ΝΓ στη Σχολή Κωφών. Σταδιακά, λόγω του ότι οι φίλοι που επέλεξε ήταν μόνο κωφοί, η ΝΓ άρχισε να αντικαθιστά την ομιλούμενη και να την κάνει κυρίαρχη στα διάφορα πεδία και περιστάσεις επικοινωνίας της Ραφαέλας.

Η Μαρίνα από την άλλη, αν και γεννημένη κωφή, βλέπει τον κόσμο διαφορετικά από τη Ραφαέλα, και η ίδια θέλει να έρχεται σε επαφή με ακούοντες::

Απόσπασμα 34

Δ: Με ποιους επικοινωνείς στην καθημερινότητά σου;

M: Περισσότερο με κωφά άτομα και άτομα CODA, δηλαδή παιδιά ακούοντες από γονείς κωφούς που επικοινωνούν με νοηματική.

Δ: Επικοινωνείς με ακούοντες;

M: Ναι αλλά περισσότερο με ομιλία και όχι νοηματική

Δ: Θα ήθελες να επικοινωνείς με ακούοντες;

M: Φυσικά, φυσικά

Το ενδιαφέρον στο απόσπασμα 34 είναι το γεγονός πως η Μαρίνα αν και από τη μία συναναστρέφεται με άτομα τα οποία χρησιμοποιούν τη ΝΓ και μάλιστα την έχουν ως μητρική τους γλώσσα, παρόλα αυτά τα άτομα αυτά είναι ταυτόχρονα φυσικοί ομιλητές της ομιλούμενης γλώσσας. Άρα υποθέτουμε πως έχει μία ταυτόχρονη επαφή με ακούοντες και κωφούς, αφού μπορεί να εξασκεί από τη μία μαζί τους τη ΝΓ και από την άλλη την ομιλούμενη, τις περισσότερες φορές μέσω των μηνυμάτων των οποίων ανταλλάζουν. Με τον τρόπο αυτό η Μαρίνα ενσωματώνεται, στην κοινωνία των ακούοντων, πράγμα που φαίνεται να της αρέσει, αφού η ίδια ομολογεί πως θα ήθελε

να επικοινωνεί περισσότερο με τους ακούοντες, αν και η ίδια ‘αναγκάζεται’ να χρησιμοποιεί την ομιλία μαζί τους παρά τη ΝΓ.

Στη συνέχεια της συζήτησης μας, ανέφερε ότι η γλώσσα η οποία κυριαρχεί στην κοινότητα των Κωφών ως πρώτη γλώσσα είναι η νοηματική, ενώ η ομιλουμένη είναι κυρίως βοηθητική και δεύτερη . Όταν έπειτα ζητήθηκε η άποψη της στην γλώσσα προτίμησης στην κοινότητά των Κωφών, ανέφερε:

Απόσπασμα 35

«Μ: Πάλι το ίδιο, και τα δύο, και ομιλία και νοηματική

Δ: Για ποιο λόγο;

Μ: Η πρώτη μητρική μου γλώσσα είναι η νοηματική, γι’ αυτό δυσκολεύομαι να κρατήσω πίσω τα χέρια μου αφού έμαθα να τα χρησιμοποιώ και μετά είναι η ομιλία. Μεγάλωσα σε κοινωνία και σχολείο ακούντων, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν ομιλία, για αυτό μου αρέσει να τα χρησιμοποιώ και τα δύο μαζί....»

Η Μαρίνα προτιμά να χρησιμοποιεί τις δύο γλώσσες ταυτόχρονα. Ίσως θεωρεί καλύτερη την επικοινωνία και πιο πλήρης, αφού πολλές φορές τα νοήματα έχουν πολλές ερμηνείες και πολλοί κωφοί μπερδεύονται. Παρόλα αυτά όμως, η ομιλούμενη που χρησιμοποιεί η ίδια αλλά και άλλα κωφά άτομα δεν είναι όπως αυτή που μιλούν οι υπόλοιποι ακούοντες. Ακολουθούν τους κανόνες της γραμματικής και της σύνταξης της ΝΓ. Εντούτοις, η ίδια αναφέρει πως έχει επιρροές τόσο από την ομιλούμενη, αφού μεγάλωσε σε κοινωνία ακούντων, όσο και από τη ΝΓ αφού η ίδια είναι κωφή.

Τα πιο πάνω μπορούν να επιβεβαιωθούν και στο Ημερολόγιο:

Απόσπασμα 36

«Η Μαρίνα με όποιο και να μιλά χρησιμοποιεί και τις δύο γλώσσες, είτε αυτός είναι κωφός είτε ακούοντας.

Αν είναι ακούοντας θα προσπαθήσει να βγάλει φωνή, και θα μιλήσει με ορθή σύνταξη και γραμματική. Ταυτόχρονα κάνει και αυθόρμητα νοηματική γιατί έτσι έμαθε.

Από την άλλη όταν μιλάει με κωφό, κάνει νοηματική αλλά χρησιμοποιεί και την ομιλία. Σε μικρότερο βαθμό μεν αλλά δεν παύει να την χρησιμοποιεί δε ακόμη και με τα παιδιά της. Όσο αφορά γραμματική και σύνταξη όταν μιλάει με κωφούς θα ακολουθήσει τους κανόνες της ΝΓ και όχι της ομιλούμενης.

Όταν μιλάμε μαζί, αν και ξέρει πως γνωρίζω πολύ καλή ΝΓ, θα μιλάει και στη ΝΓ αλλά και στην ομιλούμενη, ΟΜΩΣ ακολουθεί τους κανόνες της ομιλούμενης ακόμη και στην ΝΓ.» (26.02.2020)

Τέλος, ο Ανδρέας, τοποθετήθηκε με παρόμοιο τρόπο. Ο Ανδρέας γεννήθηκε ως βαρήκοος αλλά μεγάλωσε κυρίως ως ακούοντας, αφού ολόκληρή του η οικογένεια

είναι ακούοντες. Έχει μεγαλώσει με κύρια, πρώτη και μητρική του γλώσσα την ομιλούμενη και έχει μάθει τους κανόνες της όπως κάθε φυσικός ομιλητής. Ο ίδιος θεωρεί τον εαυτό του ως ακούοντα και αυτό διαφάνηκε από την αρχή της συνέντευξης αφού ο Ανδρέας είναι ο μόνος από τους συμμετέχοντες ο οποίος προτίμησε η συνέντευξη του να γίνει στην ομιλούμενη και όχι στη ΝΓ. Συνεχίζοντας με τον Άρη σχολιάζει τα εξής:

Απόσπασμα 37

Δ: «Οκ, τζίαι εσύ με ποιους επικοινωνείς κάθε μέρα; Με κωφούς, με βαρήκοους...

A: Και τα δύο.

Δ: ... με ακούοντες;

A: Και τα δύο. Ακούοντα και κωφού. Και τα δύο.»

Δ: «Τζίαι εσύ πώς επικοινωνείς μαζί με τους φίλους σου;

A: Με τους κωφούς επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με τους ακούοντες μιλάμε προφορικά (Με του κωφού επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με του ακούοντα μιλάμε ποφορικά.)

Δ: Φαντάζομαι έρχεσαι σε επαφή μαζί με ακούοντες, έναν;
(καταφατική νεύμα)

Δ: Κάθε μέρα;

A: Κάθε μέρα (Κάτε με).

Δ: Πως επικοινωνείς;

A: Με προφορικά (με ποφορικά).

Δ: Προφορικά. Τζίαι πως εν η επικοινωνία μαζί τους; Εν εύκολη; Εν δύσκολη;

A: Κοίταξε, και τα δύο, και τα δύο και δύσκολη και εύκολη. Δηλαδή με τη οικογένεια, θεία, θείο, μάμα, παπά, γιαγιά, παππού, τα αδέρφια, μιλούν σιγά, μιλούν σιγά εγώ καταλαβαίνω. Ενώ με τους άλλους, φίλους και αγνώστους δυσκολεύτηκα επειδή αυτοί μιλούν γρήγορα γι' αυτό εγώ του είπα πιο σιγά και δέχτηκαν και με σεβάστηκαν (Κοίτασε, και τα δύο, και τα δύο και ύκολη και τη εύκολα. Δηλαδή με τη οικογένεια, τεία, τείο, μάμα, παπά, γιαγιά, παππού, τα αέλφια, μιλούν σιγά, μιλού σιγά εγώ καταλαβαίνω. Ενώ με τους άλλους, φίλου και αννώσσου δυσκολέτηκα επειδή αυτοί μιλούν λίσια γιατί εγώ του είπα πιο σιγά και τέτηκαν και με σεβάστηκαν.)

Δ: Οκ. Εσύ τότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; Ας πούμε στη δουλειά; Στο πανεπιστήμιο; Στο σπίτι;

A: Ναι. Μέσα στο, μέσα στο, με το πανεπιστήμιο, σπίτι με την οικογένεια και έξω στο καφέ (Ναι. Με τση, με τση, με το πανεπιστήμιο, με το πιτσιμις οικονένεια και έτσω στο καφέ).»

Πολλές φορές δείχνει να προτιμά τις συζητήσεις με τους ακούοντες παρά με τους κωφούς, λόγω του ότι προτιμά την ομιλία από τη ΝΓ:

Απόσπασμα 38

Δ: «Εσύ ποια προτιμάς να μιλάς; Ποια θέλεις να μιλάς;

A: Να μιλά;

Δ: Ναι εσύ.

A: Με του ακούοντα.»

Ο Ανδρέας δείχνει να είναι πιο κοντά στην γλώσσα των ακουόντων από τους κωφούς, αφού και ο ίδιος προτιμά να χρησιμοποιεί την ομιλία από την ΝΓ. Δείχνει να νιώθει

πιο άνετος με αυτή, αφού τη γνωρίζει καλύτερα. Παρόλο που ο ίδιος εντάσσει τον εαυτό του στην κοινότητα των Κωφών, όπως φαίνεται και σε αρκετά σημεία της συνέντευξής του:

Απόσπασμα 39

Δ: ...Τζαι με ποιους τρόπους επικοινωνούν οι κωφοί;

Α: Με δικό μας τρόπο (Με τικό μας τρόπο).

Δ: Δηλαδή;

Α: Με το να ρωτάμε τι τρόπο νοηματική γλώσσα να καταλάβω (Με να ωάμε τι τγόπο νοημα ώσσα, νάβω).»

Σε ένα άλλο σημείο της συνέντευξης, όταν μιλούσαμε γενικά για ομιλούμενες γλώσσες ο Ανδρέας ξαναρωτήθηκε ποια γλώσσα χρησιμοποιεί σε ομιλία και γραφή και απάντησε ελληνικά και αγγλικά²⁹.

6.2. Η αντιμετώπιση των κωφών από την κοινωνία και κωφοί:

Πέρα από το θέμα της επικοινωνίας και της επιλογής της γλώσσας, μέσα από τις συνεντεύξεις προέκυψαν και κάποια ευαίσθητα θέματα³⁰, όπως ο ρατσισμός και το bullying και γενικότερα την αντιμετώπιση του κόσμου προς το διαφορετικό.

Συγκεκριμένα, η Ραφαέλα, σχολιάζοντας το πώς την αντιμετωπίζει ο κόσμος αναφέρει:

Απόσπασμα 40

P: Συνήθως όταν βγαίνουμε έξω, βλέπουν ότι μιλάμε με νοηματική και καταλαβαίνουν ότι είμαστε κωφοί. Επίσης από τα ακουστικά πάλι μας καταλαβαίνουν ότι είμαστε κωφοί.

Δ: Έχεις βιώσει ρατσισμό ή bullying;

P: Και τα δύο

Δ: Υπήρξαν φορές που προσπάθησες να μην δείξεις ότι είσαι κωφός;

P: Όχι

Δ: Πιστεύεις πως χάνεις πολλές ευκαιρίες σε διάφορα θέματα λόγω της κώφωσής σου;

P: Όχι, καθόλου

Δ: Πιστεύεις ότι σε αδικούν λόγω της κώφωσης σου;

P: Όχι.»

(...)

Αν και η ίδια ομολογεί πως έχει αντιμετωπίσει ρατσισμό και bullying στο παρελθόν, παρόλα αυτά πιστεύει πως οι εργοδότες αλλά και ολόκληρη η κοινωνία των ακουόντων

²⁹ Το ενδιαφέρον είναι πως ενώ ο ίδιος αναφέρει πως χρησιμοποιεί και την αγγλική γλώσσα, σε κάποια άλλη περίπτωση ανέφερε πως δεν γνωρίζει την αγγλική γλώσσα (Ημερολόγιο).

³⁰ Πριν το ξεκίνημα της συνέντευξης πως οποιαδήποτε ερώτηση τους ενοχλούσε, θα μπορούσε να αφαιρεθεί από την συνέντευξη και πως αν οι ίδιοι το θεωρούσαν αναγκαίο, θα μπορούσαν να διακόψουν τη συνέντευξη.

είναι δίκαιοι και πιστεύουν στα ίσα δικαιώματα, αφού δεν βλέπουν την κώφωση σε ένα άτομο, αλλά το ίδιο το άτομο.

Ο Ανδρέας στα ζητήματα περί του ρατσισμού, σχολιάζει:

Απόσπασμα 41

A: Ναι. Λίγο, λίγο, επειδή οι άλλοι βλέπουν ότι είμαι κωφός ή βαρήκοος και μιλούν από πίσω στη πλάτη μου (Ναι. Λίκο, λίγο, επειτή οι άλλοι βλέπου ότι είμαι κωφό ή βαρήκοο και μιλού από πίσω στη πλάτη μου).

A: Οκ. Εσύ πως νιώθεις για τούτο;

A: Εγώ νιώθω λίγο άσχημα αλλά είμαι αδιάφορος στους άλλους. Δε με νοιάζει στους άλλους (Εκώ νιώθω λίο άσσημα αλλά είμαι αδιάφορα στου άλλου. Δε με νοιάζει στου άλλου).

Ο ίδιος προσπαθεί να μην δίνει σημασία στον ρατσισμό τον οποίο λαμβάνει λόγω της διαφορετικότητας του αν και γνωρίζει ότι βρίσκεται εκεί 'πίσω από την πλάτη του'. Μπορεί να μην τον λαμβάνει άμεσα, αλλά έμμεσα, μέσω των βλεμμάτων και των ψιθύρων των οποίων υπάρχουν όπου πάει και δείξει πως είναι διαφορετικός.

Από την άλλη, η Μαρίνα αν και αναφέρει ότι «στη ζωή μου ποτέ δεν έπαθα ρατσισμό ούτε bullying, καθόλου», παρόλα αυτά μιλάει γενικά για τους ανθρώπους, πως ο κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός και πως «...Εξαρτάται από τα άτομα, κάποια άτομα είναι κλειστόμυαλα και με βλέπουν διαφορετική και νομίζουν ότι δεν μπορώ να κάνω τίποτα, άλλα άτομα ενδιαφέρονται και προσπαθούν να επικοινωνήσουν μερικές φορές.».

Από τα παραπάνω αποσπάσματα διαφαίνεται, το πως αντιμετωπίζονται οι κωφοί εναπόκειται στο κάθε άτομο ξεχωριστά. Αν και θέλουν να δείξουν πως η χώρα μας δέχεται και σέβεται τα κωφά άτομα, και σύμφωνα με τη Μαρίνα η κοινωνία των ακούντων δίνει τις ίδιες/ίσες ευκαιρίες και δεν αδικεί τους κωφούς σε σχέση με τους ακούντες, παρόλα αυτά από τα λεγόμενα τους εκ πρώτης όψης φαίνεται να είναι αρκετά ικανοποιημένοι αν και υπάρχουν συγκαλυμμένες δηλώσεις για διάκριση και περιστάσεις τις οποίες νιώθουν άβολα.

Τα κωφά άτομα πολλές φορές λόγω του μειονεκτήματος της ακοής τους θεωρούνται από τους ακούντες συχνά ανίκανοι και αμαθείς. Αυτό έχει αναδειχτεί στο θεωρητικό κομμάτι και έχει διαφανεί και σε αρκετά σημεία των συνεντεύξεων των συμμετεχουσών/όντων. Για παράδειγμα, η Ραφαέλα αναφέρει: «Πρώτα στο δημοτικό, πήγα σε κανονικό σχολείο, μαζί με ακούντες, αλλά στο γυμνάσιο δεν ήμουν με τους ακούντες. Ήμουν στη στήριξη με άλλα τρία βαρήκοα άτομα, εκτός από τις γραφικές και τη γυμναστική που ήμασταν μαζί με τους ακούντες». Αφενός οι συμμετέχουσες/χοντες αναφέρουν περιστατικά περιθωριοποίησης, όπως η Ραφαέλα παραπάνω η οποία αν και

παρακάτω δηλώνει πως «...στο λύκειο επέλεξα να πηγαίνω μαζί με τους ακούοντες επειδή ήθελα να γνωρίσω και να κάνω καινούργιους φίλους», παρόλα αυτά την είχαν στην στήριξη με άλλα βαρήκοα άτομα εκτός από μαθήματα τα οποία δεν θεωρούνται κύρια και σημαντικά για την μετέπειτα ακαδημαϊκή πορεία, αφού δεν θα συμβάδιζε με τους υπόλοιπους, ακούοντες, μαθητές.

Εντούτοις, η Ραφαέλα αναφέρει πως δεν πιστεύει ότι έχασε ευκαιρίες ή αδικήθηκε λόγω της κώφωσης της. Την ίδια τοποθέτηση είχαμε και από τον Άρη αλλά και τη Μαρίνα.

Είναι ενδιαφέρον ότι, όταν η Μαρίνα χρειάστηκε να περιγράψει τι έκαναν τα άλλα παιδιά αλλά και η ίδια στο σχολείο, χρησιμοποίησε δύο φορές την ίδια φράση:

Απόσπασμα 42

«...Όπως όλα τα φυσιολογικά παιδιά που πηγαίνουν σχολείο, διαβάζαμε, παίζαμε στο διάλειμμα με τα άλλα παιδιά και με τους ακούοντες και με τους κωφούς, όπως όλα τα φυσιολογικά παιδιά...»

Πιθανά με τη λέξη «φυσιολογικά» θέλει να δείξει πως όπως η ίδια θεωρεί τον εαυτό της φυσιολογικό, έτσι θέλει να την αντιμετωπίζει και ο κόσμος, ως ένα ‘φυσιολογικό’ άτομο. Παρόλη τη ‘διαφορετικότητα’ της, από τις τοποθετήσεις της δείχνει να μην ένιωθε διαφορετική, και ούτε οι ακούοντες συνάνθρωποι της την έκαναν να νιώσει κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, ειδικά στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, λάμβανε το σεβασμό που χρειαζόταν τόσο από τους συμμαθητές όσο και από τους εκπαιδευτικούς της:

Απόσπασμα 43

«Δ: Πως ήταν η εμπειρία σου;

Μ: Στο κανονικό σχολείο η εμπειρία μου ήταν λίγο διαφορετική λόγω του ότι ήμουν η μόνη κωφή από όλα τα παιδιά, τα οποία ήταν ακούοντες, όμως είχα βοήθεια από τους συμμαθητές μου και τους δασκάλους μου. Ήταν μεγάλη εμπειρία

Δ: Οι δάσκαλοι διευκόλυναν την επικοινωνία και πώς;

Μ: Στην αρχή την πρώτη φορά που με είδαν κατάλαβαν ότι είμαι κωφή μπερδεύονταν λίγο, ξεχνούσαν να με βλέπουν, ότι πρέπει να τους βλέπω από μπροστά στην ανάγνωση και στην αρχή όταν έγραφαν μου γύριζαν την πλάτη και μιλούσαν και έβλεπαν τον πίνακα και μετά έλεγαν ‘ουψ ξέχασα’ και γυρνούσαν και μιλούσαν. Μερικές φορές οι συμμαθητές μου, μου εξηγούσαν και σιγά σιγά με την συνήθεια έμαθαν και τα κατάφεραν.»

6.3. Ο ρόλος της εκπαίδευσης

Στο τέλος της κάθε συνέντευξης έγιναν ερωτήσεις περί των απόψεων αλλά και προσδοκιών τους τόσο για τη δημόσια εκπαίδευση όσο και για την κοινωνία στην οποία

ζουν. Η Ραφαέλα στο αν και τι θα ήθελε να αλλάξει κάτι στην δημόσια εκπαίδευση αλλά και αργότερα την κοινωνία, σχολίασε:

Απόσπασμα 44

P: Στο κανονικό σχολείο, που πήγαινα εγώ, πάντα μέσα στην τάξη δεν καταλάβαινα τίποτα. Έπρεπε ο δάσκαλος μου να σεβαστεί το γεγονός ότι όταν έχεις κωφά άτομα στην τάξη δεν πρέπει να τα διαχωρίζεις από τους ακούοντες. Πρέπει να είναι μαζί λόγω του ότι μπορούν ευκολά οι ακούοντες να γνωρίσουν τα κωφά άτομα και οι κωφοί να γνωρίσουν τους ακούοντες για να συνδεθούν. Όλοι πάντα λένε για ισότητα αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει.

Δ: Θα ήθελες να δεις να αλλάξει κάτι στην κοινωνία;

P: Ναι πολλά πράγματα. Βασικά εδώ στην Κύπρο είμαστε πολλά πίσω. Οι ακούοντες έχουν προτερήματα, οι κωφοί κάθονται γιατί δεν υπάρχει κάτι να κάνουν. Στη Σουηδία είναι πολύ καλύτερα από εδώ γιατί οι κωφοί εκεί έχουν προτεραιότητα, στο να τους βοηθήσουν να βρουν μια δουλειά, ενώ εδώ στην Κύπρο δεν υπάρχει τίποτα δυστυχώς.

Δ: Πιστεύεις πως μπορεί κάποιος να κάνει κάτι να σας βοηθήσει να έρθετε πιο κοντά με την κοινωνία των ακουόντων;

P: Για να είμαι ειλικρινής, όχι λόγω του ότι εδώ είναι πάρα πολύ δύσκολα τα πράγματα. Πόσες φορές είπαμε εμείς σε πολλούς ακούοντες ελάτε να γνωριστούμε, και οι ακούοντες νομίζουν ότι οι κωφοί δεν κάνουν τίποτα και ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα όμως στο εξωτερικό, εκεί οι κωφοί μπορούν να γίνουν πιλότοι, δικηγόροι, γιατροί και πολλά άλλα επαγγέλματα. Εδώ στην Κύπρο δεν μπορούν να κάνουν τίποτα από αυτά.

Η Ραφαέλα εκφράζει το παράπονο της μέσα από τις απαντήσεις της, για την έλλειψη «σεβασμού» μέσα στις τάξεις της δημόσιας εκπαίδευσης, αφού σύμφωνα με την ίδια τα κωφά και βαρήκοα παιδιά όχι μόνο δεν παίρνουν την πρέπουσα σημασία, αλλά επίσης διαχωρίζονται από τους υπολοίπους. Με τον τρόπο της εκφράζει την ανάγκη ισότητας καταρχάς μέσα στα σχολικά πλαίσια, αλλά και στη συνέχεια μέσα στην κοινωνία. Παράλληλα αναζητά ισότητα στις ευκαιρίες που μπορεί να δώσει η κοινωνία αλλά και η εκπαίδευση. Τέλος αναφέρεται στους ίδιους τους πολίτες αυτής της κοινωνίας ακουόντων. Αναφέρεται στην προκατάληψη που υπάρχει εκ μέρους πολλών από τους συμπολίτες της οι οποίοι πιστεύουν πως επειδή οι κωφοί δεν μπορούν να ακούσουν, αυτό τους κάνει και ανεπίδεκτους μαθήσεως.

Με παρόμοιο τρόπο τοποθετήθηκαν και οι άλλοι δύο συμμετέχουσες/χοντες . Η Μαρίνα στο αν θα ήθελε να αλλάξει κάτι στην εκπαίδευση και τι θα ήταν αυτό ανέφερε πως θα ήθελε στη Σχολή Κωφών να έχει κωφούς δασκάλους ή και ακούοντες που να ξέρουν ΝΓ. Παράλληλα «...να έχουν δύσκολα μαθήματα στο ίδιο επίπεδο με αυτό των ακουόντων παιδιών, αλλά και στα κανονικά σχολεία που φοιτούν κωφά παιδιά θα είναι καλό να έχουν διερμηνείες για να βοηθούν στην κατανόηση.». Όταν χρειάστηκε να αναφερθεί στην κοινωνία, είπε: «Θα ήθελα να μπουν περισσότεροι ακούοντες στην κοινότητά μας για να μπορούμε να έχουμε πιο ικανοποιητική επικοινωνία με την

κοινωνία των ακουόντων». Το πως θα μπορούσε να γίνει αυτό, το τι μπορεί δηλαδή να κάνει κάποιος έτσι ώστε οι κωφοί να έρθουν πιο κοντά με τους ακούντες, ανέφερε πως αν υπήρχαν άτομα, συγκεκριμένα «...ακούντες που να τους ενδιαφέρει η νοηματική, θα μπορούσαν αυτά τα άτομα να μιλήσουν στους άλλους ακούντες για να γνωρίσουν την κοινωνία των Κωφών. Να δουν πως δεν είμαστε βλάκες.»

Τέλος στο αν πιστεύει πως ικανοποιητική επαφή κωφών με ακούντες, σχολίασε:

Απόσπασμα 45

«Αναλόγως. Αν πάρουμε εμένα, ναι έχω ικανοποιητική επαφή επειδή ξέρω την ομιλία. Κάποιος που δεν ξέρει την ομιλία αλλά μόνο νοηματική, δυσκολεύεται να έχει επαφή. Είναι ανάλογα με τη συμπεριφορά τους.»

Τέλος η συμμετέχουσα μίλησε γενικά για το τι θα ήθελε από την κοινωνία και τι από την δημόσια εκπαίδευση:

Απόσπασμα 46

«Γενικά εδώ στην Κύπρο θα ήθελα τουλάχιστον η κυβέρνηση να βοηθούσε περισσότερο ειδικά στην τεχνολογία στην κοινωνία το κωφών και να δίνουν δουλειές στα κωφά άτομα. Οι περισσότεροι κωφοί παίρνουν επίδομα αλλά μερικές φορές σταματούν το επίδομα και δεν μπορούν να βρουν δουλειά και δυσκολεύονται, όπως παράδειγμα ανησυχώ για το μέλλον μου αν θα βρω δουλειά και τα παιδιά μου τι θα γίνουν; Τα παιδιά μου είναι κωφά και οι κωφοί συνήθως εδώ στην Κύπρο μένουν πίσω, γι' αυτό μερικοί φεύγουν πάνε στην Ευρώπη που είναι πιο μπροστά όλα, και η τεχνολογία και οι δουλειές και η ισότητα με τους ακούντες.

Δ: Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο για τη δημόσια εκπαίδευση;

Μ: Για τα πανεπιστήμια θα έπρεπε η κυβέρνηση να βοηθούσε στα οικονομικά, όσο αφορά τους διερμηνείς. Για παράδειγμα εγώ τώρα σπουδάζω πληρώνω εγώ η ίδια τους διερμηνείς. Είναι δύσκολο. Φαντάσου με τους άλλους που δεν έχουν διερμηνείς και κάνουν υπομονή και πως να καταλάβουν τα πάντα για τον κλάδο τους;»

Κύρια ανησυχία της Μαρίνας είναι να υπάρχει ισότητα μεταξύ των κωφών και των ακουόντων, τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα, την μικρή κοινωνία του σχολείου, όσο και στην ευρύτερη κοινωνία. Η ίδια θέλει οι ακούντες να πλησιάσουν τους κωφούς, και οι κωφοί να καλωσορίσουν τους ακούντες έτσι ώστε να υπάρξει επικοινωνία, κατανόηση, αναγνώριση και ενδιαφέρον μεταξύ των δύο κοινωνιών. Η επαφή έρχεται και ανάλογα με την επικοινωνία. Αν μπορεί κάποιος να επικοινωνήσει, τότε μπορεί να έρθει σε επαφή. Για να έχει όμως επικοινωνία, πρέπει να υπάρχει και ενδιαφέρον για την εκμάθηση της γλώσσας εκείνη. Άρα όλα ξεκινούν από το ίδιο το άτομο, το οποίο άτομο όμως ακολουθεί τόσο την κοινωνία του όσο και το εκπαιδευτικό σύστημα.

Ο Ανδρέας, καθώς προαναφέρθηκε, έχει παρόμοιες απόψεις με τους υπόλοιπους συμμετέχουσες/χοντες . Συγκεκριμένα, οι θέσεις του όχι μόνο ήταν καταφατικές, αλλά εμπειρείχαν και παράπονο:

Απόσπασμα 47

(...)

Δ: Εσύ, θέλεις να δεις κάτι να αλλάξει στην εκπαίδευση;

Α: Ναι. Θέλω πολλά να αλλάξει εκπαίδευση, γιατί βλέπω τους, τους, τους ακούοντες, ακούοντες, δεν ενδιαφέρονται για τη νοηματική γλώσσα, εγώ θέλω να βάλουν μέσα νοηματική γλώσσα για όλους, για όλο το κόσμο. Για να μάθει, να, να σέβονται τους κωφούς (Ναι. Θέλω πολλά να αλλάξει εκπαίδευση, γιατί βλέπω τους, του, του ακούοντο, ακούοντε, τον εντιαφέρονται για τη νοηνογλώσσα, εκώ τέλλω να βάλου μέσα νοηματογλώσσα για όλον, για όλο το κόμμο. Για να μάτει, να, να σέβονται του κωφού).

Δ: Οκ. Τζαι εσύ θέλεις να δεις να αλλάσσει κάτι στην κοινωνία των ακουόντων;

(καταφατικό νεύμα)

Δ: Τι;

Α: Τι. Οι ακούοντες, οι ακούοντες, μόνο προφορικά κοινωνία, προφορικά. Ενώ οι κωφοί, νοηματική γλώσσα. Αλλά πρέπει ούλοι, ούλοι να ναι ίσοι (Τι. Οι ακούοντο, οι ακούοντε, μόνο προφορικά κοινωνία, ποφοικά. Ενώ οι κωφοί, νοηματι γλώσσα. Αλλά πγέπει ούλοι, ούλοι να ναι ίσοι)...

Δ: Οκ. Ναι;

Α: ...Δηλαδή οι ακούοντες πρέπει να μάθουν τη νοηματική γλώσσα για να μπορούν να επικοινωνούν του κωφού (Δηλαδή οι ακούοντε πέπει να μάτου τη νοηματική ώσσα για να να μπογού να επικοινων...ιού του κωφού).

Δ: Μαζί με τους κωφούς, οκ. Τζαι εσύ πιστεύεις ότι κάποιος άνθρωπος μπορεί να κάμει κάτι για να βοηθήσει τους ακούοντες τζαι τους κωφούς να έρτουν κοντά;

Α: Ακριβώ.

Δ: Εσύ τι νομίζεις; Ποιος; Να κάμει τι; (έγιναν και στη νοηματική)

Α: Να βοηθήσει, εγώ πιστεύω να βοηθήσει να εκπαίδευση (Να βοτήσει, εγώ πιστεύω να βοτήσει να εκπαίδευση).

Δ: Εκπαίδευση.

Α: Από, από δάσκαλοι που ξέρει καλά νοηματική γλώσσα, να λάβουν εκπαιδεύσουν τους μαθητές ή φοιτητές (Από, από δακκάλοι που φέρει (ξέρον) καλά νοηματική γλώσσα, να λάφουν επαιδεφτούν του μαθητέ ή φοιτητέ)...

Δ: Ναι;

Α: ...να μάθουν καλά τη νοηματική γλώσσα μετά να έρθουν κοντά να μιλήσουν με τους κωφούς (να μάτου καλά τη νοητικη γλώσσα μετά να έθου κοντά να μιήσου με του κωφού).

(...)

Δ: Οι δάσκαλοι πρέπει να είναι κωφοί ή ακούοντες ή ότι να 'ναι;

Α: Και τα τία, και τα τία. Κωφού, βαήκοου και ακούοντα. Πλέπει.

Δ: Οκ.

Α: Να είναι, να είναι ισότητα.

(...)

Ο Ανδρέας όπως και οι υπόλοιποι συμμετέχουσες/χοντες , βγάζει ένα αίσθημα παραπόνου περί ισότητας των δύο κοινωνιών. Μας δίνει να καταλάβουμε πως δεν λαμβάνει όλο το σεβασμό που θα ήθελε ως κωφό άτομο από την ευρύτερη κοινωνία των ακουόντων «Για να μάτει, να, να σέβονται του κωφού.». Τονίζει την ισότητα που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο κόσμων κωφών-ακουόντων «Αλλά πγέπει ούλοι,

οὔλοι να ναί ίσοι...» και αυτό ο ίδιος υποστηρίζει πως μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια της εκπαίδευσης, «*Να βοθήσει, εγώ πιστεύω να βοθήσει να εκπαίδεση.*» αφού μέσω της εκπαίδευσης θα έρθει η επικοινωνία, και μέσω της επικοινωνίας θα χαθεί το χάσμα που υπάρχει ανάμεσα στους δύο αυτούς κόσμους και στη θέση του θα έρθει η ισότητα και ο σεβασμός.

Μέσα από τις συνεντεύξεις αναφέρεται και από τους τρεις συμμετέχουσες/χοντες αρκετές φορές η λέξη «*ισότητα*». Αυτό δείχνει το πόση ανάγκη έχουν την ισότητα αλλά και έμμεσα το παράπονο που έχουν για την έλλειψη της ισότητας.

Δανάη Συμεού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τα βασικά ευρήματα της διατριβής όπως προέκυψαν από τα τρία κεφάλαια ανάλυσης, μέσα από τις συνεντεύξεις των τριών συμμετεχουσών/όντων, τα κείμενα τους στα ΜΚΔ και από το ημερολόγιο έρευνας και τις παρατηρήσεις που κατέγραψε η ερευνήτρια. Ο βασικός σκοπός της παρούσας διατριβής ήταν να διερευνηθούν ζητήματα επικοινωνίας και γλωσσικών επιλογών των συμμετεχουσών/όντων, εξετάζοντας τα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, τις γλωσσικές τους επιλογές και τις στάσεις τους για ζητήματα εκπαίδευσης και ταυτότητας.

Ξεκινώντας από τον καθένα ξεχωριστά, παρατηρούμε ότι πρόκειται για τρία άτομα διαφορετικά σε θέματα κώφωσης, αλλά όπως και αναμενόταν και σε ζητήματα εμπειριών.

Η Ραφαέλα είναι μια μεταγλωσσικά βαρήκοη γυναίκα 22 ετών, με μητρική της γλώσσα την ομιλούμενη αν και τώρα πια θεωρεί ως πρώτη της γλώσσα και γλώσσα προτίμησής της την ΝΓ. Η Ραφαέλα χρησιμοποιεί στην καθημερινότητα της από τη μία τη ΝΓ, λόγω των κωφών φίλων της και από την άλλη την ομιλία με την οικογένειά της η οποία περιλαμβάνεται μόνο από ακούοντες, έξω στην κοινωνία και στην εκπαίδευση. Σχετικά με τις στάσεις της, δήλωσε πως η ομιλία και η χρήση της είναι κάτι που δεν της αρέσει. Παρόλα αυτά γνωρίζει την ομιλούμενη αρκετά καλά αφού γεννήθηκε ακούοντας. Θα χρησιμοποιήσει παρόλα αυτά και την ομιλία αφού πολλές φορές η ΝΓ από μόνη της δεν είναι αρκετή λόγω των μεμονομένων νοημάτων και πολλών ερμηνειών. Παρόλο που θεωρεί την Κύπρο μία σχετικά ανοικτή κοινωνία, εντούτοις ομολογεί πως έχει δεχτεί τόσο ρατσισμό όσο και bullying. Σε ελάχιστα σημεία της συνέντευξης φαίνεται να μην κατανοεί τις ερωτήσεις. Με την αλλαγή και απλοποίηση του λεξιλογίου δείχνει να τις αντιλαμβάνεται. Αναφέρει αναπόφευκτη την καθημερινή χρήση της ομιλούμενης, λόγω κοινωνίας ακουόντων. Θα χρησιμοποιήσει και τις δύο γλώσσες αν χρειαστεί, ανάλογα με την περίσταση. Για την ίδια είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα γι' αυτό και τις θεωρεί ίσες. Από τη μία η ΝΓ λόγω της κώφωσης της και από την άλλη η ομιλούμενη γιατί μεγάλωσε σε κοινωνία ακουόντων. Λέει ναι στη διερμηνεία και στην προετοιμασία της όταν είναι για σοβαρά και σημαντικά θέματα αν και αυτή πολλές φορές δημιουργεί άλλα προβλήματα. Όσο αφορά τα ζητήματα εκπαίδευσης, έχει αλλάξει σχολείο, λόγω του 'προβλήματος' της, αλλά και της περιθωριοποίησης της

από τους ακούοντες, αν και η Σχολή Κωφών έχει πολύ χαμηλό επίπεδο. Όσο αφορά την τεχνολογία και τα ΜΚΔ, ακολουθεί την μόδα της κοινωνίας και κάνει ότι κάνουν και τα υπόλοιπα άτομα της ηλικίας της στα μέσα αυτά, μαθαίνει ειδήσεις, συνομιλεί με άτομα κωφά, ακούοντες, κύπριους, έλληνες, ξένους. Πιο γρήγορη και άμεση η επικοινωνία σε κωφά και όχι μόνο άτομα. Τέλος, εκφράζει το παράπονο της για την έλλειψη σεβασμού στα κωφά άτομα από τη δημόσια εκπαίδευση, αλλά και την περιθωριοποίηση την οποία νιώθουν πολλές φορές. Εκφράζει παράπονο και για την έλλειψη σεβασμού από την κοινωνία των ακουόντων, και την προκατάληψη στο ότι κωφός ισούται με κάποιον που είναι ανεπίδεκτος μαθήσεως. Ζητάει αναγνώριση και ισότητα των δύο κόσμων. Αν και ως μεταγλωσσικά βαρήκοο άτομο με μητρική της γλώσσα την ομιλουμένη, θα 'έπρεπε' να έχει τα λιγότερα «λάθη», παρόλα αυτά βλέπουμε μεγάλη επιρροή από τη νοηματική γλώσσα με αποτέλεσμα πάρα πολλές «παρεκκλίσεις», ιδιαίτερα στη βασική γραμματική (γένος, αριθμός, πτώση), αλλά και σύνταξη (συνήθης απουσία τονισμού, περίπλοκου λεξιλογίου, εμπρόθετων, αλλά και του βοηθητικού ρήματος «είναι»). Ίσως αυτό γίνεται λόγω του ότι η ίδια προτιμά να περιτριγυρίζεται μόνο από κωφά άτομα και έτσι σιγά σιγά, όπως αναφέρει και η ίδια στην συνέντευξη της, ξεχνά τους 'κανόνες' του φυσικού ομιλητή.

Η Μαρίνα με τη σειρά της είναι μία μεταγλωσσικά κωφή γυναίκα 28 ετών, με μητρική της την ΝΓ. Στην καθημερινότητα της χρησιμοποιεί αφενός τη ΝΓ λόγω των κωφών φίλων και συγγενών της, αφού προέρχεται από κωφή οικογένεια, και αφετέρου την ομιλούμενη λόγω φίλων, κοινωνίας και εκπαίδευσης. Γλώσσα προτίμησής της η ΝΓ, αν και αναφέρει πως θεωρεί τόσο την ΝΓ όσο και την ομιλούμενη το ίδιο σημαντικές. Αναφέρεται στην κοινωνία των ακουόντων ως κοινωνία και ανθρώπους που αποδέχονται το διαφορετικό. Η ίδια αναφέρει πως δεν έχει δεχτεί ρατσισμό ή bullying. Σε ελάχιστα σημεία της συνέντευξης δείχνει να μην κατανοεί κάποιες από τις ερωτήσεις. Με την αλλαγή και απλοποίηση του λεξιλογίου φαίνεται να τα αντιλαμβάνεται αυτόματα. Καθημερινή χρήση ομιλούμενης, όχι μόνο λόγω φίλων αλλά και κοινωνίας και εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει προτίμηση στη γλώσσα που χρησιμοποιεί αφού τις θεωρεί ίσες. Από τη μία η ΝΓ λόγω της κώφωσης της και από την άλλη η ομιλούμενη γιατί μεγάλωσε σε κοινωνία ακουόντων. Είναι θετική προς τη χρήση διερμηνείας και της προετοιμασίας της όταν αφορά σοβαρά και σημαντικά ζητήματα. Όσο αφορά τα ζητήματα εκπαίδευσης, έχει αλλάξει σχολείο, λόγω του χαμηλού επιπέδου της Σχολής Κωφών, έτσι ώστε να καταφέρει να έχει τα εφόδια για

την μετέπειτα της σταδιοδρομία. Όσο αφορά την τεχνολογία και τα ΜΚΔ, ακολουθεί την μόδα της κοινωνίας και κάνει ότι κάνουν και τα υπόλοιπα άτομα της ηλικίας της στα μέσα αυτά, μαθαίνει ειδήσεις, συνομιλεί με άτομα κωφά, ακούντες, κύπριους, έλληνες, ξένους. Τέλος, αναφέρεται στην ανησυχία της περί ισότητας των ανθρώπων των δύο κοινωνιών, τόσο στην εκπαίδευση όσο και την κοινωνία. Υποστηρίζει πως για να υπάρξει επικοινωνία, χρειάζεται η γλώσσα, άρα η εκπαίδευση των ατόμων. Αναζητά την ισότητα των δύο κόσμων. Όσο για την αυτοκριτική, έχει επίγνωση των λαθών της αλλά και την έλλειψη δύσκολου και περίπλοκου λεξιλογίου και αυτό πιστεύει δεν μπορεί να διορθωθεί λόγω του ‘προβλήματος’ της. Τέλος, αν και έχουμε να κάνουμε με ένα εντελώς κωφό άτομο, με προγόνους και απογόνους κωφούς, παρόλα αυτά ξέρει να χειρίζεται τόσο την ελληνική ομιλούμενη όσο και την αγγλική ομιλούμενη γλώσσα πολύ καλά, παρόλο που δεν χρησιμοποιεί ιδιαίτερα τον τονισμό και τα σημεία στίξης³¹. Ίσως αυτό γίνεται λόγω του ότι της αρέσει να περιτριγυρίζεται και από κωφούς και από ακούντες, αλλά και ταυτόχρονα θέλει να χρησιμοποιεί τόσο την ομιλούμενη όσο και τη ΝΓ, αφού πιστεύει καθώς προαναφέραμε στη σημαντικότητα όλων των γλωσσών. Όσο αφορά τις γλωσσικές της επιλογές, αν και θα ‘έπρεπε να είχε τα περισσότερα συντακτικά και γραμματικά ‘λάθη’ λόγω της πλήρης κώφωσης της από πολύ μικρή ηλικία, εντούτοις λόγω των εμπειριών και των επιλογών της φαίνεται πως στο μόνο που είναι λιγότερο ‘καλή είναι σημασιολογικά. Παρόλα αυτά, είναι σχετικά ορθή όσο αφορά τη βασική γραμματική και σύνταξη αν και υπάρχει συνήθης απουσία τονισμού και περίπλοκου λεξιλογίου.

Από την άλλη ο Ανδρέας είναι ένας εκ γενετής, προγλωσσικά, βαρήκοος άνδρας 24 ετών, που θεωρεί την ομιλούμενη ως πρώτη του γλώσσα. Όσο αφορά τις γλωσσικές του επιλογές, ο Ανδρέας χρησιμοποιεί στην καθημερινότητα του τόσο τη ΝΓ λόγω των κωφών φίλων του, όσο και την ομιλία λόγω οικογένειας ακούντων, φίλων, κοινωνίας και εκπαίδευσης. Ως γλώσσα προτίμησής του αναφέρει την ομιλούμενη, αν και θεωρεί τη ΝΓ πολύ σημαντική για τον ίδιο και την κοινωνία γενικότερα. Παρόλο που αναφέρεται σε μία σχετικά ανοικτή κοινωνία που αποδέχεται το διαφορετικό, εντούτοις ο ομολογεί πως έχει δεχτεί ρατσισμό. Σε κάποια σημεία της συνέντευξης δείχνει να μην κατανοεί τις ερωτήσεις. Με την αλλαγή και απλοποίηση του λεξιλογίου φαίνεται να τις αντιλαμβάνεται και να τις σχολιάζει. Καθημερινή χρήση ομιλούμενης, όχι μόνο

³¹Πράγμα που το κάνουν και πολλοί ακούντες. Άρα στην παρούσα μελέτη δεν θα θεωρηθούν ως «λάθη» αλλά ως αμέλεια (ή καλύτερα παρεκκλίσεις).

λόγω οικογένειας και φίλων αλλά και κοινωνίας, παρόλα αυτά θεωρεί την κοινωνία δίκαιη προς τους κωφούς. Ο ίδιος λέει όχι στη διερμηνεία, και έχει αλλάξει σχολείο, λόγω του χαμηλού επιπέδου της Σχολής Κωφών, αλλά ταυτοχρόνως για να ενταχτεί πιο εύκολα στην κοινωνία των ακουόντων. Όσο αφορά την τεχνολογία και τα ΜΚΔ, ακολουθεί την νόρμα και κάνει ότι κάνουν και τα υπόλοιπα άτομα της ηλικίας του στα μέσα αυτά, μαθαίνει ειδήσεις, συνομιλεί με άτομα κωφά, ακούντες, κύπριους, έλληνες, ξένους. Τέλος, αναφέρεται στο παράπονο του που έχει από την κοινωνία και το σεβασμό της προς τα κωφά άτομα. Αναζητεί την ισότητα των δύο κόσμων, και αυτό ο ίδιος αναφέρει πως μπορεί να επιτευχθεί με την γνώση και την εκπαίδευση. Όσο για την αυτοκριτική, έχει εν μέρη επίγνωση των λαθών του και αυτό πιστεύει δεν μπορεί να διορθωθεί λόγω του 'προβλήματος' του, όπως ο ίδιος το αποκαλεί. Όσο αφορά τη γραφή του, ως προγλωσσικά βαρήκοο άτομο, είναι περίπου όπως θα τον περίμενε³² κανείς. Αν και έχει κατακτήσει την μητρική του γλώσσα, την ομιλουμένη, τόσο συντακτικά όσο και γραμματικά, παρόλα αυτά υπάρχουν ελάχιστες «παρεκκλίσεις». Αν και ο γραπτός του λόγος είναι σχεδόν αλάνθαστος, παρόλα αυτά δεν μπορεί κανείς να πει το ίδιο και για τον προφορικό του λόγο. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει επειδή δεν μπορεί να προφέρει κάποια σύμφωνα, αφού ο ίδιος δεν μπορεί να τα ακούσει, αν και γνωρίζει πως υπάρχουν. Ο Ανδρέας μπορούμε να πούμε πως βρίσκεται πολύ κοντά στην 'εικόνα'³³ ενός ακούντα και ταυτόχρονα σε αυτό που θα περιμέναμε όσο αφορά τόσο τον ίδιο όσο και τις γλωσσικές του επιλογές ως ένας προγλωσσικά βαρήκοος με αρκετές εμπειρίες με ακούντες..

Παίρνοντας τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της μελέτης, πιο αναλυτικά, από τα αυτούσια τους κείμενα, έχει παρατηρηθεί πως η Ραφαέλα γράφει κυρίως στην ελληνική γλώσσα και κάποιες φορές χρησιμοποιεί είτε μία αγγλική λέξη είτε μία αγγλική φράση στο ελληνικό της κείμενό. Ο Ανδρέας, γράφει κυρίως ελληνικά αν και θα χρησιμοποιήσει και την greeklish γραφή. Θα χρησιμοποιήσει όμως και μεμονωμένα κάποιες αγγλικές λέξεις ή φράσεις των 2-3 λέξεων. Η Μαρίνα από την άλλη, χρησιμοποιεί τόσο την ελληνική και τα greeklish όσο και την αγγλική γλώσσα σε σχεδόν ισάξιο βαθμό. Πιο γενικά, και οι τρεις μας συμμετέχουσες/οντες θα χρησιμοποιήσουν την ελληνική ως κύρια τους γραπτή γλώσσα, και κάποιες φορές την

³²Αν υποθέσουμε πως ένα κωφό άτομο θα έχει πολλές παρεκκλίσεις σε γραμματική σε σύνταξη, ένα μεταγλωσσικά βαρήκοο άτομο όχι τόσες πολλές παρεκκλίσεις, τότε ένα προγλωσσικά βαρήκοο άτομο;

³³Σε ομιλία και γραφή.

αγγλική. Τα greeklish όμως φαίνεται να τους μπερδεύουν λόγω της έλλειψης ικανοποιητικής ακοής, πράγμα που μας αναφέρει και η Ραφαέλα στην συνέντευξή της, γι' αυτό και προτιμούν να τα αποφεύγουν. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί τα greeklish είναι σχεδόν μία φωνητική γραφή και έχει να κάνει με τη 'φωνή' του κάθε γράμματος.

Και οι τρεις μας συμμετέχουσες/οντες μας φαίνεται να κατέχουν σε πολύ καλό βαθμό την ορθογραφία της ελληνικής γλώσσας. Δεν μπορεί να υποστηριχτεί η θεωρία του ότι χρησιμοποιούν autocorrect, αφού υπάρχει εμφανής απουσία τονισμού και στους τρεις, πράγμα λογικό εφόσον ο τονισμός είναι κάτι που ακούει το αυτί.

Όσο αφορά τη σύνταξη και γραμματική των συμμετεχουσών/όντων, από τη μία βλέπουμε κείμενα τους τα οποία είναι αλάνθαστα (εξαιρώντας τον τονισμό) ιδιαίτερα στην Μαρίνα αλλά και στον Άρη, και από την άλλη υπάρχουν και τα κείμενα τους που δεν βγάζουν νόημα. Αυτό παρατηρείται κυρίως στην Ραφαέλα. Η Ραφαέλα είναι το μόνο άτομο από τις/τους συμμετέχουσες/οντες μας το οποίο έχει αναρτήσει κείμενα τα οποία δεν υπάρχει ούτε δομή ούτε νόημα (κείμενο 2). Στα περισσότερα κείμενα της υπάρχει απουσία του ρήματος, του αντικειμένου, ακόμη και των επιρρημάτων. Η Μαρίνα από την άλλη έχει την πιο ορθή σύνταξη και από τους τρεις. Οι παρεκκλίσεις της είναι κυρίως στις πτώσεις, στις κλίσεις και τη σημασιολογία. Ο Ανδρέας παρεκκλίνει κυρίως στη χρήση άρθρων, σε κάποιες πτώσεις αλλά και στις αντωνυμίες. Γενικότερα, στα κείμενα τους άλλοτε λείπει το ρήμα, είτε κύριο είτε βοηθητικό, τα άρθρα και κάποια αντωνυμία, ή επίρρημα. Τις πλείστες φορές το άρθρο δεν συνάδει σε χρόνο και αριθμό με το ουσιαστικό. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω του ότι στην σύνταξη της ΝΓ δεν υπάρχουν ούτε άρθρα αλλά ούτε και πτώσεις. Οι προτάσεις τους είναι λιτές, έτσι ώστε να βγάζουν νόημα με όσα λιγότερα νοήματα-λέξεις γίνεται, λόγω του ότι η κίνηση του χεριού δεν είναι τόσο γρήγορη όσο η γλώσσα και η ομιλούμενη.

Άρα δεν μπορεί κάποιος να μιλά για παρεκκλίσεις ή για λάθη, αφού τα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, είναι φανερό πως ακολουθούν τη γραμματική, τη σύνταξη, αλλά και γενικότερα τους κανόνες της νοηματικής γλώσσας, ως '-στην περίπτωσή τους- προφορικής.

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός πως παρατηρώντας και γενικότερα, όχι μόνο το δείγμα που πήραμε, τόσο οι συμμετέχουσες/οντες μας όσο και γενικότερα τα κωφά άτομα δεν συζητούν ιδιαίτερα, ούτε και τονίζουν την κώφωση και το θέμα της κώφωσης τους, στα κείμενα τους στα ΜΚΔ. Δεν δείχνουν τη διαφορετικότητά τους,

ούτε και την τονίζουν. Τα κείμενα τους έχουν απλά καθημερινά θέματα της επικαιρότητας αλλά και άλλα θέματα τα οποία τους απασχολούν.

Αν και είναι κωφοί, προσπαθούν να μάθουν την φυσική ομιλία και ταυτοχρόνως και την ‘ορθή’ γραφή όσο δύσκολο και αν είναι, κυρίως λόγω του ότι είναι ‘αναγκασμένοι’ αφού ζουν σε κοινωνία ακουόντων. Οπουδήποτε και αν βρεθούν, από μία απλή καφετέρια μέχρι ένα υπουργείο, είναι κάτι που θα χρειαστούν, αφού καθώς οι ίδιοι αναφέρουν δεν μπορούν να επικοινωνήσουν διαφορετικά. Η έλλειψη γνώσης από τους ακούντες, τόσο για τα κωφά και βαρήκοα άτομα, όσο και για τη γλώσσα και τρόπους επικοινωνίας των κωφών ατόμων, δυστυχώς από τη μία οδηγούν τους ακούντες στο συμπέρασμα πως οι κωφοί δεν ακούν, άρα δεν μιλούν, δεν μαθαίνουν, άρα είναι άτομα μη συνεννοήσιμα και από την άλλη έχουν οδηγήσει τα κωφά άτομα στη δημιουργία κοινοτήτων πρακτικής και μιας κλειστής κοινότητας. Έχουμε να κάνουμε καθαρά με κοινότητες πρακτικής, αφού καθώς προαναφέρθηκε και παραπάνω στο κεφάλαιο Θεωρητικό Πλαίσιο στην υποενότητα της Κοινότητας Πρακτικής, το όλο θέμα της κώφωσης αλλά και της επικοινωνίας -που στην περίπτωσή τους, κύρια τους γλώσσα, αλλά και πολλές φορές μητρική, είναι η νοηματική γλώσσα, τους ενώνει και τους κάνει να έρχονται ο ένας κοντά στον άλλο³⁴.

Γενικά, οι συμμετέχουσες/οντες μας, αν και ελάχιστα, αντιμετωπίζουν κάποιες δυσκολίες στο γραπτό λόγο, τόσο στη γραφή όσο και την κατανόησή του. Σύμφωνα με διάφορες έρευνες³⁵, τα προβλήματα των κωφών παιδιών στη γραφή οφείλονται στην απώλεια ακοής, καθώς δεν έχουν κατακτήσει και εσωτερικεύσει τους κανόνες της ομιλούμενης γλώσσας³⁶ και, επομένως, δεν επωφελούνται από την αμοιβαία σχέση προφορικού-γραπτού λόγου (Mooges, 1996 στο Λαμπροπούλου, 2005:135). Αυτό συμβαίνει λόγω του ότι η ομιλούμενη γλώσσα δεν είναι ο πρώτη/μητρική τους γλώσσα, αλλά η δεύτερη/ξένη. Τα ‘λάθη’ και οι ‘παρεκκλίσεις’ που κάνει λοιπόν ο καθένας θα έλεγε (αν δεν γνώριζε πως είναι Κωφός) πως μιλάμε για ένα άτομο που κατακτά τη γλώσσα αυτή και πως δεν είναι φυσικός ομιλητής της.

Μπορεί πολλοί να θεωρούν πως τα κωφά άτομα δεν έχουν κατακτήσει τον εγγραμματοισμό όπως τους ακούντες και ταυτοχρόνως ορθώς να θεωρούνται μη

³⁴Αποστασιοποίηση και των δύο ‘ομάδων’.

³⁵Βλ. περισσότερα Λαμπροπούλου (2005:135).

³⁶Σημείων και σημεινόμενο. Για περισσότερα. Βλ. Halliday, M.K. & Martin, J.R. (2004) Η γλώσσα της επιστήμης. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 61-108 (Κεφάλαιο 2)

φυσικοί ομιλητές της ομιλούμενης, στην περίπτωση μας της κυπριακής γλωσσικής ποικιλίας, παρόλα αυτά οι ίδιοι θεωρούν τους εαυτούς τους το ίδιο με τους ακούοντες και το ίδιο θα έπρεπε να κάνουμε και εμείς. Ίσως τελικά να μην φταίνε οι ίδιοι για τα ‘λάθη’ που κάνουν στην γραφή και την ομιλία, αλλά κατά κάποιο τρόπο οι ακούοντες, αφού εν τέλει οι ακούοντες είναι εκείνοι που δεν τους ‘επιτρέπουν’ να έρθουν σε επαφή με τους ίδιους (η εντριβή με την ομιλούμενη θα έφερνε πιθανότατα τα επιθυμητά αποτελέσματα), έτσι ώστε να μάθουν στην τελική, την ορθή σύνταξη και γραμματική.

Φυσικά όλα αυτά είναι η μία όψη του νομίσματος. Ίσως από την άλλη να μην πρέπει να μιλάμε για δεύτερη/ξένη γλώσσα, ή για φυσικούς ομιλητές. Ίσως να μην μιλάμε για «παρεκκλίσεις» και για «λάθη» αλλά για επιρροές της προφορικότητας, στην περίπτωση μας όχι μία ομιλούμενη γλώσσα, αλλά για μία οπτικό-κινησιακή γλώσσα, η οποία είναι εξίσου «πλήρης», όπως και οι υπόλοιπες ομιλούμενες γλώσσες, αφού η ίδια ακολουθεί τους δικούς της γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Καθώς προαναφέρθηκε προηγουμένως, «Μπορεί κανείς να πει πως πρόκειται για ένα αυτόνομο γλωσσικό σύστημα που μπορεί να μελετηθεί και να αναλυθεί όπως και κάθε άλλη φυσική γλώσσα (Φραγκιουδάκη, 2011:13).»

Ίσως τελικά το ζήτημα της γλώσσας είναι πραγματικά ένα τόσο μεγάλο κίνητρο στην ανάπτυξη κοινότητας πρακτικής για τους κωφούς. Πλέον έχουν γίνει, άθελά τους, μία κοινότητα κλειστή, όπως δηλώνουν και οι ίδιοι, πράγμα φανερό, αφού παραδέχονται πως θα προτιμήσουν να αλληλεπιδράσουν με κάποιον τον ίδιο με αυτούς παρά με κάποιο διαφορετικό³⁷. Στα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, μπορεί να διαφανεί η επίδραση της νοηματικής γλώσσας στα δομικά χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, και αυτό επιβεβαιώνεται τόσο από τα δεδομένα των screenshots, όσο και από τις στάσεις των ίδιων των συμμετεχουσών/όντων ως προς τη νοηματική, την ομιλία, αλλά και προς τα ίδια τα άτομα, κωφούς και ακούοντες³⁸.

Κάποια από τα αποτελέσματά μας είναι επίσης ενδιαφέροντα διότι, παρά το γεγονός ότι αυτά που λένε, αυτά που εφαρμόζουν, είναι εντελώς διαφορετικά, αφού αν πάρουμε ως παράδειγμα τον Άρη, από την μία επέμενε σθεναρά πως η επικοινωνία του με τους ακούοντες είναι πολύ καλή και δεν χρήζει ενίσχυσης, ενώ ταυτόχρονα μέσω των

³⁷Θα βγούνε, θα μιλήσουνε, θα ρωτήσουνε, θα παντρευτούνε κάποιο κωφό ή βαρήκοο και όχι κάποιο ακούοντα, αφού ο ακούοντας σύμφωνα με τους ίδιους δεν θα τους καταλάβει.

³⁸Αυτά τα είδαμε στις συνεντεύξεις που έδωσαν.

απαντήσεών του σε αυτές τις απλές και λιτές απαντήσεις, έδειχναν ακριβώς το αντίθετο. Ότι μπερδεύεται πολύ εύκολα σε πολύ απλές ερωτήσεις. Αναμφίβολα έχουμε να κάνουμε με ένα, σύμφωνα με τα δεδομένα και τα πρότυπα των ακουόντων, μη εγγράμματο άτομο, παρόλης της μόρφωσης που έχει αποκτήσει. Άρα, δεν έχουμε παρά να συμφωνήσουμε με την Φωτιάδου (2007) αφού αναφέρει πως οποιαδήποτε μειονεξία του ατόμου στην αίσθηση αυτή αποτελεί μια κατάσταση χρόνια, με σημαντικές επιπτώσεις στον τομέα της αντίληψης, της κατανόησης και της έκφρασης του προφορικού λόγου, της συμπεριφοράς σε προσωπικό και διαπροσωπικό επίπεδο, της κοινωνικής και κινητικής ανάπτυξης (Ντίνα, 2015).

Ο λόγος τους, τις πλείστες περιπτώσεις είναι απλός και λιτός, πράγμα που παραπέμπει σε επιρροή της νοηματικής γλώσσας. Το ίδιο συμβαίνει και με το λεξιλόγιο τους. Τόσο από τις δημοσιεύσεις, και τις ιστορίες (history) τους στα ΜΚΔ, όσο και από τα θέματα που τέθηκαν στις συνεντεύξεις περί προσωπικής ανατροφοδότησης, φαίνεται πως έχουν ένα περιορισμένο, συγκεκριμένο και «φτωχό» λεξιλόγιο³⁹ όπως έχει διαφανεί και από το θεωρητικό κομμάτι⁴⁰. Αυτό φάνηκε παράλληλα και την ώρα που διεξάγονταν οι συνεντεύξεις. Σε πάνω από μία ερωτήσεις, η/ο κάθε μια/έναν από τις/τους συμμετέχουσες/οντες με σταμάτησε αρκετές φορές γιατί δεν καταλάβαινε την ερώτηση και ζητούσε να ξαναγίνει, ιδιαίτερα στις βιντεοσκοπήσεις. Άρα οφείλουμε να συμφωνήσουμε με τη Λαμπροπούλου (2005:136) πως, «...πολλές φορές έχουν δυσκολίες στην κατανόηση λεξιλογίου, ιδιαίτερα όταν αυτό είναι άγνωστο...Το λεξιλόγιο τους, είναι περιορισμένο και συγκεκριμένο και πολλές φορές έχουν δυσκολίες στην κατανόηση λεξιλογίου, ιδιαίτερα όταν αυτό είναι άγνωστο». Η ίδια συνεχίζει: «Στα κείμενά τους χρησιμοποιούν κυρίως ουσιαστικά και ρήματα, ενώ σε μικρότερο βαθμό επίθετα, οριστικά άρθρα, επιρρήματα, κτλ.»⁴¹(2005:136). Αναμφίβολα η έρευνα αυτή επιβεβαιώνει την Λαμπροπούλου.

Τέλος, σχεδόν σε όλες τις απαντήσεις που έδινε για παράδειγμα ο Ανδρέας, όταν διάβαζα την απάντησή του, με ρωτούσε στην νοηματική αν καταλάβαινα. Αυτό δείχνει πως αν και δεν το παραδέχεται, κατά βάθος και ο ίδιος νοιώθει πως δεν υπάρχει πλήρης

³⁹Το λένε και οι ίδιοι στις συνεντεύξεις τους (βλ. Συνέντευξη κωφής).

⁴⁰ Βλ. Λαμπροπούλου, 2005 στην παρούσα μελέτη 2.7. Εκπαίδευση και Κωφά άτομα σελ. 32.

⁴¹Βλ. περισσότερα Λαμπροπούλου (2005:136).

συνεννόηση και κατανόηση και από τις δύο πλευρές, αν όχι πάντα, τότε στις περισσότερες περιπτώσεις.

Έτσι, μπορούμε να πούμε πως τα ΜΚΔ θέλοντας και μη έχουν δημιουργήσει μία νέα πραγματικότητα, μια νέα γλώσσα που από τη μία είναι γραπτή και από την άλλη κυριαρχείται από στοιχεία της προφορικότητας. Οι κωφοί στο μόνο που διαφέρουν από τους ακούντες, είναι πως η δική της προφορικότητα είναι η ΝΓ, η οποία και ο λόγος που διαφέρει ο γραπτός τους λόγος τόσο πολύ είναι εξαιτίας του ότι η ΝΓ έχει πολύ διαφορετικούς κανόνες από τη δική μας προφορικότητα. Αναμφίβολα ο γραπτός μας λόγος σε πολλές περιστάσεις μοιάζει με τον προφορικό, και γι' αυτό δημιουργείται μία νέα γλώσσα στα ΜΚΔ που μοιάζει με αυτή που θα δούμε και που θα διαβάσουμε στην καθημερινότητά μας είτε αυτό είναι εφημερίδα είτε ένα βιβλίο είτε ακόμη και μία διαφήμιση. Από την άλλη η ΝΓ έχει πολύ διαφορετικούς κανόνες, πράγμα που μας ξενίζει.

Κάθε γλώσσα είναι τόσο διαφορετική μα συνάμα τόσο ίδια με την άλλη. Όλες οι γλώσσες έχουν γραμματική, σύνταξη, παρόν, παρελθόν, μέλλον, όλες θεωρούνται πλούσιες και ολοκληρωμένες. Χωρίς αυτές δεν θα υπήρχαν οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, αφού δεν θα υπήρχε η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση. Οι συμμετέχουσες/χοντες υποστηρίζουν πως, και οι δύο γλώσσες (ομιλούμενη και ΝΓ) είναι σημαντικές για μια πλήρη ολοκληρωμένη επικοινωνία στην κοινότητα των Κωφών, και συγκεκριμένα καθώς προσδιορίστηκε στην παρούσα μελέτη, κοινότητα πρακτικής. Ταυτόχρονα, και οι δύο γλώσσες είναι σημαντικές και για την κοινωνία των ακούντων, αφού μόνο με μία συνεργασία τόσο των γλωσσών όσο και των ανθρώπων, θα μπορέσουν οι δύο 'κόσμοι' να έρθουν πιο κοντά έτσι ώστε να έχουμε μία ενωμένη κοινωνία χωρίς διαφοροποίηση, ρατσισμό και bullying, και συνάμα με τις κατάλληλες αλλαγές, εκτός από μία καλύτερη κοινωνία, ένα καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο θα μπορεί να υποστηρίξει άτομα με συγκεκριμένου είδους 'προβλήματα' όπως είναι στην περίπτωσή μας τα κωφά άτομα.

Συνολικά, η παρούσα μεταπτυχιακή μελέτη απαιτεί περισσότερη έρευνα προκειμένου να καθοριστεί στις γλωσσικές επιλογές των συμμετεχουσών/όντων έπαιξε ρόλο το σχολείο το οποίο φοίτησε ο κάθε ένας από τους συμμετέχουσες/χοντες αλλά και η διαχείριση από τους αρμόδιους. Ίσως με ειδικά προγράμματα που θα εφαρμόζονταν στην κάθε περίπτωση να βοηθούσαν το άτομο να διδαχτεί από τη μία την γλώσσα

καθώς αρμόζει και από την άλλη τοποθετώντας τους με άλλους ακούοντες, δίνοντας τους την ευκαιρία να μάθουν μέσα από αυτούς και ταυτόχρονα να γίνεται μία παράλληλη αλληλεπίδραση με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας. Δεν θα θεωρούσαμε πως ένας κωφός δεν μπορεί να μάθει και δεν μπορεί να εγγραμματιστεί, αλλά θα λέγαμε πως με την κατάλληλη εκπαίδευση θα είχε τις ίδιες γραμματικές και συντακτικές δομές όπως κάθε ομιλητής.

Παράλληλα, θα μπορούσε να γίνει μία έρευνα με συνεντεύξεις ακουόντων όσο αφορά τους κωφούς με θέματα παρόμοια με αυτά που έγιναν στους κωφούς, από την σκοπιά των ακουόντων ως κύριο ερώτημα αν θα ήταν πρόθυμοι να αλληλοεπιδράσουν με κωφούς και γιατί. Ίσως σε μεταγενέστερο επίπεδο να παίρναμε συνεντεύξεις από τον στενό τους οικογενειακό και φιλικό κύκλο αλλά και από την διερμηνέα τους.

Περαιτέρω έρευνες θα πρέπει να διερευνήσουν σε μεταγενέστερο στάδιο τα ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα μελέτη, όπως η επίδραση της νοηματικής γλώσσας ως προς τον γραπτό λόγο, αλλά και οι στάσεις ως προς την νοηματική και την ομιλία όχι μόνο από κωφούς (διαφορετικών ηλικιών), αλλά και από ακούοντες.

Μία καλή έρευνα θα ήταν να εφαρμόσουμε και κάποιες από τις προτάσεις, όπως το να βοηθήσουμε στην αλληλεπίδραση κωφών – ακουόντων σε μία χρόνια βάση, έτσι ώστε από τη μία να διαφανεί αν οι γλωσσικές επιλογές των κωφών διαφοροποιούνται με την αλληλεπίδραση τους με ακούοντες, και αν σιγά σιγά η κοινωνία τους αρχίζει σιγά σιγά να φεύγει από τα πλαίσια της κοινότητας πρακτικής και ακολουθεί πλέον την ευρύτερη κοινωνία.

Η παρούσα μελέτη έχει εξετάσει της γλωσσικές επιλογές των κωφών και βαρήκοων ατόμων στην επικοινωνία τους τόσο με άλλα κωφά και βαρήκοα άτομα, όσο και με ακούοντες, στο πλαίσιο των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Έχει στη συνέχεια διερευνήσει, μέσω συνεντεύξεων που έχουν διεκπεραιωθεί, τις στάσεις αλλά και τις απόψεις των κωφών αφενός ως προς την ευρύτερη κοινωνία των ακουόντων αλλά και την κοινότητα των Κωφών και αφετέρου τα ζητήματα επικοινωνίας μεταξύ των δύο αυτών 'κόσμων', το ρόλο της εκπαίδευσης αλλά και τη δύναμη της ταυτότητας. Οι διάφορες παρεκκλίσεις που έχουν λάβει χώρα στις γλωσσικές τους επιλογές, έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα πως η γραφή τους εμπεριέχει στοιχεία προφορικότητας της

δικής τους ομιλούμενης, της νοηματικής γλώσσας. Από την άλλη, οι συνεντεύξεις έχουν δείξει πως η ταυτότητα που δημιουργείται από την οικογένεια, τους φίλους αλλά και την εκπαίδευση ενός ατόμου παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην τροπή που θα πάρει κανείς στην μετέπειτα ακαδημαϊκή του πορεία αλλά και τις απόψεις τις οποίες αποκτά τόσο για την κοινωνία όσο για την εκπαίδευση. Τέλος, τα ευρήματα της μελέτης αυτής ευελπιστώ στο ότι θα επιφέρουν σημαντικές θεωρητικές και κοινωνικές συνέπειες, ενώ παρέχουν χρήσιμες κατευθύνσεις για μελλοντικές έρευνες.

Η κώφωση είναι μια χρόνια κατάσταση, οι επιπτώσεις της οποίας είναι εμφανείς σε επίπεδο αντίληψης, κατανόησης και έκφρασης του προφορικού λόγου, αλλά και του ελέγχου της ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, ενώ λόγω της σοβαρής έκπτωσης της ακοής πλήττονται και άλλες βασικές λειτουργίες, όπως η ισορροπία, αλλά και η γενικότερη κινητική ανάπτυξη (Φωτιάδου & Σιδηροπούλου, 2005 στο Ντίνα, 2015).

*«Το μεγαλύτερο πρόβλημα στην
επικοινωνία μας είναι ότι δεν
ακούμε για να καταλάβουμε.
Ακούμε για να απαντήσουμε.»*

Ανώνυμος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόφωνη:

Ανδρικοπούλου, Γ. Ε. 2015. *Η Σύνθεση και τα Σύνθετα Νοήματα στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών. Σχολή Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Αρχάκης, Α., Τσάκωνα, Β., & Μοσχονάς, Σ. Α. (2011). *Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση*. Εκδόσεις Πατάκη.

Baynham, M. (2002). *Πρακτικές Γραμματισμού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Βλέτση, Ε. 2008. *Η γραμματικοποίηση του παρελθοντικού χρόνου και της ρηματικής όψης στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα*. Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλολογίας-Τομέας Γλωσσολογίας

Γαλάνης, Π. (2018). Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα Θεματική ανάλυση. *Archives of Hellenic Medicine/ArheiaEllenikesIatrikes*, 35(3).

Δημητρακοπούλου, Α. (2000). Εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω Internet: Για μια ουσιαστικότερη μαθησιακή αξιοποίηση. *Διγλωσσία και Μάθηση στο Διαδίκτυο. Τετράδια Εργασίας Ρόδου*.

Ισαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση. *Athens: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Available online: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826> (accessed on 4 December 2017)*.

Holton, D., Mackridge, P. & Φιλίππáκη-Warburton, E. 1999. *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας*. Μτφρ. Β. Σπυρόπουλος. Αθήνα: Πατάκης

Κασβίκη, Π. Μ. (2017). Η σειρά προτασιακών όρων στην ελληνική νοηματική γλώσσα.

Καχριμάνη, Δ. (2014). *Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την προβολή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των ελληνικών τραπεζών* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς).

Κούρτης Γ. (2012). Facebook: Αίτημα Φιλίας. Θα Επιβεβαιώσετε; Γενικό Λύκειο Δεμενικών.

Κουτσογιαννοπούλου, Ν. (2013). *Τα νέα μέσα ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης (Social Media) και η σχέση τους με την καταναλωτική συμπεριφορά* (Doctoral dissertation).

Κουτσουράκη, Σ., (2006). *Γραμματισμός & Πρώιμη Ανάγνωση. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ταξιδευτής.

Κώδικας δεοντολογίας στην έρευνα (2010). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειον Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Επιτροπή Ερευνών (2^η Έκδοση).

Λαμπροπούλου, Β., (2005). *Η ένταξη και η συμμετοχή των κωφών/βαρήκοων μαθητών σε σχολεία με ακούοντες μαθητές: οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.

Λασκαράτου, Χ. & Γεωργιαφέντης Μ. 2006. «Βασικά χαρακτηριστικά της σειράς των προτασιακών όρων στην ελληνική και την τουρκική». Στο Σ. Μοσχονάς (εκδ.), *Η σύνταξη στη μάθηση και στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης. 11-61.

Λιόλιου, Μ. (2003). *Ο επικοινωνιακός χαρακτήρας της γλώσσας ως καθοριστικός παράγοντας της ανάπτυξης του γραμματισμού στην προσχολική ηλικία* (Bachelor's thesis).

Μαρκοπούλου, Μ. (2013). *Η αποτελεσματικότητα της επιμόρφωσης των δασκάλων ως προς την εφαρμογή των αρχών της παιδαγωγικής του γραμματισμού με βάση τα κειμενικά είδη στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στο δημοτικό σχολείο* (Doctoral dissertation).

Μαυρέας, Δ. 2011. *Γλωσσικός Σχεδιασμός: η περίπτωση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (ΕΝΓ)*. Διδακτορική Διατριβή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Φιλολογίας. Τομέας Γλωσσολογίας. <http://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/24680> (τελευταία πρόσβαση: 07.07.2014)

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικογραφίας.

Ντίνα, Α. (2015). *Μία μετα-ανάλυση επιστημονικών άρθρων σε σχέση με την κώφωση ως μορφή διγλωσσίας: ζητήματα κουλτούρας και γραμματισμού*. (Doctoral dissertation).

Μπουσκάλια, Λ., (1993). *Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και οι Γονείς τους*. Αθήνα: Γλάρος.

Νεοελληνική Γραμματική. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, 2007.

Νταλούκα, Ε. (2011). *Αντιλήψεις των παιδιών προσχολικής ηλικίας για την ανάγνωση* (Bachelor's thesis).

Παπαναστασίου, Ε., & Θηβαίου, Ι. Μ. (2012). *Τοποθετημένη μάθηση και κοινότητες πρακτικής εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση* (Doctoral dissertation).

Παπασπύρου, Χ. 1998. *ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπούλια-Τζελέπη, Π. (2001). *Ανάδυση του γραμματισμού*. Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα.

Ρεπούση, Μαρία & Χαρά Ανδρεάδου (επιμ.), *Προφορικές Ιστορίες. ένας οδηγός προφορικής ιστορίας για την Εκπαίδευση και την Κοινότητα*, Χανιά: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων & Α.Π.Θ, 2010.

Σαββέλη, Α. (2017). Η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διδακτική της λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση.

Σόφου, Γ., & Ζάγγα, Κ. (2018). Μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Σταματάκος, Ι. (1971). *Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Βιβλιοπρομηθευτική.

Στάμου, Α. (2012). Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας. *Γλωσσολογία*, 20(IKKEART-2018-1219), 19-38.

Νικολούδης, Δ. (2010). *Κριτική παιδαγωγική και γραμματισμός*. (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Παιδαγωγική. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης).

Στέφου, Η., & Σμπήλια, Ρ. (2014). Η χρήση των Greeklish στην καθημερινότητα.

Συντακτικό της Νέας Ελληνικής. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, 2010.

Τατσιοπούλου, Τ. (2017). *Διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της συστηματικής αλληλεπιδραστικής διδασκαλίας γραφής στη βελτίωση του γραπτού λόγου των κωφών και βαρήκοων μαθητών*. (Doctoral dissertation).

Τροκάλλη, Α. (2014). Η διδασκαλία της πολυτροπικότητας στο εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Doctoral dissertation).

Τσιαντούλα, Σ. Β. (2010). *Οι εφαρμογές του διαδικτύου στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας* (No. GRI-2010-4801). Aristotle University of Thessaloniki.

Φραγκιουδάκη, Α., Fragioudaki, Α., Fragioudaki, Μ. Ε., & Φραγκιουδάκη, Μ. Ε. (2011). Νοηματική γλώσσα: οπτική αναγνώριση και δημιουργία-σύνθεση.

Φυτράκης, Τ. (1992). *Ελληνικό Λεξικό. Ορθογραφικό, Ερμηνευτικό, Ετυμολογικό, Συνωνύμων, Αντιθέτων, Κύριων ονομάτων*. Αθήνα: Αρμονία ΑΕ.

Φωτιάδης, Δ., Φωτιάδου, Ε., & Σιδηροπούλου, Μ. (2005). Φυσική αγωγή σε παιδιά με σοβαρή απώλεια ακοής. *Παιδιατρική Βορείου Ελλάδας*, 17, 348-354.

Χαραλαμπίδης, Α. (επιμ) (2006). *Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση (πέντε μελέτες). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών*.

Χατζησαββίδης, Σ. (2002). Δομή, επικοινωνία, είδη λόγου, και γραμματισμός στα νέα Προγράμματα Σπουδών Γλωσσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο.

Χατζησαββίδης, Σ (2007) «Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική του γραμματισμού: Θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη», *Πρακτικά 6ου πανελληνίου συνεδρίου ΟΜΕΠ, Πάτρα 1-3 Ιουνίου, 2007*, στο <http://users.auth.gr/~sofronis/docs/ergasia116.pdf>

Αγγλόφωνη:

Ahlgren, I., Hyltenstam, K. 1994. *Bilingualism in Deaf Education*. Signum.

Appel, C., & Mullen, T. (2000). Pedagogical considerations for a web-based tandem language learning environment. *Computers & education*, 34(3-4), 291-308.

Chomsky, N. & Lasnik, H. 1993. *The theory of principles and parameters*. In *Syntax: an international handbook of contemporary research*. von Stechow, J. Jacobs.

Valentina, C., & Elena, I. (2020). Classroom communities, language choices and accessibility to discourse: the case of a multi-ethnic/multilingual class of a private school in Cyprus. *International Multilingual Research Journal*, 14(1), 58-75.

Goutsos, D. 1994. "Exploring Discourse Conditions on Word Order Phenomena in Greek." *Journal of Modern Greek Studies* 12: 171-183.

Greenberg, H. J. 1963. *Universals of Language*. London: MIT Press.

Halliday, M.A.K. 1967. Notes on transitivity and theme in English, part ii. *Journal of Linguistics* 3. 199-244. Hatzopoulou, M. 2008. *Acquisi*

Hasan, R. (5). Literacy, everyday talk and society [1996]. *Language and Education: Learning and Teaching in Society-The Collected Works of Ruqaiya Hasan Vol 3. Equinox eBooks Publishing, United Kingdom. p. 169-206 Sep 2011. ISBN 9781904768388. https://www.equinoxpub.com/home/view-chapter/? id= 19502. Date accessed: 22 Aug 2020 doi: 10.1558/equinox.19502. Sep 2011.*

Heath, S. B. (1980). The functions and uses of literacy. *Journal of communication*, 30(1), 123-33.

Heath, S. B. (1983). *Ways with words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge University Press.

Heath, S. B. (1986). *The functions and uses of literacy*, στο De Castell, S., Luke, A., & Egan, K. (Eds.). (1986). *Literacy, society, and schooling: A reader*. Cambridge University Press.

- Hawkins, J. 1983. *Word Order Universals*. San Diego: Academic Press
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1988). Critical thinking through structured controversy. *Educational leadership*, 45(8), 58-64.
- Joseph, J. (2004). *Language and identity: National, ethnic, religious*. Springer.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity*. New York: Cambridge University Press.
- Muller, J. (2000). From Jomtien to Dakar Meeting Basic Learning Needs-of Whom?. *Adult education and development*, 29-56.
- Padden, C. 8: Tom Humphries (1988). *Deaf in America: Voices from a Culture*.
- Parasnis, I. (Ed.). (1996). *Cultural and language diversity and the deaf experience*. Cambridge University Press.
- Philippaki-Warbuton, I. 1985. "Word order in Modern Greek". *Transactions of the Philological Society* 2: 113-143
- Sandler, W., & Lillo-Martin, D. (2006). *Sign language and linguistic universals*. Cambridge University Press.
- Richardson, P. (1998). Literacy, learning and teaching. *Educational review*, 50(2), 115-134.
- Sapountzaki, G. 2005. *Free functional elements of Tense, Aspect, Modality and Agreement as possible auxiliaries in Greek Sign Language*. PhD thesis, University of Bristol.
- Stokoe, W. C. 1978. *Sign Language Structure* (Revised Ed.), Silver Spring, MD: Linstok
- Stokoe, W. & Kuschel R. 1978. *For Sign Language Research*. Linstock Press.
- Tsimpli I. A. 1990. "The clause structure and word order of Modern Greek" *UCL working papers in linguistics*. vol. 2. University Colledge. London,
- Vallduvi, E. 1992. *The Informational Component*. Garland. New York.
- Wenger, E. (1998). Communities of practice: Learning as a social system. *Systems thinker*, 9(5), 2-3.
- Wenger, E. (1999). *Communities of Practice: Stewarding Knowledge*, unpublished manuscript.

Wenger, E. (2001). Communities of Practice. In N. J. Smelser and P. B. Baltes (eds.) International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. New York: Elsevier. pp. 2339-2342.

Ηλεκτρονική:

Μητσικοπούλου, Β. (2005). *Γραμματισμός. Ανακτήθηκε από: <http://www.komvos.edu.gr>, 3.*

Καραλής Θανάση <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1453/CoP.pdf>
(Προσπελάστηκε 11.10.19)

UNESCO <http://portal.unesco.org/education> , 2008 (Προσπελάστηκε 22.05.20)

Βαθμοί των επιθέτων http://gym-palouriotissalef.schools.ac.cy/data/uploads/Yliko/NEA_ELLINIKA/10_04_onwards/vathmoi_epithetwn.pdf
(Προσπελάστηκε 10.03.21)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Στοιχεία	Ραφαέλα	Μαρίνα	Ανδρέας
Φύλο	Θήλυ	Θήλυ	Άρρεν
Ηλικία	24	29	24
Κωφός ή βαρήκοος	Βαρήκοη (πιθανόν εκ γενετής)	Κωφή (εκ γενετής)	Βαρήκοος με κοχλιακό εμφύτευμα (εκ γενετής)
Μητρική γλώσσα	Ελληνοκυπριακή Ποικιλία (ομιλούμενη)	Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα	Ελληνοκυπριακή ποικιλία (ομιλούμενη)
Δεύτερη Γλώσσα	Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα	Ελληνοκυπριακή Ποικιλία	Κυπριακή Νοηματική Γλώσσα
Άλλες Γλώσσες	Διεθνής Νοηματική, ισπανική νοηματική	Αγγλική Νοηματική, διεθνής νοηματική	Αγγλικά, Αλβανικά, Διεθνής Νοηματική Γλώσσα
Γονείς	Ακούοντες	Κωφοί	Ακούοντες
Αδέλφια	Ακούοντες	Κωφοί (παιδιά)	Ακούοντες
Εκπαίδευση	Σχολή Κωφών (ειδική) και Δημόσιο σχολείο	Σχολή Κωφών (ειδική)	Σχολή Κωφών (ειδική) και Δημόσιο σχολείο
Απασχόληση	Σπουδές	Σπουδές	Σπουδές
Κατοχή Πτυχίου Ανώτατης Εκπαίδευσης	OXI	OXI	OXI
Φίλοι	Κωφοί/Βαρήκοοι και Ακούοντες	Κωφοί/Βαρήκοοι και Ακούοντες	Κωφοί/Βαρήκοοι και Ακούοντες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Συνεντεύξεις

Συνέντευξη Ραφαέλας

Δ: Καλησπέρα, ονομάζομαι Δανάη, ήρθα εδώ για να σου κάνω μία συνέντευξη για τα κωφά άτομα, για μια εργασία που κάνω για το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

P: Οκ.

Δ: Πόσο χρονών είσαι;

P: Είμαι 22 ετών.

Δ: Που γεννήθηκες;

P: Γεννήθηκα εδώ στην Κύπρο.

Δ: Μίλα μου λίγο για εσένα.

P: Είμαι φοιτήτρια στο ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο και σπουδάζω γραφικές τέχνες

Δ: Είσαι κωφή ή βαρήκοη;

P: Είμαι βαρήκοη.

Δ: Η οικογένειά σου είναι κωφοί ή ακούοντες;

P: Ολόκληρη η οικογένειά μου είναι ακούοντες.

Δ: Γεννήθηκες κωφή;

P: Αυτό το πράγμα δεν το ξέρω. Δεν ξέρω αν γεννήθηκα έτσι, αλλά έτυχε στο νηπιαγωγείο η δασκάλα μου να φωνάξει το όνομα μου και εγώ δεν είχα γυρίσει και από εκείνη τη μέρα μάθαμε πως είμαι βαρήκοη.

Δ: Πόσο σημαντικό είναι να ξέρει κάποιος ΝΓ;

P: Εδώ στην Κύπρο δεν υπάρχουν ακούοντες που ξέρουν ΝΓ και έτσι δυσκολεύονται να επικοινωνούν με τους κωφούς. Είναι σημαντικό όλοι να μαθαίνουν νοηματική για να μπορούν να επικοινωνούν με τους κωφούς.

Δ: Με ποιους επικοινωνείς στην καθημερινότητά σου;

P: Με τα άτομα της παρέας μου.

Δ: Επικοινωνείς με ακούοντες;

P: Όχι

Δ: Καθόλου;

P: Καθόλου!

Δ: Θα ήθελες να επικοινωνείς με ακούοντες;

P: Όχι.

Δ: Γιατί;

P: Παλιά έκανα παρέα με ακούοντες, αλλά αυτοί μιλούν πολύ γρήγορα και ένοιωθα πως δεν μου έδιναν αρκετό σεβασμό. Άρα για ποιο λόγο να κάνω παρέα με ακούοντες; Γι' αυτό κάνω παρέα μόνο με κωφούς.

Δ: Πως έμαθες νοηματική;

P: Στη αρχή πήγα σε κανονικό σχολείο και μετά όταν πήγα στην Σχολή Κωφών έμαθα τη ΝΓ.

Δ: Γνωρίζεις άλλη νοηματική γλώσσα;

P: Έμαθα τη διεθνής νοηματική, η οποία είναι παρόμοια με τη δική σας διεθνής, την αγγλική, την οποία χρησιμοποιούμε για να μιλούμε με τους κωφούς του εξωτερικού.

Δ: Γνωρίζεις άλλες ομιλούμενες γλώσσες εκτός τα ελληνικά;

P: Όχι

Δ: Ποια είναι η άποψη σου για την κυπριακή και ποια για την ελληνική νοηματική γλώσσα; Παλαιότερα οι κωφοί της Κύπρου δεν ήταν ευχαριστημένοι αν κάποιος διερμηνέας χρησιμοποιούσε την ελληνική νοηματική αντί την κυπριακή.

P: Ναι, αυτό είναι σωστό γιατί εδώ στην Κύπρο πρέπει πάντα και παντού να υπάρχει η κυπριακή νοηματική, αφού εδώ δεν είναι Ελλάδα, είναι η Κύπρος και έτσι πρέπει να είναι η Κυπριακή Νοηματική. Η Ελλάδα είναι άλλη χώρα. Δυστυχώς όμως τώρα έχουμε την ελληνική νοηματική γλώσσα.

Δ: Πως επικοινωνείς με τους φίλους σου;

P: Και τα δύο. Νοηματική και ομιλία.

Δ: Τι προτιμάς εσύ;

P: Παράδειγμα;

Δ: Ομιλία, νοηματική, χειλανάγνωση;

P: Και τα δύο.

Δ: Για ποιο λόγο;

P: Επειδή έχω φίλους που δεν ξέρουν νοηματική και έτσι πρέπει να μιλώ και έχω και φίλους κωφούς που δεν ξέρουν να μιλούν και έτσι πρέπει να χρησιμοποιώ μόνο νοηματική.

Δ: Εσύ η ίδια αισθάνεσαι μέλος στην κοινότητα των κωφών;

P: Μόνη στην κοινότητα των κωφών.

Δ: Ποιοι είναι οι τρόποι επικοινωνίας της κοινότητάς σας;

P: Μιλάμε με κινητό και όταν βρισκόμαστε μιλάμε με νοηματική, δεν υπάρχει άλλος τρόπος επικοινωνίας.

Δ: Υπάρχουν προβλήματα στην επικοινωνία μέσα στην κοινότητα των κωφών;

P: Αυτό είναι μεγάλο ζήτημα. Έχουμε πρόβλημα γιατί όλοι οι κωφοί, μην νομίζεις πως είναι τέλειοι. Υπάρχουν και παρεξηγήσεις. Για παράδειγμα εγώ μπορεί να πω μια πρόταση στη νοηματική και ο άλλος να νομίζει πως μιλώ για άλλο θέμα και αυτό είναι πρόβλημα στην κοινωνία των κωφών.

Δ: Σε δυσκολεύει κάτι;

P: Όχι

Δ: Τίποτα;

P: Τίποτα!

Δ: Έρχεσαι σε επαφή με ακούοντες;

P: Πρόσφατα ναι.

1. Το να είσαι κωφός

Δ: Πως σε αντιμετωπίζει ο κόσμος όταν καταλάβει πως είσαι κωφός;

P: Συνήθως όταν βγαίνουμε έξω, βλέπουν ότι μιλάμε με νοηματική και καταλαβαίνουν ότι είμαστε κωφοί. Επίσης από τα ακουστικά πάλι μας καταλαβαίνουν ότι είμαστε κωφοί.

Δ: Έχεις βιώσει ρατσισμό ή bullying;

P: Και τα δύο

Δ: Υπήρξαν φορές που προσπάθησες να μην δείξεις ότι είσαι κωφός;

P: Όχι

Δ: Πιστεύεις πως χάνεις πολλές ευκαιρίες σε διάφορα θέματα λόγω της κώφωσής σου;

P: Όχι, καθόλου

Δ: Πιστεύεις ότι σε αδικούν λόγω της κώφωσης σου;

P: Όχι

2. Η ζωή σε κοινωνία ακούοντων

Δ: Πως επικοινωνείς με τους ακούοντες;

P: Προφορικά

Δ: Πως είναι η επικοινωνία μαζί τους;

P: Η επικοινωνία με τους ακούοντες είναι παρόμοια με τους κωφούς. Απλά με τους κωφούς είναι με την νοηματική και με τους ακούοντες η ομιλία. Δεν έχει διαφορά.

Δ: Πότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; (στη δουλειά, σπίτι, υπηρεσίες)

P: Γενικά όπου και αν πάω. Σε καφετέριες, σε τράπεζες, έξω, στην κοινωνία των ακούοντων.

Δ: Χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη προετοιμασία όταν ξέρεις ότι θα χρειαστεί διερμηνεία;

P: Ανάλογα με τα πράγματα.

Δ: Υπάρχουν προβλήματα στη διερμηνεία; Αν ναι τι προβλήματα;

P: Ναι. Πολλές φορές όταν πάμε κάπου. Για παράδειγμα θα πάω να δώσω μία συνέντευξη σε ένα κανάλι της τηλεόρασης, εγώ θα πάω να νοηματήσω αλλά ο διερμηνέας δεν θα πει ακριβώς αυτά που θα πω, θα πει τα δικά του και αυτό είναι λάθος. Πρέπει ο διερμηνέας να σεβαστεί αυτά που λέει ο κωφός. Δεν υπάρχει ντροπή.

Δ: Πώς ανταποκρίνονται οι ακούοντες όταν καταλάβουν ότι συνομιλούν με κωφό άτομο με διερμηνέα ή χωρίς;

P: Βλέπουν τον διερμηνέα και όχι τον κωφό.

Δ: Και αυτό είναι παράξενο;

P: Ναι. Για παράδειγμα ένας ακούοντας μπορεί να θέλει να μιλήσει με ένα κωφό και επειδή του μιλάει ο διερμηνέας, ο κωφός τον βλέπει, ο διερμηνέας μπορεί να μου λέει για άλλο θέμα όπως σου είπα πριν ότι ένας διερμηνέας δεν λέει πάντα όλα όσα λέμε εμείς γι' αυτό εγώ προτιμώ ο ακούοντας να έρθει σε μένα να μου μιλήσει. Έχει τρόπους αν θέλει να επικοινωνήσει. Να μου γράψει σε κόλλα ή σε κινητό. Δεν έχει σημασία

3. Επαφή με τη δημόσια εκπαίδευση

Δ: Σε τι σχολείο πήγες;

P: Πήγα σε κανονικό σχολείο και μετά μεταφέρθηκα στη Σχολή Κωφών.

Δ: Γιατί πήγες σε αυτό το σχολείο;

P: Πρώτα στο δημοτικό, πήγα σε κανονικό σχολείο, μαζί με ακούοντες, αλλά στο γυμνάσιο δεν ήμουν με τους ακούοντες. Ήμουν στη στήριξη με άλλα τρία βαρήκοα άτομα, εκτός από τις γραφικές και τη γυμναστική που ήμασταν μαζί με τους ακούοντες. Στο λύκειο επέλεξα να πηγαίνω μαζί με τους ακούοντες επειδή ήθελα να γνωρίσω και να κάνω καινούργιους φίλους. Μετά, μέχρι τη μέση της δευτέρας λυκείου δεν τα πήγαινα καλά με τους βαθμούς γιατί έκανα ότι ήθελα, λογικό, και για αυτό αποφάσισα να πάω στη Σχολή Κωφών.

Δ: Πως ήταν η εμπειρία σου;

P: Στο κανονικό σχολείο η εμπειρία μου ήταν τέλεια λόγω του ότι μαθαίναμε καινούργιες λέξεις δύσκολες αλλά στην Σχολή Κωφών ήταν πιο απλά σαν τα μωρά του νηπιαγωγείου. Εκεί δεν μας έδειχναν δύσκολα πράγματα, τάχα επειδή είμαστε κωφοί και δεν μπορούμε να καταλάβουμε.

Δ: Οι δάσκαλοι διευκόλυναν την επικοινωνία και πώς;

P: Για μένα ήταν δύσκολο όπως είναι λογικό, λόγω του ότι πρώτον συνέχεια μιλούσαν γρήγορα και δεν καταλάβαινα και δεύτερον όταν γυρίζαν πλάτη στον πίνακα δεν έβλεπα τι έλεγαν. Το μόνο που μπορούσα να κάνω είναι να βλέπω στον πίνακα όταν έγραφε, αλλά και να αντιγράφω ότι έγραφε ο διπλανός μου όταν μιλούσε ο δάσκαλος. Στη Σχολή Κωφών όμως, είναι πολύ καλύτερα επειδή έχουμε διερμηνέα και ο δάσκαλος μιλά και η διερμηνέας νοηματίζει και έτσι βλέπουμε και καταλαβαίνουμε.

Δ: Πιστεύεις ότι το σχολείο στο οποίο πήγες σου έδωσε όλες τις γνώσεις που χρειαζόταν σε ακαδημαϊκό επίπεδο; Για παράδειγμα παλιά υπήρχαν πολλά παράπονα για το επίπεδο εκπαίδευσης, ότι είναι πολύ χαμηλό.

P: Κάποια ναι και κάποια όχι.

P: Στη Σχολή Κωφών δεν μας έδωσαν πράγματα για να πάμε πιο πάνω. Αν για παράδειγμα η Σχολή Κωφών είχε υψηλότερο επίπεδο θα ήταν πιο εύκολο να πηγαίνα στο πανεπιστήμιο αλλά δυστυχώς τίποτα.

Δ: Θα προτιμούσες να πηγαίνες σε άλλο σχολείο;

P: Όχι

Δ: Πιστεύεις πως θα ήσουν διαφορετικός άνθρωπος αν δεν πηγαίνες στη Σχολή Κωφών;

P: Στην αρχή που πηγαίνα ένοιωθα... δεν ένοιωθα ευτυχισμένη, καμία σχέση λόγω του ότι είδα πολλά πράγματα που δεν μου άρεσαν, τα μαθήματα, η εκπαίδευση έμοιαζε με αυτή του νηπιαγωγείου. Εγώ προτιμούσα να πηγαίνω σε κανονικό σχολείο, των ακουόντων επειδή το επίπεδο είναι υψηλότερο. Στην Σχολή Κωφών δυστυχώς θα έχει ψηλό επίπεδο.

Δ: Που έμαθες να γράφεις και να διαβάζεις;

P: Έμαθα από τα κανονικά σχολεία.

Δ: Σπούδασες;

P: Ναι τώρα είμαι στο τέταρτο έτος, το τελευταίο μου έτος στο ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο

4. Πρακτικές γραμματισμού στην κοινότητα των κωφών

Δ: Περιγράψε μου μια μέρα στο σχολείο σου.

P: Στη Σχολή Κωφών ξυπνούσα, πηγαίνα στα μαθήματα, μάθαινα αλλά το πάθος μου ήταν πάντα η μουσική λόγω του ότι είναι ότι καλύτερο, είναι η αγάπη μου, και δεύτερο με την παρέα μου μαθαίνω πολύ πιο γρήγορα νοηματική. Στην αρχή μισούσα τη νοηματική δεν ήθελα να μάθω αλλά μετά έμαθα γιατί έβαλα πείσμα και η παρέα μου επέμενε ότι πρέπει να μάθω νοηματική λόγω του ότι είμαι σαν αυτούς, το ίδιο κωφή. Έτσι έμαθα. Οι μέρες μου ήταν τέλειες, περνούσα τέλεια με την παρέα μου, εκτός από τα μαθήματα που βαριόμουν.

Δ: Τι μαθήματα κάνατε στη Σχολή Κωφών;

P: Τα συνηθισμένα. Ελληνικά, μαθηματικά αλλά παραπάνω γραφικές, γυμναστική και άλλα.

Δ: Ποιο ήταν το αγαπημένο σου μάθημα;

P: Η μουσική

Δ: Ποιο μάθημα σε δυσκόλεψε πιο πολύ;

P: Κανένα

Δ: Σου αρέσει να γράφεις; Για ποιο λόγο;

P: Όχι. Βαριέμαι.

Δ: Τι σου άρεσε να διαβάζεις και να γράφεις; Για ποιο λόγο;

P: Ιστορία, βιβλία που γράφουν συγγραφείς, μου αρέσει να μαθαίνω από αυτά. Μου δίνουν έμπνευση.

Δ: Ποιες πρακτικές χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί; Για παράδειγμα, τι κάνει ένας εκπαιδευτικός ότι μπει στην τάξη;

P: Πάντα ο δάσκαλος έδινε φυλλάδια πάντα. Στην Σχολή Κωφών επειδή έχουμε διερμηνέα ο δάσκαλος μιλά και ο διερμηνέας μεταφράζει

Δ: Στο σχολείο σας, πως διδάσκουν; Σας δίνουν βιβλία;

P: Στο μάθημα των ελληνικών είναι παρόμοια με το σχολείο των ακούοντων, που πάτε εσείς άλλα πιο απλά, δεν βάζουν για παραδείγματα προτάσεις γιατί οι κωφοί δεν μπορούν να καταλάβουν μια πρόταση πρέπει να είναι κάτι πολύ πιο απλό για να καταλάβουν

Δ: Πες μου λίγο για τους δασκάλους σου. Είναι κωφοί ή ακούντες;

P: Όλοι ήταν ακούντες εκτός από έναν ο οποίος ήταν κωφός. Ο κωφός δίδασκε τέχνη. Θα προτιμούσα στην Σχολή Κωφών να ήταν όλοι οι δάσκαλοι κωφοί και όχι ακούντες λόγω του ότι οι ακούντες δεν ξέρουν νοηματική και δεύτερο δεν ξέρουν να μιλήσουν για διάφορα άλλα θέματα.

Δ: Αλλά αν ήταν μόνο κωφοί θα ήταν καλύτερα;

P: Ναι.

Δ: Ποια γλώσσα υπερνικά στην κοινότητα των κωφών; Η νοηματική ή ομιλία;

P: Και οι δυο, επειδή χρειάζονται

Δ: Ποια θέλεις εσύ να μιλάς; Νοηματική ή ομιλία;

P: Και τις δυο. Λόγω του ότι πρώτο δεν μεγάλωσα στη Σχολή Κωφών άλλα σε κανονικά σχολεία με ακούντες. Έμαθα την ομιλία και είμαι οκ και μετά πήγα στη Σχολή Κωφών. Δεν υπάρχει καλύτερο πράγμα από την ισότητα.

5. Τεχνολογία, Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) και κωφοί

Δ: Χρησιμοποιείς την τεχνολογία στη ζωή σου;

P: Ναι. Τηλεφωνώ

Δ: Ποια Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης χρησιμοποιείς;

P: Instagram, Facebook, YouTube. Μόνο αυτά τα τρία χρησιμοποιώ παραπάνω.

Δ: Πόσο συχνά;

P: Οπότε έχω ελεύθερο χρόνο, που κάθομαι και βαριέμαι.

Δ: Η τεχνολογία σας βοηθά στην επικοινωνία;

P: Ναι

Δ: Με ποιους τρόπους βοηθά η τεχνολογία στην επικοινωνία;

P: Για παράδειγμα όταν γίνει κάτι σοβαρό, όπως κάποιο ατύχημα, εγώ δεν μπορώ να μιλήσω, είναι πολύ εύκολο με την κάμερα, λόγω του ότι οι ακούντες παίρνουν τηλέφωνο δυο λεπτά, οι κωφοί; Με την κάμερα ή με τα μηνύματα είναι πιο γρήγορα αρά με βοηθά πολύ η τεχνολογία

Δ: Η τεχνολογία άλλαξε τη ζωή των κωφών ατόμων;

P: Ναι άλλαξε πολλά. Όμως υπάρχουν και τα αρνητικά δυστυχώς. Οι κωφοί όταν ξεκίνησε το Facebook, το Instagram, πάντα μάλωναν μεταξύ τους, κωφός προς κωφό πάντα μάλωναν λόγω των προβλημάτων της προσωπικής τους ζωής που δεν πρέπει να λεμέ μπροστά στο Facebook ή στο Instagram.

Δ: Είναι η τεχνολογία σημαντική στη ζωή σας;

P: Εξαρτάται. Υπάρχουν αρνητικά και θετικά και τα δυο

Δ: Οι φίλοι σου χρησιμοποιούν Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης;

P: Ναι.

Δ: Τι νομίζουν οι κωφοί για τα ΜΚΔ; Βοηθούν τους κωφούς;

P: Αυτό δεν μπορώ να το γνωρίζω, εμένα με βοηθάνε πάρα πολύ. Τους άλλους δεν ξέρω αν τους βοηθάει. Δεν ξέρω.

Δ: Πες μου τι κάνεις στα ΜΚΔ. Για παράδειγμα, κάνεις κοινοποιήσεις (posts), βάζεις ιστορίες (stories), γράφεις και απαντάς σε σχόλια (comments); Τι κάνεις;

P: Απ' όλα.

Δ: Τι κείμενα γράφεις;

P: Ελληνικά και αγγλικά. Και τα δύο.

Δ: Τα κείμενα που γράφεις είναι δικά σου ή σου αρέσει να κοινοποιείς κείμενα διασήμων;

P: Και τα δύο.

Δ: Μου είπες ότι χρησιμοποιείς ελληνικά και αγγλικά. Γράφεις και greeklish;

P: Όχι. Παλιά έγραφα Greeklish γιατί δυσκολευόμουν με τα ελληνικά, όμως αργότερα με τα αγγλικά μπερδεύτηκα, και αυτό ήταν λάθος, έτσι σταμάτησα να γραφώ greeklish πριν 3 χρόνια και προσπάθησα να γράφω μόνο ελληνικά και ως τώρα είμαι μια χαρά.

Δ: Τι προτιμάς να γράφεις;

P: Παραπάνω ελληνικά

Δ: Τι σου αρέσει να γράφεις;

P: Όχι δικά μου. Ότι βρισκω το κάνω copy και το βάζω.

Δ: Τι κάνεις πριν ποστάρεις; Για παράδειγμα είχα φίλους που πριν ποστάρουν κάτι μου έστελναν τα κείμενά τους να τα διορθώσω, εσύ τι κάνεις;

P: Δεν με βοηθά κάποιος. Και όταν χρειάζομαι μια βοήθεια μπορώ να ζητήσω μια φορά άλλα όχι κάθε μέρα και επανειλημμένα, γιατί πρέπει ένας κωφός να μάθει να γραφεί μονός του και όχι να ζητά συνεχώς βοήθεια από άλλους.

Δ: Ποιοι απαντούν στα post σου;

P: Όλοι. Και κωφοί και ακούοντες.

Δ: Από πού; Κύπρο; Ελλάδα;

P: Παγκοσμίως

Δ: Σε τι γλώσσα σου απαντούν;

P: Και τις δύο. Για παράδειγμα εδώ στην Κύπρο στην δική μας γλώσσα την κυπριακή άλλα από άλλες χώρες απαντούν στα αγγλικά

6. Προσδοκίες για μεταρρυθμίσεις σε εκπαίδευση και κοινωνία

Δ: Θα ήθελες να δεις να αλλάζει κάτι στην δημόσια εκπαίδευση;

P: Στο κανονικό σχολείο, που πήγαινα εγώ, πάντα μέσα στην τάξη δεν καταλάβαινα τίποτα. Έπρεπε ο δάσκαλος μου να σεβαστεί το γεγονός ότι όταν έχεις κωφά άτομα στην τάξη δεν πρέπει να τα διαχωρίζεις από τους ακούντες. Πρέπει να είναι μαζί λόγω του ότι μπορούν ευκολά οι ακούντες να γνωρίσουν τα κωφά άτομα και οι κωφοί να γνωρίσουν τους ακούντες για να συνδεθούν. Όλοι πάντα λένε για ισότητα άλλα δυστυχώς δεν υπάρχει.

Δ: Θα ήθελες να δεις να αλλάζει κάτι στην κοινωνία;

P: Ναι πολλά πράγματα. Βασικά εδώ στην Κύπρο είμαστε πολλά πίσω. Οι ακούντες έχουν προτερήματα, οι κωφοί κάθονται γιατί δεν υπάρχει κάτι να κάνουν. Στη Σουηδία είναι πολύ καλύτερα από εδώ γιατί οι κωφοί εκεί έχουν προτεραιότητα, στο να τους βοηθήσουν να βρουν μια δουλειά, ενώ εδώ στην Κύπρο δεν υπάρχει τίποτα δυστυχώς.

Δ: Πιστεύεις πως μπορεί κάποιος να κάνει κάτι να σας βοηθήσει να έρθετε πιο κοντά με την κοινωνία των ακούντων;

P: Για να είμαι ειλικρινής, όχι λόγω του ότι εδώ είναι πάρα πολύ δύσκολα τα πράγματα. Πόσες φορές είπαμε εμείς σε πολλούς ακούντες ελάτε να γνωριστούμε, και οι ακούντες νομίζουν ότι οι κωφοί δεν κάνουν τίποτα και ότι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα όμως στο εξωτερικό, εκεί οι κωφοί μπορούν να γίνουν πιλότοι, δικηγόροι, γιατροί και πολλά άλλα επαγγέλματα. Εδώ στην Κύπρο δεν μπορούν να κάνουν τίποτα από αυτά.

Δ: Πιστεύεις ότι υπάρχει ικανοποιητική επαφή και επικοινωνία με τους ακούντες;

P: Ανάλογα. Για παράδειγμα όταν πάω στον γιατρό πως θα επικοινωνήσω. Πρέπει να πάρω τη διερμηνέα μου να έρθει και αυτό είναι μεγάλη διαδικασία γιατί ο γιατρός μιλά τη γλώσσα του γιατρού, δεν καταλαβαίνουμε τις λέξεις τους και έτσι δεν υπάρχει ικανοποιητική συνεννόηση.

7. Προσωπικό feedback

Δ: Τι βαθμό βάζεις στον εαυτό σου για το πως μιλάς;

P: Έτσι και έτσι.

Δ: Ποια νομίζεις είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα;

P: Τα δυνατά μου σημεία είναι που προσπαθώ να ζωγραφίζω και να χορεύω, τα αδύνατα μου είναι να γραφώ επειδή εμεγάλωσα με το να βαριέμαι να διαβάσω, να το μισώ, δεν μπορώ να γραφώ σωστά όπως ένας ποιητής που γραφεί να κείμενα του. Εγώ γραφώ σύντομα και λιτά. Το άλλο ότι ο τρόπος που θα μιλήσω σε ένα ακούντα μου προκαλεί άγχος γιατί μερικές φορές προσπαθώ να πω σωστά μια πρόταση άλλα λόγω του άγχους κάνω πολλά λάθη.

Δ: Τι σου αρέσει να κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

P: Να χορεύω. Μόνο να χορεύω.

Δ: Τι άλλο;

P: Και βόλτες, συνηθισμένα πράγματα, για καφέ...

Δ: Σινεμά;

P: Στο σινεμά πάντα κοιμάμαι.

Δ: Θέατρο;

P: Θέατρο; Όχι μου προκαλεί υπνηλία

Δ: Θέατρο κωφών;

P: Ναι σε θέατρο με κωφούς θα πάω άλλα με ακούοντες βαριέμαι.

Δ: Διαβάζεις βιβλία;

P: Όχι. Βλέπω μόνο βίντεο. Βαριέμαι να διαβάζω, δεν με τραβά λόγω του ότι έχει μερικές λέξεις που δεν καταλαβαίνω ενώ τα βίντεο έχουν τα πάντα. Είναι μια χαρά.

Δ: Για ποιο λόγο;

P: Επειδή έμαθα τη νοηματική τα ξέχασα όλα πριν από αυτή. Ξέχασα να μιλάω, ξέχασα να γράφω σωστά. Ξέχασα επειδή συνήθισα με τη νοηματική. Αυτό είναι το πρόβλημά μου.

Δ: Θεε να πεις κάτι άλλο;

P: Όχι ευχαριστώ.

Δ: Ευχαριστώ πολύ για τη βοήθεια σου!

Συνέντευξη Μαρίνα

Δ: Καλησπέρα, ονομάζομαι Δανάη, ήρθα εδώ για να σου κάνω μία συνέντευξη για τα κωφά άτομα, για μια εργασία που κάνω για το Πανεπιστήμιο Κύπρου.
Πότε και που γεννήθηκες;

P: Είμαι 28 χρονών. Γεννήθηκα εδώ στην Κύπρο.

Δ: Μίλα μου λίγο για 'σένα.

P: Τώρα σπουδάζω στο πανεπιστήμιο Frederick. Σπουδάζω σχεδιάστρια μόδας και ταυτόχρονα είμαι μητέρα δύο κωφών παιδιών.

Δ: Γεννήθηκες κωφή ή βαρήκοη;

P: Γεννήθηκα ακούοντας αλλά όταν ήμουν 18 μηνών αρρώστησα με πυρετούς και μετά έγινα κωφή.

Δ: Η οικογένεια σου είναι κωφοί ή ακούντες;

P: Όλη η οικογένεια μου, τα μωρά μου, οι γονείς μου, είναι κωφοί.

Δ: Είναι σημαντικό να ξέρει κάποιος ΝΓ;

P: Ναι είναι πολύ σημαντικό να ξέρει κάποιος ΝΓ επειδή είναι ο μόνος τρόπος επικοινωνίας επειδή δεν ακούμε και είναι δύσκολο για τους κωφούς να μιλούν και είναι η μόνη γλώσσα που βοηθά τους κωφούς.

Δ: Με ποιους επικοινωνείς στην καθημερινότητά σου;

P: Περισσότερο με κωφά άτομα και άτομα CODA, δηλαδή παιδιά ακούντες από γονείς κωφούς που επικοινωνούν με νοηματική.

Δ: Επικοινωνείς με ακούντες;

P: Ναι αλλά περισσότερο με ομιλία και όχι νοηματική

Δ: Θα ήθελες να επικοινωνείς με ακούντες;

P: Φυσικά, φυσικά

Δ: Πως έμαθες νοηματική;

P: Από τους γονείς μου λόγω του ότι όλη στην οικογένεια μου είναι κωφοί, με έμαθαν

Δ: Ξέρεις άλλη ξένη νοηματική; Τι;

P: Ναι ξέρω. Διεθνή νοηματική, αγγλική νοηματική και λίγη αμερικάνικη.

Δ: Ξέρεις άλλη ξένη γλώσσα;

P: Μόνο αγγλικά και ελληνικά.

Δ: Ποια είναι η άποψη σου για την κυπριακή και ποια για την ελληνική νοηματική γλώσσα; Για παράδειγμα παλαιότερα οι κωφοί της Κύπρου δεν ήταν ευχαριστημένοι αν κάποιος διερμηνέας χρησιμοποιούσε την ελληνική νοηματική αντί την κυπριακή π.χ. στο δελτίο ειδήσεων.

P: Ξέρω ότι οι παλιοί κωφοί μεγάλωσαν όπως την μητέρα μου. χρησιμοποιούσε κυπριακή νοηματική. Μετά όταν οι διερμηνείς μπήκαν και χρησιμοποιούσαν την ελληνική ήταν πολύ διαφορετικός λόγος, καινούργιες πιο δύσκολες λέξεις για αυτό μπερδεύονταν στη νοηματική γλώσσα οι περισσότεροι ηλικιωμένοι κωφοί και ήθελαν την κυπριακή νοηματική. Τώρα όμως οι νέοι αλλάζουν την νοηματική γλώσσα όπως όλες οι υπόλοιπες γλώσσες.

Δ: Πες μου λίγο για τους φίλους σου. Είναι κωφοί ή βαρήκοοι;

P: Οι περισσότεροι φίλοι που έχω είναι κωφοί, βαρήκοοι, αυτοί που έχουν κοχλιακά και ακούντες.

Δ: Πως επικοινωνείς με τους φίλους σου;

P: Με τους περισσότερους και τα δύο, και ομιλία και νοηματική

Δ: Τι προτιμάς εσύ μαζί με τους φίλους σου;

P: Πάλι το ίδιο, και τα δύο, και ομιλία και νοηματική

Δ: Για ποιο λόγο;

P: Η πρώτη μητρική μου γλώσσα είναι η νοηματική, γι αυτό δυσκολεύομαι να κρατήσω πίσω τα χέρια μου αφού έμαθα να τα χρησιμοποιώ και μετά είναι η ομιλία. Μεγάλωσα σε κοινωνία και σχολείο ακουόντων, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν ομιλία, για αυτό μου αρέσει να τα χρησιμοποιώ και τα δύο μαζί.

Δ: Εσύ η ίδια αισθάνεσαι μέσα στην κοινότητα κωφών;

P: Μέσα στην κοινωνία κωφών.

Δ: Ποιοι είναι οι τρόποι επικοινωνίας της κοινότητάς σας;

P: Νοηματική κυπριακή γλώσσα

Δ: Υπάρχουν προβλήματα στην επικοινωνία μέσα στην κοινότητα των κωφών;

P: Εξαρτάται μόνο στους μεγάλους που ξέρουν μόνο νοηματική καθόλου ομιλία, είναι λίγο δύσκολη η επικοινωνία αλλά γενικά δεν έχει δυσκολίες

Δ: Σε δυσκολεύει κάτι;

P: Τίποτα

Δ: Έρχεσαι σε επαφή με ακούντες;

P: Ναι μεγάλωσα σε σχολείο ακουόντων, έχω συμφοιτητές στο πανεπιστήμιο γενικά έχω επαφή με νοηματική και ομιλία

Δ: Ο κόσμος όταν καταλάβει πως είσαι κωφός/βαρήκοος, πως σε αντιμετωπίζει;

P: Εξαρτάται από τα άτομα, κάποια άτομα είναι κλειστόμυαλα και με βλέπουν διαφορετική και νομίζουν ότι δεν μπορώ να κάνω τίποτα, άλλα άτομα ενδιαφέρονται και προσπαθούν να επικοινωνήσουν μερικές φορές

Δ: Έχεις βιώσει ρατσισμό ή bullying;

P: Στην ζωή μου ποτέ δεν έπαθα ρατσισμό ούτε bullying, καθόλου

Δ: Υπήρξαν παλιά φορές που ντράπηκες που είσαι κωφός/βαρήκοος;

P: Ποτέ στη ζωή μου

Δ: Πιστεύεις πως χάνεις πολλές ευκαιρίες σε διάφορα θέματα λόγω του προβλήματος της κώφωσής σου;

P: Μερικές φορές ναι. Όταν χρησιμοποιώ κάπου διερμηνέα και δεν υπάρχει κάποια βοήθεια, τότε ναι, δυσκολεύομαι, Μερικές φορές.

Δ: Πιστεύεις ότι σε αδικούν λόγω του προβλήματος της κώφωσής σου;

P: Όχι δεν πιστεύω αλλά τουλάχιστον θέλω όλη την κοινωνία των ακουόντων να γνωρίσει την κοινότητά μας για πιο εύκολη επικοινωνία μαζί με την κοινότητα των κωφών.

Δ: Επικοινωνείς με ακούοντες;

P: Ναι

Δ: Πως επικοινωνείς με τους ακούοντες;

P: Και τα δύο, με ομιλία και νοηματική

Δ: Πως είναι η επικοινωνία μαζί τους;

P: Εξαρτάται από τους ακούοντες, αν μιλούν καθαρά με μεγάλες κινήσεις στα χείλη για να μπορούν να καταλάβουν οι κωφοί

Δ: Πότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; Για παράδειγμα, στη δουλειά, στο σπίτι, στις δημόσιες υπηρεσίες;

P: Τις περισσότερες μέρες της καθημερινότητας, αφού είναι σχεδόν όλοι ακούοντες, επειδή οι κωφοί της κοινωνίας της Κύπρου είναι λίγοι, γι' αυτό χρειαζόμαστε την ομιλία για να μπορούμε να επικοινωνούμε

Δ: Εσύ χρειάζεσαι κάποια προετοιμασία όταν ξέρεις ότι θα χρειαστεί διερμηνεία; Για παράδειγμα στις δημόσιες υπηρεσίες;

P: Ναι όταν είναι σοβαρά τα θέματα για παράδειγμα όταν πάω στις δημόσιες υπηρεσίες χρειαζόμαστε διερμηνέα για να καταλαβούμε. Το ίδιο συμβαίνει και στο θέατρο, σε μια μεγάλη παράσταση είναι δύσκολο να καταλάβουμε τι λένε, έτσι έχουμε ανάγκη ένα διερμηνέα

Δ: Πως απαντούν οι ακούοντες όταν συνομιλούν με κωφό άτομο με διερμηνέα ή χωρίς;

P: Όταν είμαστε μαζί με τους διερμηνείς, συνήθως οι ακούοντες απαντούν προς το διερμηνέα, αν πάλι είμαστε χωρίς διερμηνέα κάποιες φορές απομακρύνονται, αργούν να επικοινωνήσουν ή και φοβούνται μήπως δεν τους καταλάβω εγώ, γι' αυτό και συχνά επικοινωνούμε γραπτώς

Δ: Εσύ προτιμάς να βλέπουν εσένα ή το διερμηνέα να μιλά;

P: Εγώ θα προτιμούσα να με βλέπουν εμένα. Αν δεν με καταλάβουν τότε να δουν το διερμηνέα και να τον ρωτήσουν τι είπα, αλλά και πάλι πρέπει να με βλέπουν

Δ: Σε τι σχολείο πήγες;

P: Στην αρχή όταν ήμουν μικρή πήγαινα στη Σχολή Κωφών, μετά μεταφέρθηκα σε κανονικό σχολείο

Δ: Γιατί πήγες σε αυτό το σχολείο;

P: Πρώτα πήγα στη Σχολή Κωφών επειδή είμαι κωφή μετά όμως παρατήρησα ότι το επίπεδο εκπαίδευσης είναι πολύ χαμηλό και δεν μου άρεσε καθόλου, και έτσι μεταφέρθηκα σε κανονικό σχολείο

Δ: Πως ήταν η εμπειρία σου;

P: Στο κανονικό σχολείο η εμπειρία μου ήταν λίγο διαφορετική λόγω του ότι ήμουν η μόνη κωφή από όλα τα παιδιά, τα οποία ήταν ακούοντες, όμως είχα βοήθεια από τους συμμαθητές μου και τους δασκάλους μου. Ήταν μεγάλη εμπειρία

Δ: Οι δάσκαλοι διευκόλυναν την επικοινωνία και πώς;

P: Στην αρχή την πρώτη φορά που με είδαν κατάλαβαν ότι είμαι κωφή μπερδεύονταν λίγο, ξεχνούσαν να με βλέπουν, ότι πρέπει να τους βλέπω από μπροστά στην ανάγνωση και στην αρχή όταν έγραφαν μου γύριζαν την πλάτη και μιλούσαν και έβλεπαν τον πίνακα και μετά έλεγαν 'ουψ ξέχασα' και γυρνούσαν και μιλούσαν. Μερικές φορές οι συμμαθητές μου, μου εξηγούσαν και σιγά σιγά με την συνήθεια έμαθαν και τα κατάφεραν

Δ: Πιστεύεις ότι το σχολείο που πήγες σου έδωσε όλες τις γνώσεις που χρειαζόταν σε ακαδημαϊκό επίπεδο; Για παράδειγμα, παλιά υπήρχαν πολλά παράπονα για το επίπεδο εκπαίδευσης, ότι στη Σχολή Κωφών είναι πολύ χαμηλό)

P: Στην πραγματικότητα ναι στην Σχολή Κωφών δεν μου έδωσαν πολλές γνώσεις, όμως όταν μεταφέρθηκα σε κανονικό σχολείο μου έδωσαν πολλές γνώσεις που θα ήταν χρήσιμες σε ακαδημαϊκό επίπεδο

Δ: Θα προτιμούσες να πήγαινες σε άλλο σχολείο;

P: Όχι προτιμούσα σε κανονικό σχολείο όμως προτιμούσα να έρχονται διερμηνείς για να με διευκολύνουν

Δ: Πιστεύεις πως θα ήσουν διαφορετικός άνθρωπος;

Όχι καθόλου. Ούτε ένιωσα ποτέ διαφορετική. Είμαι ίδια με τους υπόλοιπους ανθρώπους

Δ: Που έμαθες να γράφεις και να διαβάζεις;

P: Από το κανονικό σχολείο και από πριν στην Σχολή Κωφών

Δ: Σπούδασες;

P: Ναι. Πέρασα με υποτροφία στο πανεπιστήμιο Κύπρου, λογιστική όμως μετά είχα προβλήματα με τους διερμηνείς και δεν μπορούσα να προχωρήσω γι' αυτό σταμάτησα. Τώρα όμως σπουδάζω και έχω και διερμηνέα. Σπουδάζω σχεδιάστρια μόδας

Δ: Περίγραψε μου μια μέρα στο σχολείο σου

P: Στην αρχή όταν ήμουν μικρή πήγαινα στη Σχολή Κωφών. Μέχρι τα 12 μου δεν ήμουν ευχαριστημένη από τη Σχολή Κωφών και έτσι μεταφέρθηκα σε δημόσιο δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο.

Δ: Περίγραψε μου τι κάνατε στο σχολείο σου.

P: Όπως όλα τα φυσιολογικά παιδιά που πηγαίνουν σχολείο, διαβάζαμε, παίζαμε στο διάλειμμα με τα άλλα παιδιά και με τους ακούοντες και με τους κωφούς, όπως όλα τα φυσιολογικά παιδιά.

Δ: Τι μαθήματα κάνατε στη Σχολή Κωφών;

P: Δεν μας δίδασκαν όλα τα μαθήματα, παρά μόνο τα βασικά, ελληνικά, μαθηματικά, πληροφορική, θρησκευτικά και ιστορία. Μόνο αυτά τα λίγα.

Δ: Ποιο ήταν το αγαπημένο σου μάθημα;

P: Το αγαπημένο μου μάθημα ήταν τα Μαθηματικά.

Δ: Ποιο Μάθημα σε δυσκόλευε περισσότερο;

P: Δεν δυσκολευόμουν με κάποιο ιδιαίτερα, τα κατάφερα με όλα.

Δ: Σου αρέσει να γράφεις;

P: Ναι πάρα πολύ.

Δ: Για ποιο λόγο;

P: Μου δίνει περισσότερες γνώσεις, μου αρέσει να μαθαίνω διάφορα πράγματα.

Δ: Τι σου αρέσει να διαβάζεις;

P: Συνήθως μου αρέσει να διαβάζω τα μαθηματικά και πληροφορική.

Δ: Στο σχολείο τι κάνουν οι δάσκαλοι όταν είναι μέσα στην τάξη;

P: Πρώτα στην Σχολή Κωφών όλοι οι δάσκαλοι όταν αρχίζουν το μάθημα τους μιλούν κανονικά εννοώ στο κανονικό σχολείο των ακούοντων μιλούν αλλά μερικές φορές ταυτόχρονα γράφουν στον πίνακα.

Δ: Στη Σχολή Κωφών πως διδάσκουν, δίνουν βιβλία;

P: Συνήθως όχι. Από τα περισσότερα βιβλία παίρνουν ένα κείμενο, το αντιγράφουν, απλοποιούν τις λέξεις έτσι ώστε να το κάνουν πιο εύκολο για τα κωφά παιδιά. Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος που δεν ήμουν ευχαριστημένη από τη Σχολή και για αυτό μεταφέρθηκα στο σχολείο των ακούοντων, έτσι ώστε να προχωρήσω, να είμαι στο ίδιο επίπεδο με τα άλλα παιδιά.

Δ: Μίλα μου λίγο για τους δασκάλους σου στην Σχολή Κωφών. Είναι ακούοντες ή κωφοί;

P: Οι δάσκαλοι στην Σχολή Κωφών οι περισσότεροι, σχεδόν όλοι είναι ακούοντες, οπότε οι περισσότεροι μιλούν με ομιλία και δεν ξέρουν καλά την νοηματική.

Δ: Εσύ τι δασκάλους θα προτιμούσες, ακούοντες ή κωφούς;

P: Κωφούς δασκάλους.

Δ: Αν ήταν μόνο κωφοί θα ήταν καλύτερα;

P: Δεν πειράζει αν δεν υπήρχαν μόνο κωφοί. Να υπάρχουν και ακούοντες όμως να προσπαθούσαν περισσότερο να μάθουν νοηματική γλώσσα.

Δ: Ποια γλώσσα υπερνικά στην κοινωνία των κωφών;

P: Η πρώτη γλώσσα ως μητρική γλώσσα είναι η νοηματική γλώσσα, αλλά υπάρχει και η ομιλία.

Δ: Ποια θέλεις εσύ να υπερνικά στην κοινωνία των κωφών;

P: Κατά τη γνώμη μου και οι δύο, γιατί δεν μπορεί να μπει κανείς μέσα και στην κοινωνία των ακουόντων αν μαθαίνει μόνο νοηματική γλώσσα. Πως θα επικοινωνούμε με τον υπόλοιπο κόσμο; Θα ήταν πολύ δύσκολο. Έτσι, αν έχουμε και τις δύο, γίνεται ευκολότερο.

Δ: Χρησιμοποιείς τεχνολογία στη ζωή σου;

P: Ναι πολύ.

Δ: Ποια Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης χρησιμοποιείς;

P: Facebook, Youtube και Instagram.

Δ: Ποσό συχνά;

P: Συνήθως καθημερινά.

Δ: Η τεχνολογία βοηθά στις επικοινωνία κωφών;

P: Ναι πάρα πολύ. Οι περισσότεροι κωφοί χρησιμοποιούν βίντεο κλήσεις, επειδή είναι πιο εύκολο να επικοινωνούν.

Δ: Με πιο τρόπο βοηθά η τεχνολογία στην επικοινωνία;

P: Όπως είπα πριν, με βίντεο κλήσεις και με μηνύματα μέσω των social media

Δ: Η τεχνολογία άλλαξε στην ζωή των κωφών ατόμων;

P: Ναι, την άλλαξε πάρα πολύ. Υπάρχουν περισσότερες ευκολίες στην επικοινωνία με την κοινωνία των κωφών, ενώ παλιά δυσκολευόμασταν. Στέλναμε φαξ, αργούσαμε και ήταν λίγο δύσκολο.

Δ: Η τεχνολογία είναι σημαντική στην ζωή σου;

P: Ναι πάρα πολύ.

Δ: Οι φίλοι σου χρησιμοποιούν Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης;

P: Ναι σχεδόν όλοι.

Δ: Τι πιστεύουν οι κωφοί για τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης;

P: Πολλοί λένε ότι χρησιμοποιούν την τεχνολογία και πως τους βοηθά πάρα πολύ και αυτό τους κάνει να θέλουν να φτιάξουν και άλλου είδους τεχνολογίες για να μπορέσουν να βοηθήσουν ακόμη περισσότερο, όπως παράδειγμα να μπορούμε να επικοινωνούμε χωρίς τη διερμηνέα, ούτε με κανονικό μήνυμα, είναι δύσκολο γι' αυτό θέλουν άλλες τεχνολογίες

Δ: Τι κάνεις μέσα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης; Κάνεις δημοσιεύσεις; Απαντάς σε comments;

P: Ναι, όπως και οι ακούοντες, τα ίδια κάνουμε και οι κωφοί. Στέλνουμε και ποστάρουμε διάφορα αστεία, και quotes. Όπως όλοι, το ίδιο.

Δ: Τι κείμενα σου αρέσει να γράφεις;

P: Συνήθως φιλοσοφικές φράσεις, κάτι που σκέφτομαι εκείνη τη στιγμή.

Δ: Τα κείμενα που γράφεις είναι δικά σου ή κοινοποιείς κείμενα διάσημων;

P: Μερικές φορές κοινοποιώ κείμενα των διάσημων και μερικές φορές, οπότε μου έρχεται κάποια ιδέα, γραφώ τα δικά μου.

Δ: Ποια γλώσσα χρησιμοποιείς; Ελληνικά , αγγλικά ή greeklish;

P: Και τις τρεις.

Δ: Τι προτιμάς να γράφεις εσύ;

P: Αγγλικά.

Δ: Εσύ τι κάνεις πριν να ποστάρεις κάτι; Ας πούμε για παράδειγμα, έχω φίλους που πριν να ποστάρουν κάτι, μου έστειλνα για να τα διορθώσω και μετά τα πόσταραν. Σσύ τι κάνεις;

P: Έχω φίλους που δεν ξέρουν αγγλικά και μου στέλνουν τις προτάσεις τους, τους τις διορθώνω και μετρά ποστάρουν.

Δ: Εσύ στέλνεις σε κάποιον άλλο για να διορθώσει τα δικά σου;

P: Όχι, συνήθως μόνη μου.

Δ: Ποιοι απαντούν στα posts σου;

P: Γνωστοί, φίλοι μου, άγνωστοι, από την Κύπρο και από άλλες χώρες.

Δ: Σε ποια γλώσσα σου απαντούν;

P: Αν είναι φίλοι μου από την Κύπρο, ελληνικά και οι άλλοι φίλοι μου που είναι από την Ευρώπη, απαντούν με αγγλικά.

Δ: Greeklish?

P: Ναι εδώ στην Κύπρο και την Ελλάδα απαντούν και με greeklish.

Δ: Περισσότερο εδώ στην Κύπρο απαντούν με ελληνικά ή greeklish;

P: Από ότι βλέπω περισσότερο απαντούν Greeklish.

Δ: Θα ήθελες να δεις να αλλάξει κάτι στη δημόσια εκπαίδευση; Τι;

P: Στη Σχολή Κωφών θα ήθελα να έχει κωφούς δασκάλους ή και ακούοντες που να ξέρουν όμως νοηματική γλώσσα. Να έχουν δύσκολα μαθήματα στο ίδιο επίπεδο με αυτό των ακούοντων παιδιών, αλλά και στα κανονικά σχολεία που φοιτούν κωφά παιδιά θα είναι καλό να έχουν διερμηνείες για να βοηθούν στην κατανόηση.

Δ: Θα ήθελες να δεις να αλλάξει κάτι στην κοινωνία;

P: Θα ήθελα να μπουν περισσότεροι ακούοντες στην κοινότητά μας για να μπορούμε να έχουμε πιο ικανοποιητική επικοινωνία με την κοινωνία των ακούοντων.

Δ: Πιστεύεις πως μπορεί κάποιος να κάνει κάτι να βοηθήσει στους κωφούς να έρθουν πιο κοντά με τους ακούοντες;

P: Ναι αν είχαμε καλά άτομα, ακούοντες, που να τους ενδιαφέρει η νοηματική, θα μπορούσαν αυτά τα άτομα να μιλήσουν στους άλλους ακούοντες για να γνωρίσουν την κοινωνία των κωφών. Να δουν πως δεν είμαστε βλάκες.

Δ: Πιστεύεις υπάρχει ικανοποιητική επαφή κωφών με ακούοντες;

P: Αναλόγως. Αν πάρουμε εμένα, ναι έχω ικανοποιητική επαφή επειδή ξέρω την ομιλία. Κάποιος που δεν ξέρει την ομιλία αλλά μόνο νοηματική, δυσκολεύεται να έχει επαφή. Είναι ανάλογα με τη συμπεριφορά τους.

Δ: Τι πιστεύεις για τη διδασκαλία της νοηματικής γλώσσας;

P: Η διδασκαλία της νοηματικής γλώσσας πιστεύω πως είναι πολύ σημαντική για όλους στην κοινωνία των κωφών.

Δ: Πρέπει όλοι οι κωφοί να μάθουν;

P: Ναι πρέπει.

Δ: Πρέπει όλοι οι ακούοντες να μαθαίνουν ΝΓ;

P: Κατά τη γνώμη μου, ναι πρέπει. Θα ήταν ωραία να επικοινωνούν, να καταλαβαίνουν ο ένας τον άλλο.

Δ: Ποιοι πιστεύεις πως πρέπει να διδάσκουν τη ΝΓ στους ακούοντες; Οι κωφοί ή οι ακούοντες;

P: Πιστεύω θα ήταν καλύτερα κωφοί δάσκαλοι επειδή έχουν τον τρόπο τους, έχουν την εμπειρία αφού μεγάλωσαν με την νοηματική γλώσσα, έχουν έκφραση, έχουν τα πάντα, ενώ οι ακούοντες θα διδάξουν με διαφορετικό τρόπο, μια διαφορετική νοηματική.

Δ: Η ΝΓ έχει αλλαγές όπως τις ομιλούμενες γλώσσες; Για παράδειγμα, διαφορετικά θα μιλήσει ένας ηλικιωμένος άνθρωπος και διαφορετικά ένας νεαρός.

P: Ναι υπάρχει και εδώ το ίδιο. Ένας ηλικιωμένος θα μιλήσει την παλιά νοηματική ενώ οι νέοι έχουν καινούριες ιδέες, καινούργιες νοηματικές λέξεις. Έχουμε καινούργιες ιδέες.

Δ: Ποια διδάσκουν στους ακούοντες; Την παλαιά νοηματική ή την νέα;

P: Τη νέα

Δ: Κατά τη γνώμη σου, ποια ΝΓ πρέπει να διδάσκουν στους ακούοντες; Την παλιά ή την νέα νοηματική;

P: Πιστεύω ανάλογα με τις λέξεις, θα ήταν καλό να μαθαίνουν ταυτόχρονα και λέξεις της παλιάς και της νέας νοηματικής, επειδή αλλάζει η νοηματική.

Δ: Τι βαθμό βάζεις στον εαυτό σου για το πώς μιλάς;

P: Για το τρόπο που μιλώ βάζω 7.

Δ: Ποια νομίζεις είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα;

P: Τα δυνατά μου σημεία είναι ότι όταν είμαι στην παρέα μου, αυτούς που γνωρίζω, τους φίλους μου, έχω το θάρρος να μιλώ, ενώ με τους αγνώστους μερικές φορές δυσκολεύομαι να μιλήσω πρώτη. Αυτό είναι το αδύνατο μου σημείο.

Δ: Τι βαθμό βάζεις στον εαυτό σου για το πώς γράφεις;

P: Για τον τρόπο που γραφώ θα έλεγα ότι βάζω στο εαυτό μου 7.

Δ: Ποια νομίζεις είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα;

P: Τα δυνατά μου σημεία είναι ότι μαθαίνω γρήγορα τις λέξεις, ενώ τα αδύνατα μου είναι ότι όταν γράφω μόνη μου μια έκθεση ή ένα κείμενο, δεν έχω πλούσιο λεξιλόγιο για να περιγράψω αυτό που θέλω και αυτό μου είναι δύσκολο.

Δ: Γιατί νομίζεις γίνεται αυτό;

P: Βλέπω ότι συνήθως οι περισσότεροι κωφοί έχουν το πρόβλημα, το όχι τόσο πλούσιο λεξιλόγιο. Δεν ξέρω.

Δ: Πιστεύεις ότι υπάρχει τρόπος για να πάρεις καλύτερο βαθμό;

P: Εγώ πήγα σε κανονικό σχολείο. έκανα όλα τα επίπεδα των ελληνικών με τους ακούοντες. Το ίδιο μάθημα. Αλλά συνήθως οι κωφοί δυσκολεύονται με τα ελληνικά, λόγω του ότι η γραμματική είναι πολλή και μπερδεύομαστε.

Δ: Τι σου αρέσει να κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

P: Να περνάω το χρόνο μου με τα παιδιά μου και τους φίλους μου, την παρέα μου στην καφετερία, να ζωγραφίζω και να βλέπω διάφορα έργα με υποτίτλους.

Δ: Διαβάζεις βιβλία;

P: Ναι διαβάζω βιβλία

Δ: Τι σου αρέσει να διαβάζεις ;

P: Συνήθως αληθινές ιστορίες, φαντασίας και επιστημονικές.

Δ: Για ποιο λόγο;

P: Οι αληθινές ιστορίες με συγκινούν και μαθαίνω τον πραγματικό κόσμο, ενώ με της φαντασίας και της επιστημονικές, επηρεάζομαι και με κάνουν να σκέφτομαι διάφορα.

Δ: Πως τα επιλέγεις;

P: Όταν θέλω να αγοράσω ένα βιβλίο πάντα κοιτάζω πίσω την περίληψη, την διαβάζω και αν μου αρέσει, το παίρνω και το διαβάζω ολόκληρο το βιβλίο.

Δ: Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο;

P: Γενικά εδώ στην Κύπρο θα ήθελα τουλάχιστον η κυβέρνηση να βοηθούσε περισσότερο ειδικά στην τεχνολογία στην κοινωνία το κωφών και να δίνουν δουλειές στα κωφά άτομα. Οι περισσότεροι κωφοί παίρνουν επίδομα αλλά μερικές φορές σταματούν το επίδομα και δεν μπορούν να βρουν δουλειά και δυσκολεύονται, όπως παράδειγμα ανησυχώ για το μέλλον μου αν θα βρω δουλειά και τα παιδιά μου τι θα γίνουν; Τα παιδιά μου είναι κωφά και οι κωφοί συνήθως εδώ στην Κύπρο μένουν πίσω, γι' αυτό μερικοί φεύγουν πάνε στην Ευρώπη που είναι πιο μπροστά όλα, και η τεχνολογία και οι δουλειές και η ισότητα με τους ακούοντες .

Δ: Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο για τη δημόσια εκπαίδευση;

P: Για τα πανεπιστήμια θα έπρεπε η κυβέρνηση να βοηθούσε στα οικονομικά, όσο αφορά τους διερμηνείς. Για παράδειγμα εγώ τώρα σπουδάζω πληρώνω εγώ η ίδια τους διερμηνείς. Είναι δύσκολο. Φαντάσου με τους άλλους που δεν έχουν διερμηνείς και κάνουν υπομονή και πως να καταλάβουν τα πάντα για τον κλάδο τους;

Δ: Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου.

P: Εγώ ευχαριστώ.

Συνέντευξη Άρη

Δ: Καλησπέρα, ήρθαμε να κάνουμε μια συνέντευξη για το Πανεπιστήμιο Κύπρου, με θέμα, τους Κωφούς, που θα χρησιμοποιηθεί για μια εργασία για το μάστερ μου. Είσαι οκ με τις ερωτήσεις; Εννοείται άμα θέλεις να σταματήσουμε, σταματούμε. Λοιπόν, φίλε μου, πότε και που γεννήθηκες;

Α: Γεννήθηκα, δεκαέξι του Δεκέβρη το χίλια εννιακόσια ενενήντα τέσσερα το Ανρέκορσο(Αργυρόκαστρο) της Αλβανία.

Δ: Στην Αλβανία.

Α: Ναι.

Δ: Οκ. Τζαι, πε μου λίο για σένα, πε μου έτσι διάφορα.

Α: Εε, πουδάζω Πανεπιστήμιο Κύπρου... εε πουδάζω, ακκολούμαι για... οικονομικά, ακκολούμαι για το γυμναστική, μ' αρέσει πολύ...

Δ: Ναι;

Α: Και ακκολούμαι να πααχολουθώ το μάππα, φούτσαλ, αμ... διάφορα αθλήματα.

Δ: Αρέσκει σου να παίζεις;

Α: Ακιβό.

Δ: Μπράβο. Εσύ είσαι κωφός ή βαρήκοος;

Α: Βαρήκοος.

Δ: Βαρήκοος. Τζαι η οικογένεια σου είναι κωφοί ή ακούντες;

Α: Ακούοντο.

Δ: Όλη η οικογένεια σου;

Α: (καταφατικό νεύμα)

Δ: Οκ. Τζαι εσύ γεννήθηκες κωφός; Βαρήκοος;

Α: Οι γονεί μου μου λένε ότι γεννήτηκα βαρήκοο.

Δ: Οκ, τζαι ανακαλύψαν το όταν ήσουν μικρός έννε;

Α: Ναι.

Δ: Οκ. Λοιπόν, όσο αφορά την κοινότητα των κωφών, εσύ πιστεύεις ότι εν σημαντικόν κάποιος να ξέρει νοηματική γλώσσα;

Α: Ε βέβαια, βέβαια, βέβαια.

Δ: Οκ, τζαι εσύ με ποιους επικοινωνείς κάθε μέρα; Με κωφούς, με βαρήκοους...

Α: Και τα δύο.

Δ: ... με ακούντες;

Α: Και τα δύο. Ακούοντα και κωφού. Και τα δύο.

Δ: Θέλεις να επικοινωνείς εσύ τζαι με κωφούς τζαι με ακούοντες;

A: Ακριβώ.

Δ: Εσύ πως έμαθες νοηματική;

A: Από κκολή κωφών.

Δ: Σχολή Κωφών. Περίπου πόσο χρονών ήσουν;

A: Εμ. Τεττά χρονών;

Δ: Τεσσάρων χρονών (το έκανε με τα δάκτυλα του), οκ...

A: Μμ, πε(ρ)ίπου.

Δ: Ξέρεις τζαι άλλην ξένη νοηματική γλώσσα;

A: Λία, λίγα.

Δ: Τι ξέρεις;

A: Απ' τη Τιετνή (Διεθνή) Τιετνή.

Δ: Διεθνής, οκ.

A: Αι τα αγγλικά.

Δ: Τζαι αγγλική... Η διεθνής τζαι η αγγλική εν διαφορετικες;

A: Ναι.

Δ: Οκ. Ξέρεις άλλη ξένη γλώσσα αλλά που μιλάς;

A: Μόνο αγγλικά.

Δ: Μόνο αγγλικά. Ξέρεις καλά αγγλικά όξα λίο;

A: Λία, λία, λία.

Δ: Λία, οκ. Εμ, τι πιστεύεις εσύ για την κυπριακή και τι πιστεύεις για την ελληνική νοηματική γλώσσα, ας πούμε στις ειδήσεις παλιά, οι παλιοί ελαλούσαν ότι ένεν ωραίον να βλέπουν στην τηλεόραση ελληνική νοηματική. Προτιμούν κυπριακή. Εσύ τι νομίζεις;

A: Εγώ πιστεύω και τα δύο, ελληνική και κυπριακή νοηματική γλώσσα.

Δ: Εν πιο σωστό όμως τι; Τι εν πιο σωστό για σένα;

A: Για μένα ποστόνε (πιο σωστό είναι) κυπριακή.

Δ: Κυπριακή, στις ειδήσεις.

A: Ναι στις ειδήσεις, σωστά.

Δ: Οκ. Εε... έσσεις φίλους έννε;

A: Μμ.

Δ: Έσσεις φίλους.

A: Ε ναι. Και τα δύο, ακούοντα και κωφοί.

Δ: Και ακούοντες και κωφούς, μπράβο. Μίλα μου λίγο για τους φίλους σου, πε μου για κάτι.

A: Τι εννοείς;

Δ: Πε μου ότι θέλεις για τους φίλους σου.

A: Με ονόματα; Όχι.

Δ: Όι ονόματα, πε μου ας πούμε έχω φίλους κωφούς, κάμουμε μαζί έτσι, έχω φίλους ακούοντες.

A: Με του κωφού κάνουμε πολύ παέα (παρέα) με νομιτική (νοηματική) γλώσσα, επειδή ενδιαφέρονται πολύ, έχουμε... πίεση. Μου αέσει πίεση να... να επικοινωνη... να επικοινωνήσω με τους άλλου κωφού. Ενώ με του ακούοντες, ακούοντα, ντάττει (εντάξει) και τα δύ, γιαφφό (και με αυτό) έχω πίεση αλλά ντικκολεύομαι να ακούσω, να μιλούν γλίοα. Εγώ του είπα πιο σιγά να... πιο σιγά, πιο όμοφφα, να, να μπο(ρ)ώ να καταλάβω.

Δ: Οκ. Τζαι εσύ πως επικοινωνείς μαζί με τους φίλους σου;

A: Με του κωφού επικοινωνούμε με νοηματική γλώσσα, ενώ με του ακούοντα μιλάμε π(ρ)οφο(ρ)ικά.

Δ: Προφορικά, οκ.

A: Π(ρ)οφο(ρ)ικά.

Δ: Τζαι εσένα αρέσκει σου να μιλάς τζαι τα δύο; Τζαι ομιλία τζαι νοηματική;

A: Και τα δύο.

Δ: Γιατί;

A: Έτσι έματτα το εα(υτ)φό μου.

Δ: Οκ, εσύ αισθάνεσαι μόνος στην κοινότητα των κωφών, ή νοιώθεις ότι είσαι μέσα στην κοινότητα;

A: Μέσα στη (κοι)νότητα.

Δ: Μέσα στην κοινότητα. Τζαι με ποιους τρόπους επικοινωνούν οι κωφοί;

A: Με τικό (δικό) μας τρόπο.

Δ: Δηλαδή;

A: Με να ωάμε (ρωτάμε) τι τγόπο νοημα(τική) (γλ)ώσσα, νάβω (να καταλάβω).

Δ: Οκ. Εσύ νομίζεις υπάρχουν προβλήματα στην επικοινωνία των κωφών;

A: Κατόλου.

Δ: Εσένα σε δυσκολεύει κάτι;

A: Όκι.

Δ: Όχι. Φαντάζομαι έρχεσαι σε επαφή μαζί με ακούοντες, ένεν;

A: (καταφατικό νεύμα)

Δ: Κάθε μέρα;

A: Κάτε μέ(ρα).

Δ: Οκ, λοιπόν, όταν ο κόσμος καταλάβει ότι εσύ είσαι κωφός, νοιώθεις ότι κάμει σου ρατσισμό, ή μπούλινγκ;

A: Ναι. Λίκο, λίγο, επειτή οι άλλοι βλέπου ότι είμαι κωφό ή βαρήκοο και μιλού από πίσω στη πλάτη μου.

Δ: Οκ. Εσύ πως νοιώθεις για τούτο;

A: Εκώ νοιώθω λίο άσσημα αλλά είμαι αδιάφο(ρ)α στου άλλου. Δε με νοιάζει στου άλλου.

Δ: Οκ, τζαι εσύ παλιά ένοιωσες ότι εντράπηκες που είσαι κωφός;

A: Κατόλου.

Δ: Καθόλου, οκ. Εσύ πιστεύεις ότι χάνεις ευκαιρίες που είσαι κωφός; (Η ερώτηση έγινε και στη νοηματική γλώσσα)

A: Όχι.

Δ: Όχι. Τζαι πιστεύεις ότι σε αδικούν λόγω του προβλήματος της κώφωσής σου;

A: Όχι.

Δ: Λοιπόν, είπες μου ότι επικοινωνείς μαζί με ακούοντες, έννε;

A: Ναι.

Δ: Πως επικοινωνείς;

A: Με π(ρ)οφο(ρ)ικά.

Δ: Προφορικά. Τζαι πως εν η επικοινωνία μαζί τους; Εν εύκολη; Εν δύσκολη;

A: Κοίτασσε, και τα δύο, και τα δύο και ύκκολη και τη εύκολα. Δηλαδή με τη οικογένεια, τεία, τείο, μάμα, παπά, γιαγιά, παππού, τα α(δ)έλφια, μιλούν σιγά, μιλού σιγά εγώ κατα(λ)αβαίνω. Ενώ με τους άλλους, φίλου και αννώσσου (αγνώστους) δυκολέτηκα επειδή αυτοί μιλούν (γ)λί(ρ)α γιατο εγώ του είπα πιο σιγά και τέτηκαν και με σεβάστηκαν.

Δ: Οκ. Εσύ πότε χρειάζεται να επικοινωνείς με ακούοντες; Ας πούμε στη δουλειά; Στο πανεπιστήμιο; Στο σπίτι;

A: Ναι. Με τση, με τση, με το πανεπιστήμιο, με το πιτσιμις (σπίτι με την) οικονένεια και έτσω στο καφέ.

Δ: Οκ. Εσύ εξαναείσσιες δικό σου διερμηνέα;

A: Καθόλου.

Δ: Καθόλου, οκ. Λοιπόν, εσύ σε τι σχολείο επήες;

A: Κοίτασσε εεε, την αρχή, πόσο ήθθα στη Κύπγο είμο με του ακούοντα, με... νηπιαγωγείο και μετά πήγα στη σκολή κωφών νηπιαγωγείο.

Δ: Πόσο χρονών επήες;

A: Ε πε(ρ)ίπου τέσσε χρονών.

Δ: Πόσο χρονών ήρτες Κύπρο;

A: Ντυόμιση χρονώ.

Δ: Δυόμιση χρονών, οκ. Τζαι γιατί επήες στη Σχολή Κωφών;

A: Επειδή πόβλημα (πρόβλημα) ακοή και τυκολεύτηκα με τους άλλου με κανονικό κκολείο, νοηματική, εε νηπιαγωγείο.

Δ: Οκ, τζαι πως ήταν η εμπειρία σου;

A: Τη Σχολή Κωφών;

Δ: Ναι.

A: Τέλεια.

Δ: Τζαι στο άλλο σχολείο, το κανονικό; Πως ήταν;

A: Μετά, μετά, όταν μεγάλωσα λίγο, πήγα σε κανονικό κκολείο.

Δ: Πόσο χρονών;

A: Ότα ήμουν... δεττέρα δημοτικού.

Δ: Οκ, ναι

A: Ποχώησα (προχώρησα), δυκκολεύτηκα, αλλά έβαλα πείσμα, το εαττό μου να, να τα καταφέρω. Και ως τώρα κατάφερα.

Δ: Μπράβο, μπράβο. Τζαι πως ήταν η εμπειρία σου στο κανονικό σχολείο;

A: Τέλεια.

Δ: Τέλεια, μπράβο. Εβοηθούσαν σε οι δασκάλοι; Οι δασκάλοι, στο δημοτικό, σε βοηθούσαν; (Η επανάληψη της πρότασης έγινε και σε ομιλία και στη νοηματική)

A: Βέβαια, βέβαια.

Δ: Βέβαια. Πως σε βοηθούσαν;

A: Πω;

Δ: Ναι.

A: Επειδή, ε... οι δακκάλοι με κατα, με καταλάβαινα ότι έχω πόβλημα γιαυτό με βοήηφσα πάρα πολύ το δημοτικό, το γυμνάσιο και το...

Δ: Λύκειο.

A: ...λύκειο. Και το πανεπιστήμιο Κύπγου, δυκκολεύτηκα πάρα πολύ και νόμιζα να με βοήησαν οι κατηγητές του πανεπιστημίου Κύπγου. Αλλά δεν βοήησαν, επειδή σσέει το λόγω ττου. Συμφέοντο. Και μετά ττέττηκα (σκέφτηκα) ύτσερα θα φύγω από πανεπιστήμιο Κύπγου, το πώτο έτο. Μετά όμως, οι γονεί μου, οι φίλοι μου, καλοί φίλοι μου δεν μα άφησαν να τύγω από πανπίγειο Κύπγου, μου είπαν τα κάνω μεγάλ υπομονή, επιμονή και τέλει πολύ σκληρή δουλειά, να διαβάζω να περάσει στο πανεπιστή, το πανεπιστήμιο Κύπγου.

Δ: Οκ.

A: Και εώς τώα, τελειώνω σε πανεπιστήμιο Κύπγου, είμαι τελεταίο έτο, πέμπο έτο και είμαι πολύ ευχαριτιμένο που... που τελειώνω το πανεπιτήμιο Κύπρου και μετά κκέττομαι να κάνω κάτι άλλο, εεε... κάτι άλλο τη ζωή.

Δ: Ναι, μπράβο, μπράβο. Λοιπόν, εσύ πιστεύεις ότι στη Σχολή Κωφών εν καλόν το επίπεδο; Εν ψηλό, εν χαμηλό, εν μέτριο; Εν όπως το κανονικό σχολείο; Πως;

Α: Κοίτατε. Την την κκολή κωφών νόμιζα είναι... κανονικό, κανονικό επίπεδο. Μετά όμως, ήταν πολύ εύκολη το νοηματικό τα για μένα.

Δ: Οκ.

Α: Τη του κωφών (στη Σχολή Κωφών). Μετά όμως που έφυγα από πο... από κκολή κωφών επει(δη) πήγα σε κανονικό κκολείο, λία πάματα τσεχάστηκα τη νοημα γλώσσα και είπα δεν πειάζει να τα, να τα, να θυμίσω από παλιά.

Δ: Οκ. Τζαι εσύ που έμαθες να γράφεις και να διαβάζεις;

Α: Από κκολή, κκολή κωφών.

Δ: Σχολή Κωφών; Μαθαίνουν σου να διαβάζεις, να γράφεις;

Α: Βέβαια, βέβαια, βέβαια.

Δ: Οκ. Εσύ θα προτιμούσες να πήγαινες μόνο Σχολή Κωφών ή μόνο κανονικό;

Α: Κοίτασε. Δεν αποφάσισα εγώ. Αποφάσισαν οι γονεί μου.

Δ: Ναι.

Α: Επιφά νονίνιο ότι ήθελα να με πάου σε κανονικό κκολείο για να συνηθήσω με τους άλλου κωφού, οοο σόρυ σόρυ, με του ακούοντα.

Δ: Εσύ τι θα προτιμούσες όμως;

Α: Θα προτιμούσα με του α., με τους άλλου ακούοντα.

Δ: Οκ, όπως εκάμαν οι γονείς σου.

Α: Ναι.

Δ: Οκ. Λοιπόν, Περίγραψε μου μια μέρα στο σχολείο, που επήαινες σχολείο.

Α: Ε... δημοτικό...;

Δ: Ότι θέλεις.

Α: Εε, το δημοτικό ήταν, ήταν πολύ εύκολο τη ζωή μου ήταν το δημοτικό, και το γυμνάσιο, κατάφερα να γίνω άριστο μαθητή, εε και τη, και τη, και το λύκειο, τάσσει δυσκολέτηκα λίγο, έματα, να τα μα, να τα... α πούμε μαματικά, λογιτική, οικονομικά, τάτσει δυσκολέτηκα, αλλά το τέλο τα κατάφερα, για παγκύπια ετσετάσει για να πεάσει το πανεπιτήμιο Κύπρου. Αυτό ήτα το τόχο μου.

Δ: Μπράβο. Τζαι εσένα ποιο ήταν το αγαπημένο σου μάθημα;

Α: Οικονομικά.

Δ: Οικονομικά. Τούτο που σπουδάζεις, έννε;

Α: Ναι. Τιπλό μου καμέ.

Δ: Μπράβο. Τζαι ποιο μάθημα ήταν το πιο δύσκολο για σένα;

Α: Το πιο τύκολο για μένα είναι σημεία, φυσική, ιολογία τεν μ' αρέσει κατόλου.

Δ: Καθόλου; Λοιπόν εσένα σου αρέσει να γράφεις;

A: Βέβαια.

Δ: Γιατί;

A: Μμ;

Δ: Για ποιο λόγο;

A: Έτσι, έμαθα. Μου αέσει, να γράφω. Να διαβάζω.

Δ: Τι σου αρέσει να γράφεις;

A: Ότι νά ναι.

Δ: Εσύ, τι νομίζεις, ποια γλώσσα νικά στην κοινότητα των κωφών; Η νοηματική ή η ομιλία;

A: Του κωφού;

Δ: Ναι.

A: Ε νοηματική γλώσσα (ψιθυρίζει).

Δ: Η νοηματική γλώσσα. Εσύ ποιαν προτιμάς να μιλάς; Ποια θέλεις να μιλάς;

A: Να μιλά;

Δ: Ναι εσύ.

A: Με του ακούοντα.

Δ: Οκ. Λοιπόν, εσύ χρησιμοποιάς τεχνολογία στη ζωή σου;

A: Τι εννοεί;

Δ: Κινητά, computer, τηλεόραση...

A: Ναι.

Δ: Ναι;

A: Ναι, ναι.

Δ: Τζαι ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιείς;

A: Εε από αθληγ, αθλητικά.

Δ: Αθλητικά, τζαι τι άλλο έσσεις; Έσσεις facebook, έσσεις instagram, youtube, έσσεις;

A: Εγώ χω φέημπου, έχω ίττακραμ, έχω πάπε (viber), έχω email.

Δ: Και πόσο συχνά τα χρησιμοποιάς;

A: Παραπάνω φέημπου και ίτακραμ.

Δ: Τζαι μπαίνεις κάθε μέρα;

A: Όχι κάθε μέρα. Κάποιε φοέ.

Δ: Κάποιε φορές.

A: Κάποιοι φοέ βαγιέμαι και μπαίνω φέημπου και κάνω.

Δ: Οκ. Εσύ πιστεύεις ότι η τεχνολογία βοηθά στην επικοινωνία;

A: Για μένα δεν μου αέσει.

Δ: Δεν σ' αρέσει. Αλλά η τεχνολογία βοηθά στην επικοινωνία των κωφών;

A: Μόνο κκάμερα.

Δ: Μόνο κάμερα. Τζαι εσύ πιστεύεις ότι η τεχνολογία άλλαξε τη ζωή των κωφών;

A: Καμία σχέση.

Δ: Καμία σχέση. Τζαι εσένα πόσο σημαντική είναι η τεχνολογία στη ζωή σου;

A: Πόσο σημαντική;

Δ: Ναι.

A: Πεήντα τις εκατό.

Δ: Πενήντα τις εκατό. Οκ. Οι φίλοι σου χρησιμοποιούν την τεχνολογία;

A: Λογικά ναι.

Δ: Τζαι έχουν facebook; Έχουν instagram;

A: Λογικά, λογικά, για όλου.

Δ: Οκ. Τι νομίζουν οι φίλοι σου για το facebook, το instagram; Τι νομίζουν;

A: Νομίζουν;

Δ: Ναι, τους βοηθούν;

A: Δεν σέρω.

Δ: Δεν ξέρεις. Λοιπόν, εσύ τι κάμεις στο facebook και στο instagram;

A: Το φέημπου, μπλέπω (βλέπω) εικόνε, βλέπω αντις..., ατλητικά, βλέπω ειτήσει (ειδήσεις) , βλέπω φωτογραφίε. Διάφορα. Και το ίτακραμ, βλέπω φωαφίε και κω βγάζω φωαφία και βάζω στο ίστακαμ.

Δ: Άρα βάλεις stories εσύ, Βάλεις ιστορίες.

A: Και ιστο(ρ)ίε(ς) πράβω πράβω.

Δ: Βάλεις τζαι ποστ;

A: Μμ;

Δ: Ποστ βάλεις;

A: Ναι, σωστά.

Δ: Τζαι απαντάς και σε σχόλια;

A: Ακριβώ.

Δ: Οκ. Γράφεις κείμενα στο facebook;

A: Εε δημοσιεύσει;

Δ: Ναι.

A: Ναι.

Δ: Γράφεις. Τζαι...

A: Φιλοσοφία, φιλοσοφία.

Δ: (γέλιο) δικά σου κείμενα, ή διασήμων;

(Έδειξε τον εαυτό του)

Δ: Δικά σου.

A: Δικά μου.

Δ: Δικά σου. Οκ. Τζαι ποια γλώσσα χρησιμοποιείς; Ελληνικά; Αγγλικά; Greeklish;

A: Και τα τρία.

Δ: Και τα τρία.

A: Αγγλικά, ελληνικά και γκίς.

Δ: Τζαι τι προτιμάς να γράφεις εσύ; Ελληνικά, αγγλικά ή greeklish;

A: Ε να γράφω εννοεί τα μηνυματά;

Δ: Ναι ναι ναι.

A: Γκίκλινς.

Δ: Greeklish, οκ. Λοιπόν, εσύ πριν κάνεις δημοσίευση, να γράφεις, τι κάνεις; Στέλλεις το μήνυμα να δει κάποιος αν του αρέσει τζαι βάλεις, ή βάλλεις το τζαι εν σε κόφτει;

A: Μόνο μου.

Δ: Μόνος σου. Οκ. Ποιοι σου απαντούν στα, στις δημοσιεύσεις σου;

A: Ποιοι;

Δ: Ποιοι.

A: Και τα δύο. Οι κωφοί και ακούοντα, και τα δύο.

Δ: Σε ποια γλώσσα; Ελληνικά; Αγγλικά; Greeklish;

A: Κρίκλινς.

Δ: Greeklish. Ούλλοι;

A: Κάποιοι εκέζοι κάποιοι ελληνικά.

Δ: Οκ. Να μιλήσουμε λίγο για την εκπαίδευση. Εσύ, θέλεις να δεις κάτι να αλλάζει στην εκπαίδευση;

A: Ναι. Θέλω πολλά να αλλάξει εκπαίδευση, γιατί πλέπω τους, του, του ακούοντο, ακούοντε, τεν εντιαφέροντα για τη νοηγο γλώσσα, εκώ τέλλω να βάλου μέσα νοηματογλώσσα για όλου, για όλο το κόμμο. Για να μάτει, να, να σέβενται του κωφού.

Δ: Οκ. Τζαι εσύ θέλεις να δεις να αλλάσσει κάτι στην κοινωνία των ακουόντων;

Α: (καταφατικό νεύμα)

Δ: Τι;

Α: Τι. Οι ακούοντο, οι ακούοντε, μόνο προφορικά κοινωνία, ποφρικά. Ενώ οι κωφοί, νοηματι γλώσσα. Αλλά πγέπει ούλοι, ούλοι να ναι ίσοι...

Δ: Οκ. Ναι;

Α:...Δηλαδή οι ακούοντε πέπει να μάτου τη νοηματική ώσσα για να μπογού να επικοινων...ιού του κωφού.

Δ: Μαζί με τους κωφούς, οκ. Τζαι εσύ πιστεύεις ότι κάποιος άνθρωπος μπορεί να κάμει κάτι για να βοηθήσει τους ακούοντες τζαι τους κωφούς να έρτουν κοντά;

Α: Ακριβώ.

Δ: Εσύ τι νομίζεις; Ποιος; Να κάμει τι; (έγιναν και στη νοηματική)

Α: Να βοτήσει, εγώ πιστεύω να βοτήσει να εκπαίδεση.

Δ: Εκπαίδευση.

Α: Από, από δακκάλοι που φέρει καλά νοηματική γλώσσα, να λάφουν επαιδεφτούν του μαθητέ ή φοιτητέ...

Δ: Ναι;

Α:...να μάτου καλά τη νοητικη γλώσσα μετά να έθου κοντά να μιήσου με του κωφού.

Δ: Οκ. Τζαι εσύ πιστεύεις ότι έσσει ικανοποιητική επαφή και επικοινωνία μαζί με τους ακούοντες;

Α: Κάποιοι, κάποιοι οι ακούοντο είναι ικανοποιημένοι. Όμω οι παραπάνω όχι.

Δ: Οι παραπάνω όχι, οκ. Τώρα θα μιλήσουμε για τη νοηματική γλώσσα.

Α: Μάλισσα.

Δ: Λοιπόν, εσύ τι πιστεύεις για τη διδασκαλία της νοηματικής σε κωφούς και βαρήκοους; Πρέπει; Εν πρέπει; Τι;

Α: Πλέπει.

Δ: Ποιος πρέπει να τους διδάσκει;

Α: Οι δάκαλοι.

Δ: Οι δάσκαλοι πρέπει να είναι κωφοί ή ακούοντες ή ότι να 'ναι;

Α: Και τα τία, και τα τία. Κωφού, βαήκοου και ακούοντα. Πλέπει.

Δ: Οκ.

Α: Να είναι, να είναι ισότητα.

Δ: Εντάξει, τζαι εσύ είπες μου πριν ότι πρέπει όλοι να γνωρίζουν τη νοηματική γλώσσα.

A: Πλέπει, πιέπει. Να μη χατεί.

Δ: Για να μην χαθεί, οκ. Εε... εσύ ξέρεις... ας πούμε, στη γλώσσα μας, των ακουόντων, εν να πούμε κάποιες λέξεις διαφορετικά, ο παππούς εν να μιλήσει διαφορετικά που τον νεαρό, που εσένα. Στη νοηματική εν το ίδιο; Οι παππούδες μιλούν διαφορετικά;

A: Δετικά.(διαφορετικά)

Δ: Όπως την ομιλία.

A: Ναι.

Δ: Οκ. Στη νοηματική που διδάσκουν στους ακούοντες, ποιαν διδάσκουν; Την παλιά νοηματική, του παππού ή νέους;

A: Νέου, νέου.

Δ: Την πιο νέα. Οκ. Τζαι ποια νοηματική πρέπει να διδάσκουν; Εσύ τι νομίζεις; Παλιά ή νέα;

A: Νέα.

Δ: Λοιπόν, τώρα για 'σένα, ντάξει; Τι βαθμό θα έβαλες στον εαυτό σου για το πως μιλάς, προφορικά.

A: Τι βα βαθμό για το εατό μου;

Δ: Ναι.

A: Εήντα πέντε τις εκατό.

Δ: Ενενηνταπέντε. Τζαι ποια νομίζει είναι τα δυνατά σου σημεία και ποια τα αδύνατα; Γιατί πλην πέντε;

A: Πι πέντε; Μποεί να κάνω τικό μου λάτο, τικό μου λάφο. Μετά είμαι ετό εαφό μου. Γιατο νεβιάζω κάτι... πράγμα.

Δ: Οκ, τζαι τι βαθμό βάλεις στον εαυτό σου για το πως γράφεις;

A: Άνετα.

Δ: Εκατό;

A: Άνετα. Ναι.

Δ: Άρα εν έσσεις αδύνατα σημεία.

A: (ψυθιρίζει) όχι.

Δ: Οκ. Τζαι γιατί νομίζει έτσι; Γιατί γράφεις καλύτερα απ' ότι μιλάς.

A: Επειδή το δικό μου λάκοντα (διδάσκοντες) εν μποού να μου πουν και να γάφω. Καϊτεια μόνο μου και γλάφω. Μόνο μου. Καλύτετερ.

Δ: Οκ, τζαι εσύ νομίζεις ότι μπορείς να πιάσεις πιο καλό βαθμό στην ομιλία; Να κάμεις εκατό;

A: Όχι. Καμία χίση (σχέση).

Δ: Γιατί;

A: Επειδή η ακοή μου είναι... σέρει το λόγο, το πόβλημα...

Δ: Ναι, ναι, ναι.

A: ...γιατί τυκολεύονται με του άλλου κω., με του άλλου ακούοντε να μιλού γλίοα και εν μπο..., και εγώ δεν μποώ να γράφω γλίοα. Και εν μποώ να καταλάβω τι λένε οι άλλοι.

Δ: Οκ. Εσύ τι σου αρέσει να κάμεις στον ελεύθερο σου χρόνο;

A: A! Το ελέττερο χόνο μ' αέσει να γυμνάζομαι, μου αέσει να ιακεδάζω, μου αέσει να ταξιδεύω, μου αέσει να βλιέπω μάππα αθλητικά, τάχα να φοβηθώ, και... κάτι άλλο; A! Μου αέσει να διαβάζω ιτοσειδά (ιστοσελίδα) τι λένε, τι γκίνεται στη Κύπρο και τη Ευώπη, τι γκίνεται. Ατά.

Δ: Εσύ διαβάζεις βιβλία;

A: Κάποιες φοέ ναι, κάποιες φοέ όχι επειδή βα(ρ)ιέμαι.

Δ: Τι σου αρέσει να διαβάζεις;

A: Ε διάφοα. Διάφοα.

Δ: Ας πούμε πε μου ένα βιβλίο που διάβασες.

A: Διαβάζω (.) αθλητικό.

Δ: Αθλητικά παραπάνω, οκ. Ε (.) θέλεις να μου πεις κάτι άλλο; Γενικά.

A: Γενικά. Μμ (.) Τόχο, ο στόχο μου, θέλω να πετύχω (.) ευτυχία. Ευτυχία;

Δ: (θετικό νέψιμο από εμένα)

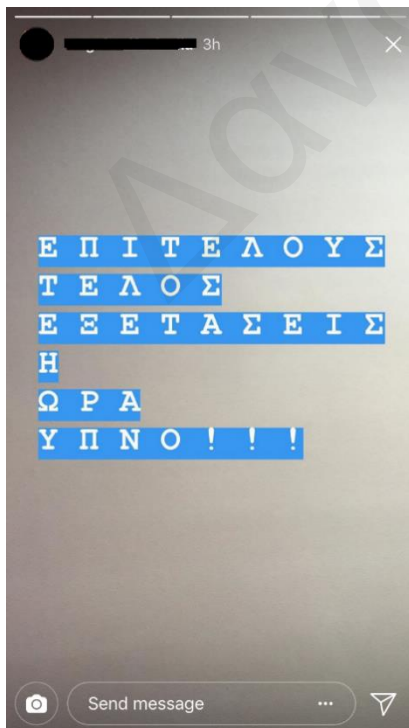
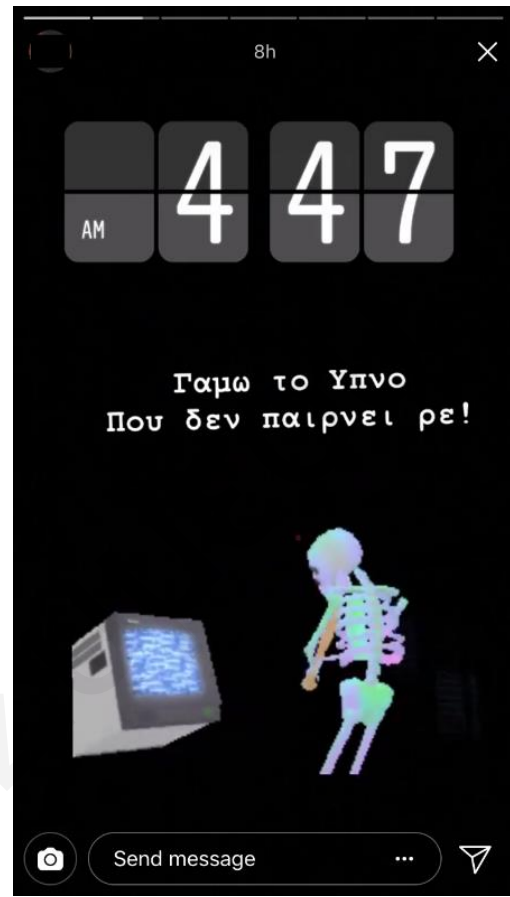
A: Ευτυχία για όη τη ζωή μου (.) να, να διασκετάσω, να χαώ, να (.) να τασσιένω (ταξιδεύω), να, να πηγαίνω με τους άλλου φίλου, με τη χαά μου και με τη 'κοιγένεια μου για βόλτα...

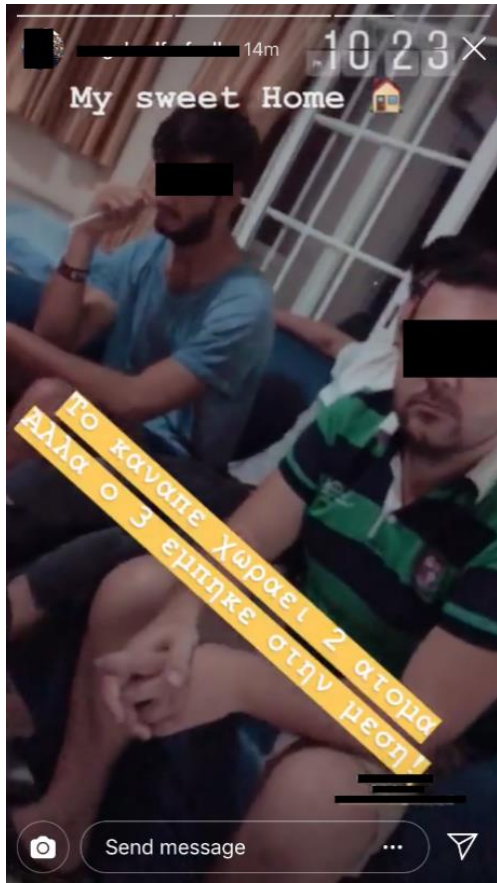
Δ: Οκ, ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σου, ευχαριστούμε που μας βοηθάς για την εργασία και είσαι πάντα καλά, να πετύχεις τους στόχους σου τζαι με το πτυχίο.

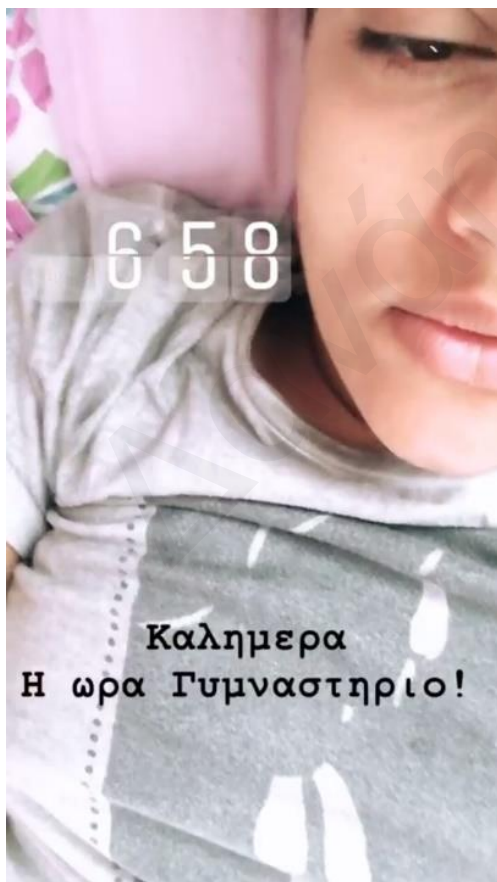
A: Φχαριτώ πολύ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Ραφαέλα : Posts / Stories

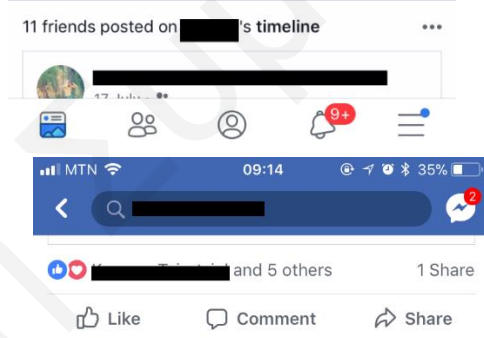
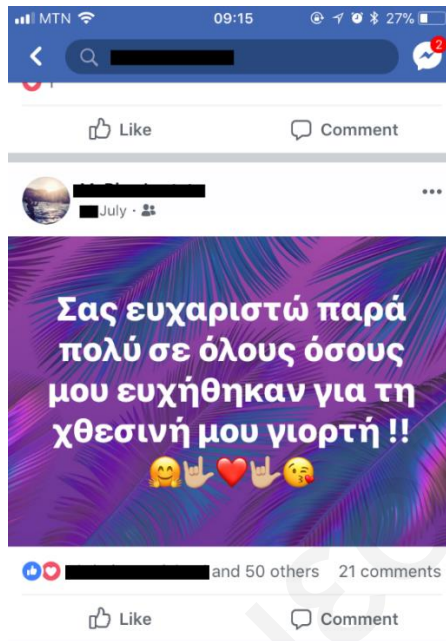

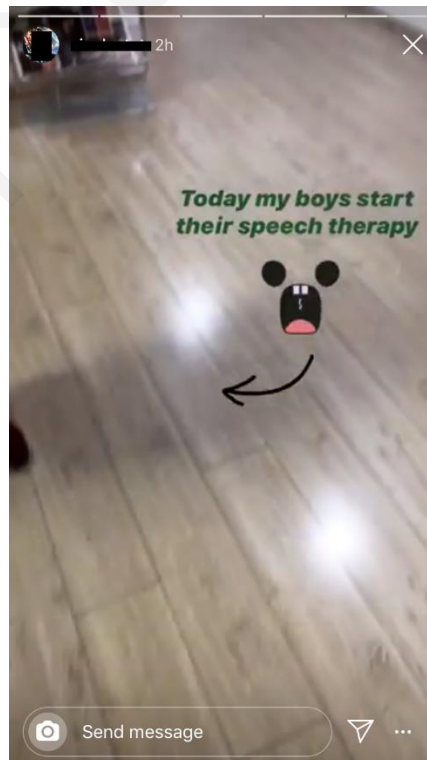
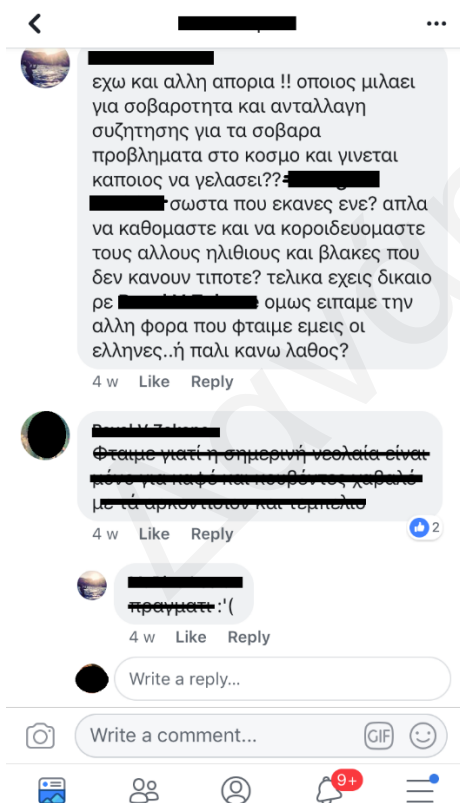
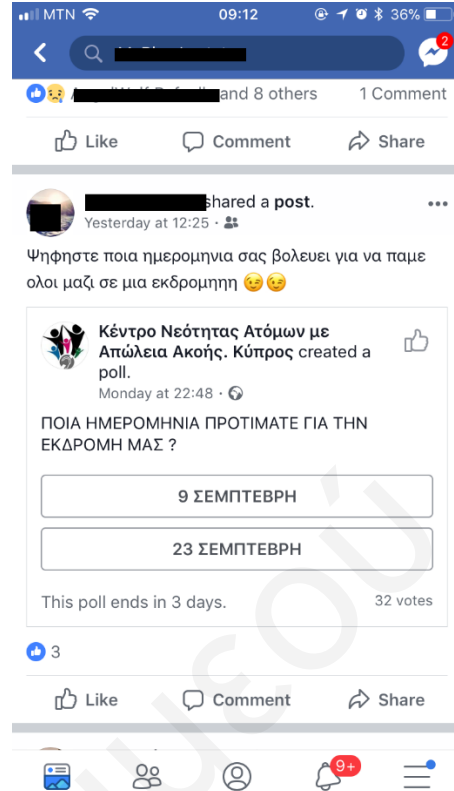

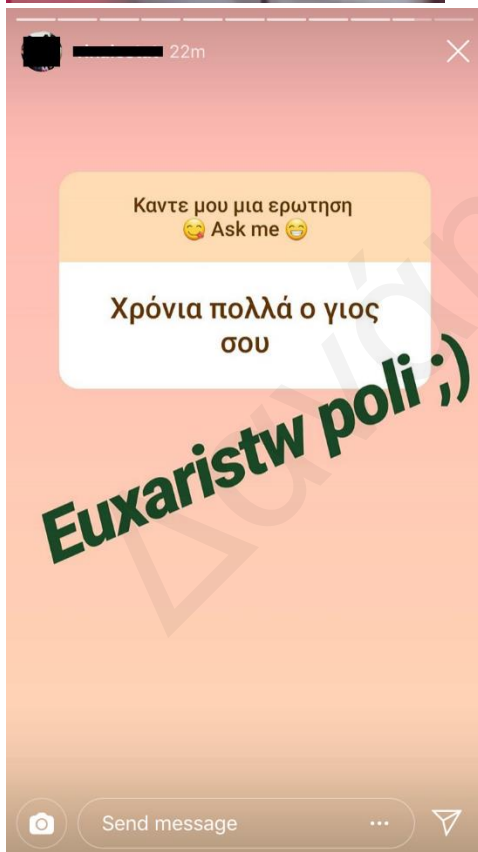

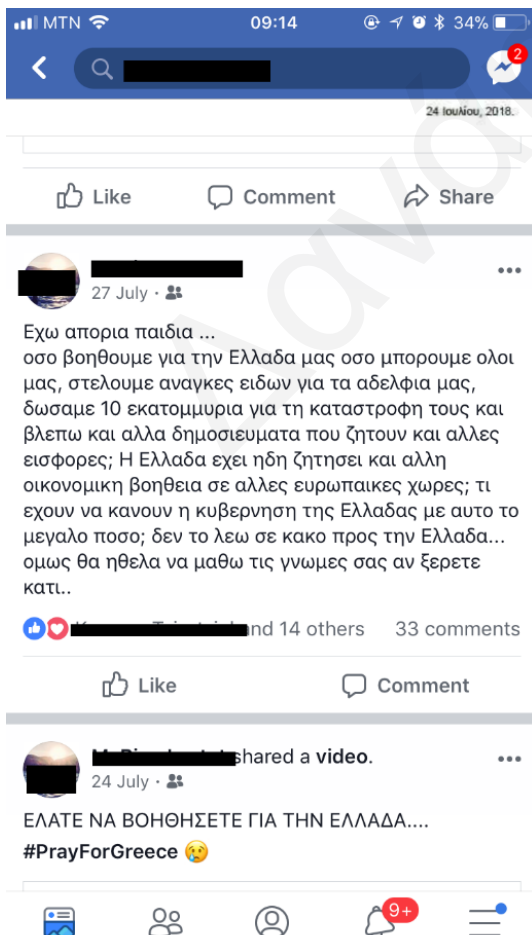
Δανάη ΣΥΜΕΘΟΥ

Μαρίνα: Posts / Stories

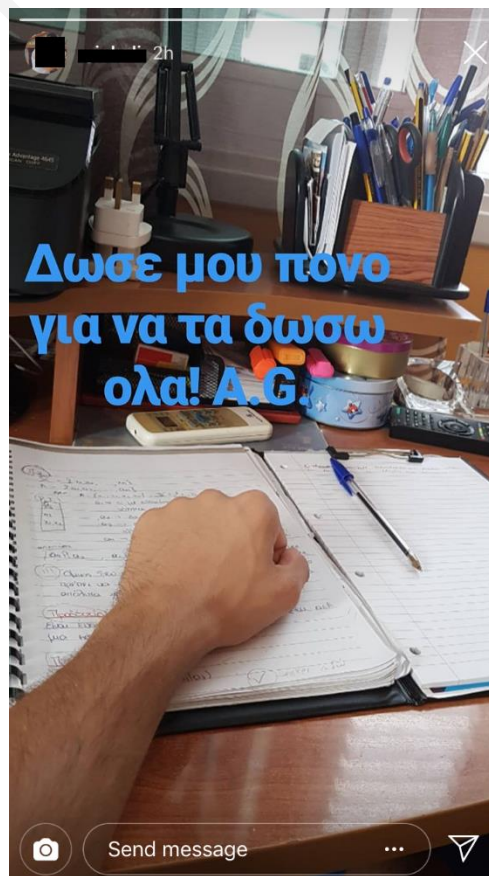

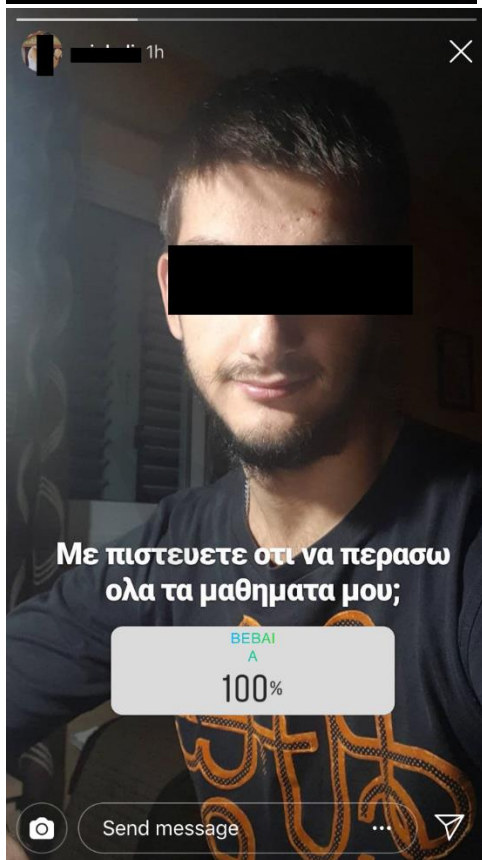
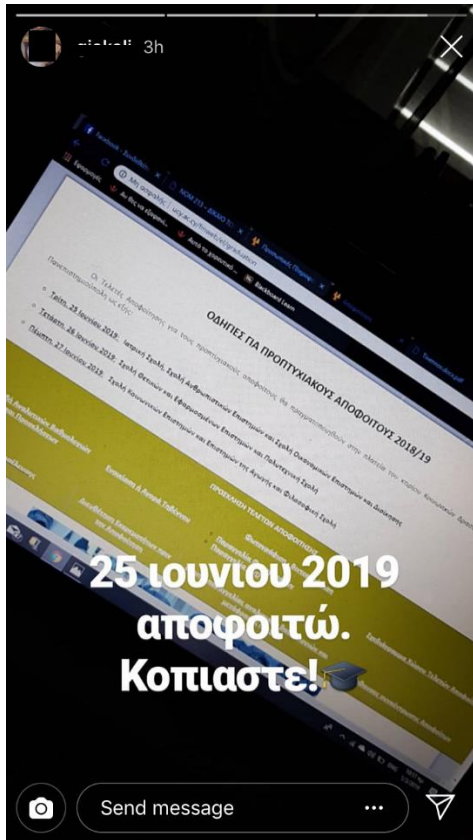

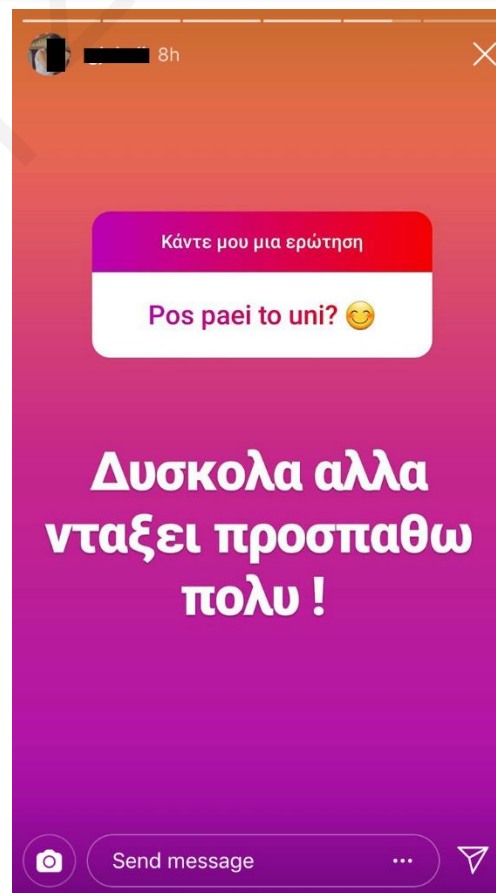

Ανδρέας: Posts / Stories

Posts

Liked by [redacted] and 58 others

16/04/2019 ΤΕΛΟΣ ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΤΟΥ 2019 ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ!! ΤΩΡΑ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΕΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ. ΠΑΜΕ ΔΥΝΑΜΗ!

Home Search Add Heart Profile

Δανάη Συμεού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Ημερολόγιο

Για τις συνεντεύξεις επιλέχθηκαν εντέλει τρία άτομα με προβλήματα ακοής. Το πρώτο άτομο, θα είναι βαρήκοο, και πάω σε αυτό θα γίνει η πιλοτική, με μαγνητοσκόπηση. Επιλέχθηκε βαρήκοο άτομο έτσι ώστε να βοηθήσει στο στήσιμο της γραμματικής και συντακτικής των ερωτήσεων της συνέντευξης, αφού η νοηματική γλώσσα, όπως κάθε γλώσσα, έχει τη δική της γραμματική και σύνταξη, και πολλές φορές αν δεν ακολουθούνται, δεν υπάρχει συνεννόηση μεταξύ των ατόμων, αλλά παρεξηγήσεις. Παράλληλα για να δούμε πόσο εύκολο είναι να γίνει η συνέντευξη μόνο με νοηματική γλώσσα, αφού θα χρειαζόταν για το επόμενο άτομο. Το δεύτερο άτομο θα είναι κωφό. Κοντά θα βρίσκεται και βαρήκοο άτομο έτσι ώστε αν το κωφό άτομο δεν καταλάβει κάτι, το βαρήκοο άτομο θα του εξηγήσει τι ακριβώς εννοούν οι ερωτήσεις (πιο απλοποιημένα). Το τρίτο και τελευταίο άτομο θα είναι άτομο βαρήκοο, όπου η συνέντευξη θα είναι με μαγνητοφώνηση.

Δεοντολογικά /ηθικά ζητήματα

Πλησίασα τον κάθε συμμετέχοντα με διαφορετικό τρόπο.

Όσο αφορά το **πρώτο** άτομο, είναι από το φιλικό μου περιβάλλον. Παρόλα αυτά δεν ειπώθηκε η πλήρης αλήθεια από την αρχή. Στην αρχή της είπα πως πρόκειται για μία εργασία που θα κάνω για το Πανεπιστήμιο και θα αφορούσε τα κωφά άτομα. Αυτόματα μου είπε πως ήταν σύμφωνη. Τονίστηκε στην ίδια πως τόσο οι «ιστορίες» όσο και ο «τοίχος» των ΜΚΔ της θα γίνονταν σημεία έρευνας. Ήταν και πάλι σύμφωνη. Ομολογώ πως η πρόσβαση μου στο πρώτο μου άτομο ήταν πολύ εύκολη λόγω της φιλίας μου μαζί της.

Έπειτα, αφού ετοιμάστηκαν οι ερωτήσεις, έγιναν αρκετές συναντήσεις μαζί με την ίδια και άλλα 2 άτομα κωφά, αφού αν και γνώριζα πολύ καλή νοηματική, παρόλα αυτά έπρεπε να μάθω τις λέξεις και τις εκφράσεις που χρειαζόνταν στην νοηματική, έτσι ώστε να είμαι έτοιμη για τα επόμενα άτομα, όποια και να ήταν αυτά.

Το πρώτο άτομο αφού διάβασε μία φορά τις ερωτήσεις ερωτήθηκε αν υπάρχει κάποια από τις ερωτήσεις που θα προτιμούσε να μην γίνει, αφού θα μιλούσαμε για ευαίσθητα θέματα, όπως αν δέχτηκε ρατσισμό, και πως την αντιμετωπίζει ο κόσμος στην καθημερινότητά της. Τόνισα πως ακόμη και αν ήταν έτοιμη, εννοείτε πως η συνέντευξη θα διακοπεί αν νιώσει άβολα οποιαδήποτε στιγμή. Πιστεύω πως αυτό της έδειξε ότι μπορούσε να με εμπιστευτεί γιατί προτεραιότητα είχε η ίδια και όχι μία απλή συνέντευξη.

Αφού έγινε η συνέντευξη ερωτήθηκε αν ήταν όλα εντάξει και αν θα άλλαζε κάποια από τις απαντήσεις της. Είπε πως δεν μπορεί να σκεφτεί κάτι διαφορετικό.

Όσο αφορά το **δεύτερο** άτομο, είναι ένα από τα κύρια άτομα στην κοινότητα των κωφών (ανήκει στο πενταμελές συμβούλιο του Κέντρου Νεότητας Ατόμων με Απώλεια Ακοής Κύπρου). Είναι παράλληλα μία πολύ καλή φίλη του πρώτου μας ατόμου. Το συγκεκριμένο άτομο μου φάνηκε δύσκολο στην αρχή να το προσελκύσω, γι αυτό και ζήτησα από το πρώτο μου άτομο να της πει πως μία κοπέλα γυρεύει άτομα για μία εργασία που αφορά κωφά άτομα, και αν μπορεί να με αποδεχτεί στο Facebook. Όταν της μίλησα πρώτη φορά, την ευχαρίστησα που με αποδέχτηκε και της είπα πως πρόκειται για μία εργασία που θα κάνω για το Πανεπιστήμιο και θα αφορούσε τα κωφά άτομα. Με ρώτησε τι θα αφορούσε συγκεκριμένα και τι έρευνα θα ήταν. Της απάντησα συγκεκριμένα: «Πρώτα απ' όλα θα σας πάρω συνέντευξη για γενικά θέματα. Για παράδειγμα, πόσο είστε, από πού κατάγεστε, σπουδές, δουλειά, κωφοί ή βαρήκοοι, αν πήγες σε δημόσιο ή ειδικό, αν υπάρχουν θέματα για κάποιον που είναι κωφός κτλ. Αν δεχτείς να συμμετάσχεις, τότε εγώ θα μπω στα ΜΚΔ σου και θα δω ότι γράφεις και

πως γράφεις εκεί. Γράφεις ελληνικά; Αγγλικά; Greeklish; Μιλάς άλλες γλώσσες; Γράφεις σε άλλες; Στα σχόλια μιλάς μόνο με κωφούς ή και με ακούντες; Αν δεχτείς, θα κάνω λίγα screenshots απλά για να τα βλέπω και να θυμάμαι πως γράφεις. Μόλις γίνουν τα screenshots, αυτόματα θα διαγράφεται το όνομα σου. Εννοείτε πως πουθενά δεν θα αναφερθεί το όνομά σου ή οτιδήποτε σε προδίδει. Είσαι μία γυναίκα, 28 ετών. Περίπου αυτά». Μετά από αυτά, η ίδια μου απάντησε: «Και για ποιο σκοπό είναι;». της είπα: «Για να δω την γραπτή σας επικοινωνία και τον τρόπο κοινωνικοποίησης σας με κωφούς και ακούντες αλλά και πόσο ρόλο παίζει σε μία κοινότητα όπως αυτή των κωφών η γλώσσα». Τότε η ίδια μου απάντησε πως ήταν σύμφωνη με αυτά και επίσης «Χαίρομαι που ασχολείσαι με τη νοηματική... είναι πολύ σημαντικό για μας για κάποια άτομα σαν εσένα που ενδιαφέρεσαι... Όποτε έχουμε και οι δύο μας ελεύθερο χρόνο και θα μιλήσουμε είτε εδώ είτε σε μια καφετέρια. Αν θέλεις να φέρω και άλλα άτομα.». αφού την ευχαρίστησα, της είπα πως αν χρειαστώ και άλλους θα της πω, και παράλληλα την ρώτησα αν ήταν εντάξει να ξεκινήσω να κάνω screenshots. Μου απάντησε «Καλό γιατί όχι;».

Όλη η συζήτηση έγινε μέσω Facebook σε γραφή Greeklish.

Το **τρίτο** άτομο, ήταν σχετικά εύκολο. Λόγω του ότι ήδη έκανα αρκετή παρέα με το πρώτο άτομο, και έπειτα ξεκίνησα και με το δεύτερο άτομο, είχε ήδη μάθει για εμένα. Είχαμε σιγά σιγά αρχίσει να κάνουμε παρέα. Η εμπιστοσύνη υπήρχε ήδη. Έτσι μία μέρα αφού συζητούσαμε την εργασία με τους δύο συμμετέχοντες, του απεύθυνα τον λόγο, του είπα πως θα ήθελα να κάνω συνέντευξη σε ακόμα ένα άτομο και τον ρώτησα αν θα τον ενδιέφερε να συμμετάσχει και αυτός. Τόνισα όπως και στα άλλα δύο άτομα πως η όλη έρευνα αφορούσε τα κωφά άτομα, την ομιλία, τη γραφή, τα ΜΚΔ, κτλ. Είπα κάποιες από τις ερωτήσεις που μου ήρθαν εκείνη τη στιγμή. του είπα επίσης πως θα μιλούσαμε και για ευαίσθητα θέματα, όπως το ρατσισμό και τον εκφοβισμό. Μου είπε πως δεν τον ενοχλούσε αφού και αυτά είναι θέματα της καθημερινότητάς μας. Του είπα επίσης πως θα χρειαζόταν να βλέπω τον «τοίχο» του στα ΜΚΔ και πως θα έκανα screenshots. Μου απάντησε καταφατικά κάνοντας μου πλάκα στο να βάλω μόνο φωτογραφίες που να δείχνει όμορφος.

Αφού έγινε η συνέντευξη ερωτήθηκε αν ήταν όλα εντάξει και αν θα άλλαζε κάποια από τις απαντήσεις του. Είπε πως μιλούσε από την καρδιά του, γι' αυτό δεν θα άλλαζε κάτι. Θα τον ενδιέφερε όμως να διαβάσει ολόκληρη την εργασία.

Λίγες εβδομάδες αργότερα άνοιξα θέμα για την εργασία, και αφού τόνισα για άλλη μία φορά το πόσο σημαντική είναι, είπα πως αρκετά από αυτά που πήρα από τον «τοίχο» και τις «ιστορίες» τους, θα χρησιμοποιηθούν στην εργασία, γι' αυτό θα τα δει και άλλος κόσμος. Επισήμανα πως μόνο εγώ θα γνώριζα ποιοι είναι οι συμμετέχοντες. Μου ζήτησαν να τους θυμίσω το θέμα γι' αυτό και εγώ βρήκα ευκαιρία να πω λίγη ακόμη αλήθεια. Σιγά σιγά σκοπός μου είναι να τους πω την πλήρη αλήθεια. Τους είπα πως τα screenshots που πήρα, θα τα χρησιμοποιούσα για να δείξω πως συμφωνώ μαζί τους πως ο κόσμος κάνει λάθος όταν χρησιμοποιεί τη λέξη «κωφάλαλος», αφού οι ίδιοι ξέρουν πώς να μιλάνε. Αυτό μπορούμε να το αποδείξουμε αν δείξουμε στον κόσμο πως για να ξέρει να γράφει στα ΜΚΔ, σημαίνει ξέρει να μιλά, άρα δεν είναι «κωφάλαλοι» αλλά κωφοί. Συμφώνησαν πως αυτό είναι σωστό. Επίσης τους είπα πως δεν ήταν μόνο αυτό. Λόγω του ότι γνώριζα ήδη πως σε κανένα δεν αρέσει που η Σχολή Κωφών τους συμπεριφέρεται σαν «μωρά» (δική τους έκφραση), αφού απλοποιούν τα πάντα γιατί πιστεύουν πως αν τους πουν μία πρόταση όπως είναι γραμμένη στα βιβλία τότε οι ίδιοι δεν θα την καταλάβουν. Έτσι, εκμεταλλεύτηκα την κατάσταση και τους είπα πως αν δείξουμε πως γράφουν διαφορετικά από εμάς, πως αν δείξουμε πως κάνουν μικρά λαθάκια, που στην ουσία δεν είναι λάθη αλλά επιρροές, τότε ίσως μπορούμε να κάνουμε μία αρχή στο να αλλάξουν τα πράγματα τόσο στη Σχολή Κωφών, όσο και στην κοινωνία μας, να ξεκινήσουν δηλαδή οι ακούντες να μην βλέπουν πλέον τους κωφούς ως ιατρικά περιστατικά. Αν και στην αρχή φοβήθηκα μήπως παρεξηγήσουν, εντούτοις μου είπαν πως ότι και να είναι το θέμα μου πάλι θα με βοηθούσαν, επειδή οι ίδιοι ένοιωθαν ωραία που είχαν επαφή με ακούντες.

Συνέντευξη

Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων έγιναν με στόχο να απαντηθούν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο οι απορίες που είχα στην αρχή της διατριβής αυτής. Στην συνέχεια διορθώθηκαν από την επιβλέπουσα καθηγήτρια. Τέλος, πριν την πιλοτική συνέντευξη κατά κάποιο τρόπο διορθώθηκαν από βαρήκοο άτομο, έτσι ώστε να βγάζουν οι ερωτήσεις νόημα στους κωφούς.

Η πιλοτική συνέντευξη έγινε για να δούμε αν οι ερωτήσεις ήταν οι κατάλληλες, αλλά και κατάλληλα διατυπωμένες ώστε να καταλαβαίνουν τα κωφά άτομα το νόημα.

Η πιλοτική συνέντευξη στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκε με τη βοήθεια ενός βαρήκοου ατόμου αλλά και του προγράμματος Filmora.

Η πιλοτική συνέντευξη ήταν επιτυχής. Παρόλα αυτά μετά από συνάντηση με την επιβλέπουσα, με ακόμα μία καθηγήτρια και με το βαρήκοο άτομο που με βοήθησε στις ερωτήσεις αλλά και στο να γνωρίζω το κατάλληλο λεξιλόγιο ώστε να γίνει η συνέντευξη αυτή ολόκληρη στη νοηματική γλώσσα, προστέθηκαν κάποιες ερωτήσεις που βγήκαν μετά τη συζήτησή μας.

Οι νέες ερωτήσεις προστέθηκαν στην νέα συνέντευξη.

Οι ερωτήσεις άλλαξαν⁴² όταν άλλαξε το δείγμα -από κωφούς σε βαρήκοους- λόγω του ότι μπορεί κάποιος να πει πως οι βαρήκοοι είναι δίγλωσσοι, άρα καταλαβαίνουν τη γλώσσα των ακουόντων (η ομιλούμενη είναι και η πρώτη τους γλώσσα). Ούτως ή αλλιώς οι συνεντεύξεις στους βαρήκοους θα γίνονταν με ηχογράφηση (ομιλία) και όχι με βιντεοσκόπηση (νοηματική), άρα η σύνταξη, η γραμματική και οι ερωτήσεις έπρεπε να συμβαδίζουν με αυτή των ακουόντων.

Υπολογίζεται πως ο επόμενος συμμετέχοντας (βαρήκοος) θα κάνει μικρά λάθη, και οι ερωτήσεις αν και «δυσκολότερες», για τα κωφά άτομα και όχι τους ακούντες, θα είναι κατανοητές.

Ο Ανδρέας στο τέλος της συνέντευξης ρώτησε αν η ομιλία του ήταν καλή και ορθή, αν έκανε λάθη, αν τον κατάλαβα σε όσα είπε. Όταν του είπα πως το άδειο χαρτί μπροστά μου ήταν για να σημειώσω αν δεν πει κάτι ορθά και μου το κάνει στη νοηματική για να μπορέσω να το γράψω στην απομαγνητοφώνηση, και όταν είδε πως το χαρτί είχε παραμείνει άδειο μετά από 28 λεπτά συνέντευξης, χάρηκε πολύ.

Οι ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης απλοποιούνταν, αφού είχε πολλά χαρακτηριστικά των κωφών όσο αφορά την κατανόηση (κάποιες ερωτήσεις δεν ήταν απόλυτα κατανοητές. Παρόλα αυτά το επίπεδο γραμματισμού του είναι πιο κοντά στους ακούντες.

Πριν την συνέντευξη ρώτησε αν μπορούσε να την μαγνητοσκοπεί, όπως και του επιτράπηκε. Στο τέλος του ζήτησα αν μπορούσε να μου την στείλει σαν επιπλέον. Η μαγνητοσκοπημένη θα χρησιμοποιηθεί αν υπάρξουν σημεία που η μαγνητοφώνηση δεν κατέγραψε, όπως για παράδειγμα αν υπήρχε κάποια λέξη που δεν μπορούσε να προφέρει και την έκανε στην νοηματική γλώσσα (υπήρξαν σημεία που αν δεν κατάφερνε να αρθρώσει, τον βοηθούσα, ή έλεγα την λέξη εγώ. Το ίδιο συνέβαινε αν ψιθύριζε κάποιες απαντήσεις, ή αν απαντούσε καταφατικά ή αρνητικά κουνώντας το κεφάλι ή τα χέρια του.

Μία μέρα στο πανεπιστήμιο μου ζήτησε βοήθεια σε μια ιστοσελίδα η οποία ήταν μόνο στην αγγλική γλώσσα. Όταν τον ρώτησα ποιο σημείο του κειμένου ήθελε να το βοηθήσω στη μετάφραση, απάντησε ολόκληρο γιατί δεν γνώριζε αγγλικά.

Βιντεοσκόπηση:

⁴² Κάποιες αφαιρέθηκαν, κάποιες προστέθηκαν και κάποιες άλλαξαν,

Οι βιντεοσκοπήσεις έγιναν με CANON 700d.

Μαγνητοφώνηση:

Η μαγνητοφώνηση έγινε σε ένα από τα μικρά δωμάτια της καινούργιας βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου Κύπρου, έτσι ώστε να υπάρχει απόλυτη ησυχία, αφού σκοπός ήταν να ακούγονται όσο πιο καθαρά γινόταν στις ηχογραφήσεις.

Απομαγνητοφώνηση:

Το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε για την απομαγνητοφώνηση είναι το online διαδικτυακό πρόγραμμα otranscribe, που μπορεί κανείς να βρει αν πληκτρολογήσει τον σύνδεσμο <https://otranscribe.com/>.

Το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε για την ενσωμάτωση των υποτίτλων και την επεξεργασία των βίντεος, ονομάζεται Filmora.

Κάθε περίπου 4 λεπτά ηχογράφησης, χρειάζονταν 1 ώρα απομαγνητοφώνησης.

Βαρήκοος μαγνητοφώνησης: Κατά τη διάρκεια της απομαγνητοφώνησης, αντιλαμβανόμουν πολλά φωνήματα να απουσιάζουν, όπως το «ρ», από την ομιλία του συμμετέχοντα.

Αφομοίωση της ομιλίας της ερευνήτριας. Χρειάστηκε να αλλάξει η ομιλία της ερευνήτριας, έτσι ώστε να είναι πιο κοντά σ' αυτή του κωφού ατόμου, έτσι ώστε να την καταλαβαίνει πιο εύκολα.

Έπρεπε να αλλάξουν πολλές ερωτήσεις, ειδικά η σύνταξή τους, έτσι ώστε να κατανοούν τις ερωτήσεις. Μου εξήγησαν πως αν ακολουθούσα την σύνταξη των ακουόντων, θα μπερδεύονταν. Το δοκίμασα και πράγματι μπερδεύονταν, ειδικά το κωφό άτομο. Έπρεπε να ακολουθώ τους δικούς τους συντακτικούς κανόνες.

Φτωχό λεξιλόγιο και από τους τρεις συμμετέχοντες. Το αντιλαμβάνονται και οι ίδιοι, αφού ειδικά το δεύτερο άτομο το είπα και στη συνέντευξή της.

Διερμηνεία:

«Όταν θεωρούν που είναι σημαντικό ή σοβαρό θέμα ζητούν διερμηνεία.

Με κάλεσαν σε πανεπιστήμιο όσο αφορούσε πτυχιακή για διερμηνεία (15.11.2018), ζητήθηκα σε ιατρό για εγχείρηση (05.03.2020), ζητήθηκα σε υπουργείο για αποφυγή λάθους (25.10.2016), ζητήθηκα σε τηλεφωνική επικοινωνία για ομιλία με άτομο σε κυβερνητική υπηρεσία (08.11.2016).»

«Ο μόνος που δεν θέλησε ποτέ διερμηνεία και δεν ζήτησε ποτέ είναι ο Ανδρέας. Ίσως λόγω του ότι μπορεί ο ίδιος να επικοινωνεί ικανοποιητικά.»

Η Μαρίνα με όποιο και να μιλά χρησιμοποιεί και τις δύο γλώσσες, είτε αυτός είναι κωφός είτε ακούοντας.

Αν είναι ακούοντας θα προσπαθήσει να βγάλει φωνή, και θα μιλήσει με ορθή σύνταξη και γραμματική. Ταυτόχρονα κάνει και αυθόρμητα νοηματική γιατί έτσι έμαθε.

Από την άλλη όταν μιλάει με κωφό, κάνει νοηματική αλλά χρησιμοποιεί και την ομιλία. Σε μικρότερο βαθμό μεν αλλά δεν παύει να την χρησιμοποιεί δε ακόμη και με τα παιδιά της. Όσο αφορά γραμματική και σύνταξη όταν μιλάει με κωφούς θα ακολουθήσει τους κανόνες της ΝΓ και όχι της ομιλούμενης.

Όταν μιλάμε μαζί, αν και ξέρει πως γνωρίζω πολύ καλή ΝΓ, θα μιλάει και στη ΝΓ αλλά και στην ομιλούμενη, ΟΜΩΣ ακολουθεί τους κανόνες της ομιλούμενης ακόμη και στην ΝΓ. (26.02.2021)

Ομιλία:

Ο Ανδρέας, ο μόνος από τους συμμετέχοντες ο οποίος δέχτηκε να γίνει η συνέντευξη στην ομιλούμενη και όχι στη Νοηματική γλώσσα, φάνηκε ότι προσπαθούσε όλη την ώρα να μιλά όσο και ορθά και επίσημα μπορούσε. Αυτό το καταλάβαινα με το αντί να λέει «ναι» έλεγε «βεβαίως, άνετα, κτλ».

Παράλληλα, αντιλαμβανόταν σε κάποιες περιπτώσεις το που θα κάνει το λάθος, γι' αυτό και άλλαζε την λέξη την οποία θα έλεγε σε κάποια άλλη πιο απλή και ευκόλως ομιλούμενη για τον ίδιο, π.χ. «ποδόσφαιρο, μπάπα».

Παρέα:

Η Ραφαέλα κάνει παρέα και με κωφούς-βαρήκοους και με ακούοντες. Στα γενέθλια της κάλεσε κωφούς αλλά αρκετούς ακούοντες, συμπεριλαμβανομένους και του εαυτού μου. Όταν βγαίνουμε είμαστε και κωφοί και ακούοντες μαζί, αν και οι περισσότεροι είναι συνήθως κωφοί/βαρήκοοι. Υπήρξαν φορές που βγήκαμε μόνο ακούοντες και βαρήκοοι και η κύρια γλώσσα ομιλίας μας ήταν η προφορική. Στις διακοπές της πηγαίνει κυρίως με ακούοντες. (26.11.2021)

Η Μαρίνα κάνει παρέα και με κωφούς-βαρήκοους και με ακούοντες. Τις περισσότερες φορές τα άτομα που επιλέγει να βγαίνει είναι κωφοί. Στην παρέα της αν είναι κωφοί η γλώσσα επικοινωνίας της είναι η ΝΓ. Αν υπάρχουν ακούοντες θα κάνει πολύ αργή ΝΓ αλλά ταυτόχρονα θα προσπαθεί να μιλήσει αλλά πολύ σιγαλόφωνα. Στην ομιλία της δείχνει πως προσπαθεί να υπάρχει η σύνταξη της ομιλούμενης και όχι της ΝΓ.

Γλώσσα στα ΜΚΔ & μηνυμάτων:

Η Ραφαέλα γράφει τις δημοσιεύσεις, τις ιστορίες, τα μηνύματά της στην ελληνική γλώσσα κυρίως αν και κάποιες φορές θα χρησιμοποιήσει και την αγγλική γλώσσα. Αυτό θα το κάνει κυρίως με ξένα άτομα που η Γ1 της χώρας τους δεν είναι η ελληνική.

Η Μαρίνα γράφει τις δημοσιεύσεις, τις ιστορίες, τα μηνύματά της τόσο στην ελληνική γλώσσα όσο και στην αγγλική. Σε ελάχιστες περιπτώσεις χρησιμοποιεί και τα greeklish.